

Poročilo o izvrševanju javnih pooblastil za leto 2023

**SID – Slovenska izvozna
in razvojna banka, d. d., Ljubljana**

SID Banka

KAZALO

KAZALO.....	3
POVZETEK	5
I. SID BANKA	10
I.1. OSEBNA IZKAZNICA.....	10
I.2. RAZVOJ IN STATUS SID BANKE.....	11
I.3. JAVNA POOBLASTILA SID BANKI	15
I.4. VLOGA SID BANKE.....	18
I.5. OBLIKE DELOVANJA	20
I.6. POSLANSTVO, VREDNOTE IN VIZIJA.....	22
II. NAČELA DELOVANJA SID BANKE.....	24
II.1. SPLOŠNA NAČELA DELOVANJA RAZVOJNIH BANK.....	24
II.2. INSTITUCIONALNI, REGULATORNI IN KORPORATIVNI OKVIR DELOVANJA	31
II.3. NAČELA POSLOVANJA SID BANKE.....	39
II.4. PODROČJA DELOVANJA	42
II.5. STORITVE SID BANKE IN SKUPINE SID BANKA.....	46
II.6. MEDINSTITUCIONALNO IN MEDNARODNO SODELOVANJE	56
III. POSLOVNI MODEL IN STRATEŠKI CILJI.....	59
III.1. PRISTOP K OBLIKOVANJU STRATEGIJE.....	59
III.2. STRATEŠKI POGLED NA RAZVOJ SID BANKE 2024–2026.....	61
III.3. PRILAGAJANJE POSLOVNEGA MODELA	64
III.4. TRAJNOSTNO FINANCIRANJE	69
IV. GOSPODARSKO IN FINANČNO OKOLJE V LETU 2023.....	74
IV.1. MEDNARODNO OKOLJE.....	74
IV.2. SLOVENSKO GOSPODARSTVO	76
IV.3. BANČNI SISTEM	78
IV.4. OCENE TRŽNIH VRZELI NA PODROČJU FINANCIRANJA.....	81
V. IZVAJANJE JAVNEGA POOBLASTILA PO ZSIRB.....	99
V.1. ZSIRB.....	99
V.2. RAZVOJ NOVIH FINANČNIH PRODUKTOV	103

V.3. PROGRAMI FINANCIRANJA V LETU 2023.....	106
VI. IZVAJANJE JAVNEGA POOBLASTILA PO ZZFMGP.....	109
VI.1. ZAVAROVANJE MEDNARODNIH IZVOZNIH POSLOV NA SVETOVNEM TRGU.....	112
VI.2. MEDNARODNO ZAVAROVANJE, KI GA IZVAJA SID BANKA.....	121
VI.3. TRENDI IN PRIHODNOST NEMARKETABILNIH ZAVAROVANJ.....	145
VII. SLOVENSKI NALOŽBENI PROGRAM KAPITALSKE RASTI ZA LASTNIŠKO FINANCIRANJE.....	151
VIII. IZVAJANJE SKLADA SKLADOV IN SKLADA SKLADOV COVID-19.....	154
IX. IZVAJANJE JAVNEGA POOBLASTILA PO ZJShemRS.....	160
X. IZVAJANJE JAVNEGA POOBLASTILA PO ZJShemFO.....	162
XI. IZVAJANJE JAVNEGA POOBLASTILA PO 65. ČLENU ZIUZEOP.....	164
XII. IZVAJANJE JAVNEGA POOBLASTILA PO ZDLGPE.....	166
XIII. IZVAJANJE JAVNEGA POOBLASTILA PO ZSJSM.....	169
XIV. IZVAJANJE JAVNEGA POOBLASTILA PO ZORZFS.....	173
XV. IZVAJANJE JAVNEGA POOBLASTILA PO ZVO-2.....	174
XVI. UČINKI FINANČNIH STORITEV.....	176
XVI.1. STRUKTURA NOVIH KREDITOV V LETU 2023.....	176
XVI.2. OCENA UČINKOV NA GOSPODARSKO AKTIVNOST.....	183
XVI.3. OCENA MAKROEKONOMSKIH UČINKOV.....	186
XVI.4. OCENA UČINKOV PO PROGRAMIH FINANCIRANJA.....	194
XVII. POSLOVANJE SID BANKE V LETU 2023.....	201
XVIII. DRUŽBENA ODGOVORNOST.....	214
XVIII.1. ŠIRŠE DRUŽBENE KORISTI.....	214
XVIII.2. ODGOVORNOST DO STRANK.....	215
XVIII.3. ODGOVORNOST DO DRUŽBE IN OKOLJA.....	217
XVIII.4. ODGOVORNOST DO ZAPOSLENIH.....	218
ZAKLJUČEK IN POGLED NAPREJ.....	220

POVZETEK

Z makroekonomskega vidika delovanja razvojne banke je bilo leto 2023 zelo zahtevno; ob nadaljevanju vojne v Ukrajini in novih geopolitičnih zaostrovanjih se je gospodarska rast v Sloveniji ob še vedno povišani, čeprav upadajoči inflaciji, upočasnjevala. Ob tem so Slovenijo avgusta prizadele katastrofalne poplave z obsežnimi posledicami na infrastrukturi, gospodarstvu in stanovanjskih enotah. V letu 2023 je zato SID banka nadaljevala s poudarjenim neposrednim financiranjem gospodarstva in sklenila za 251 milijonov EUR novih poslov. Skupni znesek neposrednega financiranja nebančnega sektorja se je tako v letu 2023 povešal za 3,6 odstotka na neto 1,43 mrđ EUR, skupni kreditni portfelj je znašal 1,68 mrđ EUR, bilančna vsota pa 2,7 mrđ EUR. Slednje je za 4,1 odstotka manj od predhodnega leta, razlog znižanja pa je predvsem optimizacije na strani virov financiranja. Ob koncu leta je SID banka izvedla tudi interno reorganizacijo z namenom zagotavljanja optimalne procesne učinkovitosti.

Delovanje SID banke je tako v letu 2023 po metodi makroekonomskih multiplikatorjev v slovenskem gospodarstvu prispevalo k dodatnim 2,1 mrđ EUR prodaje, 0,9 mrđ EUR BDP, 1,0 mrđ EUR izvoza in ohranitvi ali nastanku več kot pet tisoč delovnih mest. Kot razvojna banka, je SID banka ponovno dokazala svoje zmožnosti ustreznega odzivanja na spremembe makrofinančnih okoliščin in velik pomen SID banke za slovensko gospodarstvo.

* * * * *

SID banka prispeva k ciljem trajnostnega gospodarskega razvoja Slovenije, kar opravlja s ponudbo finančnih storitev, ki dopolnjujejo ponudbo komercialnih finančnih ustanov. Njeno delovanje je torej omejeno na tržne vrzeli, tako razvojne in trajnostne, kot ciklične, kjer komercialne finančne ustanove ne delujejo ali pa ne delujejo v zadostni meri. V letu 2023 je bilo delovanje SID banke še vedno močno pogojeno z negotovimi makroekonomskimi razmerami. Ključen preobrat na globalni ravni, ki se dogaja v zadnjih letih, je obrat od globalizacije k novim regijskim delitvam in večanju pomena geopolitike; pojavljajo se nove ovire v globalni trgovini, predvsem pomorski. Leto 2023 je kljub nekaterim sprostitvam ozkih grl v dobavnih verigah prineslo krčenje globalne blagovne trgovine. Prekinitev trenda, ki naj bi vodil k čim večji integraciji globalnih gospodarstev, tako prinaša izzive za prihajajoča leta oz. bolj verjetno desetletja.

Gospodarska rast v Sloveniji je v letu 2023 po prvi oceni upadla na 1,6 odstotka, kar je več, kot je znašala rast v evrskem območju. Osrednja dejavnika padca rasti sta bila umiritev zasebne potrošnje in krčenje industrijske proizvodnje. Zunanja trgovina se je v letu 2023 skrčila, saldo pa se je izboljšal, saj je padec uvoza presegel padec izvoza. Cenovna konkurenčnost slovenskega gospodarstva se z relativno višjo domačo inflacijo slabša, zastoj rasti ali pa celo upad gospodarske aktivnosti v ključnih trgovinskih partnericah pa še naprej obeta težko obdobje za slovenske izvoznike.

Bančne trge je v letu 2023 močno zaznamovala restriktivna denarna politika zaradi povišane inflacije. ECB je že v letu pred tem štirikrat dvignila obrestne mere, v letu 2023 pa z dvigi nadaljevala in jih dvignila še šestkrat, zadnjič septembra. Ob koncu leta je obrestna mera ECB za odprto ponudbo mejnega depozita znašala 4 odstotke. To je bilo najhitrejše dvigovanje obrestnih mer v zgodovini ECB. Slovenski bančni sistem je celotno leto ostajal zelo likviden, v strukturi naložb pa so posojila nefinančnim družbam predstavljala približno 19 odstotkov, kar je manj kot posojila gospodinjstvom, 24 odstotkov, ali delež likvidnih sredstev. Tako statistični kot anketni podatki nakazujejo, da je vzrok za padanje posojilne aktivnosti v slovenskem sistemu bolj zmanjšano povpraševanje po posojilih, zaradi zmanjšanih investicij podjetij, kot pa zaostreni kreditni standardi.

Ustrežno oblikovanje programov financiranja razvojnih bank izhaja iz ocenjenih tržnih nepravilnosti oziroma tržnih vrzeli. SID banka že od leta 2014 za ocenjevanje tržnih neučinkovitosti izdeluje lastne tržne analize po metodologiji Evropske komisije in ECB, od leta 2016 pa za te potrebe izvaja tudi obsežnejšo anketo v sodelovanju z Banko Slovenije. Anketa, ki je bila izvedena ob koncu leta 2023, je pokazala, da se je kvantitativna tržna vrzel na področju kreditiranja bank v 2023 rahlo povečala. Povpraševanje podjetij po bančnih virih se je v letu 2023 zmanjšalo, o zaostritvi bančnih pogojev financiranja pa je poročal nekoliko večji delež gospodarstva kot v predhodnem letu.

* * * * *

V letu 2023 je bilo tako s sredstvi SID banke neposredno in v sofinanciranju s poslovnimi bankami ter prek bank posrednic sklenjenih za 251 milijonov EUR novih posojil. Izvedenih je bilo za 347 milijonov EUR črpanj, od tega 30 milijonov EUR kreditov bankam in 317 milijonov EUR kreditov podjetjem in občinam. SID banka je tudi v letu 2023 ohranjala trend rasti deleža neposrednega financiranja: krediti strankam, ki niso banke, so dosegli 85 odstotkov vrednosti kreditnega portfelja,

banka je v tem segmentu ob koncu leta 2023 izkazovala 835 komitentov. Struktura kreditnega portfelja banke po ročnosti odraža usmerjenost SID banke na segmente kjer nastajajo tržne vrzeli, pri tem pa programi financiranja omogočajo tako razvojno kot interventno in proticiklično vlogo.

SID banka je imela v letu 2023 aktivnih dvanajst programov financiranja. Z namenom zapolnjevanja razvojnih tržnih vrzeli je bil z Evropskim investicijskim skladom podpisan sporazum o koriščenju garancij InvestEU za dva nova programa in sicer za financiranje trajnostnih in zelenih projektov v višini 44 milijonov EUR (SID ZELEN) ter raziskav, inovacij in digitalizacije v slovenskih podjetjih v višini 27 milijonov EUR (SID DIGITALEN). S kombiniranjem virov sredstev v sklopu finančnega inženiringa SID banka zagotavlja ugodne pogoje kreditiranja za slovensko gospodarstvo (ročnost, obrestna mera, zavarovanja) ter multiplikativnih učinkov na gospodarsko aktivnost, posredno pa tako tudi sredstva državnega proračuna.

V letu 2023 je minilo 12 let od ustanovitve prvega posojilnega sklada finančnega inženiringa, ki je bil vzpostavljen ob koncu finančne krize, in decembra lani se je začelo obdobje njegove likvidacije. Uspešnost delovanja posojilnih skladov v podporo gospodarstvu pa se je odrazila v ustanovitvi dveh novih skladov v letu 2023, kjer MGTŠ s svojimi sredstvi sodeluje pri delitvi tveganj. Posojilni sklad 6 v višini 100 milijonov EUR je namenjen financiranju podjetij, ki so utrpela škodo zaradi energetske krize in vojne v Ukrajini, posojilni sklad 7, prav tako v obsegu 100 milijonov EUR, pa je bil ustanovljen v odziv na poplave in bo namenjen financiranju odprave škode v gospodarstvu.

Ob poudarjeni tržni vrzeli na področju trga lastniškega financiranja SID banka nadaljuje tudi s svojimi prizadevanji na tem področju. V okviru Slovenskega naložbenega programa kapitalske rasti (SEGIP) se je v letu 2023 nadaljevalo delo na razširitvi in uvedbi treh dodatnih skladov: Sklad tveganega kapitala za prenos tehnologij, Sklad tveganega kapitala za finančno podporo mladim slovenskim inovativnim MSP, Skladi zasebnega kapitala za naslavljanje problematike nasledstev v družinskih podjetjih. Vsi trije novi skladi bodo prve projekte financirali že letos, SID banka pa namerava na izkušnjah programa SEGIP širiti razpoložljive instrumente kapitalskega trga ter razvijati ekosistema za start-up in scale-up podjetja.

Kot upravljavka Sklada skladov finančnih instrumentov Evropske kohezijske politike 2014–2020 je SID banka v letu 2023 aktivnosti izvajala pospešeno. Zadnjo tranšo EKP iz Sklada skladov je namreč črpala že v letu 2022, s koncem leta 2023 pa se je izteklo obdobje upravičenosti porabe sredstev v okviru Operativnega programa izvajanja evropske kohezijske politike. SID banka je tako skupaj s sodelujočimi finančnimi posredniki ter v okviru neposrednega izvajanja od konca

decembra 2018 do konca decembra 2023 sklenila 10.636 poslov v skupni višini preko 500 mio EUR (od tega preko 311 mio EUR iz virov EKP sredstev, upoštevajoč tudi njihovo ponovno uporabo pri finančnih instrumentih mikroposojil in posojil za RRI).

* * * * *

Obseg zavarovalnih poslov je v letu 2023 dosegel 1,4 milijarde EUR in se je v primerjavi s predhodnim letom znižal za 28,1 odstotka. Upad je predvsem posledica kombinacije ukinitve Začasnega okvirja ukrepov državne pomoči za podporo gospodarstvu ter sprejetih mednarodnih omejevalnih ukrepov do Rusije, ki še vedno predstavlja največji posamični nemarketabilni zavarovalni trg. SID banka je v letu 2023 dosledno izvajala strategijo sledenja slovenskemu gospodarstvu in poskušala zagotavljati vsa potrebna zavarovalna kritja za kreditna tveganja na trgih, kjer so prisotni slovenski izvozniki. Pri tem je upoštevala vse potrebne pogoje skladnosti in regulativo, ki pa ni vedno dopuščala vseh kritij za posle, za katere so povpraševali izvozniki. Rezultat poslovanja za državni račun je bil v letu 2023 pozitiven. Presežek prihodkov nad odhodki je znašal 2,6 mio EUR (v 2022: 1,9 mio EUR).

* * * * *

Kljub zahtevnim razmera je tudi letu 2023 SID banka poslovala uspešno. Banka je ustvarila čisti dobiček v višini 15,6 mio EUR. Rezultat je posledica ugodnejšega vrednotenja lastniških instrumentov, višjih čistih obrestnih prihodkov ter doslednosti pri obvladovanju stroškov, pri čemer se je treba zavedati, da dobičkonosnost ni primaren cilj SID banke, temveč je podrejen uspešnemu izvajanju mandatov banke.

Banka je v letu 2023 realizirala čiste obresti v višini 30,2 mio EUR, kar je za skoraj 6 mio EUR več kot v letu 2022. Višje čiste obresti so zlasti posledica višjih prihodkov za obresti za dane kredite, ki so povezani z višjimi tržnimi obrestnimi merami. Čisti neobrestni prihodki so v letu 2023 znašali 10,2 mio EUR, kar je za 7,8 mio EUR več kot v letu 2022. Višji čisti neobrestni prihodki so predvsem posledica manjših čistih izgub iz finančnih sredstev in obveznosti, ki niso merjene po pošteni vrednosti prek poslovnega izida. Marža finančnega posredništva banke je znašala 1,5 %.

Kapital banke se je v letu 2023 povečal za 33,8 mio EUR oziroma 7,5 odstotka in je konec leta znašal 484,7 mio EUR (2022: 450,9 mio EUR). Glede na predhodno leto je akumulirani drugi vseobsegajoči donos večji za 18,2 mio EUR, kar je zlasti posledica višjih poštenih vrednosti dolžniških vrednostnih papirjev, merjenih po pošteni vrednosti prek drugega vseobsegajočega donosa. S povečevanjem kapitala SID banka zasleduje cilj dovolj zagotavljanja dovolj obsežnega potenciala za hitro interveniranje v primeru povečanih tržnih vrzeli. S tem namenom banka ohranja visoko kapitalsko ustreznost, ki je ob koncu leta 2023 znašala visokih 27,4 odstotka. Dolgoročna bonitetna ocena SID banke je ostala dobra (AA-) in stabilna.

* * * * *

V nadaljevanju poročilo sestavlja osemnajst poglavij. Poglavja I, II in III opisujejo vlogo, načela delovanja in strateške usmeritve SID banke. V poglavju IV so predstavljene gospodarske in finančne razmere, ki so pomembno vplivale na aktivnosti SID banke v letu 2023. Poglavja od V do XV so namenjena podrobnemu pregledu izvajanja vseh posameznih javnih pooblastil SID banki, ki hkrati določajo segmente njenega delovanja. Učinki aktivnosti SID banke na gospodarstvo in širše družbene cilje so ovrednoteni v poglavju XVI, osnovni rezultati poslovanja so predstavljeni v XVII. poglavju, izvajanje načel družbene odgovornosti pa povzeto v XVIII. poglavju.

I. SID BANKA

I.1. OSEBNA IZKAZNICA

Firma	SID - Slovenska izvozna in razvojna banka, d.d., Ljubljana
Sedež	Ulica Josipine Turnograjske 6, 1000 Ljubljana
Matična številka	5665493
Davčna številka	82155135
Elektronska pošta	info@sid.si
Domača stran	http://www.sid.si
Status	Pooblaščen specializirana slovenska spodbujevalna, izvozna in razvojna banka, ki opravlja dejavnosti javnega interesa
Poslanstvo	Razvijamo in izvajamo finančnemu trgu dopolnilne dolgoročne finančne storitve in tako spodbujamo konkurenčnost gospodarstva, odpiranje kakovostnih novih delovnih mest ter trajnostni razvoj Slovenije.
Učinki v 2023	2,1 mrd EUR prodaje slovenskih podjetij, 0,9 mrd EUR BDP, 1,0 mrd EUR izvoza, 5.180 novih delovnih mest.
Vrednote	sodelovanje, učinkovitost, odgovornost, drznost, srčnost
Bilančna vsota	2.685.877.000 EUR
Kapital	484.679.000 EUR
Delničarji	1 - Republika Slovenija
Kapitalska ustreznost	27,3 %
Število zaposlenih	221
Mednarodna bonitetna ocena (31. 12. 2023)	AA- (Standard & Poor's)

I.2. RAZVOJ IN STATUS SID BANKE

SID banka je bila **ustanovljena leta 1992, takrat pod imenom Slovenska izvozna družba**, družba za zavarovanje in financiranje izvoza Slovenije, d.d., Ljubljana (okrajšano SID). Tako je postala posebna finančna institucija zasebnega prava za zavarovanje in financiranje izvoza Republike Slovenije kot instrument ekonomske politike RS spodbujanja in pospeševanja ekonomskih odnosov s tujino. Delovanje SID je urejal Zakon o Družbi za zavarovanje in financiranje izvoza Slovenije.

Februarja 2004 je začel veljati Zakon o zavarovanju in financiranju mednarodnih gospodarskih poslov (ZZFMGP), ki ureja temelje sistema zavarovanja in financiranja mednarodnih gospodarskih poslov kot instrumentov trgovinske politike Republike Slovenije. ZZFMGP je določil, da SID v luči pristopanja k Evropski uniji uskladi dejavnosti v zvezi z zavarovalnimi posli, ki jih SID izvaja v svojem imenu in za svoj račun, s predpisi, ki urejajo delovanje zavarovalnic, najkasneje do konca leta 2004. Svoje poslovanje, ki ni zavarovalniško in ni predmet urejanja ZZFMGP, pa uskladi s predpisi, ki urejajo poslovanje bank, najkasneje do konca leta 2006.

Na navedeni zakonski osnovi je SID **ustanovila zavarovalnico in nanjo prenesla portfelj tržnih (marketabilnih) zavarovanj**, ki jih je do konca leta 2004 izvajala v svojem imenu in za svoj račun. SID-Prva kreditna zavarovalnica d.d., Ljubljana **(SID-PKZ) je tako začela s svojim delovanjem 1. 1. 2005**, a danes ni več v lasti SID banke, saj je bila v letu 2018 uspešno prodana francoski skupini Coface, potem ko je bilo ocenjeno, da tovrstne storitve že lahko na ustrezni ravni zagotavljajo komercialne finančne institucije same.

SID je oktobra 2006 od Banke Slovenije pridobila dovoljenje za opravljanje bančnih in drugih finančnih storitev, konec leta pa sklep Okrožnega sodišča v Ljubljani o registraciji spremembe firme v **SID – Slovenska izvozna in razvojna banka, d.d.**, Ljubljana (skrajšana firma **SID banka, d.d.**, Ljubljana). S 1. 1. 2007 je začela delovati kot specializirana banka.

Dne 21. 6. 2008 je začel veljati Zakon o Slovenski izvozni in razvojni banki (ZSIRB), uporabljati pa se je začel z dnem, ko je RS postala edina delničarka SID banke, t.j. dne 18. 9. 2008. ZSIRB je SID banki takrat podelil dve javni pooblastili, in sicer je SID banka pooblaščen specializirana slovenska spodbujevalna, izvozna in razvojna banka za opravljanje dejavnosti po ZSIRB in pooblaščen institucija za opravljanje vseh poslov po ZZFMGP.

ZSIRB v 13. členu opredeljuje tudi odgovornost Republike Slovenije za obveznosti SID banke in določa, da **Republika Slovenija kot edini delničar nepreklicno in neomejeno odgovarja za obveznosti SID banke** iz poslov, sklenjenih pri izvajanju dejavnosti iz 11. in 12. člena tega zakona. Če SID banka upniku na njegovo

pisno zahtevo ne izpolni svoje dospele obveznosti do tega upnika, mora to obveznost na zahtevo upnika nemudoma izpolniti Republika Slovenija. S tem je SID banki omogočeno, da se na finančnih trgih zadolžuje, ne da bi morala za vsak posel zadolžitve posebej pridobiti poročstvo Republike Slovenije.

Z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o bančništvu je bil status SID banke še dodatno opredeljen, saj je izrecno določil, da je SID banka pooblaščenca specializirana slovenska spodbujevalna izvozna in razvojna banka, ki ne sme sprejemati depozitov od javnosti. Hkrati je bilo določeno, da dovoljenja, izdana v zvezi s SID banko na podlagi določb zakona, ki ureja bančništvo, ostanejo v veljavi, razen v delu, ki se nanaša na sprejemanje depozitov od javnosti. Določeno je tudi, da določbe drugih zakonov, ki veljajo za banke, veljajo tudi za SID banko, razen če zakon ne določi drugače.

Status SID banke je bil v letu 2010 opredeljen tudi za potrebe evropske bančne zakonodaje. Sprejeta je bila Direktiva Komisije 2010/16/EU z dne 9. 3. 2010 o spremembi Direktive 2006/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta, s katero je tudi Evropska komisija v skladu z mnenjem Evropskega odbora za bančništvo potrdila, da je SID banka institucija, ki je vključena v posebne dejavnosti javnega interesa in je zato upravičena do vključitve na seznam institucij, izvzetih s področja uporabe Direktive 2006/48/ES v skladu z 2. členom te direktive. SID banka namreč izvaja spodbujevalne in razvojne naloge oziroma finančne storitve na področjih, kjer nastajajo oziroma so ugotovljene tržne vrzeli, med drugim z zagotavljanjem finančnih storitev, ter izvaja svetovanja in izobraževanja na področjih, kot so mednarodna trgovina in mednarodno sodelovanje, gospodarske spodbude za mala in srednje velika podjetja, raziskave in razvoj, regionalni razvoj ter komercialna in javna infrastruktura.

V letih globalne finančne krize je SID banka odigrala pomembno proticiklično vlogo in s svojo aktivnostjo močno pripomogla k blaženju neugodnih učinkov gospodarske in finančne krize. Njena vloga v sistemu se je močno povečala, saj je SID banka v slovenskem bančnem sistemu dosegla okoli desetinski delež in tretje mesto po velikosti. **V letu 2012 je SID banka prva v Sloveniji vzpostavila posojilne sklade na osnovi finančnega inženiringa**, kjer lastna sredstva povezuje s sredstvi Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo ter Evropske investicijske banke. Finančni inženiring predstavlja tudi temelj za nadaljnji razvoj produktov SID banke in njeno vključevanje v posredovanje sredstev evropske kohezijske politike do slovenskega gospodarstva.

Zaradi pomembne vloge v slovenskem bančnem sistemu je bila SID banka, skupaj z NLB in NKBM **v novembru 2013 vključena v posebni pregled poslovanja, ki ga je Evropska centralna banka začela izvajati v območju evra.** SID banka je celoviti pregled uspešno zaključila, saj morebitni kapitalski primanjkljaj ni bil ugotovljen. To je ponovno pokazalo, da se je poslovni model SID banke v povezavi z

upravljanjem s tveganji, katerim se izpostavlja pri svojem poslovanju, izkazal za odpornega tudi v primeru neugodnih gibanj v okolju.

SID banka je v letu 2017 v okviru možnih nadgradenj ponudbe in zagotavljanja dodane vrednosti za gospodarstvo in finančne posrednike preučila možnosti intenzivnejšega vključevanja v **izvajanje finančnih instrumentov v okviru evropske kohezijske politike 2014–2020**. Skladno s trendom prehoda iz nepovratnih v povratne oblike financiranja na ravni EU je tudi Republika Slovenija v okviru Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike za obdobje 2014–2020 opredelila del sredstev za izvajanje finančnih instrumentov ter konec leta s SID banko podpisala ustrezen sporazum, s katerim jo je imenovala za **upravljavca Sklada skladov v višini 253 mio EUR**.

Novembra 2017 je SID banka z Evropskim investicijskim skladom (EIF) vzpostavila investicijski program v obsegu 100 mio EUR, imenovan **Slovenski naložbeni program kapitalne rasti (SEGIP)**, v katerega sta oba strateška partnerja vložila po 50 mio EUR. Gre za enega izmed prvih programov lastniškega financiranja, ki jih je na podlagi t. i. EIF-NPI Equity Platforme, katere soustanovitelja sta SID banka in EIF, in naložbenega načrta za Evropo vzpostavil EIF v sodelovanju z nacionalnimi spodbujevalnimi institucijami v Evropski uniji. Program bo na podlagi 15-letnega mandata, podeljenega s strani SID banke, upravljal in izvajal EIF, ki je največji upravljavec skladov v EU. SID banka je bila poleg tega v 2017 aktivno vključena v kreiranje **Strategije trajnostne rasti slovenskega turizma 2017–2021** in novo sprejeti **Zakon o spodbujanju investicij (ZSInv)**, po katerem je SID banka pooblaščenca za dodeljevanje finančnih spodbud.

SID banka je na podlagi sporazuma z Ministrstvom za gospodarski razvoj in tehnologijo, sklenjenim konec leta 2017, v letu 2018 pristopila k izvajanju aktivnosti v okviru Sklada skladov. Razviti so bili prvi finančni instrumenti za naložbe, povezane z raziskavami, razvojem in inovacijami ter mikroposojila. Oktobra 2020 je SID banka v sodelovanju z MGRT oblikovala nov **Sklad skladov covid-19 v višini 65 mio EUR**, namenjen financiranju investicij, raziskav, razvoja in inovacij ter obratnih sredstev za izboljšanje likvidnosti in lažje okrevanje gospodarstva, prizadetega zaradi epidemije covid-19. SID banka je v 2020 vstopila v **Investicijski sklad Pobude treh morij** z namenom možnosti financiranja ključnih infrastrukturnih projektov v t. i. regiji treh morij, ki obsega 12 držav članic Evropske unije med Baltikom, Črnim morjem in Jadranom. Na podlagi obsežnega ekspertnega znanja s področja javno-podprtega izvoznega financiranja je bilo SID banki zaupano tudi **predsedovanje Delovni skupini za izvozne kredite pri Svetu Evropske unije** v okviru slovenskega predsedovanja Svetu EU 2021.

V letu 2021 je SID banka skupaj z EIF in HBOR (hrvaško razvojno banko) v okviru širitve Slovenskega naložbenega programa kapitalne rasti (SEGIP) **vzpostavila**

regionalno platformo za prenos tehnologij (platforma CEETT), preko katere se bodo sredstva namenjala predvsem za financiranje raziskovalnih projektov, razvoja tehnologij in intelektualne lastnine na univerzah in raziskovalnih inštitucijah (v Sloveniji in na Hrvaškem), s potencialno komercialno vrednostjo za gospodarstvo.

SID banka je v letu 2021 pridobila **jamstvo Panevropskega garancijskega sklada** za financiranje naložb in obratnih sredstev mikro, malih in srednje velikih podjetij ter podjetij s srednje veliko tržno kapitalizacijo v skupnem obsegu 150 milijonov EUR kreditov. Prav tako v letu 2021 je SID banka skupaj z drugimi evropskimi finančnimi institucijami, EIF in Evropsko komisijo **dokapitalizirala EIF**. Svoj portfelj delnic EIF je povečala s 15 na 25 in tako ostaja šesti največji delničar EIF med finančnimi institucijami.

V marcu 2022 je SID banka v sodelovanju z EIF razširila program SEGIP za dodatnih 120 milijonov EUR, z namenom lastniškega financiranja podjetij v semenski in zagonski fazi ter fazi hitre rasti v Sloveniji ter financiranja lastniškega nasledstva v slovenskih družinskih podjetjih. V letu 2022 je SID banka tudi uspešno črpala četrto, zadnjo tranšo sredstev EKP za Sklad skladov 2014–2020. V letu 2023 je tako v sodelovanju s petimi finančnimi posredniki zaključila posredovanje evropskih kohezijskih sredstev do konca obdobja upravičenosti (december 2023). Skupaj je bilo iz Sklada skladov 2014–2020 ter Sklada skladov covid-19 končnim prejemnikom danih skoraj 11 tisoč podkreditov v vrednosti 500 milijonov EUR.

Republika Slovenija je konec leta 2023 v Zakonu o obnovi, razvoju in zagotavljanju finančnih sredstev (ZORZFS) SID banko pooblastila, da v njenem imenu in za njen račun opravlja posle v zvezi z izvajanjem začasnega ukrepa poročstva države in subvencije pogodbene obrestne mere za bančne kredite, ki bodo v okviru zakona odobreni fizičnim osebam in gospodarskim subjektom. Prav tako je v letu 2023 SID banka dopolnila Program financiranja subjektov javnega sektorja – JAVNI SEKTOR 1, s katerim omogoča financiranje odprave ogromne škode, ki jo je utrpela tudi lokalna javna infrastruktura kot posledica obsežnih avgustovskih poplav. Avgusta 2023 je bil spremenjen Zakon o odpravi posledic naravnih nesreč (ZOPNN), ki je uvedel možnost pomoči prizadetim v naravnih nesrečah tudi s povratnimi sredstvi, med drugim tudi v obliki ukrepa finančnega inženiringa. Banka je tako v decembru z MGTŠ vzpostavila nov posojilni sklad (PS7). Sredstva tega sklada so namenjena financiranju odprave škode v gospodarstvu, nastale zaradi poplav v avgustu 2023.

SID banka je v letu 2023 zaključila proces stebrne ocene s pozitivno odločbo Evropske komisije. S tem je SID banka kot edina razvojno spodbujevalna oziroma finančna institucija v Sloveniji pridobila možnost, da na podlagi pogodbe z Evropsko komisijo o posrednem upravljanju postane njen neposredni izvajalski partner in tako dobila pravico neposredno sodelovati na razpisih Evropske komisije za pridobitev sredstev EU.

I.3. JAVNA POOBLASTILA SID BANKI

Zakon o Slovenski izvozni in razvojni banki (ZSIRB) je bil sprejet v Državnem zboru Republike Slovenije (RS) 23. 5. 2008.¹ Njegov 17. člen določa, da SID banka enkrat letno poroča Vladi RS o izvrševanju danih pooblastil po ZSIRB v preteklem letu, Vlada RS pa o tem (izvajanje dejavnosti SID banke) enkrat letno poroča Državnemu zboru. Pričujoče Poročilo, ki se nanaša na izvajanje danih pooblastil v letu 2023, izpolnjuje to zakonsko nalogo.

Podobno določilo vsebuje tudi Zakon o zavarovanju in financiranju mednarodnih gospodarskih poslov (ZZFMGP) iz leta 2004² in Zakon o spremembi in dopolnitvah zakona o javnih financah (ZJF-D³; 106.k člen). V tej zvezi velja omeniti, da se lahko v okviru v letu 2010 spremenjenega Zakona o javnih financah SID banki neposredno dodeljujejo proračunska sredstva za spodbujanje razvojnih projektov oz. za namen izvajanja ukrepov finančnega inženiringa. S tem poročilom SID banka izpolnjuje tudi svoje obveznosti iz 106.k člena tega zakona.⁴

SID banka je v okviru kriznih ukrepov dobila določena pooblastila tudi po Zakonu o jamstveni shemi RS (ZJShem)⁵ in Zakonu o jamstveni shemi RS za fizične osebe (ZJShemFO).⁶ Kljub temu, da sta se shemi formalno iztekli (poročstva se ne dodeljujejo več), zaradi nadaljevanja aktivnosti (unovčevanje, izplačila, ipd.) še vedno poroča tudi o izvrševanju teh javnih pooblastil. V letu 2010 je SID banka pridobila novo javno pooblastilo in sicer po Zakonu o poroštvih RS za financiranje investicij gospodarskih družb (ZPFIGD).⁷

V letu 2010 je začel veljati **Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu okolja (ZVO-1C)**, s katerim je SID banka dobila pooblastilo za opravljanje vloge uradnega dražitelja na dražbah emisijskih kuponov in pooblastilo za izvajanje programa upravljanja kjotskih enot in emisijskih kuponov v imenu in za račun države.

Konec leta 2017 sta MGRT in SID banka, po oddaji naročila RS v skladu z 28. člena ZJN, podpisala sporazum o financiranju, s katerim je Republika Slovenije pooblastila

¹ Objavljen v Ur.l. RS št. 56/2008; Spremembe: Ur.l. RS št. 20/2009.

² Objavljen v Ur.l. RS, št. 2/2004.

³ Objavljen v Ur.l. RS, št. 109/2008

⁴ »Neposredni proračunski uporabnik, javni sklad, Slovenska izvozna in razvojna banka, d.d. Ljubljana ali sklad, v katerem delež države ni večji od 49 %, ki je javna sredstva namenil sofinanciranju projektov iz 106.f in 106.j člena tega zakona, enkrat letno pripravi poročilo o doseganju zastavljenih ciljev končnih prejemnikov teh sredstev in ga predloži vladi v obravnavo.«

⁵ Objavljen v Ur.l. RS, št. 33/2009; Spremembe: Ur.l. RS, št. 42/2009.

⁶ Objavljen v Ur.l. RS, št. 59/2009.

⁷ Objavljen v Ur.l. RS, št. 43/2010.

SID banko, da v svojem imenu in za račun RS **upravlja Sklad skladov** v programskem obdobju 2014–2020.

V letu 2018 je bil **sprejet Zakon o spodbujanju investicij (ZSInv)**, ki SID banko pooblašča za dodeljevanje kreditov, garancij ter subvencioniranih obrestnih mer prejemnikom spodbude po tem zakonu.

Poročilo ne pokriva javnih pooblastil Centra za mednarodno sodelovanje in razvoj (CMSR), ki izvaja del tehnično-operativnega dela mednarodnega razvojnega sodelovanja (SID banka nastopa kot soustanoviteljica centra). Poročanje se izvaja ločeno, v skladu z **Zakonom o mednarodnem razvojnem sodelovanju (ZMRS)**.⁸ V tem poročilu se CMSR navaja le tam, kjer je to nujno potrebno za celovito razumevanje vloge SID banke.

SID banka je v letu 2020 na podlagi dveh interventnih zakonov, in sicer 65. člena Zakona o interventnih ukrepih za zaježitev epidemije COVID-19 in omilitev njenih posledic za državljane in gospodarstvo (ZIUZEOP)⁹ in Zakona o zagotovitvi dodatne likvidnosti gospodarstvu za omilitev posledic epidemije COVID-19 (ZDLGPE)¹⁰ prejela pooblastila, da v imenu Republike Slovenije in za njen račun opravlja vse posle v zvezi z unovčevanjem poroštev, spremljanjem in izvedbo vseh potrebnih ukrepov za uveljavljanje regresnih terjatev, ter da po plačilu porošstva preveri izpolnjevanje pogojev, na podlagi katerih je odobrila odlog plačila obveznosti iz kreditne pogodbe po Zakonu o interventnem ukrepu odloga plačila obveznosti kreditojemalcev (ZIUOPOK) v povezavi s 65. členom ZIUZEOP oziroma kredit s poroštvom po ZDLGPE.

V letu 2022 je Republika Slovenija s sprejetjem **Zakona o stanovanjski jamstveni shemi za mlade (ZSJSM)**¹¹ SID banko pooblastila, da v njenem imenu in za njen račun opravlja vse posle v zvezi z izdajo, spremljanjem, unovčevanjem in izterjavo jamstev ter nadzor nad namensko porabo kreditov, zavarovanih z jamstvom po omenjenem zakonu.

Republika Slovenija je s sprejetjem Zakona o obnovi, razvoju in zagotavljanju finančnih sredstev (ZORZFS) decembra 2023 pooblastila SID banko, da v njenem imenu in za njen račun opravlja posle v zvezi z izvajanjem začasnega ukrepa porošstva države in subvencije pogodbene obrestne mere za bančne kredite, ki bodo odobreni v poplavah in plazovih avgusta 2023 prizadetim fizičnim osebam in gospodarskim subjektom v Sloveniji.

⁸ Objavljen v Ur.l. RS, št. 70/2006.

⁹ Objavljen v Ur.l. RS, št. 49/2020.

¹⁰ Objavljen v Ur.l. RS, št. 90/2020.

¹¹ Objavljen v Ur.l. RS, št. 54/2022.

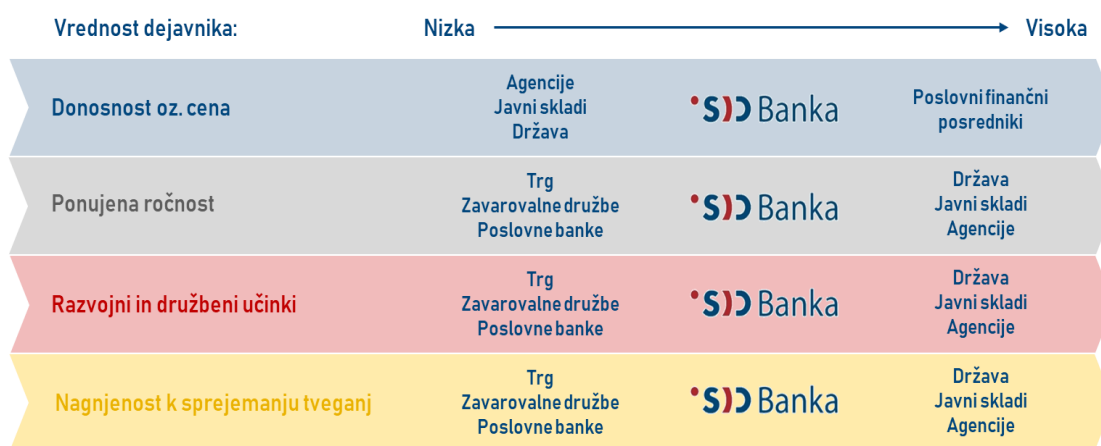
Poročilo se v uvodnih poglavjih nanaša prvenstveno na ZSIRB, saj gre za »krovni« zakon, s katerim je urejeno delovanje SID banke, medtem ko se ostala poglavja, predvsem poglavje o izvrševanju pooblastil, nanašajo na vsa javna pooblastila, ki jih je dobila SID banka.

I.4. VLOGA SID BANKE

SID banka razvija in izvaja spodbujevalne in razvojne programe ter finančne storitve na področjih, kjer so ugotovljene tržne vrzeli. To so področja, kjer komercialne finančne ustanove ne delujejo v zadostnem obsegu, ali pa sploh ne, ali pa s pretirano neugodnimi pogoji za odobravanje posojil. Svojo aktivnost mora SID banka osnovati tako, da preprečuje izkrivljanje trga in konkuriranje drugim finančnim institucijam. S trgu dopolnilnimi finančnimi storitvami tako prispeva h gospodarski rasti in blaginji prebivalstva ter deluje v smeri trajnostnega razvoja Slovenije.

SID banka igra tudi pomembno proticiklično vlogo. Makroekonomske razmere, v katerih gospodarstvo deluje pod ravnjo polnega potenciala in zaposlenosti, se obravnavajo kot svojevrstna tržna vrzel. Po spremembi zakona ZSIRB v letu 2020 je ta ciklična komponenta tudi eksplicitno navedena, saj je bilo v 11. člen med ugotovljene tržne vrzeli dodano besedilo »med katere sodijo tudi ciklične vrzeli«. Proticiklično delovanje SID banki omogočajo predvsem razpoložljivi instrumenti in možnost hitre odzivnosti, pogosto še pred sprejetjem kriznih ukrepov na ravni države.

Slika 1: Umeščenost SID banke v sistem finančnega posredništva

Vir: SID banka

SID banka lahko podpira le posle, ki izkazujejo ekonomsko in finančno upravičenost ter uporabnikom prinašajo višjo dodano vrednost. S tem zagotavlja finančno vzdržnost banke in ohranjanje oziroma preudarno oplajanje kapitala. SID banka zato svoje programe oblikuje na osnovi ustrezne ocene tveganj in **koncepta odgovornega posojanja**. Ustrezno obvladovanje tveganj je še posebno pomembno z vidika delovanja na tržnih vrzelih, saj to največkrat vključuje dolgo ročnost programov financiranja, primerljivo večja tveganja in/ali manjšo donosnost.

Glede na velikost in obseg aktivnosti SID banka nastopa v vlogi osrednje slovenske ustanove za finančno spodbujanje učinkovitega doseganja temeljnih razvojnih ciljev.

Ena izmed nalog SID banke je tudi **vsebinsko povezovanje in nadgradnja obstoječega razdrobljenega razvojno-podpornega sistema**, zasledovanje komplementarnosti finančnih instrumentov, zagotavljanje kritične mase specializiranih in strokovno usposobljenih kadrov in izboljšanje izkoristka potencialnih sinergijskih učinkov.

Za uspešen trajnostni razvoj Republike Slovenije SID banka postavlja temelje za oblikovanje akumulacije povratnih razvojnih sredstev na osnovi finančnega inženiringa. SID banka s tem prispeva k nujnemu preoblikovanju slovenskega javno-spodbujevalnega sistema v smeri ukrepov na podlagi povratnih sredstev, ustrežnejši alternativni programom na osnovi subvencij. Samo tako bo mogoče oblikovati trajnostni model financiranja gospodarstva in hkrati vzdržno javno financiranje razvoja.

I.5. OBLIKE DELOVANJA

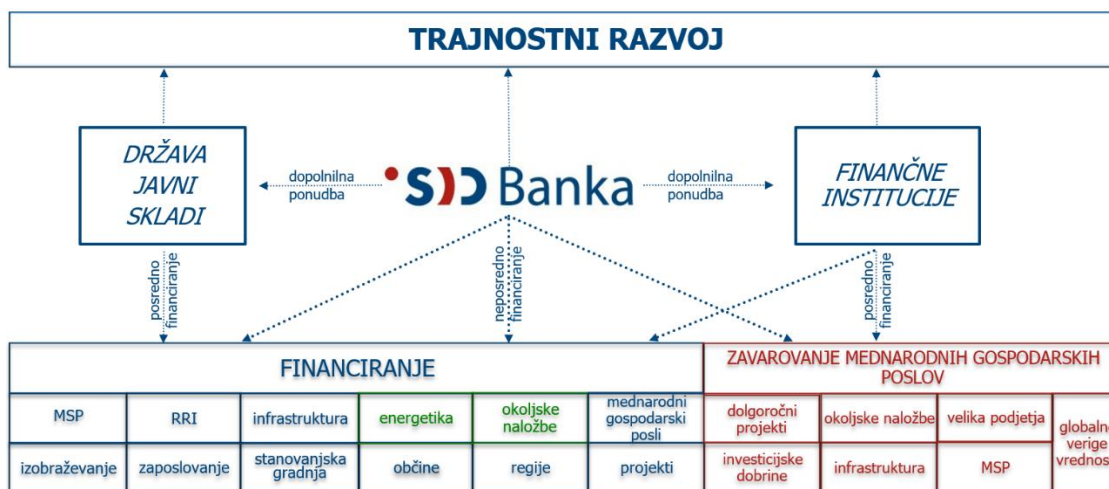
SID banka lahko deluje preko treh distribucijskih kanalov: preko finančnih institucij zasebnega trga, preko javno-spodbujevalnih institucij ali pa neposredno dostopa do končnih koristnikov. Pri delovanju preko finančnih institucij zasebnega trga SID banka uporablja poslovne banke kot distribucijsko mrežo za svoje aktivnosti razvojnega financiranja, tako da zagotavlja za banke atraktivne finančne instrumente in z njimi povezane storitve. Razmerje med razvojno banko in komercialnimi bankami je s tem komplementarno, ne pa konkurenčno. SID banka ima posledično podrejeno vlogo finančnem trgu, tako po obsegu poslovanja, kot po segmentih trga, na katerih nastopa v svoji dopolnilni vlogi.

Posredno delovanje je pogojevano s prenosom ugodnosti pogojev financiranja na končne koristnike. Pri tem banke dobivajo ustrezno nadomestilo za posredovanje finančnih sredstev SID banke do končnih koristnikov. To nadomestilo pa mora ustrezati tržnim razmeram in ne sme vsebovati ugodnosti, ki bi jih EK lahko opredelila kot nedovoljeno dodeljevanje državne pomoči. SID banka svoje programe nadgrajuje še z različnimi oblikami soprevzemanja tveganj, da bi lahko v največji meri spodbudila dostopnost in ustreznost pogojev financiranja za podjetja, kjer nastopajo neupravičene tržne vrzeli.

Tudi v določenih primerih, ko SID banka dostopa neposredno do končnih koristnikov skuša posle izvesti v sodelovanju z drugimi bankami z ustrezno delitvijo tveganj. **S tem SID banka ne izriva drugih tržnih udeležencev, temveč trg dopolnjuje in povečuje njegove kapacitete (*capacity building*), z osnovanjem posebnih finančnih produktov za katalizo financiranja** tudi drugih finančnih posrednikov. Na tak način SID banka vzpostavi ali preusmeri dodatne zmogljivosti zasebnega sektorja v smeri trajnostnega razvoja RS in s takim finančnim vzvodom multiplicira učinke (vedno redkih) javnih sredstev ob skrbi za njihovo optimalnejšo alokacijo.

Kadar delovanje preko bank ali skupaj z drugimi finančnimi posredniki ni mogoče ali smiselno, to je praviloma na področjih, kjer so tržne vrzeli najbolj izrazite, mora SID banka nastopati sama. Tudi ko SID banka nastopa sama, lahko deluje **le v okviru priglašeni shem dovoljenih državnih pomoči ali po principu tržnega udeleženca in na segmentu občin oz. javnega sektorja, v primerih, ko ta ni podvržen pravilom državnih pomoči.** Pri neposrednem financiranju lahko SID banka v polni meri izkorišča vzvodje, ki ga ima na voljo za doseganje čim večjih učinkov na ciljnih segmentih svoje aktivnosti. Tu velja izpostaviti ponudbo zelo dolgih ročnosti, mešanje (*t.i. blending*) ugodnih virov, ustrezno prilagojene zahteve po zavarovanju posojil in uporabo različnih oblik finančnega inženiringa, tako na osnovi sredstev države kot evropske kohezijske politike.

Slika 2: Oblike delovanja SID banke

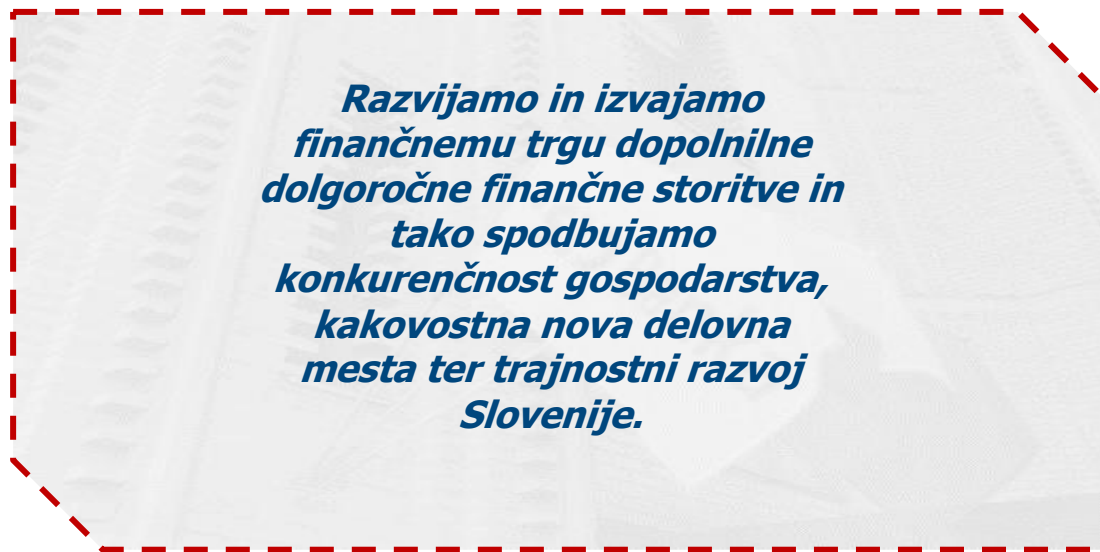
Vir: SID banka

V strateškem partnerstvu z EIF SID banka preko programa SEGIP omogoča tudi naložbe v lastniški kapital slovenskih podjetij za krepitev njihovega razvoja in odpornosti na krize, spodbuja prenos raziskovalnih dosežkov z univerz in raziskovalnih inštitutov v gospodarstvo in s tem povečanje inovacijske aktivnosti Slovenije; z lastniškim financiranjem spodbuja digitalno tranzicijo gospodarstva, razvoj in rast ekosistema zagonskih podjetij (start-up) v Sloveniji ter naslavlja problem lastniškega nasledstva v družinskih podjetjih. S tem se tudi razvija ekosistem alternativnih investicijskih skladov in njihovih upravljalcev, kakor tudi mobilizirajo sredstva zasebnega kapitala (institucionalnih vlagateljev) v tovrstne oblike finančnih instrumentov oz. spodbujevalnih ukrepov, s tem pa se tudi razvija trg kapitala.

I.6. POSLANSTVO, VREDNOTE IN VIZIJA

Pri oblikovanju strateških usmeritev banka poleg tega izhaja iz svojega poslanstva, vizije in vrednot.

Slika 3: Poslanstvo SID banke

Vir: SID banka

Vizija strateškega uspeha SID banke do leta 2028 je zajeta v treh vidikih. Z vidika mandata bo SID banka izvajala programe financiranja z najvišjimi multiplikativnimi učinki za gospodarstvo in trajnostni razvoj. Pri tem bo zagotavljala nadaljnjo finančno vzdržnost poslovanja z dolgoročnim kumulativnim rezultatom, ki bo pozitiven preko gospodarskega cikla. V primeru neugodnega gospodarskega cikla bo delovala proticiklično in povečala obseg novih poslov.

Z vidika banke kot notranje ureditve upravljanja si bo SID banka še naprej prizadevala za doseganje najboljših praks v bančništvu, optimizacijo poslovnih procesov z ustrezno IT podporo zaposlenim in deležnikom ter visoko stopnjo notranje in zunanje transparentnosti delovanja, vključno s pripravo visoko strokovnih poročil za deležnike.

Z vidika stranke bo SID banka na področjih, kjer so razvojne spodbude najpomembnejše, zagotavljala najugodnejše pogoje financiranja.

Vrednote so temelj delovanja SID banke in vodijo zaposlene pri vsakdanjem delu, v medsebojnih odnosih ter v stikih s strankami in drugimi deležniki. V letu 2022 je SID banka na novo opredelila ključne vrednote in mednje dodala tudi srčnost in drznost:

- **Sodelovanje** – Cenim pozitivno naravnost do drugih ter medosebno razumevanje, medsebojno pomoč in kolegialnost. Strpen sem do drugačnih mnenj in sprejemam ustvarjalno kritiko. Ni mi težko pohvaliti dobrega dela sodelavca. Spoštujem prispevke sodelavcev, saj se zavedam, da dosežki posameznika vplivajo na uspešnost banke.
- **Učinkovitost** – Iščem optimalne rešitve v hitro spreminjajočem se okolju. Obnašam se racionalno in se izogibam neproduktivnim aktivnostim. Svoj delovni proces vseskozi optimiziram glede na prioritete in resurse. Delam »prave« stvari.
- **Odgovornost** – Zavedam se odgovornosti, ki jo imam pri svojem delu – do javnega interesa in širše družbe (družbena odgovornost), do strank, do sodelavcev, do časa in do sredstev. Ne obljubljam, česar ne morem izpolniti. Prevzemam odgovornost za morebitne napake; ne sklicujem se na nevednost ali premajhno pozornost in ne prelagam odgovornosti na druge. Zavezan sem k etičnemu delovanju.
- **Drznost** – Spodbujam inovativnost in drugačnost. Verjamem v premikanje mej mogočega in nenehne možnosti za izboljšave. Imam željo po raziskovanju in reševanju problemov.
- **Srčnost** – Delam zavzeto in pogumno sledim svoji ter skupni viziji. Vodi me skrb in sočutje za sočloveka, širšo skupnost in okolje. Trudim se delati s srcem in z razumevanjem. Iskren sem do sebe in do drugih.

II. NAČELA DELOVANJA SID BANKE

II.1. SPLOŠNA NAČELA DELOVANJA RAZVOJNIH BANK

Razvojne banke so finančne institucije pretežno v lasti držav(e), ustanovljene z namenom **odpravljanja tržnih pomanjkljivosti ter spodbujanja gospodarskega in družbenega razvoja**. Ustanovljene so lahko na multilateralni, nacionalni ali regionalni ravni. Razvojne banke na splošno ponujajo **različne finančne instrumente** v primerih, ko so komercialne banke nepripravljene ali nezmožne prevzeti breme servisiranja določenih visoko tveganih poslov, držav ali strank (Bruck, 2005). Tak pojav na trgu imenujemo **tržne vrzeli** (*market gap*), oziroma **tržne pomanjkljivosti** (*market failure*).

TRŽNE VRZELI

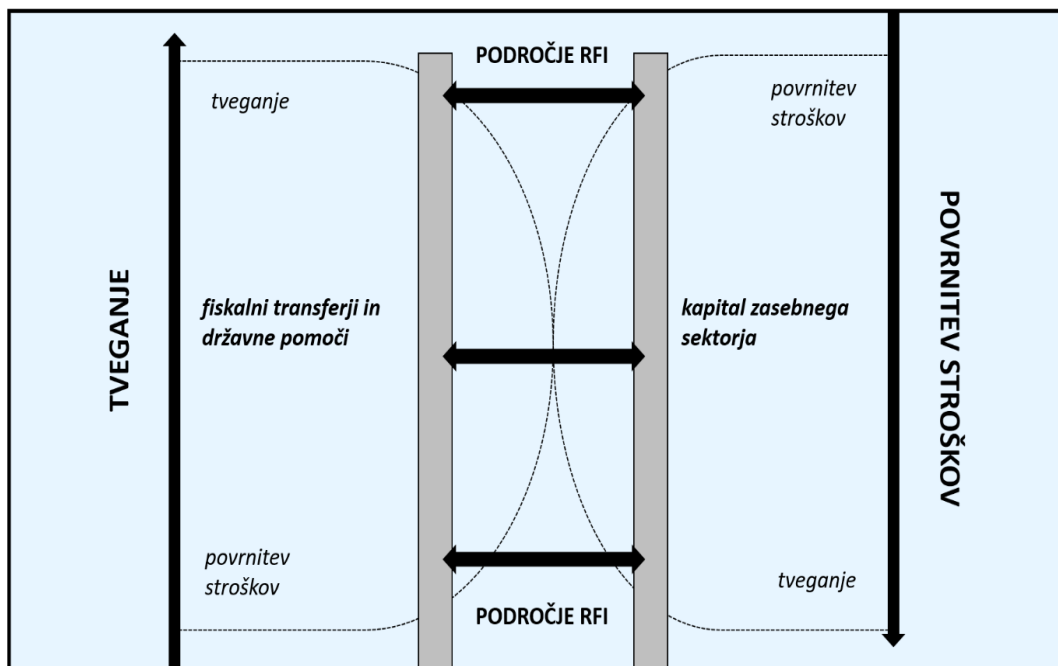
Tržne vrzeli v financiranju se pojavijo tam, kjer obstaja razkorak med finančnimi sredstvi, po katerih povprašujejo kupci, in sredstvi, ki jih zagotavljajo ponudniki, na primer bančni sektor. Kot vrzel se ne opredeljuje zgolj popolna odsotnost ponudbe, pač pa gre lahko tudi za premajhen obseg ponudbe ali pa dovolj obsežno ponudbo, a pod pretirano neugodnimi pogoji.

Tržne vrzeli se lahko pojavijo tudi na zelo likvidnih trgih, ki pa določenih segmentov ne servisirajo v zadostni meri. Običajno se pojavijo, ker se zasebne finančne institucije osredotočajo izključno na kratkoročno maksimizacijo dobička, pri čemer lahko ostanejo nepodprte dejavnosti z dolgoročnimi družbenimi koristmi.

Hkrati pa vsako nezadovoljeno povpraševanje ne kaže na obstoj tržne vrzeli v financiranju – subjekti, ki jim je dostop do financiranja upravičeno zavrnjen zaradi prevelikega tveganja ali premajhne rentabilnosti, ne predstavljajo tržne vrzeli.

Praviloma so to področja z višjimi tveganji, manjšimi donosi ali zahtevajo financiranje na daljše ročnosti, kar je manj zanimivo za komercialne institucije. To pomeni, da lahko razvojne banke praviloma podprejo le tiste projekte, ki jih zasebne institucije sicer ne bi financirale, oziroma bi jih financirale v nezadostnem obsegu ali pod izrazito neugodnimi pogoji. Zaradi te omejitve so razvojne ustanove še posebej pod nadzorom relevantnih regulatorjev. Splošno področje delovanja razvojnih bank je shematično prikazano v naslednji sliki:

Slika 4: Področja delovanja razvojno-finančnih institucij (RFI)

Vir: prilagojeno po Musasike, 2004

O tržnih vrzelih ne govorimo na ravni posameznega projekta, ampak govorimo o vrzelih v sistemu, kjer je intervencija razvojne banke upravičljiva zaradi doseganja pozitivnih družbenih eksternalij in splošnih spodbujevalnih učinkov, kjer so ti potrebni. Razvojne banke posledično pogosto delujejo tudi kot **katalizatorji oziroma spodbujevalci gospodarskega razvoja**, saj spodbujajo razvoj finančnega sektorja v globino in širino, izboljšujejo poslovno klimo, privabljajo zasebne vire kapitala v domače gospodarstvo ter spodbujajo in podpirajo razvoj MSP. Osnovno pravilo je, da razvojna banka pri zapolnjevanju tržnih vrzeli izbere najprimernejše instrumente, jih po potrebi prilagodi ali celo inovira, upoštevajoč značilnosti tržnih nepravilnosti. Delovanje na tržnih vrzelih zagotavlja **komplementarnost obstoječemu poslovnemu finančnemu trgu**. V praksi se razvojne banke prilagajajo trenutnim aktivnostim zasebnih finančnih institucij oziroma trenutnemu obsegu tržnih vrzeli in pomanjkljivosti in ne obratno.

Od izbruha globalne finančne krize po letu 2007 razvojne banke oziroma različne razvojne finančne institucije (RFI) doživljajo pravo renesanso; hitro delovanje v oteženih gospodarskih razmerah in učinkovito spodbujanje gospodarstva je izkristaliziralo njihovo novo vlogo proticikličnega blažilca in vedno bolj tudi usmerjevalca državnih politik ter kakovostnega zbiralca in obdelovalca informacij s široke gospodarske krajine. Še bolj zaznavno je bilo to dejstvo v času pandemije, v katerem so bile razvojne banke – vključno s SID banko – na čelu spopadanja s posledično gospodarsko krizo in so igrale ključno vlogo pri zaježitvi finančnega zloma,

podpiranju podjetij in skupnosti ter usmerjanju virov v prizadete gospodarske subjekte in v podporo javnih zdravstvenih storitev. Zagotavljale so podporne kredite, strokovno podporo in z izjemno hitrim odzivom pripomogle k zagotavljanju makroekonomske stabilnosti. Podobno vlogo so v Evropi odigrale tudi po napadu Rusije na Ukrajino in posledično poslabšanem položaju na energetske trgu.

Danes v svetu deluje več kot **500 razvojnih bank**, zamira pa miselnost, da so potrebne predvsem v državah v razvoju. Kljub podobnim motivom za njihovo ustanovitev, razvoj in evolucija le-teh niso bili enotni, ampak so odražali **specifične okoliščine in izkušnje** nacionalnih finančnih sistemov, gospodarstev, zakonodaje in ideologije. Tako danes razvojne banke nastopajo v različnih organizacijskih oblikah in velikostih, delujejo z različnimi poslanstvi, pooblastili, pristojnostmi in instrumenti. Slednji so močno odvisni od specifičnih namenov vsake organizacije posebej. Večinoma so te institucije organizirane v obliki nacionalnih razvojnih bank (angl. *national development banks*), lahko pa so tudi razvojni skladi (angl. *development funds*), javna ne-bančna podjetja, ipd.

NOVE VLOGE RAZVOJNIH BANK I

Razvojne banke kot protikrizno orodje

Po izbruhu globalne finančne krize in dolžniške krize evroobmočja so postale omejitve in nevarnosti izključno zasebnega finančnega sektorja še bolj očitne, razvojne banke pa so se izkazale kot izrazito učinkovit instrument ekonomske politike. To še posebno velja za države (med njimi je tudi Slovenija), kjer so se banke zasebnega sektorja pospešeno umikale s finančnega trga, še posebej drastičen pa je bil njihov umik na določenih segmentih, kar je povzročilo naglo naraščanje tržnih vrzeli.

V takšnih okoliščinah je še posebej prišla do **izraza komplementarna vloga javnega in zasebnega sektorja**, kjer se od razvojnih bank pričakuje prožno nadomeščanje zasebnega sektorja v primeru njegovega nenadnega umika. Razvojne banke celotnega umika zasebnega sektorja sicer ne morejo nadomestiti, lahko pa z ustreznim usmerjanjem svoje aktivnosti na segmente z največjim učinkom pomagajo zavirati negativne posledice na gospodarsko aktivnost. Da lahko ustrezno ukrepajo, ko za to nastanejo potrebe, **morajo razvojne banke neprestano vzdrževati ustrezno stopnjo pripravljenosti in ustrezen obseg zmogljivosti tudi v času konjunktore**, ko so njihove aktivnosti na trgu manj potrebne; vzdrževati morajo tako mišice (infrastruktura, portfelj, dostop do zunanega financiranja ...) kot možgane (kadri, znanje, analitična orodja ...). Prav zaradi razvijanja in vzdrževanja tako kapitalskih kot kadrovske kapacitete in zmožnosti učinkovitega koordiniranja z drugimi deležniki so imele razvojne banke tudi v covid krizi sposobnost izjemno hitrega in dovolj obsežnega odziva za zajezitev negativnih učinkov v gospodarstvu in družbi. **V primeru, da ima razvojna banka visoko kredibilnost in zadostne kapacitete, je nezanemarljiv že vpliv samega potenciala**; zagotovilo in javna

zaveza razvojne banke, da bo blažila posledice določenega negativnega dejavnika, ima lahko znaten vpliv na gospodarstvo in posamične subjekte. Kajti hitra in pravilna reakcija na spremenjene razmere na trgu je ključno orodje za preprečevanje poglobljanja krize. V času krize po letu 2008 se je v Sloveniji pokazalo, da so banke v tuji lasti izrazito hitro umikale sredstva iz slovenskega bančnega sistema. Od leta 2015 je vedno večji del slovenskega bančnega sistema v večinski tuji lasti – v domači lasti je manj kot tretjina bančnega kapitala – to ima lahko v prihodnjih krizah opazen vpliv na potek gospodarskih gibanj. Razvojne banke bodo morale tudi v fazi transformacije družbe in soočanja z zahtevnimi energetske in drugimi izzivi finančni trg dopolniti z ustreznimi instrumenti in ukrepi za učinkovit prehod v bolj trajnostno naravnano gospodarstvo.

Vedno bolj prihajajo do izraza tudi nadzorniške zahteve in podvrženost proceduram in kriterijem za dodeljevanje državne pomoči. **Razvojne banke, ki so bile tako kot SID banka usmerjene tudi k finančni podpori izvoznikom (internacionalizacija), so sedaj na tem področju podvržene izjemno strogim omejitvam.**

V prejšnji krizi so v EU države odgovorile na potrebe po vzpostavljanju financiranja na specifičnih področjih tudi z **vzpostavljanjem novih razvojnih bank**. Tako so v Veliki Britaniji ustanovili UK Green Investment Bank in British Business Bank za podporo projektom učinkovite rabe energije ter malih in srednjih podjetij, na Irskem Strategic Banking Corporation of Ireland, na Portugalskem Instituição Financeira do Desenvolvimento, v Litvi Single Development Institute (SDI), Grčiji Institution for Growth in Greece (IfG) ter na Malti Malta Development Bank.

Enako se je izkazalo tudi v izjemni globalni pandemiji koronavirusa; razvojne banke so povečale svoj obseg poslovanja in pomagale zagotavljati likvidnost gospodarstvu. SID banka je s svojim interventnim in proticikličnim delovanjem to svojo vlogo povsem upravičila.

Večina razvojno-finančnih institucij v EU posluje kot banka. Posledično je v teh institucijah zagotovljen bankam **ustrezen sistem upravljanja**, kar pomeni, da ima institucija jasno opredeljene pristojnosti in odgovornosti, ustrezen sistem upravljanja s tveganji ter ustrezen sistem notranjih kontrol. Splošno uveljavljen kriterij za banko oziroma kreditno institucijo je tudi ustreznost reguliranosti in ne le poslovni model. Aktivnosti, ki jih tipično opravljajo nacionalne razvojne banke, označujemo kot **razvojno bančništvo**.

Drugi za SID banko pomemben segment razvojno-finančnih institucij so t.i. **izvozne-kreditne agencije (IKA)**, institucije, specializirane za spodbujanje mednarodnega

gospodarskega sodelovanja.¹² Z organizacijskega vidika so to lahko samostojne ustanove, državne agencije, specializirane izvozno-uvozne banke (EXIM banke), lahko pa so organizirane v okviru razvojnih bank, kot je to primer pri SID banki. Tudi IKA se morajo pri svojem delovanju držati mednarodnih sporazumov in dogovorov, ki zagotavljajo enaka pravila igre za vse države in preprečujejo podpiranje izvoza na način, ki bi pomenil dodeljevanje nedovoljenih konkurenčnih prednosti.

Razvojne banke lahko uvrstimo med **instrumente državne razvojne politike, ki so tesno povezani z nacionalnimi razvojnimi prioritetami** in dolgoročnimi razvojnimi politikami posamezne države v skladu z njihovimi danostmi ter omejitvami. Ne glede na specifičnosti so glavni razlogi za obstoj razvojnih bank podobni v vseh državah: zapolnjujejo tržne vrzeli ter spodbujajo gospodarski razvoj na treh glavnih področjih:

- **Spodbujanje domačega gospodarstva:** financiranje infrastrukturnih in drugih razvojnih projektov, servisiranje zapostavljenih skupin gospodarskih in drugih subjektov ter področij.
- **Spodbujanje mednarodnega gospodarskega sodelovanja:** zavarovanje, izdajanje izvozno-kreditnih garancij ter financiranje izvoznikov ali njihovih kupcev za nakup domačega izvoznega blaga.
- **Spodbujanje mednarodnega razvojnega sodelovanja:** predvsem preko multilateralne in bilateralne mednarodne gospodarske pomoči.

Med ključnimi načeli oziroma praksami je poleg **ekonomske upravičenosti posameznega posla**, kot temeljne podlage delovanja in obstoja vsake finančne ustanove, ne glede na njen status, zagotovo tudi **upoštevanje širših ekonomskih in družbenih vidikov projekta**. To ne pomeni, da razvojne banke podpirajo projekte, ki so jih zavrnila komercialne banke, ker so ti projekti nerentabilni, ampak se praviloma angažirajo na področjih sistemskih pomanjkljivosti, kot je določeno v prejšnjih odstavkih, predvsem z namenom doseganja drugače neuresničljivih družbenih koristi.

¹² Razvoj posebnih finančnih ustanov za podporo izvozu se je začel leta 1919 v Veliki Britaniji (ECGD) z namenom obnove mednarodne trgovine po I. svetovni vojni. V kratkem so sledile tudi druge večje evropske države, vse pa so pričakovale, da bodo t.i. izvozno-kreditne agencije le začasen ukrep. Krize in tržne vrzeli so se ponavljale, IKA pa so ostale pomembno orodje državne trgovinske politike.

NOVE VLOGE RAZVOJNIH BANK II

Pametne razvojne banke

E. Fernández-Arias, R. Hausmann in U. Panizza v svojem poročilu ugotavljajo, da vedno bolj postaja jasno, da **razvojne banke** niso le orodje za zapolnjevanje dolgo znanih in po možnosti od regulatorja opredeljenih vrzelih, pač pa **vse bolj postajajo analitično orodje**, ki s svojim zelo širokim stikom s stanjem in spremembami v gospodarskem okolju določene države ali regije identificirajo ključne zaviralce razvoja in vrzeli, ki onemogočajo doseganje optimalnega dolgoročnega družbenega napredka.

V razvitem svetu, kjer je potreba po delovanju tovrstnih institucij vedno bolj očitna, se **razvojne banke vedno bolj pomikajo od preprostega transmisijskega mehanizma za vnaprej opredeljeno razporejanje finančnih virov k intelektualno močnemu instrumentu**, ki zajema vedno širši nabor podatkov, ga analizira in s pomočjo svojih primerjalnih prednosti pred zasebnimi finančnimi institucijami predeluje v predloge, ki so lahko v pomoč ali pa osnova državnim politikam razvoja in ukrepanja na področju spodbujanja gospodarstva in reševanja vedno daljšega seznama lokalnih in globalnih izzivov. Pri tem **s svojo kredibilnostjo in strokovnostjo gradijo tudi lastno neodvisnost, ki je pogoj za uspešno dolgoročno učinkovitost na trgu**. Za razliko od zasebnih finančnih institucij svojih analitičnih sposobnosti ne usmerjajo zgolj na informacije, relevantne za dobičkonosnost, pač pa na širše družbene koristi.

Podobno ugotavljata tudi ugledna akademika M. Mazzucato in C. C. R. Penna, ki kot **eno ključnih vlog razvojnih bank v sodobnem svetu vidita pri financiranju inovacij**. Inovacije namreč terjajo čas, ter s tem tudi dolgoročno, potrpežljivo financiranje. Že v preteklosti je bil velik del prebojnih inovacij vsaj v prvih fazah močno podprt z javnimi sredstvi. Razvojne banke tako lahko ne le podpirajo, pač pa tudi usmerjajo inoviranje na področjih, kjer zasebni kapital potrebuje spodbudo, da se pridruži v dovolj veliki meri, pa naj bo to na področju okoljske zaščite, zdravstva, energetike ali pa spremenjenih družbenih razmer, ki nas čakajo zaradi očitnih demografskih sprememb.

Izpolnjevanje prej omenjenih načel oziroma praks zahteva od razvojnih bank **razvoj posebnega znanja in ekspertiz**. Zaradi potrebnega doseganja družbeno-ekonomskih učinkov je kompleksnost obravnave projektov v razvojnih bankah v osnovi večja kot v zasebnih komercialnih bankah. Največkrat se zasleduje več ciljev hkrati.

Načeloma za razvojne banke velja, da izravnava svoj poslovni rezultat na daljši rok kot poslovni subjekti, pa vendar se od njih zahteva **dolgoročna finančna vzdržnost poslovanja, kar pomeni oplajanje lastnega kapitala**. Zaradi tega razvojne banke ne podpirajo vseh projektov, še posebej ne tistih brez finančne vzdržnosti in/ali trajnostne vsebine. To načelo razvojnim bankam onemogoča opravljanje poslov, ki bi

se z veliko verjetnostjo lahko izkazali za nerentabilne, kot je na primer pomoč podjetjem v težavah. Tako pomoč kot nedovoljeno obravnava tudi Evropska komisija, ki mora zagotavljati enake pogoje konkurenčnega okolja v celotnem gospodarskem sistemu EU.

V času po globalni finančni krizi po letu 2007 in covid krizi so razvojne banke torej dobile še pomembnejše mesto in vlogo. V krizi so razvojne banke večinoma močno razširile obseg in dostopnost svojih aktivnosti in tako delovale proticiklično na gospodarsko aktivnost. Vendar tudi v teh okoliščinah ostajajo dosledne pri upoštevanju ustreznih kreditnih standardov. Delovanje v povečanih sistemskih vrzelih, ki same po sebi prinašajo zvišano stopnjo tveganja, je namreč pomenilo pritisk na zagotavljanje dolgoročne rentabilnosti poslovanja.

V letu 2023 se je nadaljevalo obdobje povečanih geopolitičnih tveganj, ki bo verjetno vztrajalo še dolgo časa. To za razvojne banke pomeni potrebo po spretnem krmarjenju med interventno vlogo na prizadetih segmentih in razvojnim delovanjem s ciljem doseganja dolgoročnih pozitivnih učinkov za celotno gospodarstvo in družbo.

II.2. INSTITUCIONALNI, REGULATORNI IN KORPORATIVNI OKVIR DELOVANJA

INSTITUCIONALNI IN REGULATORNI OKVIR

Ključni okvir v slovenskem institucionalnem okolju za delovanje SID banke predstavlja **Zakon o slovenski izvozni in razvojni banki (ZSIRB)**, ki regulira delovanje SID banke, njeno vlogo, pooblastila, dejavnosti, lastništvo in organiziranost. SID banka deluje tudi s pooblastilom po **Zakonu o zavarovanju in financiranju mednarodnih gospodarskih poslov (ZZFMGP)**, ki dodatno ureja izvajanje funkcije izvozne kreditne agencije, vendar gre v tem primeru za posle v imenu in za račun države. Ti posli se računovodsko evidentirajo ločeno, torej izven bilance banke.

SID banka velja v skladu z ZSIRB, Zakonom o bančništvu in regulativami EU za »specialno kreditno institucijo«: opravlja posebne naloge, jasno opredeljene z zakonom, je v izključni lasti države, država pa upnikom jamči za vse obveznosti SID banke. SID banka se uvršča med »nacionalne razvojne banke« in ne »agencije«, saj je nadzorovana in licencirana tudi s strani Banke Slovenije in ECB, ki sta bančni regulator in nadzornik, medtem ko je nadzor Vlade in Državnega zbora usmerjen predvsem v nadzor izpolnjevanja zadanih mandatov.

Razvojne banke v EU igrajo posebej poudarjeno vlogo in so podvržene še dodatnim regulativam. EU je že leta 1958 ustanovila Evropsko investicijsko banko (EIB), ki zagotavlja dolgoročna posojila javnemu in zasebnemu sektorju za projekte v evropskem interesu, kot so: kohezija in konvergenca regij EU, podpora za mala in srednja podjetja, okoljski programi, raziskave, razvoj in inovacije, promet ter energija. Spodbujanje razvoja na teh področjih je horizontalni cilj EU. Hkrati je EIB večinski delničar v Evropskem investicijskem skladu (EIF), ustanovljenem leta 1994 za podporo majhnim podjetjem, ki deluje preko bank in drugih finančnih posrednikov, iz zgodovinskega pregleda pa izhaja, da so vzporedno v državah članicah delovale tudi nacionalne spodbujevalno razvojne banke in pri tem zasledovale zelo podobne cilje ter uporabljale podoben poslovni model.

S povečevanjem stopnje integracije v okviru EU so bili tudi organi EU prisiljeni, da se natančneje opredelijo do nacionalnih razvojnih bank in njihovega poslovanja.¹³ Te namreč, kot že rečeno, delujejo na finančnih trgih in lahko konkurirajo drugim zasebnim subjektom, obenem pa od držav prejmejo tudi določeno finančno ali nefinančno podporo. Zaradi tega morajo te ustanove **prejete prednosti prenesti na končne koristnike, saj bi v nasprotnem primeru prišlo do nedovoljene**

¹³ V skladu z integracijskimi procesi na bančnem področju, ki so dobili v 2012 dodaten zagon s temeljni evropske bančne unije, se dodatno izpostavlja tudi vprašanje integracijskega procesa na področju razvojnega bančništva oziroma morebitna nova vloga evropskih nacionalnih razvojnih bank.

konkurenčne prednosti pred drugimi finančnimi posredniki. Pri tem prenos finančne prednosti na končnega prejemnika ne sme vplivati na njegov položaj do njegovih konkurentov oziroma mora ta dobiti finančno storitev skladno s pravili o konkurenci in dovoljenih državnih pomočeh.

V ustanovnih pogodbah EU je namreč določeno, da je vsaka pomoč iz državnih sredstev, ki izkrivlja ali bi lahko izkrivljala konkurenco z dajanjem prednosti posameznim podjetjem ali proizvodnji posameznega blaga, nedovoljena. **Državna pomoč je v EU dovoljena samo izjemoma, npr. če je skladna s horizontalnimi cilji pravil o državnih pomočeh.** Pri presoji skladnosti delovanja javnih specializiranih kreditnih institucij se uporabljajo poleg primarnih (ustanovitvena pogodba) tudi sekundarni (smernice in uredbe) in drugi pravni viri EU, in sicer po načelu enakih kriterijev za enake primere.

ZAHTEVE/OMEJITVE EVROPSKE KOMISIJE

- Nekonkuriranje komercialnim bankam in, kjer in ko to omogoča struktura finančnega sistema, osnovno delovanje preko poslovnih bank.
- Neizrivanje zasebnega sektorja (dodatnost).
- Priglasitev (Ministrstvo za finance, EK) razvojno-spodbujevalnih programov financiranja z elementi državnih pomoči v okvirih GBER (»splošne skupinske izjeme«), de minimis ali posebnih dokazanih tržnih vrzeli.
- Zagotavljanje dolgoročne finančne vzdržnosti banke ob maksimiranju koristi z vidika ciljev trajnostnega razvoja.
- Upoštevanje pravil o pomoči podjetjem v težavah.
- Delovanje povezanih družb na tržnih osnovah.

Na področjih, kjer bančno okolje to omogoča, specialne kreditne institucije svoje produkte končnim prejemnikom ponujajo primarno preko poslovnih bank ali s sodelovanjem v bančnih sindikatih. S tem je potencialni vpliv države na konkurenco bistveno zmanjšan. Pri izbiri poslovnih bank, s katerimi sodelujejo, morajo seveda ravnati nediskriminatorno in transparentno. Ko poslovni finančni sektor na danih tržnih vrzeli ne more ali ne želi povečati svoje aktivnosti s pomočjo programov razvojne banke, se razvojna banka lahko odloči, da **sama intervenira neposredno do končnih koristnikov. Pri tem mora paziti na uveljavljanje ustreznih ukrepov za preprečevanje morebitnega izrivanja aktivnosti poslovnega sektorja.**

Programi razvojnih bank, ki delujejo v EU, morajo naslavljati določene tržne vrzeli. EK ponuja možnosti za oblikovanje programov **po načelu *de minimis* ali po Uredbi o splošnih skupinskih izjemah (GBER)**. Načelo *de minimis* predvideva posojanje po obrestnih merah, ki veljajo z vidika EK za zelo blizu tržnim obrestnim meram, predvsem pa z omejenim obsegom ne izkrivlja ali ogroža konkurence, Uredba splošnih skupinskih izjem pa opredeljuje segmente financiranja, ki po oceni EK ne delujejo ustrezno in kjer je zato intervencija razvojnih bank dobrodošla. V obeh primerih gre torej za način delovanja, ki širi domet trga in ne povzroča dodatnih omejitev konkurenčnemu delovanju tržnih udeležencev. Razvojna banka lahko tudi sama **z ustrezno analizo trga** EK dokaže tržno vrzel ter pri EK priglasiti ustrezne programe financiranja, s katerimi bo naslovlila to vrzel. Izven tega okvirja ostane **možnost delovanja po načelu zasebnega investitorja**, kar pomeni (so)financiranje po tržnih pogojih.

Slika 5: Nadzor nad poslovanjem SID banke temelji na treh nadzornih stebrih

Korporativno upravljanje	<ul style="list-style-type: none"> • Vlada RS • Skupščina delničarjev • Nadzorni svet • Slovenski državni holding
Regulatorno upravljanje	<ul style="list-style-type: none"> • Banka Slovenije • Evropska centralna banka • Agencija za trg vrednostnih papirjev
Nadzor nad izvajanjem pooblastil	<ul style="list-style-type: none"> • Državni zbor • Vlada RS • Komisija za pospeševanje mednarodne menjave • Računsko sodišče RS • Evropsko računsko sodišče • Evropska komisija • Urad RS za nadzor proračuna

Vir: SID banka

Poleg korporativnega upravljanja, kot velja za delniške družbe, ima SID banka še **posebej okrepljen regulatorni nadzor, kar terja in zagotavlja visok nivo transparentnosti poslovanja**. Ker nastopa SID banka kot banka, je za njen nadzor zadolžena Banka Slovenije. Dodatno je kot nosilka številnih javnih pooblastil in v skladu s tem povezano zakonodajo SID banka dolžna redno poročati Državnemu zboru in Vladi RS ter posebej nekaterim ministrstvom, nad izvajanjem pooblastil po Zakonu o zavarovanju in financiranju mednarodnih gospodarskih poslov (ZZFMGP) bedi posebna Komisija za pospeševanje mednarodne menjave, nad vsem skupaj pa še Računsko sodišče. V 2013 je bil SID banki tudi potrjen status javnega naročnika

po takratnem ZJN-2, zato so v banki vzpostavljeni tudi **postopki javnega naročanja**.

KORPORATIVNO UPRAVLJANJE – USMERJENO V STALNO SKRIBNO OBVLADOVANJE TVEGANJ

Glede internih organov vodenja in nadzora ima SID banka dvotirni sistem upravljanja – banko vodi uprava, njeno delovanje pa nadzoruje nadzorni svet. Nadzorni svet nadzoruje in spremlja vodenje in poslovanje banke. Ima sedem članov, ki jih skladno z ZSIRB imenuje Vlada Republike Slovenije.¹⁴ Nadzorni svet deluje na podlagi sprejetega poslovnika o delu nadzornega sveta, ki podrobneje ureja načela, postopke in način dela, glavne pristojnosti in odgovornosti pa so določene s statutom banke in zakoni, ki urejajo poslovanje banke, predvsem z zakonom o gospodarskih družbah, zakonom o bančništvu in ZSIRB. Med drugim sprejema strateške usmeritve banke, preverja letna in druga finančna poročila banke in o tem izdela mnenje, obrazloži skupščini delničarjev banke svoje mnenje k letnemu poročilu oddelka za notranjo revizijo in mnenje k letnemu poročilu uprave, potrjuje letno poročilo banke in predlog uprave za uporabo bilančnega dobička, obravnava morebitne ugotovitve Banke Slovenije, davčne inšpekcije in drugih nadzornih organov v postopkih nadzora nad banko. Poleg tega daje nadzorni svet soglasje upravi k določitvi poslovne politike banke, finančnega načrta banke, organizacije sistema notranjih kontrol in letnega programa dela oddelka za notranjo revizijo. Nadzorni svet daje tudi usmeritve in soglasje k politiki poslovanja banke skladno z razvojnimi usmeritvami, ki temeljijo na dolgoročnih razvojnih dokumentih EU in Republike Slovenije.

Nadzorni svet je tudi ustanovil revizijsko komisijo, komisijo za tveganja ter komisijo za imenovanja in prejemke kot posvetovalna telesa. V zvezi s svojimi pristojnostmi spremljanja in nadzora **revizijska komisija**¹⁵ obravnava predvsem letne in medletne računovodske izkaze banke, delovanje oddelka za notranjo revizijo, organizacijo sistema notranjih kontrol, upravljanje tveganj in morebitne ugotovitve nadzornih

¹⁴ V letu 2023 je v nadzornem svetu prišlo do nekaterih sprememb. Ob začetku leta je deloval v šestčlanski zasedbi, nato pa mag. Leu Knezu 22. februarja 2023 potekel mandat, pri čemer se je Vlada Republike Slovenije odločila za ponovno imenovanje za nov petletni mandat. 14. marca 2023 je odstopno izjavo z mesta člana nadzornega sveta podal Zlatko Vili Hohnjec, 20. marca 2023 pa je odstopno izjavo z mesta člana nadzornega sveta dal dr. Igor Masten. 17. marca 2023 je Vlada Republike Slovenije za člana nadzornega sveta imenovala Matijo Šenka, ki je mandat nastopil 7. junija 2023 po izpolnitvi odložnih pogojev, 17. marca 2023 pa je Vlada Republike Slovenije za člana nadzornega sveta imenovala Gorazda Podbevška, ki je od kandidature odstopil pred izpolnitvijo odložnih pogojev. Ob koncu leta je nadzorni svet tako deloval v naslednji sestavi: Janez Tomšič kot predsednik, mag. Leo Knez kot namestnik predsednika ter Marko Tišma, mag. Marjan Divjak in Matija Šenk kot člani.

¹⁵ Na dan 31. 12. 2023 so revizijsko komisijo sestavljali mag. Leo Knez kot predsednik Marko Tišma kot namestnik predsednika in Janez Tomšič kot član.

organov v postopkih nadzora nad banko. Komisija sodeluje tudi pri postopkih izbire zunanjega revizorja ter pregleduje in spremlja njegovo delo in neodvisnost.

Komisija za tveganja¹⁶, v okviru svojih pristojnosti, svetuje predvsem glede splošne nagnjenosti banke k prevzemanju tveganj in glede strategije upravljanja tveganj ter nadzira izvajanje strategij, pregleduje stresne in druge scenarije in vpliv na profil tveganja, pomaga pri izvajanju nadzora nad višjim vodstvom glede strategije upravljanja tveganj, preverja, ali so v spodbudah v okviru sistema prejemkov upoštevana tveganja ter ali so cene produktov banke združljive s poslovnim modelom in strategijo upravljanja tveganj.

Komisija za imenovanja in prejeme¹⁷ je stalno delovno in posvetovalno telo nadzornega sveta. Komisija je pristojna in odgovorna za opravljanje nalog, povezanih z imenovanjem članov uprave in nadzornega sveta ter s sistemom prejemkov. Njene naloge so predvsem opredelitev in priporočilo kandidatov za člane uprave nadzornemu svetu z opredelitvijo nalog in pogojev za imenovanje, ocenjevanje sestave in uspešnosti delovanja uprave, znanj, veščin in izkušenj posameznih članov uprave in nadzornega sveta oziroma obeh organov kot celote ter ocenjevanje ustreznosti politik in praks prejemkov in priprava predlogov odločitev upravljalnega organa v zvezi s prejemi, vključno s tistimi, ki vplivajo na tveganja in upravljanje tveganj banke.

Pri imenovanjih članov uprave in nadzornega sveta je komisiji v pomoč tudi **Komisija za ocenjevanje primernosti**¹⁸, sestavljena iz treh članov, ki jih je imenovala uprava po predhodnem soglasju nadzornega sveta. Pri delu je komisija samostojna in neodvisna od uprave in nadzornega sveta. Komisija deluje z dvema zunanjima sodelavcema z znanji in izkušnjami s področja opravljanja bančnih oziroma finančnih storitev ter s področja kadrovanja, psihologije in sorodnih ved, tretja članica je zaposlena, in sicer direktorica oddelka za skladnost, ki ji uprava zagotavlja ustrezno zaščito pred morebitnimi povračilnimi ukrepi.

Za koordinacijo delovanja pristojnih državnih in drugih organov ter institucij pri izvajanju ZZFMGP ter učinkovito izvajanje zavarovanja in financiranja poslov mednarodne trgovine in investicij je Vlada Republike Slovenije imenovala **komisijo za pospeševanje mednarodne menjave**.

¹⁶ Na dan 31. 12. 2023 so komisijo za tveganja sestavljali mag. Marjan Divjak kot predsednik, Matija Šenk kot namestnik predsednika in mag. Leo Knez kot član.

¹⁷ Na dan 31. 12. 2023 so komisijo za imenovanja in prejeme sestavljali Marko Tišma kot predsednik, Matija Šenk kot namestnik predsednika in Janez Tomšič kot član.

¹⁸ Na dan 31. 12. 2023 so komisijo za ocenjevanje primernosti članov upravljalnega organa sestavljali: Aljoša Uršič, zunanji sodelavec s področja bančnih oziroma finančnih storitev, dr. Katarina Babnik, zunanja sodelavka s področja kadrovanja, psihologije in sorodnih ved, in Barbara Bračko, direktorica oddelka za skladnost.

Komisija odloča o predlogih banke za sklepanje zavarovalnih poslov, ki presegajo 5 mio EUR, oziroma kadar je v poslu udeležena SID banka. Odločilne pristojnosti ima tudi na drugih področjih, povezanih z obvladovanjem tveganj, kot so dajanje soglasja k:

- politikam zavarovanja v posameznih državah ali skupinah držav, ki skupaj z limiti zavarovanja, opredeljenimi že v ZZFMGP, omejujejo mogoči obseg nastalih škod;
- sklepanju in oblikovanju posebnih pogojev zavarovanja posameznih zavarovalnih in drugih poslov;
- upravljanju sredstev varnostnih rezerv in rizikov, prevzetih v zavarovanje;
- sklepanju sporazumov in odnosov s finančnimi in drugimi institucijami;
- reprogramom, izterjavam in likvidacijam škod;
- drugim poslom v zvezi z zavarovanjem po pooblastilu države.

Komisija za pospeševanje mednarodne menjave redno spremlja poslovanje banke na področjih, ki jih ureja ZZFMGP, kar vključuje obravnave poročila o poslovanju, Ministrstvu za finance Republike Slovenije pa daje mnenje k poročilu banke o izvrševanju pooblastil po ZZFMGP. Komisijo sestavlja šest članov. Sestavljajo jo predstavnik MF, ki ima odločilno vlogo (pravico veta), dva predstavnika MGTŠ, predstavnik MZEZ, predstavnik Gospodarske zbornice Slovenije in predstavnica Združenja bank Slovenije.¹⁹ Komisija se je v letu 2023 sestala na šestih rednih in štirinajstih korespondenčnih sejah. Poleg posameznih poslov je komisija v letu 2023 na svojih sejah obravnavala tudi pravila oziroma splošno politiko zavarovanja, politiko zavarovanja v posameznih državah, zlasti do kupcev iz držav Ukrajine, Rusije in Belorusije, politiko upravljanja z varnostnimi rezervami, politiko trajnostnega zavarovanja ter politiko izvajanja zavarovanja kreditov za internacionalizacijo. Poleg tega je obravnavala tudi sporazume o sodelovanju, ki jih je SID banka sklenila z uzbekistansko in ukrajinsko izvozno kreditno agencijo in se seznanila z aktivnostmi predstavnikov Slovenije v Skupini izvedencev OECD za državna tveganja.

Banka ima v zvezi s postopki računovodskega poročanja z internimi akti vzpostavljene **različne notranje kontrole**, ki se izvajajo predvsem v organizacijskih enotah, pristojnih za upravljanje tveganj, računovodstvo ter plan in kontroling. Delovanje

¹⁹ Na dan 31. 12. 2023 so komisijo za pospeševanje mednarodne menjave sestavljali: Franc Stanonik kot predsednik, Matej Čepeljnik kot namestnik predsednika ter mag. Stanislava Zadavec Capriolo, Bojan Ivanc, Jernej Salecl in dr. Slobodan Šešum kot člani.

notranjih kontrol in upravljanje tveganj v družbi je tudi predmet notranjega revidiranja, ki ga izvaja posebna organizacijska enota.

Oddelek za skladnost je samostojna, neodvisna organizacijska enota, ki je funkcionalno in organizacijsko ločena od preostalih organizacijskih enot banke in je neposredno odgovorna upravi banke. Primarna naloga oddelka je ugotavljanje tveganj skladnosti poslovanja banke, ki jim je ali bi jim lahko bila banka izpostavljena pri svojem poslovanju iz naslova kršitev veljavnih predpisov, sklenjenih pogodb, predpisanih oziroma dobrih praks in etičnih standardov na eni strani ter krepitev korporativne etike in integritete na drugi strani. Oddelek opravlja tudi funkcijo pooblaščenca PPDFT in funkcijo pooblaščenca za varstvo osebnih podatkov. Področje informacijske varnosti, ki je bilo včasih uvrščeno v oddelek za skladnost, je bilo leta 2021 oddeljeno v samostojno organizacijsko enoto – oddelek za informacijsko varnost. V takšni organizacijski obliki je organizacijska enota delovala tudi v letu 2023, po zaključku leta (1. 1. 2024) pa je bila uvedena nova organizacijska struktura (predstavljena v nadaljevanju gradiva), v okviru katere je informacijska varnost postala področje, umeščeno v divizijo za tveganja. Še naprej spremlja in kontrolira postopke informacijske varnosti zaradi preprečevanja nepooblaščenega dostopa do informacij v hrambi, obdelavi ali prenosu ter njihovih sprememb, posebno pozornost pa posveča vsem vrstam kibernetских tveganj.

Oddelek za skladnost deluje po letnem programu dela, ki poleg rednih pregledov skladnosti vključuje še izvajanje svetovalne funkcije, zlasti na področju uvajanja novih produktov banke, preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma, upravljanja s tveganji prevar, presoje zakonitosti in etičnosti delovanja deležnikov banke, sodelovanje v kazenskih in civilnih postopkih banke ter izvajanje izobraževanj zaposlenih in upravljalnega organa banke. Na področju preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma banka nadaljuje proces digitalizacije in informatizacije, ki poteka v okviru širšega projekta banke.

Ne glede na vzpostavitev in izvajanje funkcije skladnosti je za upravljanje tveganja skladnosti primarno odgovorna uprava banke, ki zagotavlja, da je poslovanje banke skladno s predpisi. Za zagotavljanje skladnosti poslovanja so odgovorni tudi vsi zaposleni v banki, ob upoštevanju njihove vloge in ravni odgovornosti.

Tudi **Oddelek za notranjo revizijo** je organiziran kot samostojna, neodvisna organizacijska enota, ki je funkcionalno in organizacijsko ločena od drugih organizacijskih enot banke in je neposredno odgovorna upravi banke. Oddelek za notranjo revizijo deluje skladno z Zakonom o bančništvu, Mednarodnimi standardi strokovnega ravnanja pri notranjem revidiranju, Kodeksom poklicne etike notranjih revizorjev in Kodeksom načel pri notranjem revidiranju. Delovanje oddelka za notranjo revizijo ureja listina o delovanju notranje revizije, podrobneje pa so postopki izvajanja notranjerevizijske dejavnosti opredeljeni v pravilniku o delu notranje revizije in v

priročniku notranjega revidiranja. Oddelek za notranjo revizijo poroča o svojem delovanju, ugotovitvah in poteku realizacije priporočil letno in četrtno upravi banke, revizijski komisiji in nadzornemu svetu banke. Uprava banke obravnava tudi vsa poročila o posameznih izvedenih notranjih revizijah. Namen delovanja oddelka za notranjo revizijo je podajati neodvisne in nepristranske ocene o učinkovitosti in kakovosti upravljanja tveganj, notranjih kontrol in ureditvi notranjega upravljanja in s tem prispevati k izboljšanju delovanja in doseganju ciljev banke. Letni in strateški načrt temeljita na podlagi profila tveganosti banke in zahtev regulatorja za obvezno revidiranje posameznih področij poslovanja banke, s ciljem revizijskega pokritja najbolj tveganih področij delovanja banke in obdobjnega pokritja tudi manj tveganih oz. še ne pregledanih področij. Oba načrta sprejme uprava banke v soglasju z nadzornim svetom banke. V letnem načrtu dela za leto 2023 je bilo predvidenih devet obsežnih in kompleksnih revizijskih pregledov. En revizijski pregled je bil nato vsebinsko izveden v okviru svetovalnega, drugi pa je bil zaradi objektivnih zunanjih okoliščin prenesen v letni načrt dela za leto 2024. Načrtovani pregled profila tveganosti in RAF je bil zaradi istočasnega pregleda iste vsebine s strani regulatorja Banke Slovenije zaustavljen. Od preostalih sedmih pregledov je bilo šest v letu 2023 zaključenih, pregled Upravljanja s posojilnimi skladni pa je bil ob koncu leta v zaključevanju in mu status dokončnosti v letu 2023 ni bil pripoznan.

II.3. NAČELA POSLOVANJA SID BANKE

Splošna načela in dobre prakse delovanja razvojnih bank ter vzpostavljenih internacionalnih institucionalnih okvirjev se odražajo tudi v načelih poslovanja SID banke, pri čemer so bila ta natančno določena v zakonskih podlagah in drugih statutarnih oziroma strateških dokumentih banke. Ključna načela, ki jim sledi banka v vsakodnevnem poslovanju, so tako predvsem:

- **usmerjenost v uravnoteženi in trajnostni razvoj Slovenije**

SID banka sledi načelu uravnoteženega in trajnostnega razvoja na ekonomskem, okoljskem in socialnem področju ter upošteva celovit, dolgoročno naravnani pogled pri vseh finančnih poslih. Poleg ekonomske upravičenosti aktivnosti upošteva tudi njihove družbene eksternalije, to je nefinančne ali posredne koristi in/ali stroške za celotno gospodarsko in družbeno okolje. Delovanje SID banke temelji na razvojnih dokumentih RS in EU.

SID BANKA – RAZVOJNA BANKA, PODVRŽENA BANČNI REGULATIVI

Kljub drugačnemu mandatu in specifični usmerjenosti je prvenstveno potrebno poudariti, da je SID banka – banka ter da mora biti njeno poslovanje usklajeno z vsebino bančne licence in regulative Banke Slovenije. SID banka deluje praviloma le na področjih tržnih vrzeli oziroma pomanjkljivosti. Tudi na področju zavarovanja izvoznih kreditov in izhodnih neposrednih investicij SID banka zavaruje le t.i. »netržna tveganja«, se pravi tveganja, ki jih zasebni finančni subjekti niso pripravljene prevzeti. To pomeni, da so **de facto (neposredni) posli, ki jih SID banka obravnava, večinoma bolj tvegane narave**, tako z vidika donosa (manjši), časa (daljše ročnosti) in tveganj (naslavljanje podjetij slabših bonitetnih razredov in manjše zahteve po zavarovanju, financiranje na osnovi ovrednotene perspektivnosti poslovnega modela). To pomeni, da SID banka ne zasleduje načela kratkoročne maksimizacije dobičkonosnosti, pač pa dolgoročne družbene koristi.

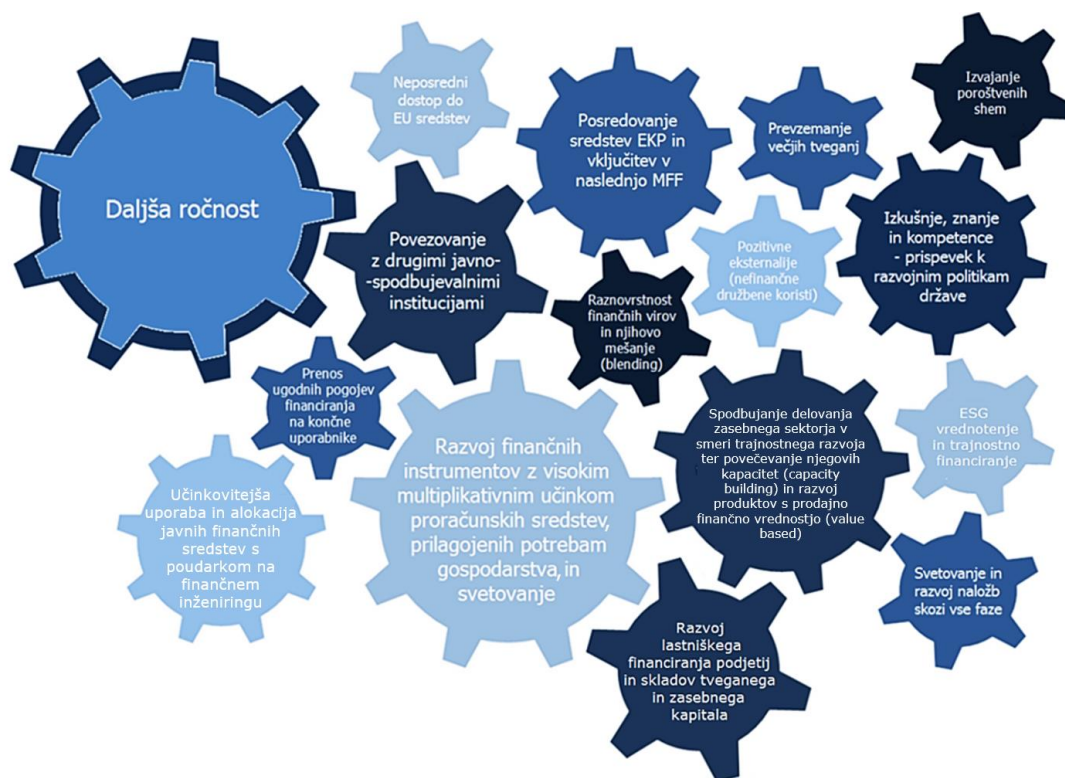
Kljub temu mora ob spoštovanju vse bančne regulative in splošnih načel mikroprudentnega poslovanja delovati po načelu samovzdržnosti. Izjemno racionalno poslovanje je zato bistvenega pomena – brez pozitivnega poslovanja tudi poslovanje ne bi moglo biti dolgoročno vzdržno.

Dodatno je treba opozoriti, da so v skladu z zakonskimi in drugimi podlagami **vsa sredstva SID banke strogo namenska** in da **jih ni mogoče uporabiti za katerikoli namen**.

- **finančna samovzdržnost in odgovorno posojanje**

Z namenom doseganja dolgoročne finančne samovzdržnosti in upoštevanja temeljnih bančnih načel delovanja je vsak posel podvržen presoji ekonomske in finančne upravičenosti ter celoviti oceni in upravljanju vseh vrst tveganj. Koncept odgovornega posojanja združuje tako strokovne kot tudi etične standarde. Odgovorno posojanje v SID banki upošteva okoljske, družbene in upravljavške (ESG) dejavnike v postopkih presoje komitentov in (ne)odobritve kredita. Prav tako tveganja, ki izhajajo iz teh dejavnikov, upošteva v upravljanjih s tveganji. Sestavni del odgovornega posojanja sta tudi osebna integriteta bančnih uslužbencev, zaradi česar je SID banka sprejela tudi svoj etični kodeks.

Slika 6: Vzvodje SID banke

Vir: SID banka

- **nekonkuriranje, komplementarnost in subsidiarnost**

SID banka pri izvajanju svojih dejavnosti ne konkurira drugim finančnim institucijam na trgu, ampak poskuša obstoječi trg čim bolj dopolnjevati. SID banka vstopa v posle le subsidiarno, po principu »druge najboljše možnosti«, če komercialni sektor na

danem področju ni aktiven, ali pa ni aktiven v zadostni meri oziroma pod dovolj ugodnimi pogoji, da bi se doseglo »najboljšo možnost«, to je nemoteno delovanje trga.

- **vrednost finančnih storitev za končne koristnike**

SID banka storitve izvaja z namenom ustvarjanja neposredne ali posredne dodane vrednosti za uporabnike. SID banka skrbi za raznovrstnost in prilagojenost finančnih produktov potrebam končnih koristnikov in zagotavlja daljše ročnosti, nižje cene storitev, prilagojenost razvojnim fazam življenjskega cikla podjetij, učinkovitejšo uporabo finančnih sredstev države, ipd. V primeru posrednega poslovanja prek poslovnih bank mora biti zagotovljen prenos finančne vrednosti na končne koristnike.

- **nediskriminatornost**

SID banka zasleduje načelo enakega dostopa in enakega obravnavanja vseh uporabnikov njenih storitev.

- **preglednost poslovanja**

SID banka skrbi za preglednost vseh ponujenih storitev na eni strani, po drugi pa tudi za preglednost finančnih rezultatov in družbeno-ekonomskih učinkov svojega poslovanja. Pri tem upošteva zakonska določila in druge relevantne usmeritve ter tudi dobro prakso, ki jo izvajajo primerljive institucije v EU. V svojem delovanju presega nivo transparentnosti in razkritij, ki ga od nje zahteva regulativa. SID banka je edina ustanova slovenskega javno-spodbujevalnega sistema, ki deluje kot banka, kar pomeni poslovanje po strogih določilih in pod nadzorom.

- **poslovanje odvisnih družb po tržnih principih**

Četudi morajo odvisne družbe zasledovati sinergijsko funkcijo z doseganjem ciljev SID banke, morajo te družbe delovati po merilih, ki veljajo za tipične zasebno-pravne gospodarske družbe. Vsaka dokapitalizacija teh družb s strani SID banke je tudi podvržena presoji z vidika dovoljene državne pomoči.

II.4. PODROČJA DELOVANJA

Kot specializirana kreditna institucija oziroma izvozna in razvojna banka z javnimi pooblastili, SID banka deluje le na določenih javno-spodbujevalnih področjih. V skladu z ZSIRB mora podpirati ekonomske, strukturne, socialne in druge politike in sicer preko opravljanja finančnih storitev na segmentih, kjer nastajajo oziroma so ugotovljene tržne vrzeli, zlasti pa na naslednjih z zakonom izrecno opredeljenih področjih:

RAZVOJ KONKURENČNEGA GOSPODARSTVA

- **Rast in razvoj MSP**, zlasti z namenom financiranja MSP v vseh fazah življenjskega cikla, vključno s financiranjem potrebnih večjih obratnih sredstev in kvalitetnejšega kapitala za rast podjetij in predvsem razvoj inovativne industrije z višjim potencialom rasti, ter tudi finančno-zavarovalnih shem za proticiklično delovanje.
- **Konkurenčnost**, zlasti z namenom spodbujanja dolgoročnih poslovnih transakcij, ki udeležencem omogočajo vstop in poslovanje na tujih trgih, vključno s podporo povezanim uvoznim transakcijam, pripravi na mednarodne gospodarske posle, investicijam in spodbudam za trajnostno rast izvoza in internacionalizacijo gospodarstva ter aktivnosti z namenom spodbujanja oziroma izvajanja poslov po koncesijskih pogojih in spodbujanja skupnega nastopa na tretjih trgih z domačimi, tujimi ali mednarodnimi subjekti.

RAZVOJ DRUŽBE ZNANJA IN INOVATIVNEGA PODJETNIŠTVA

- **Raziskave, razvoj in inovacije**, zlasti z namenom spodbujanja konkurenčnosti in razvoja v okviru raziskovalnih in razvojnih programov, promocije inovativnosti in pospeševanja raziskovalne in razvojne dejavnosti ter prenosa znanja in zagotavljanja različne podpore nosilcem projektov za razvoj izdelkov, proizvodnih procesov in storitev.
- **Inovativno podjetništvo**, s posebnim poudarkom na visoko-tehnoloških MSP, s tem povezanim podjetništvom in tveganim kapitalom, predvsem z namenom financiranja podjetniških projektov v zgodnejših fazah razvoja (semenski kapital, zagonska sredstva), ustvarjanja možnosti za ustanavljanje novih podjetij in vključevanja v naloge in programe izvajalcev podjetniškega, inovativnega in finančnega okolja.

- **Izobraževanje**, zlasti z namenom spodbujanja in izboljševanja nivoja izobrazbe, znanj in upravljanja znanj ter spodbud potrebnim prekvalifikacijam ter pridobivanja specifičnih znanj.
- **Zaposlovanje**, med drugim z namenom zagotavljanja spodbud podjetjem za zaposlovanje oseb specializiranih kvalifikacij in znanj, potrebnih za njihovo rast ali prekvalifikacijo posameznikov.

RAZVOJ OKOLJU PRIJAZNE DRUŽBE IN PROIZVODNJE

- **Varovanje okolja**, zlasti z vidika dolgoročne ohranitve.
- **Snovna in energetska učinkovitost**, zlasti z namenom financiranja in spodbujanja ukrepov za varstvo narave, ustreznega ravnanja z odpadki, ustrezne rabe naravnih dobrin, pospeševanja kreditov oziroma naložb v infrastrukturo varstva okolja, izrabe obnovljivih virov energije in učinkovite rabe energije.

REGIONALNI IN DRUŽBENI RAZVOJ

- **Gospodarska in javna infrastruktura**, občinski in pokrajinski razvoj, zlasti z namenom izboljšanja logistične, komunalne in druge infrastrukture in poleg tega izvajanje jamstvene, finančne in javno zasebno partnerske sheme za izgradnjo te infrastrukture npr. za obnovo in razvoj ter prenovo mest itd.
- **Regionalni razvoj**, zlasti z namenom zagotavljanja skladnega razvoja na državni, regionalni in lokalni ravni, zmanjševanja razlik v gospodarski razvitosti in drugih aktivnostih, kjer se lahko povezuje z drugimi osebami, ki so dejavne in namenjene doseganju javnih ciljev na področju regionalnega razvoja in razvoja podeželja in pri tem uporabljajo različne kombinirane instrumente finančnega inženiringa.
- **Stanovanjsko področje**, zlasti z namenom zagotavljanja ustrezne stanovanjske oskrbe in spodbujanja stanovanjske gradnje, prenove in vzdrževanja stanovanj in stanovanjskih hiš določenim kategorijam prebivalstva, skupaj z zagotavljanjem okolja in pogojev, ki omogočajo ustrezne bivalne razmere.
- **Nameni upravičenih naložb končnih upravičencev** za financiranje s sredstvi vira SID banke so oblikovani skladno z dovoljenimi področji delovanja SID banke, in sicer:

- namen A: Internacionalizacija poslovanja podjetij vseh velikosti;
- namen B: Projekti za rast in razvoj malih in srednje velikih podjetij;
- namen C: Raziskave, razvoj, inovacije ter nove tehnologije, ki vodijo k novim ali temeljito izboljšanim proizvodom, storitvam ali procesom, z namenom večje konkurenčnosti in višje dodane vrednosti, s posebnim poudarkom na inovativnem podjetništvu;
- namen D: Izobraževanje;
 - namen D1: Izobraževanje, zlasti z namenom spodbujanja in izboljševanja nivoja izobrazbe, znanj in upravljanja znanj, pridobivanja specifičnih znanj in upravljanja znanj;
 - namen D2: Izobraževalna infrastruktura, zlasti zagotavljanje ustrezne prostorske infrastrukture in opreme, potrebne za izvajanje izobraževalnih procesov;
- namen E: Zaposlovanje oseb specializiranih kvalifikacij in znanj, potrebnih za rast podjetij ter prekvalifikacije delavcev;
- namen F: Varovanje okolja in energetske učinkovitosti, zlasti z namenom financiranja in spodbujanja ukrepov za varstvo narave, ustreznega ravnanja z odpadki, ustrezne rabe naravnih dobrin, pospeševanja naložb v infrastrukturo varstva okolja, izrabe obnovljivih virov energije in učinkovite rabe energije;
 - namen F1: Okoljevarstvo, zlasti varstvo voda, odvajanje odpadnih vod ali oskrba s pitno vodo, ravnanje z odpadki, zmanjševanje onesnaževanja zraka, zmanjševanje hrupa ali drugih škodljivih vplivov na okolje, sanacija zemljišč in okoljski ukrepi, povezani s prometom in prevozom, ter drugi ukrepi, ki prispevajo k varovanju okolja;
 - namen F2: Obnovljivi viri energije, kot je sončna energija, energija biomase, bioplina, geotermalna energija, vetrna energija ter vodna energija;
 - namen F3: Učinkovita raba energije in snovi, zlasti ukrepi, ki prispevajo k energijski učinkovitosti poslovnih prostorov in stanovanjskih enot;
 - namen F4: Okolju prijazna proizvodnja ali proizvod, ki na inovativen način prispeva k preprečevanju ali zmanjševanju onesnaževanja okolja oziroma snovni učinkovitosti proizvodnje;
- namen G: Regionalni razvoj;

- namen H: Stanovanjska oskrba na specifičnih področjih, kot je nakup, izgradnja ali prenova (vključno z ukrepi energijske učinkovitosti) neprofitnih stanovanj, stanovanj za mlade, domov za ostarele in oskrbovanih stanovanj;
- namen I: Gospodarska in javna infrastruktura;
- namen J: Mednarodno razvojno sodelovanje;
- namen U: Telekomunikacijska, transportna in prometna, športna, turistična, kulturna, zdravstvena ter druga infrastruktura, zlasti tista, ki prispeva k regionalnemu razvoju.

II.5. STORITVE SID BANKE IN SKUPINE SID BANKA

SID banka s svojimi storitvami pokriva širok spekter finančnih storitev z namenom spodbujanja in razvoja gospodarstva, vendar znotraj tega skuša sredstva usmeriti čim bolj ciljno na področja z največjim makroekonomskim učinkom. Ob tem izvaja še vrsto storitev v imenu in za račun države, pri vsem pa stremi k neodvisnemu, strokovnemu in učinkovitemu delovanju.

V Skupino SID banka sta poleg SID banke vključena **Center za mednarodno sodelovanje in razvoj** (zavod s pravico javnosti), v katerem je SID banka soustanoviteljica, ki nima finančne naložbe, ima pa 33 odstotkov glasovalnih pravic, in **Skupina Prvi faktor**, ki pa je v postopku likvidacije.

Slika 7: Osnovne storitve skupine SID banka v letu 2023

<ul style="list-style-type: none"> ● spodbujevalno, razvojno in izvozno financiranje ● zavarovanje izvoznih kreditov in investicij (pred netržnimi tveganji) ● državne jamstvene sheme (posojila podjetjem, fizične osebe, financiranje investicij podjetjem, poročstvo bankam in hranilnicam) ● izvajanje funkcije Sklada skladov in Sklada skladov covid-19 ● lastniško financiranje podjetij – SEGIP 	
---	--

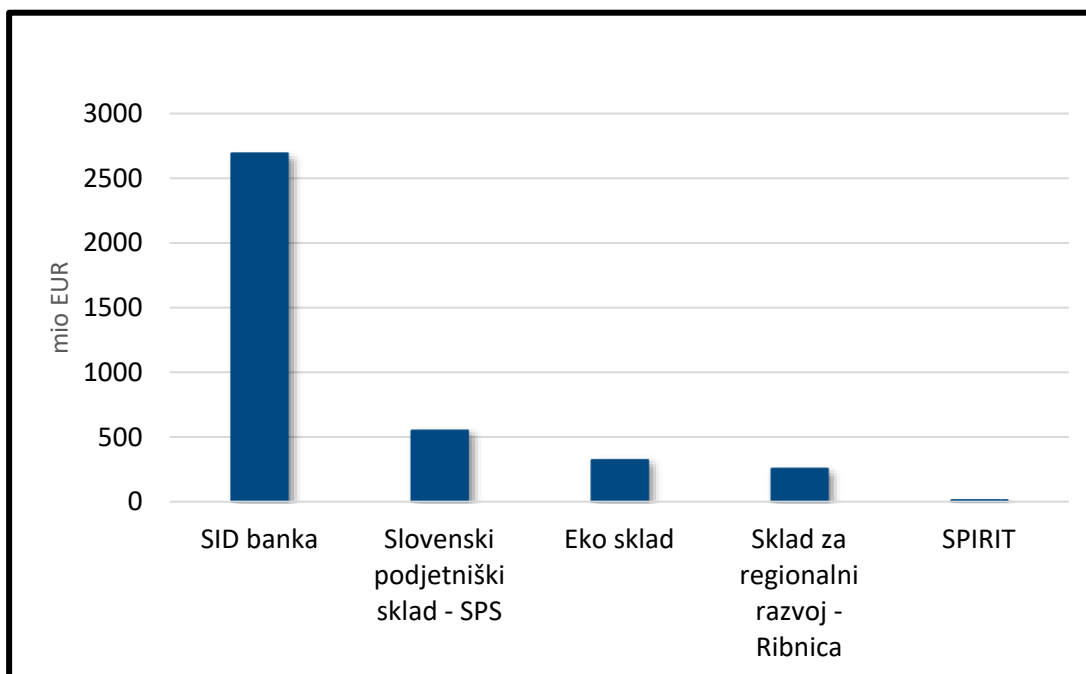
- **mednarodno razvojno sodelovanje, raziskave in analize, svetovanje, informacijske dejavnosti;**
dvostranska URP,
kombinirani posli (soft loans, mixed credits)

Vir: SID banka

SID banka si v okviru Skupine SID banka prizadeva k ohranjanju osrednje vloge tudi med ustanovami slovenskega javno-spodbujevalnega sistema. SID banka je bila v letu 2023 največja razvojno-spodbujevalna institucija v Sloveniji kot prikazuje spodnja slika, ki kaže primerjavo večine razvojno-spodbujevalnih institucij z vidika njihovih finančnih ter kadrovskih zmožnosti in obsega plasiranih sredstev z vidika financiranja razvoja. S svojim širokim naborom finančnih storitev **SID banka ustvari bistveno večji obseg plasiranih razvojnih finančnih sredstev, kot vse ostale razvojno-spodbujevalne ustanove skupaj.**

Slika 8: Primerjava razvojno-spodbujevalnih institucij po bilančni vsoti (2023)

Vir: letna poročila razvojno-spodbujevalnih institucij za leto 2023

Drugih razvojno-spodbujevalnih ustanov ne gre jemati kot konkurente SID banki, saj se te od nje pomembno razlikujejo. Poleg dejstva, da gre za institucije z večinoma komplementarnimi področji in filozofijo delovanja, se za razliko od ostalih javnih

razvojno-spodbujevalnih institucij SID banka ne financira neposredno iz proračunskih sredstev. Zato lahko SID banka, bolj kot druge ustanove, dodano vrednost za gospodarstvo ustvarja skozi svoje multiplikativne učinke iz lastnega kapitala in »blendinga« sredstev v okviru programov finančnega inženiringa.

SID BANKA

Pri izvajanju storitev lahko SID banka uporablja vse v EU in slovenski zakonodaji razpoložljive finančne instrumente. Finančne storitve, ki jih je SID banka v skladu s pridobljenimi dovoljenji opravljala v letu 2023 **za lasten račun**, se nanašajo predvsem na:

- dajanje kreditov, financiranje poslov,
- izvajanje finančnih instrumentov z ustreznim mešanjem virov sredstev različnih tipov,
- prevzemanje tveganj,
- trgovanje za svoj račun ali za račun strank z valutnimi in obrestnimi finančnimi instrumenti, s prenosljivimi vrednostnimi papirji in
- trgovanje za svoj račun z instrumenti denarnega trga.

Banka ima pridobljenih več javnih pooblastil, zato **za račun RS** izvaja naslednje storitve:

- zavarovanje in pozavarovanje kratkoročnih izvoznih kreditov/terjatev pred nekomercialnimi in drugimi netržnimi riziki,
- zavarovanje srednjeročnih izvoznih kreditov pred nekomercialnimi in/ali komercialnimi riziki,
- zavarovanje izhodnih investicij pred nekomercialnimi in/ali komercialnimi riziki,
- zavarovanje bančnih (storitvenih) garancij,
- upravljanje Sklada skladov in Sklada skladov covid-19,
- posle po pooblastilu v okviru ZVO-2 in
- ostale posle po pooblastilu: ZJShem, ZJShemFO, ZIUZEOP, ZDLGPE, ZSJSM, ZORZFS.

Potrebna sredstva za učinkovito izvajanje dejavnosti zavarovanja po ZZFMGP je SID banka zagotovila RS v obliki **varnostnih rezerv**, ki se uporabljajo za poravnavo obveznosti do zavarovancev (izplačilo zavarovalnin), plačilo stroškov preprečevanja in zmanjševanja bodočih ali že nastalih škod, ter kritje izgub iz teh poslov. Varnostne rezerve se dodatno zagotavljajo predvsem iz premij, opravnin, regresiranih plačanih škod in drugih prihodkov, ki jih SID banka ustvari s poslovanjem na področju zavarovanja in pozavarovanja pred netržnimi riziki. Če nastalih škod ne bi bilo mogoče poravnati iz omenjenih rezerv, sredstva za izplačilo zavarovalnin zagotovi RS.

Na podlagi pogodbe z MF iz decembra 2011 SID banka izvaja za državo tudi storitev upravljanja s sredstvi varnostnih rezerv. Poslovanje, ki ga SID banka kot slovenska IKA opravlja v imenu in za račun RS, je upravljavsko in računovodsko transparentno ločeno od poslovanja SID banke za lasten račun.

Pri opravljanju svoje dejavnosti banka z instrumenti, ki so ji na voljo, izvaja razne storitve financiranja ali s tem povezane dejavnosti, tudi z namenom **mednarodnega razvojnega sodelovanja** in v tem okviru, kjer so vključene tudi razvojne in/ali uradne pomoči RS, lahko opravlja storitve tudi za druge osebe.

Banka lahko glede na svoj status in pravno naravo opravlja tudi **druge naloge in dejavnosti** na podlagi dodatnih pooblastil in/ali posebne pogodbe z RS ali drugimi osebami javnega prava. V tem kontekstu je bila npr. SID banka izbrana za izvajanje agentskih poslov za državo iz naslova jamstvene sheme za podjetja, za fizične osebe in jamstvene sheme za financiranje investicij gospodarskih družb, z ZVO pa je bila določena tudi za izvajanje funkcije uradnega dražitelja na dražbah pravic do emisije toplogrednih plinov (upravljanje in trgovanje z emisijskimi kuponi ter izvajanje dražb).

EVALVACIJA AKTIVNOSTI SID BANKE V OBDOBJU 2011–2016 IN STRATEŠKI IZZIVI DELOVANJA V PRIHODNOSTI

V letu 2018 je skupina zunanjih strokovnjakov z Ekonomske fakultete v Ljubljani na povabilo SID banke izvedla tretjo evalvacijo aktivnosti, tokrat za petletno obdobje 2011–16. Gre za dobro mednarodno prakso na področju razvojnega bančništva, saj so redne neodvisne evalvacije dobra podlaga za ovrednotenje izpolnjevanja mandatov v preteklem obdobju, hkrati pa podajajo tudi koristna napotila glede možnosti za nadaljnji razvoj in nadgradnjo delovanja razvojnih inštitucij.

Poročilo skupine strokovnjakov lahko strnemo v naslednje ugotovitve:

- Delovanje SID banke kot razvojno-spodbujevalne institucije ustrezno utemeljujejo nepravilnosti trga, ki jih banka oz. država lahko naslavlja z ustreznimi orodji ekonomske politike in seveda regulacije. Te nepravilnosti trga nastajajo v pogojih asimetričnih informacij ali pozitivnih eksternalij,

oziroma družbeno koristnih učinkov, ki jih subjekti, ki se odločajo na tržni osnovi, ne upoštevajo pri svojih odločitvah o financiranju.

- Temeljni izziv delovanja SID banke v obdobju 2011–2016 so predstavljale ciklične vrzeli, ki so nastale v izjemno neugodnih razmerah makro-finančne krize. Proticiklične oziroma protikrizne ukrepe je SID banka začela izvajati praktično takoj po razširitvi svojega mandata. Naslavljanje teh vrzeli je bilo glede na razmere nujno, asimetrična dinamika dislokacij pa je upravičevala začasno delovanje tudi na nestandardnih tržnih segmentih, kot so npr. kratkoročna posojila.
- SID banka je od leta 2011 razvila celo vrsto finančnih instrumentov na osnovi lastnih sredstev in namenskih sredstev države, iz katerih je bilo plasiranih v gospodarstvo preko pol mrd EUR. Finančni inženiring tako zavzema vedno bolj pomemben delež med vsemi programi razvojnega financiranja SID banke, na podobnih osnovah pa delujejo tudi finančni instrumenti evropske kohezijske politike.
- Evalvatorji predlagajo, da naj bi bila – bolj aktivno in pravočasno kot v preteklosti – SID banka vključena v programiranje kohezijskih sredstev za obdobje 2021–2027. Poleg tega bi veljalo proučiti možnost vključitve SID banke v zapiranje velike vrzeli razvojnega financiranja med »vzodom« in »zahodom«. Tu obstaja možnost predvsem v programih, ki temeljijo na finančnem inženiringu s proračunskimi sredstvi, saj ti s svojo povratno osnovo predstavljajo največjo možno multiplikacijo teh sredstev.
- Obstoječ zakonski okvir in mandat SID banke sta, po mnenju evalvatorjev, ustrezna in ji omogočata dovolj široko področje delovanja. Bi pa bilo smiselno osrednjo vlogo SID banke nadgraditi v smeri tudi formalnega povezovanja ali celo združevanja razvojno-spodbujevalnega sistema v državi.

Evalvacija je pokazala, da je SID banka v letih 2011–2016 utrdila svoj položaj osrednje javno-spodbujevalne institucije v državi. Deluje v spremenjenih makroekonomskih okoliščinah, tako v okviru politike Evropske komisije do delovanja razvojnih bank, usmerjene v večje koriščenje finančnih instrumentov ter instrumentarija pod okriljem Evropske investicijske banke (EIB). Evalvacija vidi SID banko kot temeljni finančni steber izvajanja dolgoročne razvojne politike ter se jo skladno s tem primerno in pravočasno vključuje v procese razvojnega planiranja.

Tako razvojna, kot tudi proticiklična vloga SID banke sta ključni za izkoriščanje razvojnih potencialov Slovenije v obdobju, ki je pred nami. Evalvacija v prihodnje predvideva odpiranje novih razvojnih vrzeli, ki bodo izvirale zlasti iz procesov četrte industrijske revolucije in ukrepanja proti podnebnim spremembam. V tem kontekstu naj bi bilo za SID banko strateškega pomena, da si prizadeva odigrati ključno vlogo katalizatorja tehnološke transformacije slovenskega gospodarstva v luči prihajajočih sprememb.

Po mnenju evalvacijske skupine je SID banka v luči sistema ekonomskega upravljanja v EMU praktično edini resen instrument države, s pomočjo katerega se lahko na nacionalni ravni izvaja proticiklična politika. Zato je za Slovenijo strateškega pomena, da bi SID banko sistemsko nadalje gradila kot institucijo, ki lahko v primeru ponovne krize igrata pomembno proticiklično vlogo.

SID banka v skladu z dobro mednarodno prakso na področju razvojnega bančništva v približno petletnih intervalih povabi skupino zunanjih strokovnjakov k izdelavi neodvisne evalvacije njenih aktivnosti. Takšne evalvacije so dobra podlaga za ovrednotenje izpolnjevanja mandatov v preteklem obdobju, hkrati pa podajajo tudi koristna napotila glede možnosti za nadaljnji razvoj in nadgradnjo delovanja razvojne institucije v prihodnje. **Tako je v letu 2023 ponovno naročila SID banka novo evalvacijo, tokrat za obdobje 2017–2022.** Ta naj bi pregledala tako upoštevanje priporočil iz predhodne evalvacije, napravila analizo delovanja SID banke v kriznih razmerah in primerjavo z drugimi razvojnimi bankami. Prav tako naj bi evalvacija podala priporočila v zvezi s strateškimi usmeritvami SID banke za prihodnost v luči hitro in močno spreminjajočega se okolja, v katerem deluje. Evalvacija bo zaključena v letu 2024.

DOVOLJENJA BANKE SLOVENIJE

SID banka ima na dan 31. 12. 2023 dovoljenje Banke Slovenije za opravljanje naslednjih vzajemno priznanih finančnih storitev po 5. členu ZBan-3:

- sprejemanje depozitov od poučenih oseb;
- dajanje kreditov, ki vključuje tudi:
 - hipotekarne kredite,
 - odkup terjatev z regresom ali brez njega (faktoring),
 - financiranje komercialnih poslov, vključno z izvoznim financiranjem na podlagi odkupa z diskontom in brez regresa dolgoročnih nezapadlih terjatev, zavarovanih s finančnim instrumentom (forfeiting);
- izdajanje garancij in drugih jamstev;
- trgovanje za svoj račun ali za račun strank:
 - s tujimi plačilnimi sredstvi, vključno z menjalniškimi posli,
 - s standardiziranimi terminskimi pogodbami in opcijami,
 - z valutnimi in obrestnimi finančnimi instrumenti;

- trgovanje za svoj račun:
 - z instrumenti denarnega trga;
- kreditne bonitetne storitve: zbiranje, analiza in posredovanje informacij o kreditni sposobnosti.

SKUPINA SID BANKA

Zasledujoč svojo vlogo katalizatorja razvoja finančnega trga, izvajanja podpore slovenskim podjetjem na nekaterih strateških tujih trgih ter tudi iz nekaterih zgodovinskih razlogov je imela SID banka v preteklosti **pokrit del finančnih storitev v drugih družbah v skupini**, s katerimi je dopolnjevala svojo ponudbo po načelu pokritja celotnega življenjskega cikla podjetij.

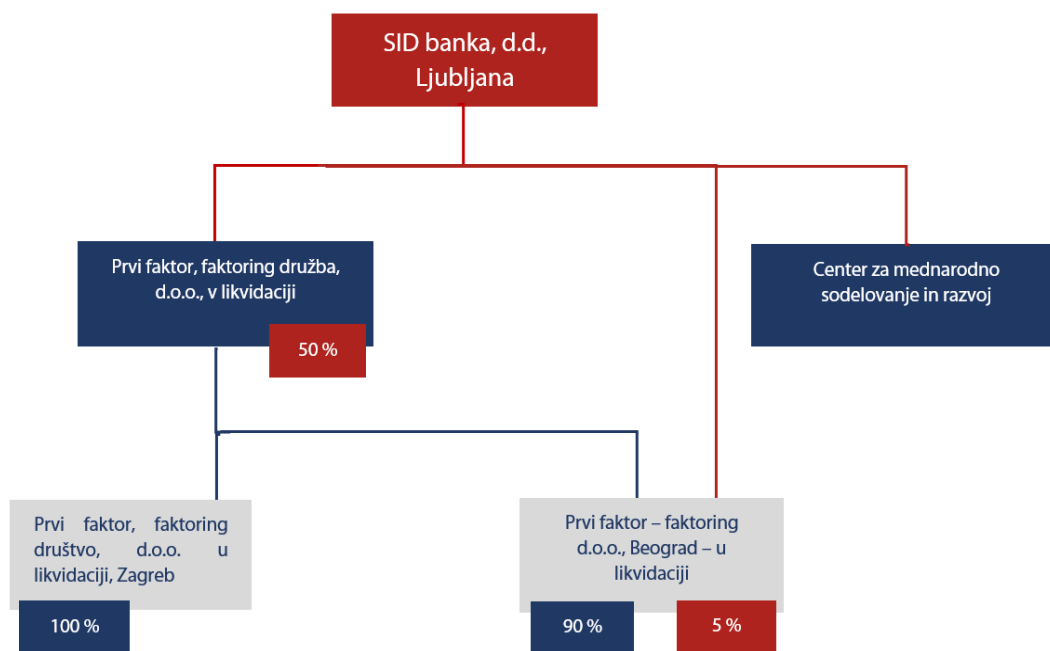
V skupino SID banka so vključene:

- Obvladujoča družba:
 - **SID - Slovenska izvozna in razvojna banka, d.d., Ljubljana** (SID banka, d.d., Ljubljana)
- Hčerinske družbe:
 - **PRVI FAKTOR, faktoring družba, d.o.o., Ljubljana** (v likvidaciji), v kateri ima SID banka 50-odstotni lastniški delež in ima dve hčerinski družbi²⁰:
 - **PRVI FAKTOR d.o.o., Zagreb** (v likvidaciji), Hrvaška,
 - **PRVI FAKTOR - FAKTORING d.o.o., Beograd** (v likvidaciji), Srbija.
- **Center za mednarodno sodelovanje in razvoj Ljubljana (CMSR)**

SID banka je (tudi v preteklosti) preko ostalih družb v skupini zasledovala le zelo majhen del svojih ciljev za gospodarstvo in družbo, saj skoraj vse potrebne storitve pokriva matična družba sama. Bilančna vsota drugih družb v skupini znaša manj kot en odstotek bilančne vsote SID banke.

Slika 9: Organizacijska shema Skupine SID banka na dan 31. 12. 2023

²⁰ V začetku leta 2021 je imela družba PRVI FAKTOR, faktoring družba, d.o.o., Ljubljana tri hčerinske družbe, ob navedenih dveh še PRVI FAKTOR d.o.o., Sarajevo (v likvidaciji), Bosna in Hercegovina. Vendar je bil v letu 2021 likvidacijski postopek za slednjo pravnomočno končan, posledično je dne 24. 8. 2021 prišlo do izbrisa tega subjekta iz sodnega registra, sredstva in obveznosti pa je kot univerzalni pravni naslednik prevzela matična družba Prvi faktor, Ljubljana – v likvidaciji.

Vir: SID banka

PRVI FAKTOR, FAKTORING DRUŽBA, D.O.O., V LIKVIDACIJI

Dejavnost družbe Prvi faktor, faktoring družba d. o. o., v likvidaciji, Ljubljana (v nadaljevanju Prvi faktor, Ljubljana) je bila opravljanje storitev faktoringa. SID je pridobila 50-odstotni delež v osnovnem kapitalu in tudi polovico glasovalnih pravic v družbi Prvi faktor, Ljubljana v letu 2002. Drugi družbenik je Nova Ljubljanska banka d. d., Ljubljana. Nominalna vrednost kapitalskega deleža SID banke na dan 31. 12. 2023 znaša 1.584 tisoč EUR.

Dne 28. 12. 2016 je skupščina družbe sprejela odločitev o začetku postopka redne (prostovoljne) likvidacije za likvidacijska upravitelja in imenovala dotedanji poslovodji. V letu 2023 sta bila likvidacijska upravitelja družbe Iztok Zupanc in France Zupan. Družba Prvi faktor, Ljubljana je ustanoviteljica in:

- imetnica 100-odstotnega poslovnega deleža v osnovnem kapitalu družbe Prvi faktor, faktoring društvo, d.o.o. u likvidaciji, Zagreb (v nadaljevanju: družba Prvi faktor, Zagreb – v likvidaciji). Družba Prvi faktor, Zagreb – v likvidaciji je od 31. 12. 2016 v postopku redne likvidacije. Osnovni kapital na dan 31. 12. 2023 je znašal 2.584 tisoč EUR. V letu 2023 je bil likvidacijski upravitelj Vjekoslav Budimir;
- imetnica 90-odstotnega poslovnega deleža v osnovnem kapitalu družbe Prvi faktor – faktoring d.o.o., Beograd – u likvidaciji (v nadaljevanju: družba Prvi faktor, Beograd – v likvidaciji). Družba Prvi faktor, Beograd – v likvidaciji je od

3. 8. 2017 v postopku redne likvidacije, njen osnovni kapital znaša 2.553 tisoč EUR. S konverzijo denarnih sredstev in terjatev SID banke in NLB v kapital družbe Prvi faktor, Beograd – v likvidaciji je konec julija 2017 prišlo do spremembe v lastniški sestavi, s čimer sta končni družbenici SID banka in NLB pridobili vsaka po 5-odstotni neposredni poslovni delež v kapitalu družbe Prvi faktor, Beograd – v likvidaciji. V letu 2023 je bil likvidacijski upravitelj družbe Prvi faktor, Beograd – v likvidaciji Željko Atanasković.

V Skupini Prvi faktor so se tudi v letu 2023 nadaljevale aktivnosti nadzorovane likvidacije s poudarkom na unovčevanju portfelja, nižanju stroškov in omejevanju poslovanja skladno s pripravljenimi načrti. Vzporedno je potekala nadaljnja optimizacija, katere namen je poleg znižanja stroškov tudi skrajšanje trajanja postopkov unovčevanja portfelja. Skupina Prvi faktor je leto 2023 zaključila s čistim dobičkom v višini 1.502 tisoč EUR, kar je posledica uspešnega unovčevanja portfelja. Dne 31. 12. 2023 je znašal kapital Skupine Prvi faktor 6.169 tisoč EUR.

CENTER ZA MEDNARODNO SODELOVANJE IN RAZVOJ LJUBLJANA (CMSR)

SID banka je skupaj z Republiko Slovenijo soustanoviteljica Centra za mednarodno sodelovanje in razvoj (v nadaljevanju: CMSR ali zavod). CMSR na podlagi Zakona o mednarodnem razvojnem sodelovanju in humanitarni pomoči Republike Slovenije Vladi Republike Slovenije in vsem resornim ministrstvom zagotavlja rešitev za načrtovanje in izvajanje mednarodnega razvojnega sodelovanja ter izvaja tehnično-operativna dela na delu bilateralnega mednarodnega razvojnega sodelovanja Republike Slovenije. Druge dejavnosti zavoda so še priprava makroekonomskih, političnih in drugih analiz držav, ocen tveganosti držav in publicistična dejavnost.

Organa upravljanja zavoda sta direktor in svet Centra. Zavod zastopa direktor Dejan Prešiček. Svet Centra je imel na 31. 12. 2023 šest članov. Predstavnik SID banke v Svetu Centra sta Bojan Pecher, ki je tudi namestnik predsednika sveta, in mag. Ema Rode. CMSR je v prvi polovici leta 2023 posloval le s štirimi redno zaposlenimi, s 1. 6. 2023 pa je delo nastopil nov direktor Dejan Prešiček.

Po dveh letih zastoja pri sofinanciranju novih razvojnih projektov s strani Republike Slovenije je CMSR v letu 2023 izvajal 23 projektov mednarodnega razvojnega sodelovanja, in sicer na podlagi dveh na novo sklenjenih pogodb o sofinanciranju projektov iz Programa CMSR za izvajanje mednarodnega razvojnega sodelovanja v letih 2022–2024 z Ministrstvom za zunanje in evropske zadeve (MZEZ) in Ministrstvom za finance (MF) ter po že predhodno sklenjenih pogodbah z Ministrstvom za gospodarstvo, turizem in šport (MGTS). V letu 2023 so bili uspešno zaključeni trije projekti, in sicer v BiH rekonstrukcija javne razsvetljave v občini Gradiška, v Severni

Makedoniji prenova Hidrosistema Zletovica in v Gruziji ukrepi za trajnostno rabo gozdov v občini Adigeni.

V letu 2023 je bila vzpostavljena nova spletna stran CMSR, ki omogoča digitalizacijo prijav novih projektov mednarodnega razvojnega sodelovanja, na podlagi katerih je CMRS pripravil nov program za njegovo izvajanje v obdobju 2023–2024. V sodelovanju s slovenskimi veleposlaništvii v Bosni in Hercegovini, Severni Makedoniji, Črni gori, Ukrajini in Moldaviji so bile organizirane tudi predstavitve mednarodnega razvojnega sodelovanja Republike Slovenije v omenjenih državah. Z namenom priprave akcijskega načrta za začetek postopka stebrnega ocenjevanja pri Evropski komisiji sta bila v letu 2023 opravljena tudi pregled in analiza delovanja CMSR.

Rezultati poslovanja v letu 2023 izkazujejo ustvarjen presežek prihodkov nad odhodki. CMSR je v letu 2023 kljub sklenitvi dveh novih pogodb (z MZEZ in MF) ter uspešnem zaključku projektov mednarodnega razvojnega sodelovanja, financiranih po starejših pogodbah, realiziral nižje prihodke iz njegovega izvajanja mednarodnega razvojnega sodelovanja od načrtovanih. Nižji od načrtovanih so bili tudi odhodki, predvsem zaradi manjšega števila zaposlenih. Pri izvajanju tržne dejavnosti je CMSR v letu 2023 nadaljeval sodelovanje s SID banko pri pripravi ocen državnega tveganja in z MZEZ pri pripravi indeksov življenjskih stroškov, izvajal pa je tudi ankete med podjetji, obdeloval podatke in pripravil analizo tržnih vrzeli. Na področju pravnih analiz in publicistike je CMSR v letu 2023 nadaljeval dolgoletno sodelovanje z javno agencijo SPIRIT pri pripravi informacij o pravnem režimu v Sloveniji (analize gospodarsko-pravnega režima v Sloveniji za portal *InvestSlovenia*).

II.6. MEDINSTITUCIONALNO IN MEDNARODNO SODELOVANJE

SID banka je v letu 2023 kot upravljavka Sklada skladov 2014–2020 ter Sklada skladov COVID-19 preko rednih mesečnih sestankov krepila sodelovanje z Ministrstvom za gospodarstvo, turizem in šport, Ministrstvom za kohezijo in regionalni razvoj, z Ministrstvom za finance, Ministrstvom za infrastrukturo ter Ministrstvom za naravne vire in prostor. Na mesečnih sestankih SID banka poroča o upravljanju sredstev evropskih kohezijskih in investicijskih skladov, o s tem povezanih izvedenih in načrtovanih ukrepih, razvoju finančnih instrumentov ter se usklajuje s predstavniki navedenih institucij. SID banka je tudi podpisnica Slovenskih smernic korporativne integritete ter ustanovna članica Slovenskega inovacijskega stičišča, evropskega gospodarskega interesnega združenja, kjer sodeluje s članicami iz gospodarstva, bančništva, akademske sfere ter regionalnimi in lokalnimi organizacijami.

SID banka svoje aktivnosti usmerja zlasti s sodelovanjem v okviru Združenja bank Slovenije ter tujih bančnih združenj. Banka je članica več mednarodnih združenj finančnih ustanov, na primer Evropskega združenja javnih bank (EAPB), Evropskega združenja dolgoročnih investorjev (ELTI), Mreže evropskih finančnih institucij za financiranje malih in srednjih podjetij (NEFI) ter Bernske unije in se aktivno udeležuje strokovnih srečanj v okviru delovnih skupin združenj, v okviru česar se izmenjujejo izkušnje, pridobivajo informacije in prenašajo dobre prakse. Skupaj z več kot 50 drugimi članicami Bernske unije se je s posebno izjavo zavezala, da si bo prizadevala za visoke etične standarde in vrednote združenja ter izvajala svoje dejavnosti strokovno, finančno odgovorno in spoštljivo do okolja.

Z namenom krepitve sodelovanja z evropskimi institucijami je **SID banka tudi delničarka Evropskega investicijskega sklada (EIF)**, ki ga je v letu 2021 skupaj z drugimi evropskimi institucijami dokapitalizirala in s tem svoj portfelj delnic EIF povečala s 15 na 25. SID banka je tako med finančnimi institucijami šesti največji delničar EIF. SID banka deluje kot nacionalna vstopna točka za podporo investicijskim projektom v okviru Evropskega svetovalnega vozlišča za naložbe (EIAH) in kot lokalni partner svetovalnega vozlišča InvestEU, ki je vstopna točka za predlagatelje projektov in posrednike, ki iščejo svetovalno podporo in tehnično pomoč v zvezi s centralno upravljanimi investicijskimi skladi EU. SID banka je tudi kot ustanovna članica EIF-NPI Equity platforme aktivna v posvetovalnem odboru te platforme.

Tudi v letu 2023 se je nadaljevalo **sodelovanje s skupino EIB**. SID banka je v letu 2023 z Evropskim investicijskim skladom podpisala sporazum o koriščenju garancij InvestEU za financiranje trajnostnih in zelenih projektov v višini 44,3 mio EUR (SID ZELEN) ter raziskav, inovacij in digitalizacije v slovenskih podjetjih v višini 27,5 mio

EUR (SID DIGITALEN). Za SID ZELEN znaša individualno jamstvo 70 odstotkov, v primeru SID DIGITALEN pa je individualno jamstvo 40 odstotkov.

SID BANKA JE USPEŠNO PRESTALA STEBRNO OCENO

SID banka je v letu 2023 zaključila obsežen proces pridobivanja stebrne ocene Evropske komisije. Ocenjevalo se je osem stebrov poslovanja SID banke, ki se nanašajo na:

- sistem notranjih kontrol,
- zunanje revizije,
- računovodski sistem,
- javno naročanje,
- finančne instrumente,
- izključitev iz dostopa do financiranja,
- sistem objav informacij o prejemnikih in
- varstvo osebnih podatkov.

SID banka je uspešno stebrno oceno uspešno prestala in s tem pridobila možnost postati izvajalski partner Evropske komisije za centralizirane finančne instrumente Evropske unije. SID banka je tako upravičena do tega, da ji Evropska komisija zaupa posredno upravljanje s sredstvi Evropske unije, saj sama pozitivna ocena pomeni, da je SID banka sposobna zagotavljati raven zaščite finančnih interesov EU enako ravni Komisije pri neposrednem upravljanju proračuna EU. Gre za izjemen dosežek SID banke, ki lahko pomeni novo prelomnico v njenem poslovanju. SID banka je tako upravičeno zaupanja vreden partner tudi za deležnike na nacionalni ravni, stebrna ocena pa spodbuda za povečevanje njenega vključevanja v izvajanje kohezijskih in drugih strategij in razvojnih politik Republike Slovenije.

Za ustvarjanje dodane vrednosti za ciljne skupine končnih upravičencev in izboljšanje njihovega dostopa do ugodnih dolgoročnih sredstev SID banka v svoje kreditne linije in programe vključuje tudi dolgoročne namenske vire, ki jih je prejela od razvojnih institucij Evropske investicijske banke (EIB), Razvojne banke Sveta Evrope (CEB) in nemške razvojne banke KfW. V letu 2023 je SID banka črpala za 95 milijonov EUR namenskih virov pri razvojnih institucijah (15 milijonov EUR pri EIB, 30 milijonov EUR

pri CEB in 50 milijonov EUR pri KfW). S KfW je bila sklenjena nova pogodba o dolgoročni zadolžitvi v višini 100 milijonov EUR za namen financiranja projektov in poslovanja MSP in MID Cap kategorije podjetij.

Medsebojno sodelovanje z drugimi evropskimi razvojnimi bankami in spodbujevalnimi institucijami je SID banka v letu 2023 nadaljevala z izmenjavo najboljših praks, preko različnih delavnic na področju lastniškega financiranja ter na področju portfeljskih in individualnih garancij. Razvojne banke so se prav tako povezovale pri izmenjavi najboljših praks na področju omejevanja negativnih gospodarskih posledic vojne v Ukrajini in posledične energetske krize.

SID banka redno spremlja evropske uredbe in direktive za aktivno vključitev v naslednjo evropsko finančno perspektivo kot izvajalski partner Evropski komisiji za izvajanje centraliziranih EU finančnih instrumentov v obdobju 2021–2027 ter s tem povezano potrebo po pridobitvi pozitivne stebrne ocene. Navedeno usmeritev je SID banka v letu 2018 zapisala v svojo strategijo. V juliju 2019 je SID banka pri Evropski komisiji (DG EC-FIN) vložila izkaz interesa za izvedbo stebrne ocene za 8 stebrov poslovanja SID banke, in sicer sistem notranjih kontrol, zunanje revizije, računovodski sistem, javno naročanje, finančne instrumente, izključitev iz dostopa do financiranja, sistema objav informacij o prejemnikih in varstvo osebnih podatkov. V letih 2021 in 2022 je bila SID banka predmet ocenjevanja s strani zunanjega revizorja in Evropske komisije po navedenih stebrih, **postopek pa je bil v letu 2023 pozitivno zaključen. SID banka je s tem izpolnila pogoje za kandidiranje za neposrednega izvajalskega partnerja Evropske komisije.** SID banka je tako kot edina razvojno spodbujevalna oziroma finančna institucija v Sloveniji pridobila možnost, da na podlagi pogodbe z Evropsko komisijo o posrednem upravljanju postane njen neposreden izvajalski partner. S tem je banka dobila pravico neposredno sodelovati na razpisih Evropske komisije za pridobitev sredstev EU.

III. POSLOVNI MODEL IN STRATEŠKI CILJI

III.1. PRISTOP K OBLIKOVANJU STRATEGIJE

Strateško načrtovanje v SID banki temelji na triletni drseči strategiji, ki vključuje pogled na vse relevantne vidike srednjeročnega delovanja banke in dolgoročne cilje. Z redno letno revizijo strategije SID banka zagotavlja aktualnost strateških vsebin za prilagajanje banke zunanjim okoliščinam in njen nadaljnji razvoj v okviru danih pooblastil. V letu 2023 je SID banka revidirala poslovno strategijo in oblikovala dokument *Strategija razvoja 2024–2026*. V okviru priprave strategije so bile obravnavane ključne teme, ki vplivajo na prihodnje poslovanje SID banke, ter opredeljene priložnosti in izzivi, ki jih te prinašajo. Ključne teme se nanašajo predvsem na učinkovitejšo organizacijsko strukturo, temeljito posodobitev produktne palete in aktivnosti zelene transformacije banke. Oblikovane strateške usmeritve zagotavljajo nadaljnje vzdržno poslovanje, predvsem pa opredelitev področij, na katerih lahko SID banka doseže največji spodbujevalni prispevek za slovensko gospodarstvo in trajnostni razvoj.

Pri pripravi poslovne strategije se izvede strateška analiza, ki se osredotoča predvsem na:

- **pripravo scenarijev makro-finančnih gibanj za obdobje strategije** z opredelitvijo njihove verjetnosti in izračunom uteženega scenarija, na katerem lahko temelji strateško razmišljanje in
- **analizo PSPN (SWOT) za obdobje strategije:** glavni dejavniki se v strategiji opredelijo s PSPN (SWOT) analizo, kjer se opredeli prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti za banko. Prednosti in slabosti opredeljujejo notranje sposobnosti banke, priložnosti in nevarnosti pa njihov obstoj izven banke oziroma v povezavi z dogajanjem na trgu, v panogi ali širšem okolju

V teku strateškega cikla nastaja nabor povratnih informacij, ki so eno izmed ključnih vodil pri nadzoru nad izvajanjem strategije in pripravi naslednjega letnega strateškega cikla. Banka redno preverja izpolnjevanje načrtovanih aktivnosti in rezultatov za doseganje dolgoročnih strateških ciljev ter ob bistvenih spremembah zunanjih dejavnikov dopolnjuje strategijo in sprejema korektivne ukrepe. Delovanje SID banke na podlagi začrtane strategije se ves čas prilagaja tako spremembam v makroekonomskem okolju kot priložnostim in izzivom, ki izhajajo iz zunanjih pobud, nastalih na podlagi usmeritev iz razvojnih dokumentov Republike Slovenije in Evropske unije.

Slika 10: Proces strateško-operativnega planiranja v SID banki

Vir: SID banka

Za sprotno spremljanje uspešnosti izvajanja strategije ima banka opredeljene kazalnike za strateško kontrolo. Vzpostavljeni kazalniki pokrivajo vse tri strateške vidike: uresničevanje mandatnih ciljev, doseganje ciljev s področja strank in področje poslovanje banke. Z doslednim doseganjem ciljnih vrednosti opredeljenih kazalnikov bo SID banka lahko izpolnila mandatne cilje v prihodnjem, z makrofinančnega vidika verjetno še vedno zahtevnem obdobju. SID banka bo ob tem še naprej krepila svoje delovanje pri spremljanju in obvladovanju okoljskih tveganj.

III.2. STRATEŠKI POGLED NA RAZVOJ SID BANKE 2024–2026

SID banka ima oblikovano vizijo strateškega uspeha do leta 2028, ki zajema tri vidike: MANDAT, BANKA in STRANKA. V viziji strateškega uspeha je definirana strateška točka, h kateri SID banka teži. Za vsak vidik so nato oblikovane aktivnosti, ki bi omogočile doseganje zastavljenega cilja.

Slika 11: Strateški diagram treh vidikov strategije SID banke

Vir: SID banka

Podeljeni mandati SID banki so tisto, kar jo razlikuje od drugih bank v slovenskem bančnem sistemu in so osrednji cilj, ki ga banka s svojim delovanjem zasleduje. Z oblikovanjem finančnih produktov, pridobivanjem ugodnih virov in zagotavljanjem prenosa prednosti tudi v primeru delovanja preko finančnih posrednikov na končnega uporabnika si SID banka prizadeva, da z vsem svojim delovanjem podpira dolgoročen trajnosten napredek slovenskega gospodarstva s ciljem napredka celotne družbe.

Strategija zasleduje dva temeljna cilja, pri čemer je doseganje drugega pogoj za dolgoročno zmožnost doseganja prvega zastavljenega cilja:

- **visoke multiplikativne in trajnostne učinke v gospodarstvu in družbi** in
- **poslovno uspešnost SID banke, ki zagotavlja dolgoročno finančno vzdržnost poslovanja.**

SID banka si je v novi Strategiji razvoja 2024–2026 načrtala pot, ki omogoča dolgoročno sposobnost banke, da v kar največji meri izvaja zadane mandate v obsegu, ki je makroekonomsko relevanten in dolgoročno vzdržen.

NASLAVLJANJE MANDATA BANKE

Osrednje vodilo za vidik MANDAT:

Banka bo zagotavljala vzporedno razvojno in proticiklično delovanje.

Ključni poudarki pri oblikovanju usmeritev za vidik »mandat«:

- V obdobjih povečane potrebe za proticiklično delovanje je intenzivnost aktivnosti zelo visoka, obsegi financiranja pa veliki in lahko nastanejo v kratkem časovnem oknu.
- Razvojno delovanje je procesno zahtevno, akvizicijski časi poslov daljši, z višjimi stroški, dolgoročni makroekonomski učinki pa so po drugi strani praviloma obsežnejši.
- Vzporedno razvojno in proticiklično delovanje prinaša skozi gospodarski in finančni cikel večja nihanja tako obsegov poslovanja kot finančnega izida banke, zato zahteva še večji poudarek na visoki kakovosti obvladovanja tveganj in splošni kakovosti upravljanja.

NASLAVLJANJE UPRAVLJANJA BANKE

Osrednje vodilo za vidik BANKA:

Struktura poslovnega modela mora zagotavljati dolgoročno vzdržno poslovanje s poslovnim izidom, ki je (kumulativno) preko celotnega gospodarskega cikla pozitiven.

Ključni poudarki pri oblikovanju usmeritev za vidik »banka«:

- Potrebno je visoko kakovostno obvladovanje tveganj z uporabo najboljših praks iz panoge.
- Za zmožnost makroekonomsko relevantnega proticikličnega delovanja je potrebna zagotovitev virov in mehanizmov za sposobnost zadostnega prevzemanja tveganj v času krize.
- Potrebno je aktivno upravljanje stroškov in k vzdržnemu rezultatu usmerjena cenovna politika.

NASLAVLJANJE PRISTOPA DO STRANKE

Osrednje vodilo za vidik STRANKA:

Stranko je v središču našega razmišljanja in delovanja.

Ključni poudarki pri oblikovanju usmeritev za vidik »stranka«:

- Upoštevanje tega vodila zahteva nadgradnjo pristopa k sestavljanju produktne palete (»customer and mandate driven« in ne več »opportunity driven« zasnova).
- Procese v banki in nasploh delovanje banke je treba prilagoditi stranki (odzivnost, hitrost, »debirokratizacija«, kanali komuniciranja s strankami ...).
- Za zmožnost postavitve stranke v središče razmišljanja je potrebno dobro poznavanje stranke in celotnega trga, kar zahteva vzdrževanje dovoljšnjih splošnih analitskih zmožnosti v banki in sistematično komuniciranje s strankami.

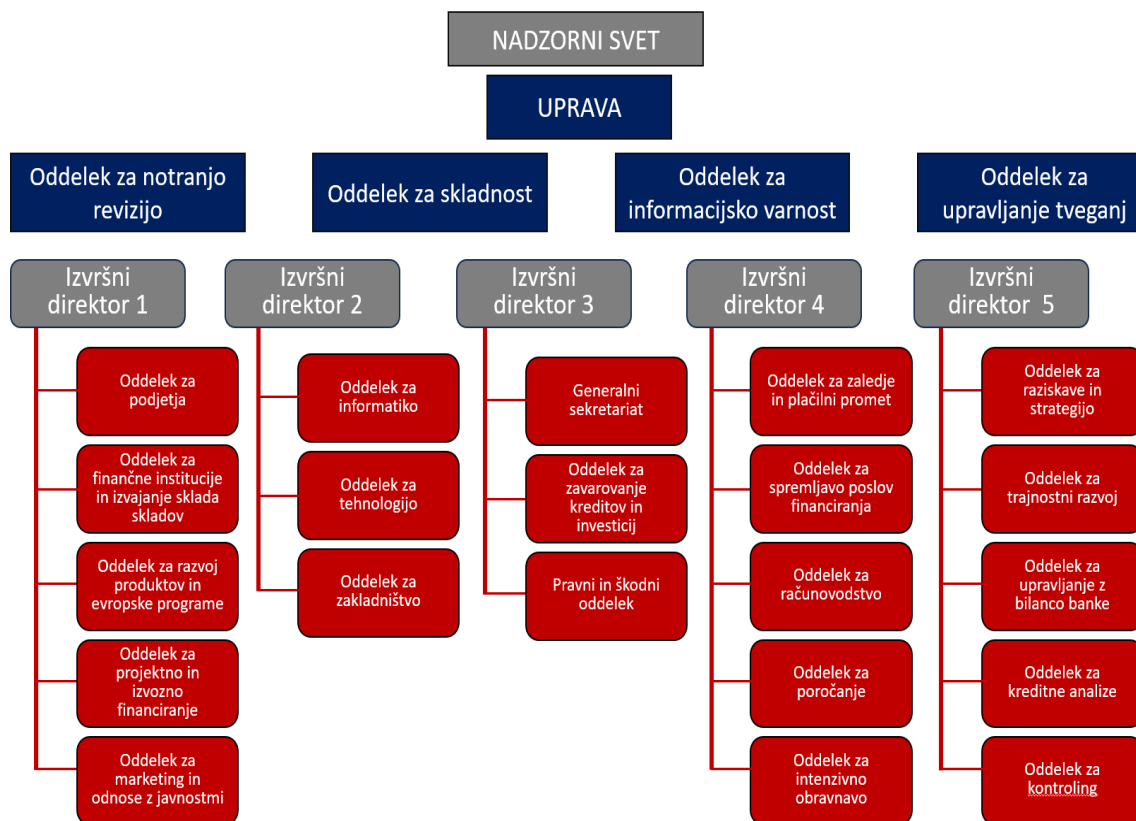
III.3. PRILAGAJANJE POSLOVNEGA MODELA

SID banka prispeva k trajnostnemu razvoju Slovenije predvsem preko svojih programov financiranja in zavarovanja. Dodana vrednost z vidika prispevka k trajnostnemu razvoju teh programov je osnovana na podpori visoko produktivnih ali hitro rastočih podjetij, perspektivnih podjetij z zahtevnimi finančnimi potrebami, podjetij v trajnostni preobrazbi, ipd. Vsa finančna podpora je pogojena z delovanjem na segmentih tržnih vrzeli. SID banka torej dopolnjuje potencial, ki ga lahko dosežejo poslovne finančne ustanove, tako z vidika razvojnega kakor z vidika proticikličnega delovanja.

Banka v okviru omejitev institucionalnega okvirja prilagaja poslovni model in ukrepe v smeri pokrivanja potreb gospodarstva in potreb ekonomske ter razvojne politike v skladu s pričakovanji deležnikov. Velike in hitre spremembe v okolju v zadnjih nekaj letih terjajo nadaljevanje hitrega prilagajanja banke; na nekaterih segmentih je potrebno nadaljevanje interventne vloge, hkrati pa je nujna krepitev in nadgradnja razvojno-spodbujevalne vloge tako pri okrevanju gospodarstva kot krepitvi njegove odpornosti, konkurenčnosti, razvoja in soomogočanju zelenega prehoda, kar je povezano tako z načini delovanja (neposredno, posredno), področji (horizontalni, sektorski pristop), instrumenti (obstoječi, prilagojeni, novi), pogoji (vsebine, cenovni in ostali), kot z ostalimi vidiki delovanja, zlasti s koncipiranjem in izvajanjem instrumentarija z vsemi razpoložljivimi okvirji na ravni EU za soprevzemanje, delitev oz. kritje tveganj in zagotavljanjem ustreznega dostopa do financiranja v gospodarstvu.

V letu 2023 je SID banka nadaljevala tako izvajanje interventne vloge na področju protikriznega financiranja kot razvojno-spodbujevalne vloge. S svojim delovanjem je blažila težave, v katerih so se znašla podjetja, prizadeta zaradi vojne v Ukrajini in posledične energetske krize, ter pomagala podjetjem pri sanaciji po katastrofalnih poplavih. V okviru skladov finančnega inženiringa je SID banka pripravila nove in prilagojene programe za odpravljanje posledic motenj v gospodarskem okolju. Na področju trajnostne transformacije poslovanja so v letu 2023 potekale aktivnosti, vezane na integracijo trajnostnega poslovanja, predvsem na podlagi strategije SID banke, vključujoč usmeritve Akcijskega načrta uvajanja ECB nadzorniških pričakovanj glede podnebnih in okoljskih tveganj.

Slika 12: Organizacijska struktura SID banke do 31. 12. 2023

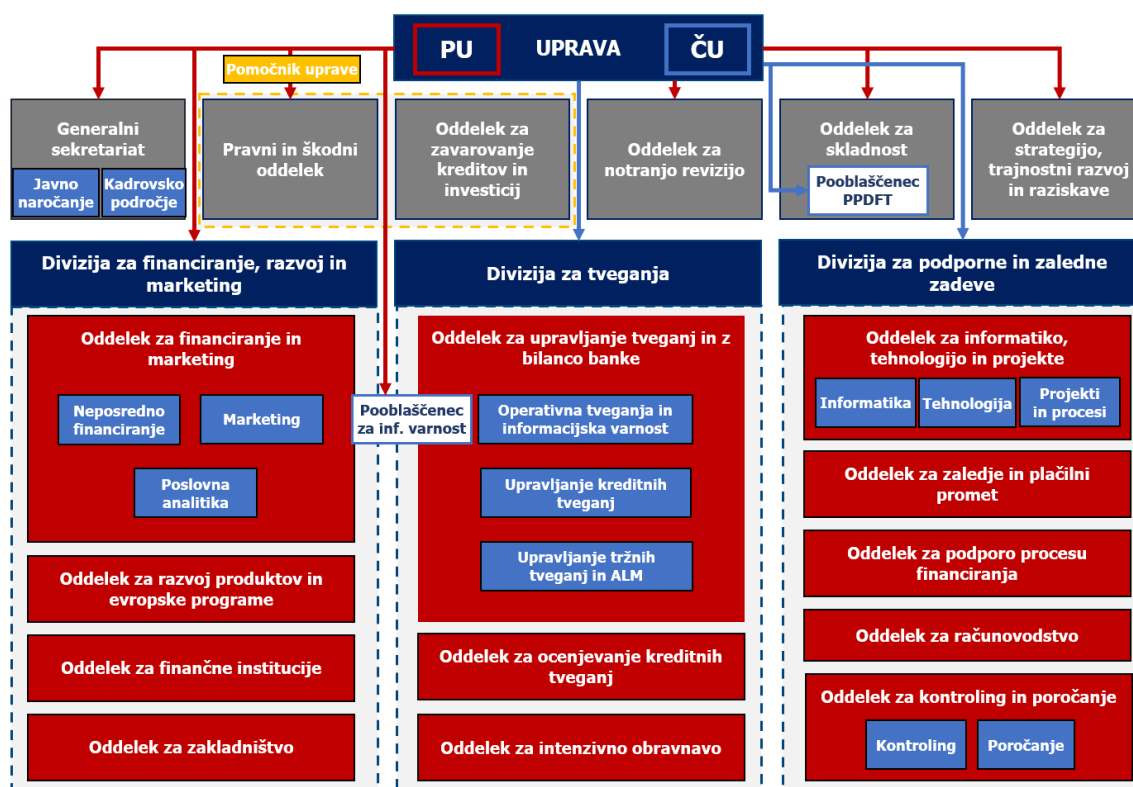
Vir: SID banka

Na podlagi poslovnih zahtev za procesno optimizacijo in ustrezno ureditev ter razporeditev odgovornosti in pristojnosti je SID banka s 1. 1. 2024 vzpostavila novo organizacijsko strukturo, ki zagotavlja optimizacijo procesne organiziranosti.

Reorganizacija tudi z združevanjem manjših organizacijskih enot, posameznih delovnih nalog, funkcij in delovnih mest (kjer je to primerno in smiselno) prinaša:

- ploščenje organizacijske strukture banke in optimizacijo v procesni organiziranosti,
- ureditev vlog in odgovornosti med organizacijskimi enotami na področju procesa financiranja z jasno odločevalsko strukturo, ki onemogoča potencialne konflikte interesa v procesni strukturi banke,
- vzpostavitev pregledne strukture na področju trajnostnega financiranja ter funkcij skladnosti.

Slika 13: Organizacijska struktura SID banke po 1. 1. 2024

Vir: SID banka

Delovanje SID banke je v letu 2023 sledilo dvema osrednjima ciljema: pripravi banke na zmožnost hitrega in obsežnega odzivanja v primeru poslabšanja likvidnosti v delu gospodarstva ter utrditvi temeljev za dolgoročno uspešno doseganje mandatnih ciljev ob zagotavljanju kakovosti obvladovanja tveganj in upravljanja banke. Med pripravo strategije so bile obravnavane ključne teme, ki vplivajo na prihodnje poslovanje SID banke, ter opredeljene priložnosti in izzivi delovanja, ki jih te prinašajo.

SID banka bo v letu 2024 skušala nadgraditi predvsem svojo razvojno-spodbujevalno vlogo, saj trenutno razpoložljivi makrofinančni scenariji ne nakazujejo potrebe po izrazitem proticikličnem delovanju. Glede na potrebo po zagotavljanju učinkovitega odziva na izzive energetske in ukrajinske krize ter hkrati nadaljevanju razvojno-spodbujevalnega okvira za spodbujanje gospodarske rasti, zelenega in digitalnega prehoda, bo pomemben delež delovanja SID banke v obliki neposrednega financiranja. Poudarek bo namenjen zagotavljanju dostopa podjetij in drugih subjektov do financiranja tekočega poslovanja, naložb, RRI, zelenih projektov, digitalizacije, infrastrukturnih projektov, izvoznih poslov in drugih poslov, ki omogočajo širitev, rast poslovanja in zagotavljanja konkurenčnosti gospodarstva. Pri tem bodo med subjekti v ospredju MSP, zlasti tista z razvojnim potencialom oz.

potencialom rasti, inovativno komponento in podjetja, ki uvajajo koncepte krožnega gospodarstva, ter zelenega in digitalnega prehoda.

Največ dodatne pozornosti bo SID banka namenila nadgradnji delovanja na področju spremljanja in obvladovanja okoljskih tveganj. Še naprej bo delovala proaktivno in skladno z regulatornimi trendi in se sistematično pripravljala na novosti, povezane z integracijo podnebnih in ESG dejavnikov v poslovne procese in produkte. SID banka bo vlagala v tehnologijo, podatke in kadre, ki povečujejo kapital znanja na področju trajnostnega financiranja. S tem bo še jasneje opredelila svojo vlogo vodilne banke pri spodbujanju in financiranju prehoda v trajnostno gospodarstvo.

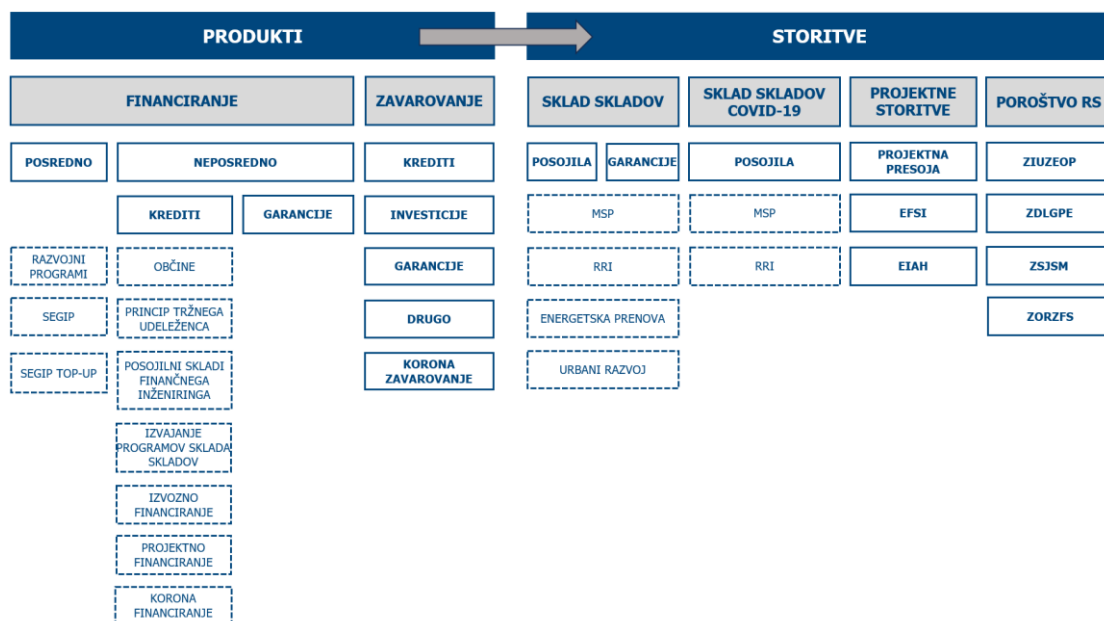
S sprejetimi strateškimi usmeritvami bo SID banka nadgrajevala svoj dolgoročno vzdržen poslovni model, usmerjen v izvajanje programov financiranja z visokimi multiplikativnimi učinki za gospodarstvo in trajnostni razvoj.

Za sprotno spremljanje uspešnosti izvajanja strategije ima banka opredeljene kazalnike za strateško kontrolo. Vzpostavljeni kazalniki pokrivajo vse tri strateške vidike: uresničevanje mandatnih ciljev, doseganje ciljev s področja strank in področje poslovanje banke. Z doslednim doseganjem ciljnih vrednosti opredeljenih kazalnikov bo SID banka lahko izpolnila mandatne cilje v prihodnjem, z makrofinančnega vidika verjetno še naprej zahtevnem obdobju.

Poslovni model postaja vedno bolj kompleksen, strokovno zahteven in delovno intenziven. Zahtevnost in delež programov z neposrednim dostopanjem do strank sta v zadnjih letih opazno narasla. To pomeni poleg neugodnih vplivov na strani obrestne marže in obsega poslovanja še moment povečevanja stroškov poslovanja, predvsem zaradi večjih kadrovskih potreb – tako po obsegu kot po strokovni usposobljenosti. Obenem pa je ta napor nujen, da si SID banka lahko zagotovi dolgoročno konkurenčne razvojne programe, odzivnost na hitre spremembe v makrofinančnem okolju, institucionalno stabilnost ter strokovni in poslovni ugled.

Kadrovske resurse, potrebne za uresničenje poslovne politike, SID banka primarno zagotavlja z usposabljanjem in razvojem obstoječih kadrov s prenosom dobrih praks iz drugih institucij/držav v SID banko. Število zaposlenih v SID banki je bilo ob koncu leta 2023 enako kot ob začetku leta. Kadrovske resurse, potrebne za uresničenje poslovne politike, bo SID banka tudi nadalje zagotavljala predvsem z usposabljanjem in razvojem obstoječih kadrov ter s prenosom dobrih praks iz drugih institucij/držav v SID banko.

Slika 14: Poslovni model SID banke

Vir: SID banka

Kompleksnejši procesi posledično pomenijo tudi povečano potrebo po zagotavljanju ustrezne informacijske podpore in digitalizacije poslovanja, zato SID banka nadaljuje z izvajanjem aktivnosti, ki so vezani na prenovo jedrnega informacijskega sistema.

III.4. TRAJNOSTNO FINANCIRANJE

SID banka s svojim delovanjem v okviru poslanstva in danih pooblastil že od samega začetka delovanja prispeva k uresničevanju širših družbenih ciljev, skladnih s ključnimi elementi trajnostnega razvoja Slovenije: uspešno gospodarstvo, socialna varnost in skrb za okolje. **Trajnostni razvoj je SID banka že pred več kot desetletjem postavila kot osnovo svojega poslanstva** in začela z aktivnim spodbujanjem krožnega gospodarstva. Načelo uravnoteženega in trajnostnega razvoja je tudi eno izmed zakonsko določenih temeljnih načel delovanja SID banke (5. člen Zakona o Slovenski izvozni in razvojni banki). SID banka je tako že v zelo zgodnji fazi svojega delovanja s svojim znanjem in vizijo poskušala usmerjati podjetja v bolj trajnostne preнове poslovnih modelov npr. preko t.i. sistema petih bilanc, kjer je SID banka poleg finančne bilance, preverjala tudi energetska, surovinska, informacijska in okoljska bilanca podjetij in s tem orala ledino pri presoji trajnosti v kreditnem procesu.

ZELENI DOGOVOR

Evropa želi do leta 2050 postati **prva podnebno nevtralna celina na svetu**. Za uresničitev tega ambicioznega načrta je Evropska komisija sprejela Evropski zeleni dogovor, ki naj bi omogočil preobrazbo gospodarstva in družbe EU v trajnostno strukturo, prijazno do okolja in zdravja prebivalcev. **V letu 2021 je Evropska komisija predlagala nov zavezujoč cilj EU, da se do leta 2030 neto domače emisije toplogrednih plinov zmanjšajo za vsaj 55 % v primerjavi z ravnmi iz leta 1990**, kar je povečanje v primerjavi s ciljem zmanjšanja emisij za vsaj 40 % do leta 2030, ki je bil dogovorjen leta 2014. V lanskem letu je bil ta cilj dokončno potrjen, za njegovo uresničitev pa načrtan paket ukrepov pod imenom **Pripravljeni na 55 (Fit for 55)**. Pri tem bo ključno financiranje učinkovitega prehoda industrije, gradbeništva ter energetike na nove poslovne modele. **V slovenskem prostoru to vlogo igra SID banka** z namenskimi programi za olajšanje prehoda, investicije v čistejše in učinkovitejše tehnologije ter močnejšo vključitev agilnih malih in srednjih podjetij v mreže globalnega gospodarstva.

Za to je potreben tako primeren model vrednotenja različnih možnosti, za kar v SID banki uporabljamo tako novi ESG vprašalnik in iz tega izpeljano trajnostno poročilo kot inovativne sheme financiranja za spodbujanje zelenih ekonomskih aktivnosti gospodarskih subjektov. Za spopad s podnebnimi, tehnološkimi in demografskimi spremembami bodo potrebne velike naložbe, kar bo prineslo dodatne potrebe po financiranju projektov. Poslanstvo SID banke je prav sodelovanje pri tovrstnih dolgoročnih razvojnih projektih, ki prinašajo napredek ter širše družbene koristi.

V zadnjih nekaj letih je v evropskem prostoru na področju trajnostnega financiranja postavljena jasna smer preusmerjanja kapitalskih tokov s cilji, ki podpirajo trajnostni razvoj in prehod v brezogljično gospodarstvo. Leta 2018 Evropska komisija predlaga nov zakonodajni sveženj za finančno panogo – »Akcijski načrt za financiranje trajnostne rasti²¹«, ki predstavlja podlago za preusmeritev zasebnega kapitala v financiranje trajnostnih gospodarskih aktivnosti. Akcijski načrt za financiranje trajnostne rasti tako predstavlja eno izmed ključnih dokumentov, ki podaja osnovo za prispevek finančnega sektorja k doseganju ciljev Pariškega sporazuma. Akcijski načrt je osnovan na treh stebrih na katerih se gradi nova evropska regulativa za finančne institucije:

1. steber: Usmerjanje finančnih tokov v trajnostne naložbe:

- s prepoznavanjem trajnostnih naložb in dejavnosti,
- z oblikovanjem enotnih standardov in oznak za zelene finančne produkte,
- s spodbujanjem trajnostnih projektov,
- z razvijanjem enotnih meril za ocenjevanje trajnostne rasti.

2. steber: Upoštevanje okoljskih, družbenih in upravljavskih (ESG) dejavnikov v postopkih poslovanja in upravljanja s tveganji (izhaja iz spoznanja, da iz podnebnih, okoljskih in družbenih sprememb izhajajo finančna tveganja, ki jih je potrebno ustrezno vrednotiti).

3. steber: Spodbujanje transparentnosti glede trajnostnega poslovanja, ki omogoča primerjavo trajnostne uspešnosti institucij in njihovih finančnih dejavnosti (skrbno razkrivanje ESG tveganj) in krepitev dolgoročne naravnosti poslovnih modelov.

SID banka je v procesu svojega strateško-operativnega planiranja dovolj zgodaj zaznala, da gre pri tem za enega ključnih dokumentov, na podlagi katerega se bodo

²¹ »Akcijski načrt za financiranje trajnostne rasti« – pomeni SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, EVROPSKEMU SVETU, SVETU, EVROPSKI CENTRALNI BANKI, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ Akcijski načrt: financiranje trajnostne rasti COM/2018/097, z dne 8.3.2018

preoblikovali kapitalski tokovi in bančni sistemi in dodatno okrepila svoje delovanje na tem področju.

SPodbujanJE ZELENEGA GOSPODARSTVA

SID banka posebno pozornost namenja spodbujanju zelenega prehoda podjetij. Z namenom zasledovanja tega cilja je v letu 2023 oblikovala nov program SID Zelen, namenjen financiranju projektov, ki doprinesejo k zelenemu prehodu ali trajnostnemu prehodu gospodarstva (npr. blažitvi posledic podnebnih sprememb in prilagoditvi letem, prehodu v krožno gospodarstvo, preprečevanju in nadzoru onesnaževanja, ipd). Za program je predviden obseg 44,3 milijonov EUR, pri čemer so posojila zaradi koriščenja EIF Trajnostnega jamstva Invest EU krita s 70 % jamstvom.

CASF – SVETOVALNE STORITVE PREKO EIAH

EIAH (European Investmen Advisory Hub) oz. Evropsko svetovalno vozlišče za naložbe je skupna pobuda Evropske komisije in EIB v okviru naložbenega načrta za Evropo. Svetovalno vozlišče pomaga državam članicam in drugim predlagateljem pri prepoznavanju naložbenih potreb, pri določanju prednostnih nalog, pripravi in strukturiranju projektov EU. Poleti 2022 je SID banka z EIB sklenila pogodbo za koriščenje tovrstnih brezplačnih svetovalnih storitev in sicer iz sklada CASF (Climate ActionSupport Facility). Preko razpisa je EIB za vlogo svetovalca izbral podjetje Adelphi, ki je nato v letu 2023 v sodelovanju z zaposlenimi SID banke pomagalo vzpostaviti nekatere temelje za delovanje banke na poti proti doseganju ciljev Pariškega sporazuma. SID banka mora za ta namen namreč prilagoditi svoje poslovanje, predvsem pa svoj portfelj uskladiti s potjo do začrtanega cilja.

V procesu so bila izdelana nekatera orodja kot so t.i. »Heat map portfelja«, ki plastično prikazuje področja z večjimi tveganji, ter podnebni scenariji, na podlagi katerih lahko SID banka spremlja začrtane trajektorije zmanjševanja emisij za posamezne sektorje in ugotavlja, ali stranke SID banke uspešno sledijo začrtanim ciljem.

Orodja, napotila in obsežna zbirka gradiv iz omenjene tehnične pomoči bo SID banki olajšala pot do izgradnje strukture, ki omogoča pot do začrtanega cilja »Neto nič«.

IZRAČUN OGLJIČNEGA ODTISA

Tudi v letu 2023 je SID banka merjenje in spremljavo ogljičnega odtisa za leto 2022 izvedla v skladu z zahtevami protokola TGP.

Z ogljičnim odtisom SID banka meri tri ravni vpliva zaradi svojega delovanja:

- **Emisije TGP obsega 1** (scope 1); neposredne vplive zaradi izvajanja dejavnosti na nastanek emisij TGP zaradi rabe fosilnih goriv in morebitnih ubežnih emisij;
- **Emisije TGP obsega 2** (scope 2); posredne vplive zaradi izvajanja dejavnosti na nastanek emisij TGP zaradi rabe energije, proizvedene iz fosilnih virov (npr. rabe električne energije, toplote za ogrevanje...);
- **Emisije TGP obsega 3** (scope 3); posredne vplive zaradi izvajanja dejavnosti na emisije TGP, preko dobaviteljskih in prodajnih verig.

Za leto 2022 ogljični odtis SID banke znaša 349 t CO²e²² (seštevek skupnih emisij SID banke v višini 307,50 t CO²e in hčerinskega podjetja CMSR v višini 41,36 t CO²e). V letu 2021 je znašal ogljični odtis SID banke 381 t CO²e (tudi tukaj so upoštevane emisije SID banke in podjetja CMSR). V izračun ogljičnega odtisa za leto 2022 so vključene tudi emisije TGP hčerinske družbe CMSR zaradi bistvenega vpliva in odločitve, da se zagotovi boljša primerljivost ogljičnega odtisa z ostalimi bankami v Sloveniji. Glede na oceno tveganja emisij hčerinske družbe CMSR je bilo v letu 2022 ugotovljeno, da emisije podjetja CMSR predstavljajo 9,5% skupnih emisij SID banke.

- Ogljični odtis na ravni banke se je tako v letu 2022 glede na leto 2021 znižal za 8%.
- Ogljični odtis na zaposlenega pa se je glede na enako obdobje znižal za 9,8%.
- Ogljični odtis poslovanja je preverila zunanja neodvisna družba, Bureau Veritas d.o.o.
- Celotno poročilo o ogljičnem odtisu SID banke za leto 2022 je dostopno na spletni strani SID banke.

²² CO²e – Ekvivalent ogljikovega dioksida: različni toplogredni plini imajo različen potencial globalnega segrevanja. Zaradi poenostavitve izračunavanja se masa vsakega izmed toplogrednih plinov prevede v enoto ekvivalenta ogljikovega dioksida (CO²-e), s čimer se učinek vseh različnih toplogrednih virov prevede na skupni imenovalac.

Pri izračunu ogljičnega odtisa za leto 2022 je glede na pretekla leta prišlo do nekaterih večjih sprememb:

- Vzpostavljeno je bilo poročanje o izračunanih emisijah TGP na ravni obsega 2 po lokacijski in tržni metodi.
- Na ravni emisij obsega 3 se je dodal izračun posrednih emisij iz porabe goriv in energije (ki ni poročana pri obsegih 1 in 2).
- Na ravni emisij obsega 3 so se v izračun posrednih emisij iz ravnanja z odpadki dodale emisije nastale zaradi odpadnega papirja, mešanih komunalnih odpadkov in biorazgradljivih odpadkov.
- V izračun posrednih emisij se zaradi službenih poti dodajo emisije nastale zaradi rabe lastnih vozil za potrebe službenih poti.
- Na ravni emisij obsega 3 se po zahtevi verifikatorja vključijo tudi TGP emisije podjetja CMSR. Pripis emisij TGP podjetja CMSR ogljičnemu odtisu SID banke se izvede po metodi deljenega lastništva in sicer se pri izračunu upošteva lastniški delež SID banke v višini 50%.
- Sprememba referenčnega leta iz leta 2019 na leto 2021.

SID BANKA JE PREJEMNICA CERTIFIKATA GREEN STAR

V letu 2023 je SID banka prejela tudi certifikat Green Star, ki ga podeljuje zavod CER – Partnerstvo za trajnostno gospodarstvo. Certifikat Green Star je rezultat dolgoletnih prizadevanj banke za zmanjšanje ogljičnega odtisa, spodbujanje naložb v obnovljive vire energije ter podporo trajnostnim projektom, krožnemu gospodarstvu in trajnostno naravnanim podjetjem.

Certifikat tudi potrjuje, da je SID banka aktivna na poti zelene preobrazbe, ki vodi h globalnim, evropskim in nacionalnim ciljem doseganja trajnosti ter podnebne nevtralnosti. Ta dosežek SID banko postavlja med vodilne trajnostno naravnane banke in potrjuje njeno zavezanost k odgovornemu ravnanju z okoljem, človeškimi viri, viri energije in odpadki.

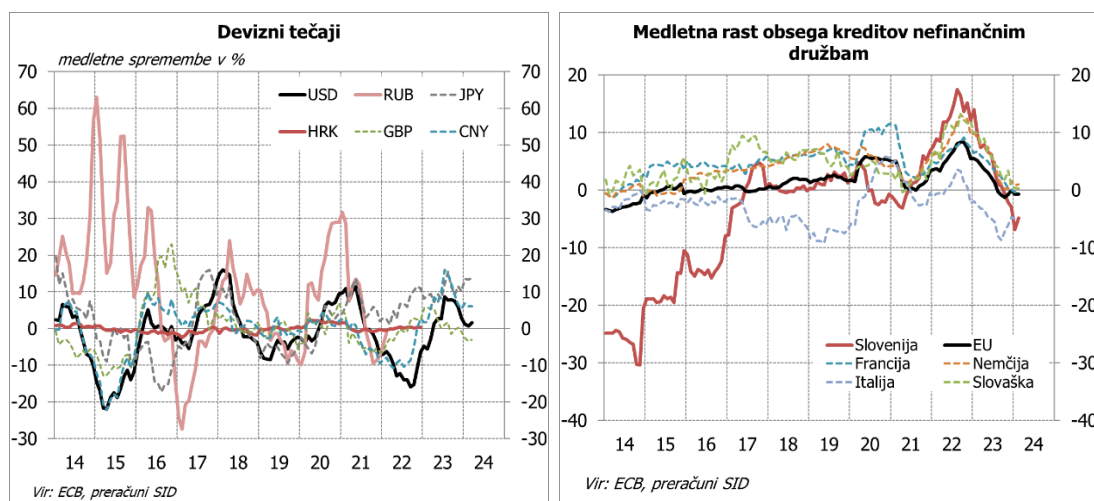
SID banka je pridobila 4 zvezdice, kar jo uvršča v kategorijo Zeleni voditelj.

IV. GOSPODARSKO IN FINANČNO OKOLJE V LETU 2023²³

IV.1. MEDNARODNO OKOLJE

Leto 2023 je zaznamovalo nadaljevanje zniževanja globalne gospodarske rasti, ki je po 3-odstotni rasti v predhodnem letu upadla na 2,6 odstotka, letos pa bo po napovedi Svetovne banke še za kakšno desetinko odstotne točke nižja. Izjemno visoka inflacija predhodnega leta je lani upadala, vendar je bila dinamika dezinflacije med posameznimi gospodarstvi precej heterogena. Nadaljevanje izjemno hitrega dvigovanja obrestnih mer v letu 2023 ni povzročilo znatnega ohlajanja na trgu dela, se je pa na mnogih trgih ustavilo povečevanje potreb po dodatnih delavcih.

Slika 15: Devizni tečaji in investicije v rast kreditov nefinančnim družbam

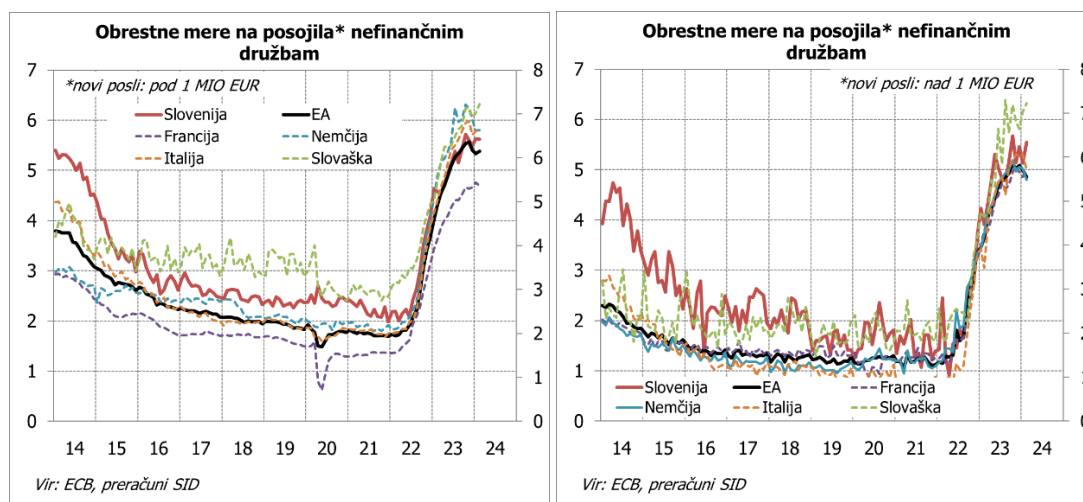

Ključen preobrat na globalni ravni, ki se dogaja v zadnjih letih, je obrat od globalizacije k novim regijskim delitvam in večanju pomena geopolitike; pojavljajo se nove ovire v globalni trgovini, predvsem pomorski. Leto 2023 je kljub nekaterim sprostitvam ozkih grl v dobavnih verigah prineslo krčenje globalne blagovne trgovine. Prekinitev trenda, ki naj bi vodil k čim večji integraciji globalnih gospodarstev, tako prinaša izzive za prihajajoča leta, verjetno desetletja. Ob vojni v Ukrajini so se pojavila nova žarišča predvsem na Bližnjem vzhodu. Vse to bo vplivalo na nadaljnjo nizko globalno gospodarsko rast, ki bo po napovedih ostajala pod rastjo pred pandemijo (in ob nižjih investicijah, kot so bile v desetletju pred tem, lahko tako upočasnjeno stanje vztraja dlje).

²³ Podatki iz javno dostopnih publikacij SURS, Banke Slovenije, UMAR, EK, Svetovne banke, ECB, BIS in MDS, izdanih do objave letnega poročila.

Države v razvoju so v letu 2023 zabeležile gospodarsko rast v višini 4 odstotkov, vendar je bila rast izjemno heterogena (npr. Argentina je imela celo znaten upad v višini –2,5 odstotka). Kitajska gospodarska rast kljub odboju ostaja pod pričakovanji in pod predpandemskimi nivoji. Pričakovan razvoj krize v nepremičninskem sektorju in padanje tržne kapitalizacije kitajskih borznih družb pod vplivom večjega nadzora nad pretokom kapitala s strani kitajske vlade sta dodatno ošibila kitajsko gospodarstvo, ki si prizadeva v prihajajočem obdobju še povečati delež na svetovnem industrijskem trgu.

Slika 16: Obrestne mere na posojila nefinančnim družbam

Razvita gospodarstva so v letu 2023 zabeležila gospodarsko rast v višini le 1,5 odstotka. Pri tem so bile ZDA z 2,5-odstotno rastjo precej uspešnejše kot evrsko območje, v katerem je rast dosegla le približno polovico odstotka, obeti pa v primerjavi z ZDA prav tako ostajajo skromni. Japonsko gospodarstvo se je lani nekoliko okrepilo z blizu 2-odstotno gospodarsko rastjo, ki pa naj bi se letos prepolovila. V razvitih gospodarstvih se je pospešeno dviganje ključnih obrestnih mer v drugi polovici leta ustavilo, vendar bodo zaostreni finančni pogoji ob šibkih obetih rasti še naprej zavirali podjetniške investicije in povečevanje obsegov proizvodnje. Počasno lajšanje finančnih pogojev se že dogaja in je predvideno tudi v prihajajočem obdobju, ko trgi pričakujejo ponoven obrat monetarne politike in nižanje obrestnih mer.

V evrskem območju je gospodarska rast v letu 2023 močno upadla, ob koncu leta se je območje po predhodnih ocenah le za las izognilo tehnični recesiji; po padcu gospodarske dejavnosti v tretjem četrtletju za 0,1 odstotka je v zadnjem četrtletju ta stagnirala. Potem ko se je v letu 2022 Evropa uspešno izognila najhujšim tveganjem energetske krize, postaja čedalje bolj neugoden razkorak med cenami energentov v Evropi glede na ostale regije. Predelovalne dejavnosti se posledično soočajo s slabšanjem cenovne konkurenčnosti in hkratnim razmeroma šibkim globalnim povpraševanjem. Kazalniki PMI so tako v zadnjih mesecih leta ostajali v območju

krčenja. Po rekordno visoki inflaciji v letu 2022 (9,2 odstotka) je ta lani upadla na 2,9 odstotka, kar je še vedno nad ciljem ECB, pri tem pa so razlike med državami znatne.

ECB je glede na visoko inflacijo v letu 2023 nadaljevala dvigovanje ključnih obrestnih mer. Trg dela v evrskem območju je kljub upadu gospodarske rasti ostal razmeroma tesen. Cene na nepremičninskih trgih so v letu 2023 upadle. Tečaj evra je v letu 2023 proti ameriškemu dolarju nekoliko nihal, leto pa zaključil malo nad izhodiščem z začetka leta. V primerjavi s švicarskim frankom je evro čez leto upadal; začel ga je tik pod pariteto, končal pa pri razmerju 0,93 franka za evro. Cene nafte so se čez leto znižale za približno 10 odstotkov, močno rast pa so beležili trgi kriptovalut.

Razviti borzni trgi so v letu 2023 beležili visoke rasti; newyorški S&P 500 24 odstotkov, DAX 30 20 odstotkov, tokijski Nikkei 30 odstotkov, predvsem pa se je povzpел tehnološki Nasdaq, ki je porasel kar za 43 odstotkov. Pogled na strukturo rasti teh indeksov pokaže, da je bila rast močno osredotočena na nekaj tehnoloških velikanov, deloma na krilih obetov revolucije, ki naj bi jo povzročil napredek v umetni inteligenci. Po nekaterih kazalnikih tržna kapitalizacija nekaj največjih podjetij ni predstavljala tako velikega deleža že vse od časov tik pred izbruhom velike gospodarske krize v letu 1929. Kot je navedeno v nadaljevanju, se ponovno povečujejo tveganja za prihajajoče obdobje, deloma (ne pa predvsem) tudi zaradi porasta globalne zadolženosti v zadnjem obdobju.

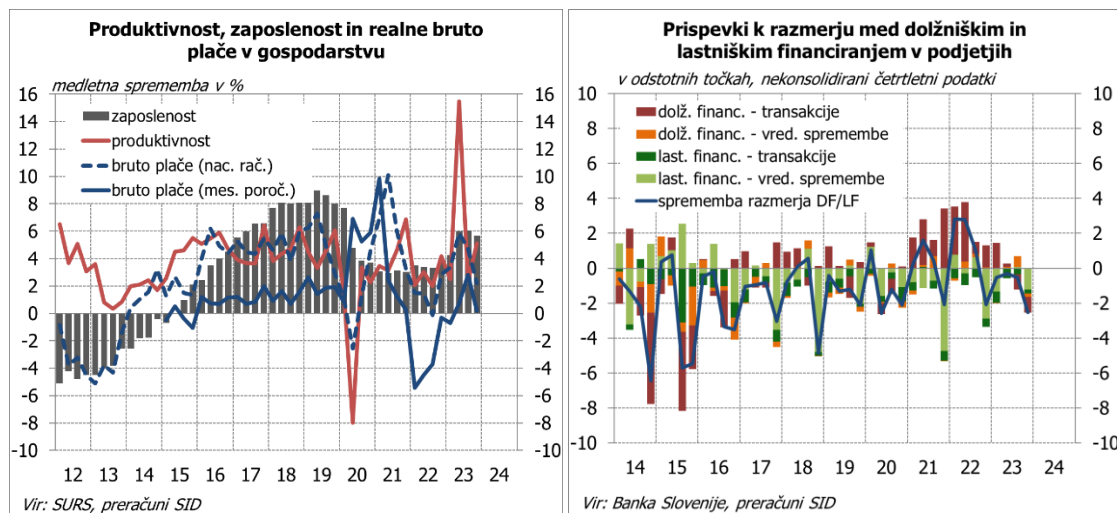
IV.2. SLOVENSKO GOSPODARSTVO

Gospodarska rast v Sloveniji je v letu 2023 po prvi oceni upadla na 1,6 odstotka, kar je več, kot je znašala rast v evrskem območju. K znižanju je opazno prispevala umiritev rasti zasebne potrošnje, ki se je v primerjavi z letom 2022 več kot prepolovila, prav tako pa se je skrčila industrijska proizvodnja. Pri tem so v slovenski industriji bolj upadli dohodki na tujih trgih kot na domačem. Podjetja v predelovalnih dejavnostih so že vse od zadnjega četrtertletja 2022 ocenjevala, da se jim konkurenčni položaj na trgih EU slabša. Prav tako anketni podatki kažejo, da so tako izvozna kot skupna naročila slovenskim podjetjem čez leto upadala. V drugi polovici leta se je prenehal povečevati delež podjetij, ki poroča o težavah s pomanjkanjem delavcev na splošno, izrazito pa je ostalo pomanjkanje usposobljenih delavcev. Ob tem podjetja skoraj niso več poročala o pomanjkanju surovin, nekoliko pa se je začel povečevati delež podjetij, ki poročajo o finančnih težavah, čeprav ta še vedno ostaja globoko pod dolgoletnim povprečjem.

Bruto investicije v osnovna sredstva so skozi vse leto dosegala solidno rast, vendar le na račun visokih investicij v zgradbe in objekte, podjetniške investicije v opremo in stroje pa so nasprotno vsako četrtertletje zabeležile medletni upad. Rast v gradbeništvu je močno podprta predvsem z javnimi investicijami v infrastrukturo. Vrednost

gradbenih del je bila tako v letu 2023 za 19,2 odstotka višja kot v letu pred tem, predvsem zaradi zelo visoke rasti specializiranih gradbenih del in gradbenih inženirskih objektov, manj pa zaradi rasti del pri stavbah. Rast cen nepremičnin se je lani umirila, upadla pa sta tako promet z nepremičninami kot število izdanih gradbenih dovoljenj za nove stanovanjske stavbe.

Slika 17: Produktivnost in prispevki k razmerju med dolžniškim in lastniškim financiranjem

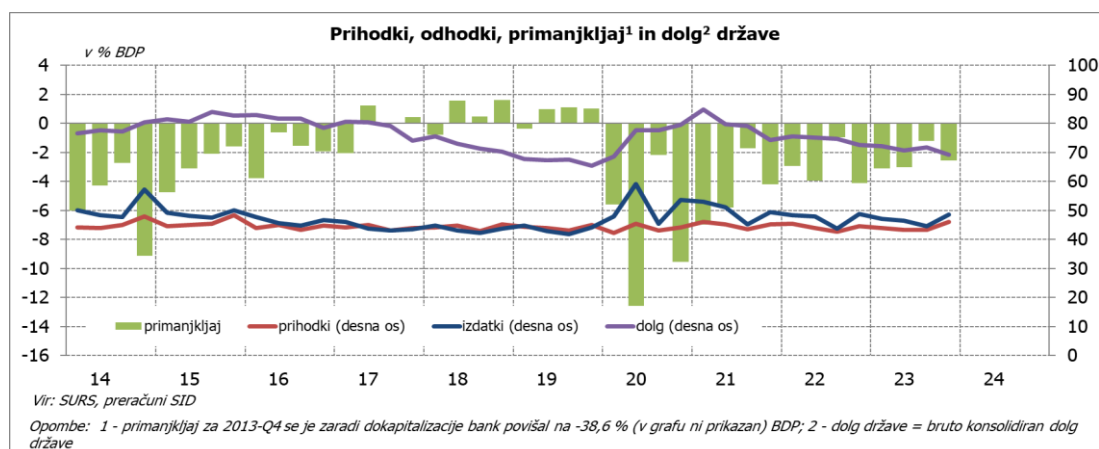

V avgustu so obsežne poplave v nekaterih predelih povzročile precejšnjo škodo na infrastrukturi in v gospodarstvu. Ta škoda je za del gospodarstva predstavljala opazne ovire, vendar so bile omejene na dovolj majhno število podjetij, da je bila prizadetost celotnega gospodarstva dokaj omejena. Stroški poplavnih obnov se bodo, tudi v državnem proračunu, pokazali tako v izkazih za leto 2023 kot za leto 2024.

Zunanja trgovina se je v letu 2023 skrčila, saldo pa se je izboljšal. Izvoz se je zmanjšal za 2 odstotka, uvoz za 5,1 odstotka, kar je na koncu pomenilo, da je presežek na tekočem računu plačilne bilance za lani dosegel skoraj 2,8 milijarde EUR. Cenovna konkurenčnost slovenskega gospodarstva se z relativno višjo domačo inflacijo slabša, zastoj rasti ali pa celo upad gospodarske aktivnosti v ključnih trgovinskih partnericah pa še naprej obeta težko obdobje za slovenske izvoznike, pri čemer bodo pomembno vlogo še naprej imela tudi že omenjena geopolitična tveganja.

Brezposelnost je v Sloveniji v letu 2023 ostala izjemno nizka, anketna stopnja ob koncu leta je bila po četrtnih podatkih 3,4 odstotka, s tem pa je povezana vztrajnost rasti plač, ki presega povprečje evrskega območja. Potem ko je v letu 2022 kljub visoki nominalni rasti povprečne plače ta realno vseeno upadla, je lani z 8,7-odstotno nominalno rastjo dosegla realno rast. Ta je bila višja v javnem sektorju kot v zasebnem. V letu 2023 se je nakazovala postopna sprememba na trgu dela, saj vse od prvega četrletja naprej število (in stopnja) prostih delovnih mest upada.

Slika 18: Primanjkljaj in dolg države

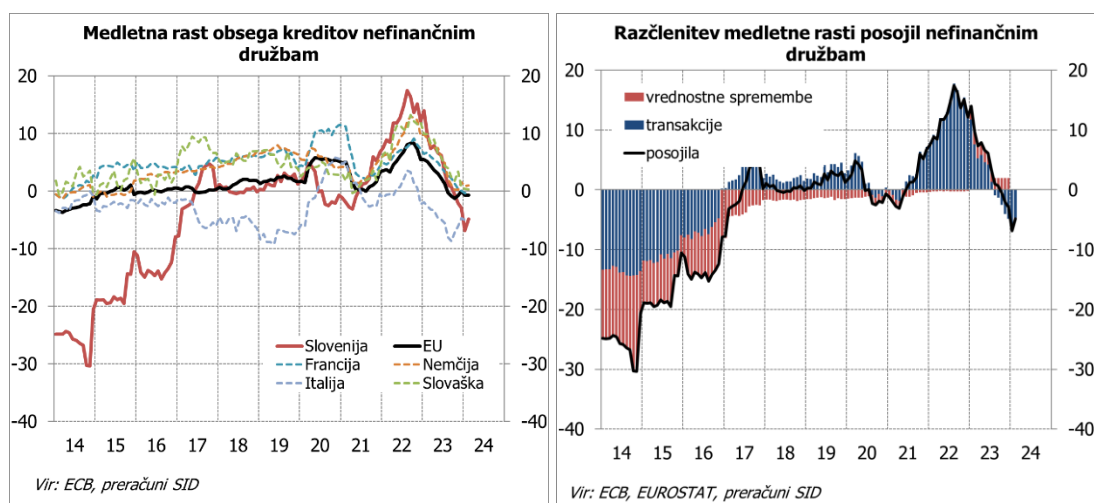

Primanjkljaj državnega proračuna je v letu 2023 po podatkih fiskalnega sveta znašal 2,3 milijarde EUR, prihodki so bili za 8 odstotkov višji od leta prej, odhodki pa (skupaj z interventnimi ukrepi) za 14 odstotkov.

IV.3. BANČNI SISTEM

Bančne trge je v letu 2023 močno zaznamovala restriktivna denarna politika zaradi povišane inflacije. ECB je že v letu pred tem štirikrat dvignila obrestne mere, v letu 2023 pa z dvigi nadaljevala in jih dvignila še šestkrat, zadnjič septembra. Ob koncu leta je obrestna mera ECB za odprto ponudbo mejnega depozita znašala 4 odstotke. To je bilo najhitrejše dvigovanje obrestnih mer v zgodovini ECB. Zelo počasi je ECB začela zmanjševati tudi svoj portfelj; od marca ni več popolnoma v celoti reinvestirala sredstev iz programa nakupa vrednostnih papirjev APP (Asset Purchase Programme), v juliju pa je z reinvestiranjem po tem programu sploh prenehala.

Slika 19: Medletna rast in razčlenitev posojil

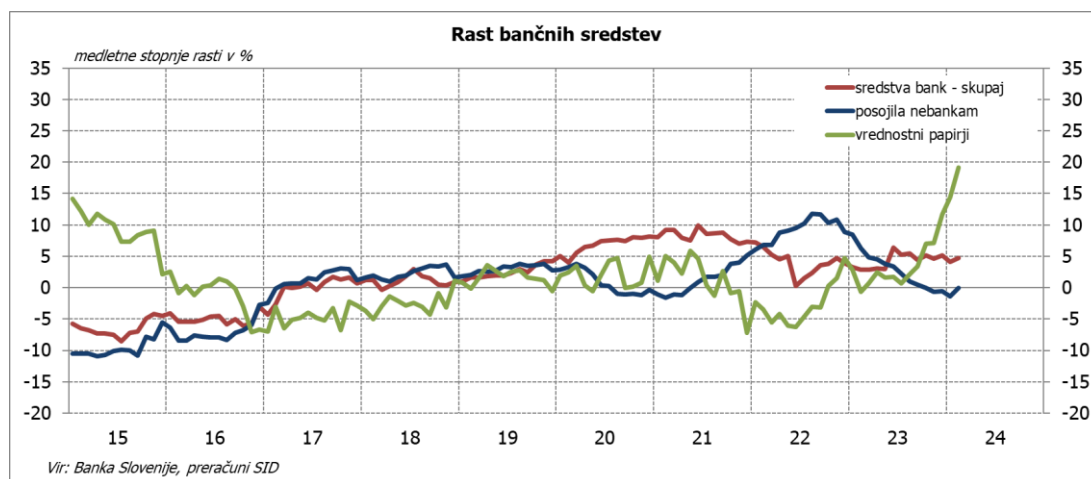

Centralna banka je čez leto obdržala t. i. pristop od sestanka do sestanka, ki predvideva sprotno odločanje glede na trenutno dostopne podatke v vsakem trenutku brez signaliziranja prihodnje naravnosti monetarne politike. Zvišanje obrestnih mer (tudi za sredstva, ki jih banke deponirajo pri centralni banki) je blagodejno vplivalo na obrestne prihodke bančnega sektorja; medtem ko so se neto opravninske marže celotnega sektorja čez leto minimalno znižale, se je neto obrestna marža močno povečala in se v primerjavi s predhodnim letom skoraj podvojila.

Slovenski bančni sistem je celotno leto ostajal zelo likviden, v strukturi naložb pa so posojila nefinančnim družbam predstavljala približno 19 odstotkov, kar je manj kot posojila gospodinjstvom (24 odstotkov) ali delež likvidnih sredstev. V strukturi obveznosti bank so vloge gospodinjstev predstavljale polovico celotne pasive, slovenske banke so bile tako tudi v letu 2023 precej manj odvisne od virov iz tujine kot pred izbruhom globalne finančne krize. Kljub temu so nekatere banke lani izdale dolžniške vrednostne papirje, predvsem zaradi zagotavljanja izpolnjevanja minimalnih zahtev glede kapitala in kvalificiranih obveznosti (MREL).

Kapitalska ustreznost slovenskega bančnega sistema je ostajala visoka in se še nekoliko povišala. V tretjem četrtletju je količnik skupne kapitalske ustreznosti bančnega sistema znašal 19,3 odstotka in količnik navadnega temeljnega kapitala (CET1) 16,6 odstotka. Slednji je tako nad povprečjem evrskega območja. Tako po deležu nedonosnih posojil kot po deležu terjatev, razporejenih v skupino 2 po MSRP, je bila Slovenija ob koncu leta pod povprečjem EU.

Slika 20: Bančna sredstva

Z umirjanjem gospodarske aktivnosti in zaostrovanjem pogojev financiranja se je v letu 2023 umirjala tudi posojilna aktivnost. Krediti nebančnemu sektorju so upadli za 2,2 odstotka, od tega še izraziteje posojila nefinančnim družbam (za 4,9 odstotka). Obseg slednjih je v zadnjih dveh letih v Sloveniji upadal hitreje kot v evrskem območju. Povprečna pogodbeno obrestna mera za na novo odobrena posojila

podjetjem je bila konec leta 2023 okoli 5,5 odstotka. V letu 2023 se je tako nadaljevalo višanje stroškov bančnega zadolževanja za gospodinjstva in podjetja. Po anketi o dostopnosti do finančnih virov za podjetja SAFE (The Survey on the Access to Finance of Enterprises), ki jo SID banka izvaja v sodelovanju z Banko Slovenije, so se pogoji bančnega financiranja po poročanju podjetij nekoliko zaostri, vendar je delež nerealiziranega povpraševanja po poročanju podjetij še vedno ostal razmeroma nizek. Posojilna aktivnost je večinoma upadla zaradi previdnosti podjetij ob poslabševanju stanja v gospodarstvu. Povečalo se je varčevanje podjetij, zmanjšala pa njihova investicijska aktivnost. Ocenjena tržna (bančna) vrzel se tako v letu 2023 ni bistveno povečala.

S koncem leta je začel veljati zavezujoč makrobonitetni ukrep, s katerim je Banka Slovenije zvišala proticiklični kapitalski blažilnik v višini 0,5 odstotka (od 1. januarja 2025 naj bi se zvišal na 1 odstotek). Hkrati je ob umirjanju cikličnih tveganj, ki izhajajo iz nepremičninskega trga, znižala sektorski blažilnik sistemskih tveganj za izpostavljenosti do fizičnih oseb, zavarovanih s stanovanjskimi nepremičninami, z enega odstotka na 0,5 odstotka. Banka Slovenije je ob tem tudi za naprej napovedala aktivnejšo makrobonitetno politiko.

IV.4. OCENE TRŽNIH VRZELI NA PODROČJU FINANCIRANJA

SID banka od leta 2014 ocenjuje stanje tržnih vrzeli na področju financiranja s pomočjo Ankete o dostopnosti finančnih virov za podjetja (SAFE). Od leta 2016 anketo izvaja skupaj z Banko Slovenije v okviru, ki anketo izvaja od leta 2011. Velikost začetnega vzorca je nekaj nad 3000 poslanih anket, stopnja odgovora se giblje nekaj nad tretjino. Anketa se izvaja novembra in decembra za tekoče leto. Podobno anketo izvajata tudi EK in ECB, vendar je število zastopanih slovenskih podjetij tam zelo majhno.

Podjetja so odgovarjala na vprašanja o vplivu različnih dejavnikov na poslovanje, relevantnih virih financiranja, vloženih vlogah za financiranje in njihovi realizaciji (delež odobrenega povpraševanja), o razlogih za povpraševanje po zunanjih virih in tudi njihovih pričakovanih prihodnjih potrebah po zunanjih virih financiranja. K anketi so bila glede na aktualnost dodana vprašanja o vplivu poplav v letu 2023 na poslovanje podjetij.

V 2023 se je aktivnost slovenskega gospodarstva upočasnjevala. Podjetja so dalj časa poročala o težavah pri izvoznih naročilih in hkrati o nezadostnem domačem povpraševanju. Makroekonomsko okolje je bilo v 2023 z vidika poslovanja podjetij ocenjeno kot negotovo. Podjetniške investicije so upadle, znižal se je tudi letni tok novih bančnih posojil. Letna neto finančna pozicija podjetij je po dobrem letu ponovno pozitivna (varčevanje je presegalo investicije), kar kaže na previdnost podjetij pri odločanju za nove investicije. Ob nadaljevanju obrestnih mer ECB so se močno dvignile poprečne pogodbene obrestne mere za podjetja. Konec leta 2023 je ta za novoodobrena posojila znašala v povprečju okrog 5,5 %, medtem, ko je bila še septembra 2022 le 1,7 %. Bančni sistem je glede na anketne podatke – kljub zaostrenim pogojem financiranja podjetij – v letu 2023 relativno ustrezno zagotavljal potrebna sredstva podjetniškemu sektorju. Kaže, da je večji del upada novih posojil predvsem zaradi znižanja povpraševanja in ne toliko zaradi omejene ponudbe. Pogoji bančnega financiranja so se po poročanju podjetij nekoliko zaostрили, vendar je delež nerealiziranega povpraševanja po poročanju podjetij še vedno ostal relativno nizek. To se odraža tudi v ocenjeni tržni (bančni) vrzeli, ki se v 2023 ni bistveno povečala, predvsem kot posledica že omenjenega bistveno nižjega povpraševanja).

KLJUČNE UGOTOVITVE ANKETE SAFE 2023:

- **Kvantitativna bančna vrzel²⁴ se je v letu 2023 rahlo povečala, na 1,2 % BDP, vendar ostaja pod povprečjem dosegljivih podatkov (1,6 % BDP).** Za izračun te vrzeli so od podjetij potrebni bolj eksaktni podatki o velikosti in realizaciji njihovega povpraševanja. Velikost povpraševanja je pridobljena prek novoodobrenih posojil, medtem ko realizacija prek anketnega vprašanja o deležu prejetih zahtevanih sredstev.
- **Kvalitativna vrzel bančnega financiranja²⁵ podjetij se je v 2023 glede na preteklo leto znižala, na 14 %, vendar ostaja rahlo povišana glede na povprečje obdobja za katero so na razpolago podatki (10 %).**
- **Povpraševanje podjetij po bančnih virih se je v 2023 zmanjšalo, kar izhaja iz obeh izračunov vrzeli.** Z negotovim makroekonomskim okoljem, povezanim z geopolitičnimi trenji in visoko inflacijo, se je povpraševanje v gospodarstvu zmanjšalo in vplivalo na nižje podjetniške investicije. Pri izračunu kvalitativne vrzeli se je delež podjetij, ki poroča o povečanih potrebah po bančnih virih, precej znižal. Prav tako se je znižal obseg novih bančnih posojil, ki se uporablja kot ocena povpraševanja po bančnih virih pri izračunu kvantitativne vrzeli.
- **Dostopnost bančnih virov se po mnenju podjetij v 2023 ni bistveno poslabšala (spremenila) glede na 2022, kljub dodatnemu zviševanju obrestnih mer.** Realizacija, uporabljena za izračun kvantitativne vrzeli, se je malenkost poslabšala glede na preteklo leto, medtem ko se je percepcija gospodarstva glede dostopnosti bančnih virov nekoliko izboljšala glede na leto 2022, vendar ostaja zaostrena.
- Kvalitativna vrzel se je zmanjšala pri vseh oblikah zunanjega financiranja, le pri lizingih se je zaradi povečanega povpraševanja rahlo povečala. Bančna vrzel se je znižala pri vseh velikostnih razredih podjetij, razen pri malih podjetjih. V naslednjem letu (za tekočo anketo je to leto 2024) **večji delež podjetij pričakuje poslabšanje kot izboljšanje dostopnosti bančnih posojil.**

²⁴ Kvantitativna vrzel ocenjuje vrzel stopnjo racioniranja posojil; izračunana je s pomočjo vprašanja o deležu realiziranega povpraševanja in podatka o novih posojilih podjetjem, ki predstavljajo realizirano ponudbo oz. realizirano povpraševanje. Podrobnejša metodologija je navedena v nadaljevanju gradiva.

²⁵ Kvalitativna vrzel je nekoliko bolj subjektivna; opisuje oceno vrzeli, kakor jo ocenjujejo podjetja sama. Ocenjena je s pomočjo ocene podjetij o njihovem povpraševanju in ocene o dostopnosti do zunanjih virov. Podjetja odgovarjajo, da se je povpraševanje/dostopnost izboljšala/poslabšala glede na preteklo leto. Podrobnejša metodologija je navedena v nadaljevanju gradiva.

- **Kvantitativna vrzel je največja pri dolgoročnih posojilih in pri mikro podjetjih.** Mikro podjetja so pri dolgoročnih posojilih ocenila znižanje realizacije glede na predhodno leto za več kot 10 o.t., na 74 %. V splošnem velja, da so najbolj racionirana mikro in mala podjetja, kar se potrjuje tudi v pričujoči anketi. Realizacija je najnižja pri dolgoročnih posojilih, kjer je intenzivnost povpraševanja najvišja.
- **O zaostitvi bančnih pogojev financiranja poroča v 2023 nekoliko večji delež gospodarstva kot v preteklem letu.** Skoraj celotno gospodarstvo je opredelilo zviševanje obrestnih mer, polovica pa tudi zvišanje ostalih stroškov financiranja. Prav tako se je v gospodarstvu povečal delež podjetij, ki je poročal o višjih zahtevah po zavarovanju.
- **Glede na vrsto finančnih virov je za okoli 63 % gospodarstva zadržani dobiček še vedno eden od pomembnejših virov financiranja.** Sledila so bančna posojila z le odstotno točko manj. V 2023 je okoli 43 % gospodarstva vložilo vlogo za bančno financiranje. Med pomembnimi razlogi v 2023, da podjetja niso zaprosila za zunanje vire, so – poleg zadostnih notranjih virov – podjetja navedla previsoke stroške financiranja in možnost zavrnitve prošnje.
- **Podjetja so ostala precej pesimistična glede dostopnosti zunanjih virov v naslednjem letu (leto 2024), vendar manj črnogleda kot v preteklem letu.** Prihodnje investicijske projekte namerava slovensko gospodarstvo financirati največ z lastnimi viri (62 %), celo za 3 o.t. v večjem deležu kot je povprečje od leta 2017, in bančnimi posojili (47 %).
- Gospodarstvo predvideva, da bo za investicije v prihodnjih treh letih okoli četrtno sredstev potrebovalo v manjših zneskih, do 100.000 EUR (predvsem mikro in mala podjetja), in za slabo četrtno v zneskih nad 2.5 mio EUR (prevladujejo velika podjetja).
- V 2023 je gospodarstvo pridobljena zunanja sredstva v 73 % namenilo za tekoče poslovanje in le odstotno točko manj za investicije, kar so precej višji deleži kot v preteklem letu. Letne investicije slovenskih podjetij so se v letu 2023 znižale pod 10 % BDP, kar pomeni veliko znižanje v primerjavi s 14 % v letu 2022.

PODROBNEJŠA ANALIZA IN METODOLOGIJA ANKETE SAFE 2023:

S pomočjo ankete SAFE se na podlagi treh različnih anketnih vprašanj in podatkov o novoodobrenih posojilih podjetjem skuša oceniti kvalitativno in kvantitativno vrzel. **Kvalitativna vrzel** je ocenjena na podlagi metodologije ECB, in sicer s pomočjo vprašanj o spremembah v potrebah po zunanjih virih in spremembah v njihovi dostopnosti.²⁶ Poenostavljeno, večji odstotek ocenjene kvalitativne vrzeli pomeni večjo vrzel, kar pomeni, da se je povečal delež podjetij, ki ocenjuje, da se je dostopnost do zunanjih virov financiranja poslabšala in/ali potrebe povečale.

Ocena **kvantitativne vrzeli** je izračunana s pomočjo vprašanja o deležu realiziranega povpraševanja in podatka o novih posojilih podjetjem, ki predstavljajo realizirano ponudbo oz. realizirano povpraševanje. Deleži realiziranega povpraševanja omogočajo izračun vrednosti celotnega povpraševanja. Vrzel pomeni razliko med celotnim in realiziranim povpraševanjem.²⁷ Izračun kvalitativne in kvantitativne vrzeli kažeta na različna vidika ocenjevanja vrzeli. Običajno se gibata v enaki smeri, vendar pa v zadnjih dveh letih to ne velja. Med razlogi so tudi negotovosti v gospodarstvu, povezane s spremembami obrestnih mer in geopolitičnimi razmerami.

Povpraševanje podjetij po bančnih virih se je v 2023 zmanjšalo, kot posledica nižjih investicij, povezanih z nižjimi naročili oz. povpraševanjem in negotovimi makroekonomskimi razmerami. Dostopnost bančnih posojil se v letu 2023 ni bistveno poslabšala (spremenila) glede na predhodno leto.

Po poročanju podjetij se je racioniranje nekoliko povečalo, a hkrati podjetja poročajo o nekoliko izboljšani dostopnosti. Razlike glede na preteklo leto so v obeh primerih relativno majhne. Podatki o vrzeli se v zadnjih letih razlikujejo z vidika percepcije

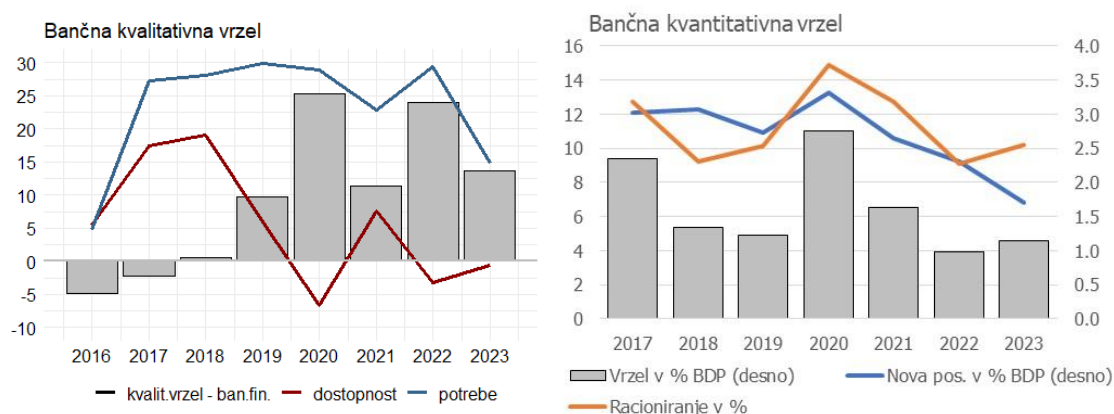
²⁶ Za izračun kvalitativne vrzeli se definira utež 1 (-1) za povečanje/zmanjšanje finančne vrzeli (obe strani), utež 0,5 (-0,5) za enostransko povečanje/zmanjšanje finančne vrzeli in 0 za nevtralno spremembo. Obojestranska sprememba finančne vrzeli pomeni, da so se hkrati povečale/zmanjšale potrebe in zmanjšala/povečala dostopnost, enostranska sprememba uteži pa pomeni, da so se potrebe oziroma dostopnost spremenile v taki smeri, da so se pogoji financiranja poslabšali/izboljšali. Pri izračunu se upošteva pogoj, da se dejavnik izračunava samo za podjetja, ki so označila, da je posamezen dejavnik pomemben za njih. Sprememba finančne vrzeli (obe strani, utež 1) torej pomeni, da so pri povečanju finančne vrzeli podjetja odgovorila, da so se potrebe po posameznem dejavniku povečale, dostopnost pa se je zmanjšala. Obratno velja za zmanjšanje finančne vrzeli; povpraševanje se je zmanjšalo, dostopnost izboljšala. Ocenjeni vrednosti vrzeli med -1 in 1 so utežene glede na velikost podjetij in dejavnosti. Skupna finančna vrzel je utežen z deležem uporabe posameznega vira financiranja glede na vprašanje katere vire financiranje je uporabilo posamezno podjetje.

²⁷ Kvantitativno vrzel se ocenjuje za kratkoročna in dolgoročna posojila in za različne velikostne razrede podjetij. Intervali zaupanja so izračunani glede na deleže realizacije po ročnostih posojil in po velikostnih razredih podjetij. Podatek o novoodobrenih posojilih v posameznem letu, razdeljen glede na velikostne razrede (mikro, mala, srednja in velika) ter hkrati na kratkoročna in dolgoročna posojila, pomeni realizirano povpraševanje oz. ponudbo. Na podlagi vprašanja o realiziranem povpraševanju se oceni delež, ki je bil racioniran in celotno povpraševanje. Med novoodobrenimi posli ni vključenih stanj na tekočem računu, medtem ko se pri kratkoročnem racioniranju upoštevajo tudi viri iz naslova tekočega računa.

podjetij (kvalitativna vrzel) ali njihove bolj konkretne ocene realizacije povpraševanj (kvantitativna vrzel).

Kvalitativna bančna vrzel se je v letu 2023 glede na preteklo leto znižala (za 10 o.t., na 14 %), vendar ostaja povišana glede na povprečje zadnjih 8-ih let, ko so dosegljivi podatki (10 %). Kvalitativna bančna vrzel ocenjuje percepcijo gospodarstva o spremembi v dostopnosti in spremembi v potrebah po bančnih virih financiranja glede na preteklo leto. Znižanje v letu 2023 je predvsem posledica izkazanih manjših potreb podjetij po bančnih virih (najnižje v zadnjih 7-ih letih). Gospodarstvo je v povprečju sicer poročalo o malenkost boljši dostopnosti do financiranja glede na preteklo leto, vendar je izboljšanje dostopnosti ostalo pod povprečjem zadnjih 8-ih let. Še vedno je prevladoval delež gospodarstva, ki je poročal o poslabšanju dostopnosti glede na preteklo leto.

Slika 21: Ocenjeni bančni vrzeli, kvalitativna (levo) in kvantitativna (desno)

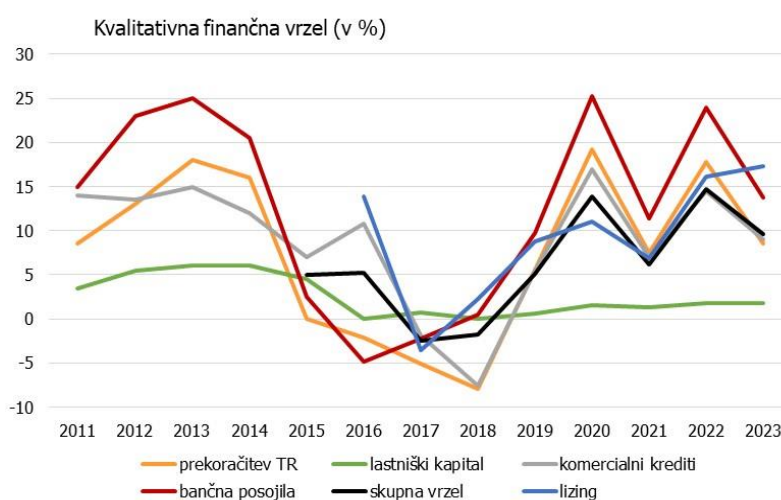
Vir: Anketa SAFE, SID preračuni

Kvantitativna bančna vrzel se je v letu 2023 rahlo povečala na 1,2 % BDP, vendar ostaja pod povprečjem zadnjih 7-ih let (1,6 % BDP). Kot velja za percepcijo gospodarstva o nižjih potrebah, se je tudi obseg realizirane ponudbe (obseg novih posojil) zmanjšal, na 6,8 % BDP (povprečje zadnjih 7-ih let je 10,8 % BDP). Nasprotno glede na percepcijo gospodarstva o rahlem izboljšanju dostopnosti do bančnih virov, se je racioniranje povpraševanja po bančnih virih, glede na mnenje gospodarstva, rahlo povečalo glede na preteklo leto (na 10 %). Vendar je ostalo pod povprečjem zadnjih 7-ih let, ki je pri 11 %.

OCENA KVALITATIVNE FINANČNE VRZELI

V letu 2023 se je ocenjena skupna (ne glede na vrsto zunanjega vira) kvalitativna tržna vrzel v slovenskem gospodarstvu zmanjšala. Podjetja so v povprečju poročala o nižjih potrebah po zunanjih virih financiranja povezanih z nižjim investiranjem. Dostopnost se ni bistveno spremenila oz. malenkost izboljšala glede na preteklo leto. Še vedno velja, da je večji delež podjetij poročal o poslabšanju dostopnosti in ne izboljšanju.

Slika 22: Kvalitativna finančna vrzel²⁸

Vir: Anketa SAFE, SID preračuni²⁹

Kvalitativna vrzel se je zmanjšala pri vseh proučevanih oblikah zunanjega financiranja, z izjemo lizinga, kjer se je rahlo povečala. Pri lastniškem kapitalu je ostala praktično nespremenjena. Glede na preteklo leto se je povpraševanje povečalo le pri lastniškem kapitalu in lizingu, in sicer za prvo pri velikih podjetjih in drugo pri ostalih velikostnih skupinah podjetij. Povečano povpraševanje po liziških poslih je lahko posledica negotovosti v gospodarstvu, ki se odraža v potrebah podjetij po večji fleksibilnosti financiranja. Dostopnost se je po poročanju podjetij izboljšala predvsem pri lastniškem kapitalu. Vrednotenje lastniškega kapitala je bilo v prvi

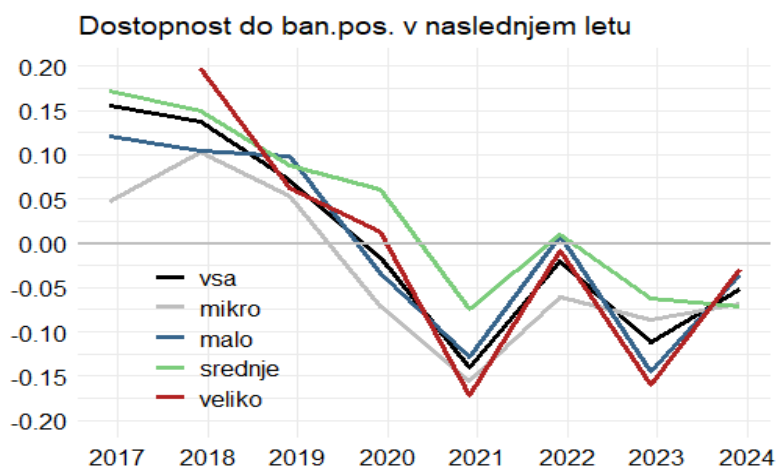
²⁸ Kvalitativna vrzel z vrednostjo 100 % bi pomenila, da vsa podjetja v posameznem segmentu poročajo o percepciji povečanih potreb po zunanjem financiranju in hkrati o percepciji poslabšanja dostopnosti do zunanjih virov. Nasprotno pa bi vrednost kvalitativne vrzeli -100 % pomenila, da vsa podjetja v posameznem proučevanem segmentu poročajo o percepciji zmanjšanja potreb in izboljšanju dostopnosti.

²⁹ Podatki so primerljivi od let 2016 dalje. Pred letom 2016 so povzeti iz publikacij Banke Slovenije, kjer je uporabljena malenkost drugačna metodologija izračuna. Metodologija Banke Slovenije je objavljena na <https://www.bis.org/ifc/publ/ifcb36s.pdf>.

polovici leta pri slovenskih podjetjih še zelo ugodno, v drugi polovici leta se je poslabšalo.

Kvalitativna bančna vrzel se je znižala pri vseh velikostnih razredih podjetij. Izjema so mala podjetja, ki so poročala o povečanem povpraševanju in tudi poslabšanju dostopnosti. Edino pri malih podjetjih se je povečala tudi bančna vrzel, kjer poročajo o nekoliko višjih potrebah po financiranju in dodatnem poslabšanju dostopnosti. Z vidika dejavnosti se je kvalitativna vrzel prav tako znižala pri vseh dejavnostih, izjema je trgovina. Pri dejavnosti trgovina je bilo izraženo povečano povpraševanje po bančnih posojilih.

Slika 23: Poročanja podjetij o pričakovani spremembi dostopnosti do bančnih posojil v naslednjem letu (za leto 2024)

Vir: Anketa SAFE, SID preračuni³⁰

Večji delež podjetij je pričakovalo poslabšanje (in ne izboljšanje) v dostopnosti do bančnih posojil v naslednjem letu (za tekočo anketo je to leto 2024) glede na lani. Vendar je bila razlika v deležih za vsa podjetja skupaj med podjetij, ki pričakujejo izboljšanje in tistimi, ki pričakujejo poslabšanje, z -5 % precej manjša kot preteklo leto. Pri srednjih podjetjih je bila neto razlika v deležu podjetij rahlo povečana v primerjavi z lanskoletno anketo. Negativna razlika med deležem podjetij, ki pričakuje izboljšanje in tistimi, ki pričakujejo poslabšanje, se je še povečala.

³⁰ Opomba: Razlika med uteženim deležem podjetij, ki predvideva izboljšanje, in tistimi, ki predvidevajo poslabšanje.

OCENA KVALITATIVNE VRZELI BANČNEGA FINANCIRANJA PODJETIJ³¹

Kvantitativna bančna vrzel se je v 2023 malenkost povečala, na dober odstotek BDP oz. na nekaj čez 700 mio EUR. To je precej pod 1,6 % BDP, kolikor znaša povprečje ocenjene vrzeli zadnjih sedmih let. Medtem ko je nižje povpraševanje vplivalo na nižjo vrzel, je višje racioniranje vplivalo na rahlo povišanje vrzeli glede na preteklo leto. Nova posojila, ki pomenijo realizirano povpraševanje, so se zmanjšala za petino, na 4,2 mrd EUR. Racioniranje je bilo na agregatu z 10 % za dobro odsotno točko višje kot v predhodnem letu.

Tabela 1: Ocenjena kvantitativna vrzel³²

	Nova posojila	Racioniranje (nereal. povp)	Celotno povpraševanje	Ocenjena vrzel	
	v mrd EUR	v %	v mrd EUR	v mio EUR	v % BDP
2017	5,2	12,8	6,1	1.007	2,34
2018	5,6	9,2	6,1	612	1,33
2019	5,3	10,1	5,7	599	1,23
2020	6,3	14,9	7,4	1.296	2,76
2021	5,6	12,8	6,3	852	1,63
2022	5,3	9,1	5,7	559	0,98
2023	4,2	10,2	4,9	708	1,15

Vir: BS, Anketa SAFE, SID preračuni

Največja vrzel je ocenjena pri dolgoročnih posojilih (1,04 % BDP), glede na velikost podjetij pa pri mikro podjetjih (0,53 % BDP). Mikro podjetja so pri dolgoročnih posojilih ocenila znižanje realizacije glede na predhodno leto za več kot 10 o.t., na 74 %. Hkrati so le mikro podjetja izkazovala povečano povpraševanje, skoraj za petino. Pri mikro podjetjih, predvsem iz dejavnosti storitev, se je pri posojilih z ročnostjo nad 10 let povečal delež zavrženih vlog na 22 %. To je najvišji delež v zadnjih sedmih letih. Po poročanju podjetij se je delež zavrženih vlog precej povečal tudi pri bančnih posojilih z ročnostjo od 5 do 10 let, in sicer predvsem pri srednje velikih podjetjih, izstopa dejavnost gradbeništva.

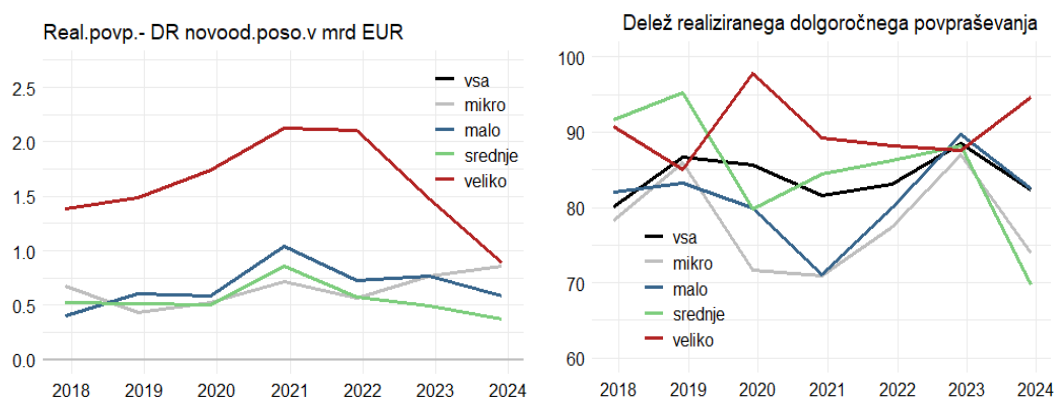
V splošnem velja, da so najbolj racionirana mikro in mala podjetja. Realizacija je najnižja pri dolgoročnih posojilih, kjer je intenzivnost povpraševanja najvišja. Neposredna posledica je višja vrzel na dolgoročnem financiranju predvsem pri mikro in malih podjetjih. SID banka opredeljuje vrzeli

³¹ Kvantitativna vrzel se ocenjuje le za bančna posojila.

³² Ocenjena kvantitativna vrzel skupaj je seštevek vrzeli po posameznih velikostnih razredih in ročnostih (kratkoročna in dolgoročna posojila) posojil. Ocenjena vrzel na agregatu ni nujno enako seštevku vrzeli glede na podskupine velikosti in ročnosti, zaradi uteževanja povprečij.

predvsem na posojilih daljših ročnosti in na segmentu srednjih, malih in mikro podjetij, kjer tudi učinke svojega delovanja ocenjuje kot najvišje.

Slika 24: Realizirano dolgoročno povpraševanje v mrd EUR in delež realizacije dolgoročnega povpraševanja (v %)

Vir: BS, Anketa SAFE, SID preračuni

Glede na rezultate ankete večina slovenskega gospodarstva pri posojilih daljših ročnosti od 5 let povprašuje po večjih zneskih, nad 1 mio EUR (pri čemer prevladujejo srednja in velika podjetja). Okoli 65 % gospodarstva, ki povprašuje po posojilih z ročnostjo nad 5 let, povprašuje po zneskih višjih od 1 mio EUR, večina gre za zneske nad 2,5 mio EUR. Pri posojilih krajših ročnosti je precej povpraševanja tudi po nižjih zneskih. Pri posojilih z ročnostjo od 1 do 5 let je okoli tretjina povpraševanja nad 1 mio EUR, tretjina po zneskih pod 100.000 EUR. Pri posojilih do 1 leta pa je več kot polovica povpraševanja po posojilih, večjih od 1 mio EUR, predvsem s strani velikih podjetij.

Tabela 2: Obseg povpraševanja po opredeljenih zunanjih virih v 2023³³

	do 100.000 €	od 100.000 € do 500.000 €	od 500.000 € do 1 mio €	od 1 mil. € do 2,5 mil. €	nad 2,5 mil. €
prekoračitev na TR	43%	19%	8%	14%	16%
bančno pos. do 1L	23%	13%	11%	16%	38%
bančno pos. 1L-5L	34%	25%	6%	9%	25%
bančno pos. 5L-10L	9%	19%	7%	17%	47%
bančno pos. nad 10L	12%	15%	5%	13%	52%
komercialni kred.	22%	15%	11%	2%	50%
lizing	61%	19%	10%	2%	7%
faktoring	41%	21%	5%	8%	24%
dr. zunanje fin.	35%	11%	15%	2%	35%

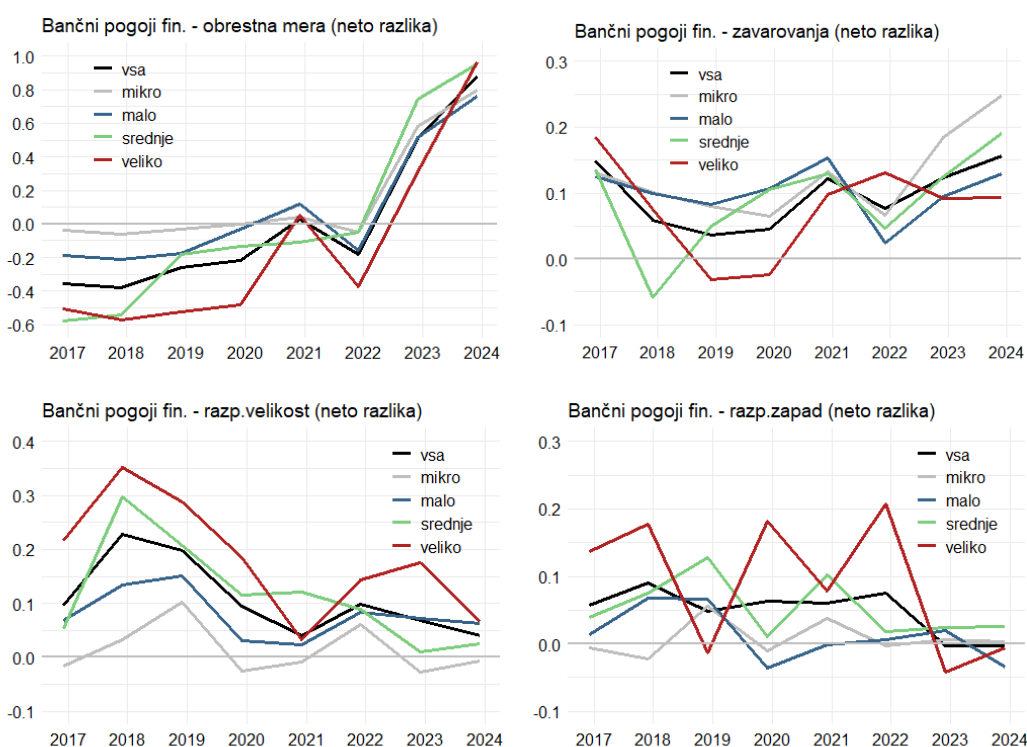
Vir: Anketa SAFE, SID preračuni

³³ Uteženo povprečje s številom zaposlenih za vsa anketirana podjetja.

Mikro in mala podjetja povprašujejo večinoma po zneskih pod 500.000 EUR. Po lizinskih sredstvih so v letu 2023 povpraševala predvsem mikro in mala podjetja, okoli dve tretjine povpraševanja je bilo po zneskih nižjih od 100.000 EUR. Po tovrstnih lizinskih zneskih so precej povpraševala tudi velika in srednje velika podjetja.

Bančni pogoji financiranja so se v letu 2023 zaostriili še za nekoliko večji delež gospodarstva kot v preteklem letu. Skoraj celotno gospodarstvo je občutilo zviševanje obrestnih mer, polovica pa tudi ostalih stroškov financiranja. Prav tako se je v gospodarstvu povečal delež podjetij, ki je zaznaval višje zahteve po zavarovanju (izjema so velika podjetja, kjer je delež ostal skoraj nespremenjen). Še vedno večji delež gospodarstva sicer poroča o razpoložljivem višjem obsegu posojila glede na preteklo leto, vendar se je delež znižal na najnižjo raven od 2017 (podoben nivo kot v koronskem letu 2020). Pri mikro in srednje velikih podjetjih se je delež rahlo povečal. Delež gospodarstva, ki zaznava zmanjšanje razpoložljive zapadlosti je skoraj enak deležu, ki zaznava povečanje in se ni bistveno spremenil, je pa v obeh zadnjih letih na najnižjem nivoju od leta 2018.

Slika 25: Bančni pogoji financiranja: obrestna mera, zahtevano zavarovanje, razpoložljiva zapadlost in velikost posojila³⁴

Vir: Anketa SAFE, SID preračuni

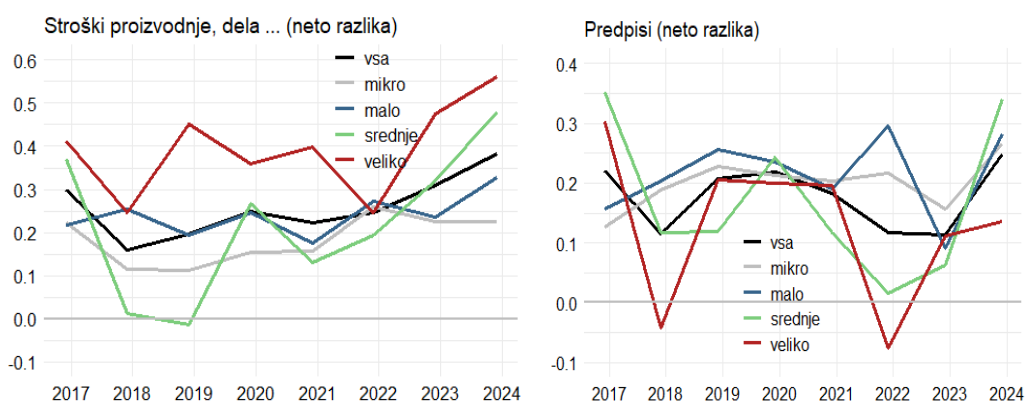
³⁴ Razlika med uteženim deležem podjetij, ki ocenjuje povečanje, in tistimi, ki ocenjuje zmanjšanje.

Bančni sistem je glede na anketne podatke, kljub zaostrenim pogojem financiranja podjetij, v letu 2023 relativno ustrezno zagotavljal potrebna sredstva podjetniškemu sektorju. Pogoji bančnega financiranja so se po poročanju podjetij nekoliko zaostрили, vendar je delež nerealiziranega povpraševanja po poročanju podjetij še vedno ostal relativno nizek. To se odraža tudi v ocenjeni tržni (bančni) vrzeli, ki se v letu 2023 ni bistveno povečala, kar je predvsem posledica bistveno nižjega povpraševanja.

OMEJITVENI DEJAVNIKI POSLOVANJA PODJETIJ IN RELEVANTNI VIRI FINANCIRANJA

Po ocenah podjetij je bila v letu 2023 inflacija najbolj omejujoč dejavnik poslovanja. Skoraj 60 % gospodarstva je ocenilo, da inflacija zelo omejuje oz. omejuje njihovo poslovanje. Sledili so stroški proizvodnje ali dela. Neto razlika med deležem podjetij, ki je ocenilo **stroške proizvodnje ali dela** kot omejujoč dejavnik in tistimi, ki ne, se je povzpela na 38 %. Tu je ostal delež, ki se sooča z omejitvami, najvišji pri podjetjih iz industrijske panoge, vendar se v letu 2023 ni povečeval, kar je posledica umirjanja gospodarske aktivnosti. Večji delež podjetij je ponovno ocenil **predpise** kot zelo omejujoč oz. omejujoč dejavnik, izstopala so srednje velika podjetja in podjetja iz dejavnosti storitev. Kot bolj omejujoči dejavniki so podjetja izpostavila tudi konkurenco ter domače povpraševanje, ki se je z visoko inflacijo umirilo. Težave, povezane z dobavnimi verigami, se umirjajo. **Plačilno disciplino** kot bolj omejujoč dejavnik so izpostavila podjetja iz storitvene dejavnosti, predvsem srednje velika podjetja. **Dostop do financiranja** pa se je glede na anketno vprašanje o vplivu na poslovanje nekoliko poslabšal za gradbeno dejavnost ter mala in srednja podjetja.

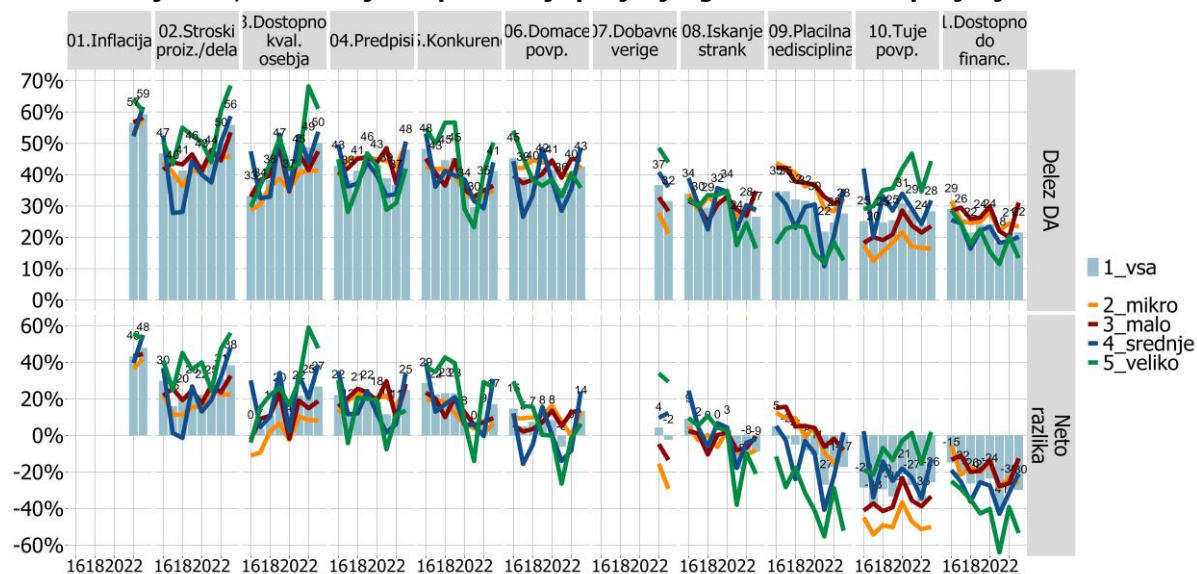
Slika 26: Omejitveni dejavniki poslovanja podjetij, stroški proizvodnje oz. dela ter predpisi³⁵

Vir: Anketa SAFE, SID preračuni

³⁵ Razlika med uteženim deležem podjetij, ki ocenjuje, da je dejavnik (zelo) omejeval poslovanje, in tistimi, ki ocenjujejo, da (sploh) ni omejeval poslovanje.

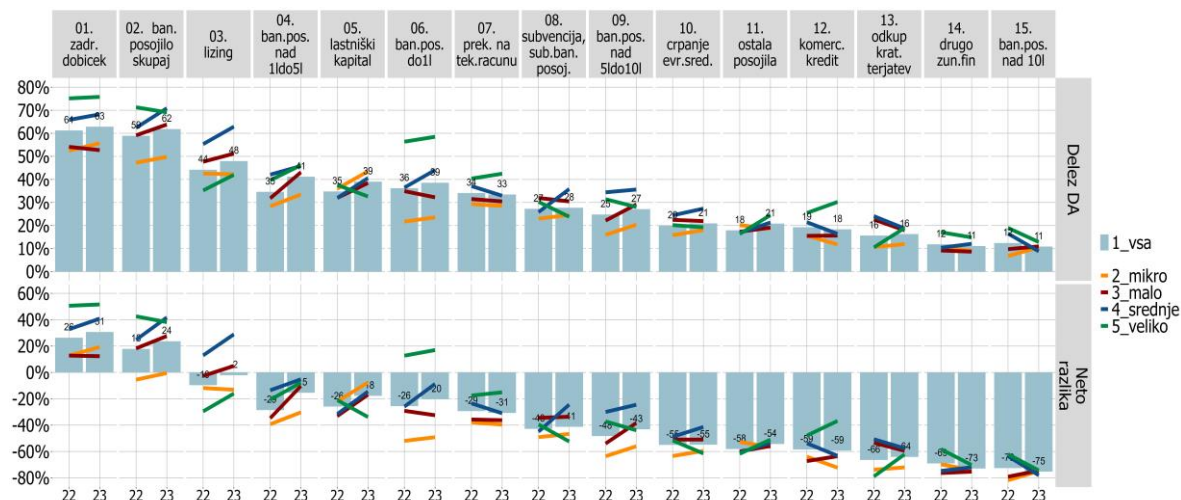
Slika 27: Dejavniki, ki so omejevali poslovanje podjetij – glede na velikost podjetij

Vir: Anketa SAFE, SID preračuni

Za okoli 63 % gospodarstva je bil zadržani dobiček še vedno eden od pomembnejših virov financiranja. Sledila so bančna posojila z le odstotno točko manj. Bančna posojila kot vir financiranja so bila nekoliko pomembnejša kot v preteklem letu za srednje velika ter tudi mala in mikro podjetja, predvsem v dejavnostih industrije in storitev. Podjetja so izpostavila predvsem posojila z ročnostjo od 1 do 5 let, ki je bil relevanten vir financiranja za več kot 40 % gospodarstva, predvsem za podjetja iz industrijskih dejavnosti.

Slika 28: Relevantni viri financiranja leta 2022-23 – glede na velikost podjetij

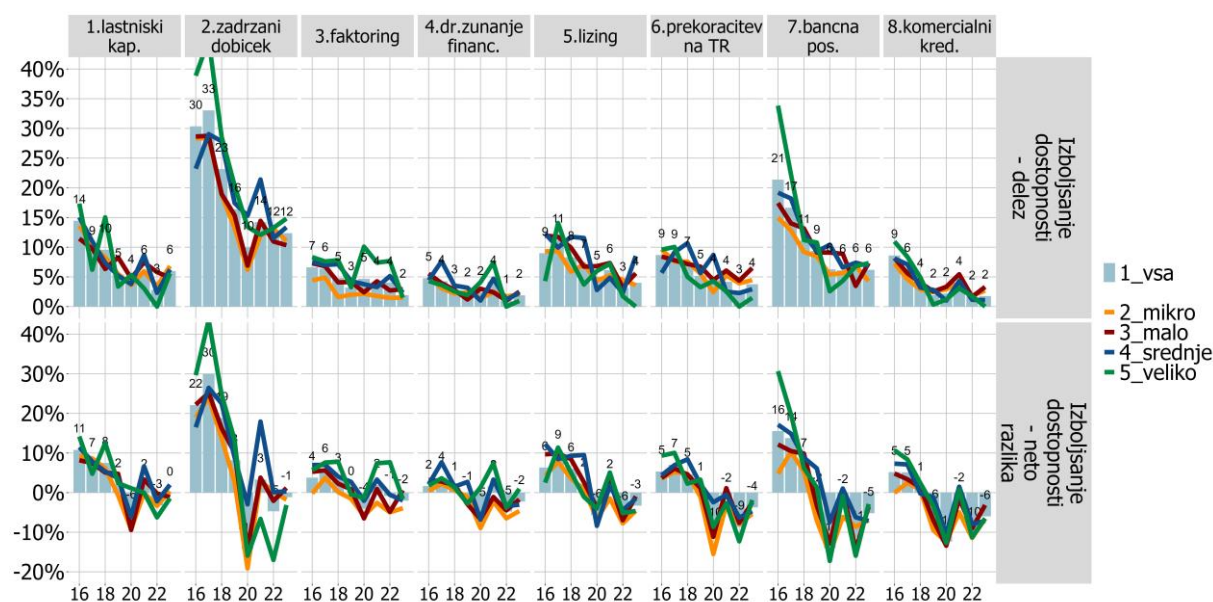

Vir: Anketa SAFE, SID preračuni

V letu 2023 je okoli 43 % podjetij vložilo vlogo za bančno financiranje, največ med velikimi podjetji (60 %) in v industriji (53 %) ter najmanj pri mikro podjetjih (30 %) in v storitvenih dejavnostih (35 %). Na pomenu so v preteklem letu dobili lizinski viri, povpraševanje po njih se je precej povečalo glede na predhodno leto, nekoliko pa tudi lastniški kapital in ostala posojila.

Delež gospodarstva, ki je ocenilo, da razpolaga z zadostnimi notranjimi viri in zato ni zaprosilo za zunanje vire, se je znižal pri vseh velikostnih razredih podjetij, na skupno nekaj čez 60 % (znižanje za 8 o.t.). Med pomembnimi razlogi, da podjetja niso zaprosila za zunanje vire, so poleg zadostnih notranjih virov, podjetja izpostavila previsoke stroške financiranja in možnost zavrnitve prošnje.

Slika 29: Pričakovanja podjetij o spremembi dostopnosti zunanjih virov financiranja v naslednjem letu – glede na velikost podjetij

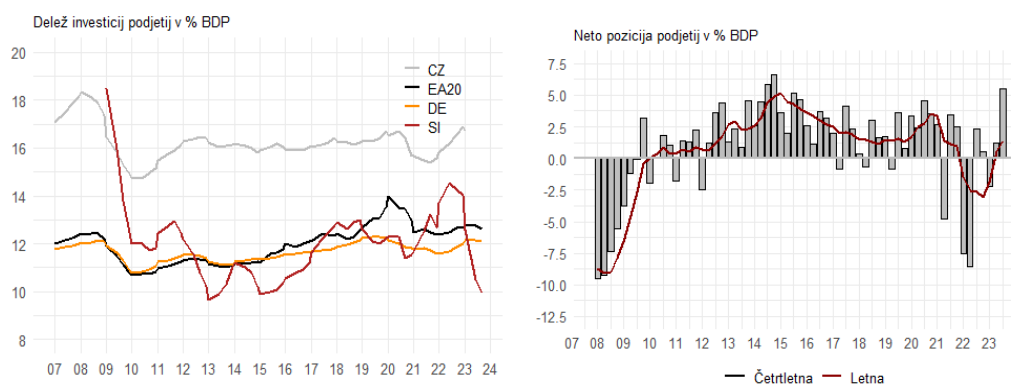
Vir: Anketa SAFE, SID preračuni

Podjetja so ostala precej pesimistična glede dostopnosti zunanjih virov v naslednjem letu (leto 2024), vendar manj črnogleda kot v preteklem letu.

Pri vseh oblikah zunanjih virov je bil delež podjetij, ki pričakuje poslabšanje, še vedno večji od tistih, ki pričakujejo izboljšanje, kljub temu pa je bila negativna razlika manjša kot v preteklem letu. Izjema je bil lastniški kapital, kjer sta deleža enaka. Glede na pričakovano omejeno gospodarsko rast v 2024 podjetja niso pričakovala bistvenega izboljšanja pri zadržanih dobičkih. Prav tako tudi ne pri bančnih posojilih, kjer je bil delež gospodarstva, ki pričakuje slabšo dostopnost, za 5 o.t. višji od tistih, ki pričakuje izboljšanje dostopnosti.

Prihodnje investicijske projekte namerava slovensko gospodarstvo glede na anketo financirati predvsem z lastnimi viri (62 %), kar je celo za 3 o.t. večji delež, kot je povprečje od leta 2017, in bančnimi posojili (47 %). Predvsem med velikimi in srednje velikimi podjetji iz dejavnosti trgovine in industrije se je glede na preteklo leto povečal delež, ki namerava prihodnje investicijske projekte financirati tudi prek lastniškega kapitala. Nekoliko večje zanašanje na lastne vire glede na preteklo obdobje je posledica zahtevnejših pogojev zunanjega financiranja, predvsem povezano z višjimi obrestnimi merami. Financiranje z lastnimi viri je mogoče le za podjetja, ki razpolagajo z zadostnimi notranjimi viri, finančnimi rezervami oz. dovolj visokimi tekočimi prihodki.

Slika 30: Delež podjetniških investicij v % BDP (levo) in podjetniška neto finančna pozicija v % BDP (desno)

Vir: Anketa SAFE, SID preračuni

Podjetja so v 2023 ponovno prešla v pozitivno tekočo letno finančno pozicijo (letne investicije podjetij so manjše od letnega varčevanja podjetij), ki je ob polletju dosegla skoraj 1,4 % BDP. Letni poslovni presežek podjetij se je v letu 2023 povečal za 4 % (na 10 mrd EUR), medtem ko so se podjetniške investicije znižale za skoraj četrtno, na nekaj čez 6 mrd EUR oz. pod 10 % BDP (povprečje v evroobmočju je 12,5 % BDP). Makroekonomski podatki kažejo na ustvarjanje presežnih sredstev podjetij, kar je posledica previdnejšega investiranja zaradi negotovega prihodnjega povpraševanja, ki je povezano z nepredvidljivim makroekonomskim okoljem.

Gospodarstvo predvideva, da bo za investicije v prihodnjih treh letih okoli četrtno sredstev potrebovalo v manjših zneskih do 100.000 EUR (predvsem mikro in mala podjetja) in za slabo četrtno v zneskih nad 2,5 mio EUR (prevladujejo velika podjetja).

Tabela 3: Potrebna sredstva podjetij za investicijske projekte planirane v naslednjih treh letih

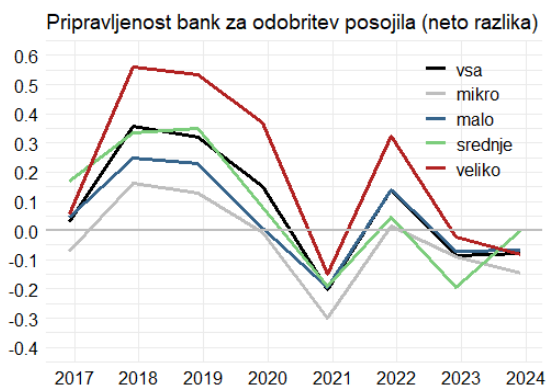
	od 100.000 € do 100.000 €	od 100.000 € do 500.000 €	od 500.000 € do 1 mio €	od 1 mil. € do 2,5 mil. €	od 2,5 mil. € nad 2,5 mil. €
Mikro	50%	28%	5%	2%	1%
Malo	34%	36%	14%	3%	1%
Srednje	11%	24%	20%	18%	11%
Veliko	1%	7%	7%	13%	70%
vsa	24%	22%	11%	9%	24%

Vir: Anketa SAFE, SID preračuni

Povprečna vrednost letnih podjetniških investicij v zadnjih petih letih je 6,4 mrd EUR, medtem ko je povprečna vrednost letnih novoodobrenih dolgoročnih (z ročnostjo daljšo od enega leta) bančnih posojil slabih 60 % te vrednosti oz. 3,7 mrd EUR. Leta 2023 so se letne investicije znižale na nekaj čez 6 mrd EUR in dolgoročna novoodobrena posojila s 3 mrd EUR, na polovico te vrednosti.

Gospodarstvo je med omejitvenimi dejavniki izpostavilo tudi dostopnost do državne podpore, pa tudi pripravljenost bank za odobritev bančnega posojila. Pri slednjem dejavniku so v izražanju poslabšanja dostopnosti izstopala predvsem mikro podjetja, ne pa toliko srednja. Srednja podjetja so sicer poročala o precejšnjem racioniranju pri povpraševanju po dolgoročnih posojilih, ne pa tudi pri kratkoročnih posojilih. V letu 2023 je na izboljšanje dostopnosti najbolj vplivala kreditna zgodovina podjetij, lastniški kapital in stanje podjetij v smislu prodaj in dobičkonosnosti oziroma poslovnega načrta. Pri tem je bil delež, ki ocenjuje izboljšanje slednjih treh dejavnikov, še vedno pod povprečjem od leta 2016.

Slika 31: Ocena pripravljenost bank za odobritev posojila v 2023 s strani podjetij³⁶

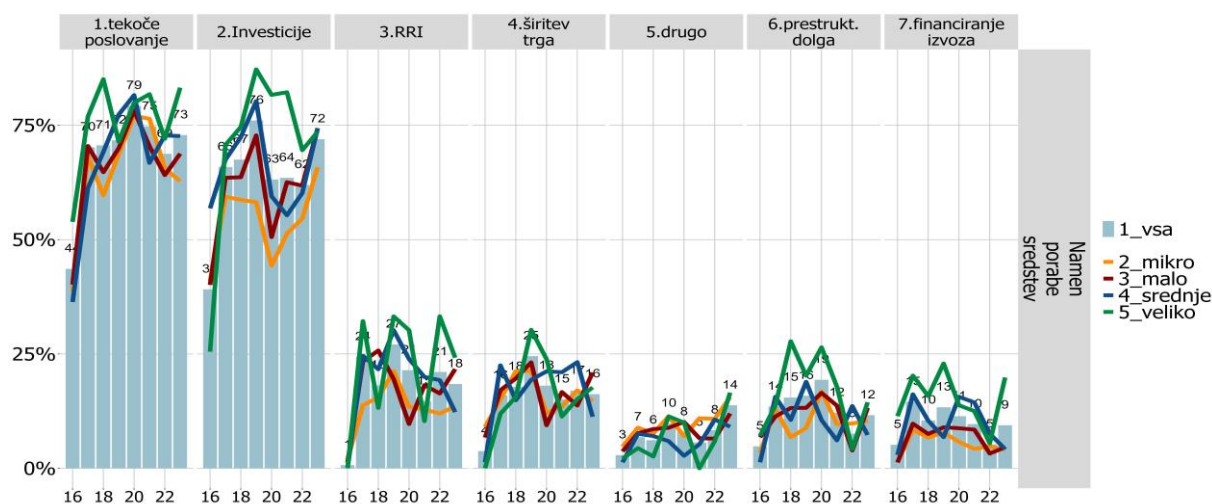
Vir: Anketa SAFE, SID preračuni

³⁶ Razlika med uteženim deležem podjetij, ki ocenjuje izboljšanje, in tistimi, ki ocenjuje poslabšanje.

NAMEN FINANCIRANJA

V letu 2023 je gospodarstvo pridobljena zunanja sredstva v 73 % namenilo za tekoče poslovanje in le odstotno točko manj za investicije, kar so precej višji deleži kot v preteklem letu. Letne investicije slovenskih podjetij so v letu 2023 znižale pod 10 % BDP, kar pomeni precejšnje znižanje glede na 14 % v 2022.

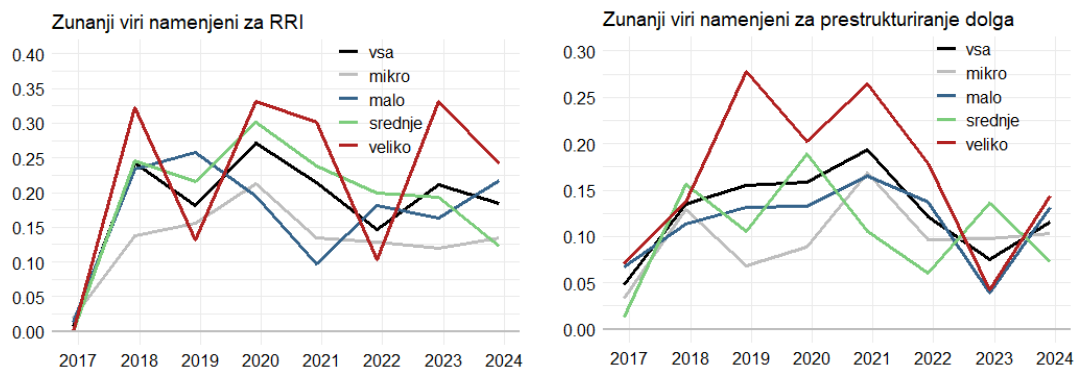
Slika 32: Za kaj so bila zunanja sredstva uporabljena – glede na velikost podjetij

Vir: Anketa SAFE, SID preračuni

Delež gospodarstva, ki je v 2023 vlagal v RRI se je znižal na nekaj čez 18 %, povprečje od 2017 je okoli 21 % gospodarstva. Manj so v RRI vlagala velika in srednje velika podjetja iz industrijskih panog. Povečal se je delež gospodarstva, ki je zunanje vire namenil za prestrukturiranje dolga (izstopajo storitvene dejavnosti), kar je povezano z zviševanjem obrestnih mer, vendar pa je delež relativno nizek glede na obdobje od 2016. Velika podjetja in tudi mala so v večjem deležu kot predhodno leto sredstva namenila za financiranje izvoza (vse dejavnosti razen gradbeništva) in širitev trga (trgovina).

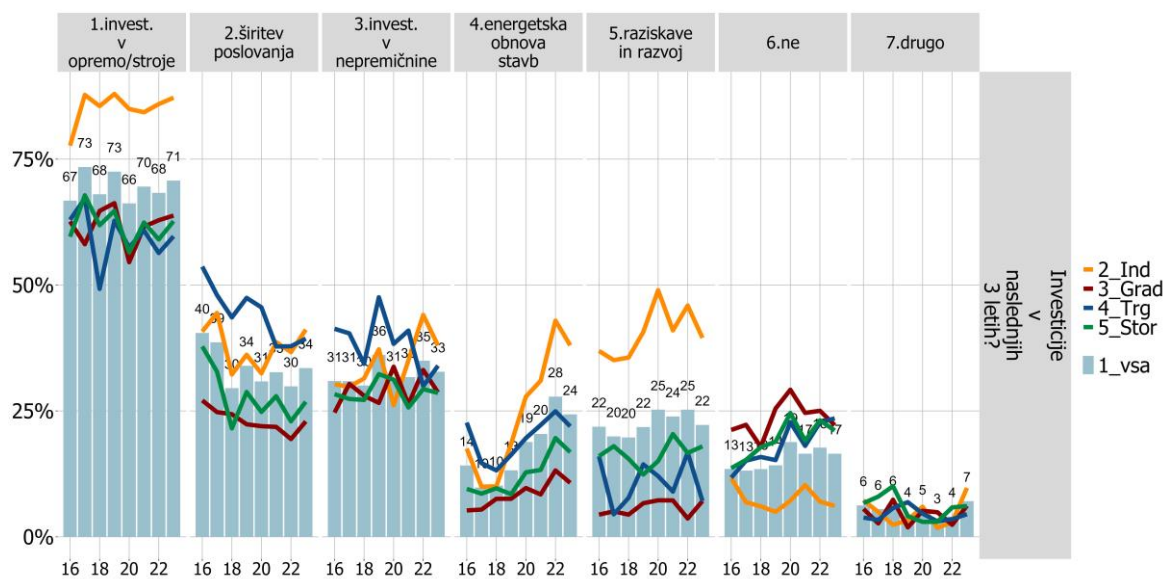
Slika 33: Delež gospodarstva, ki je pridobljene zunanje vire namenilo za raziskave in razvoj (levo) in za prestrukturiranje dolga (desno), glede na velikost podjetij

Vir: Anketa SAFE, SID preračuni

Slovensko gospodarstvo, predvsem industrija, je za prihodnje nekoliko bolj kot preteklo leto optimistično glede investiranja v opremo in stroje ter tudi širitve poslovanja. To velja predvsem za velika in srednje velika podjetja. Pri prihodnjih investicijskih odločitvah v nepremičnine, energetske obnove stavb in v raziskave in razvoj je gospodarstvo nekoliko bolj zadržano kot preteklo leto. Pri energetski obnovi stavb, kjer izstopa industrija, je gospodarstvo s predvidenimi vlaganji pri deležu 24 % še vedno precej nad povprečjem obdobja od 2016, ki je pri 17 %. Pri vlaganjih v raziskave in razvoj gospodarstvo ostaja z 22 % v povprečju zadnjih 8-ih let. Tovrstna vlaganja se pričakovano predvidevajo predvsem v industriji.

Slika 34: V katere razvojne projekte nameravajo podjetja investirati v naslednjih treh letih – glede na dejavnost podjetij

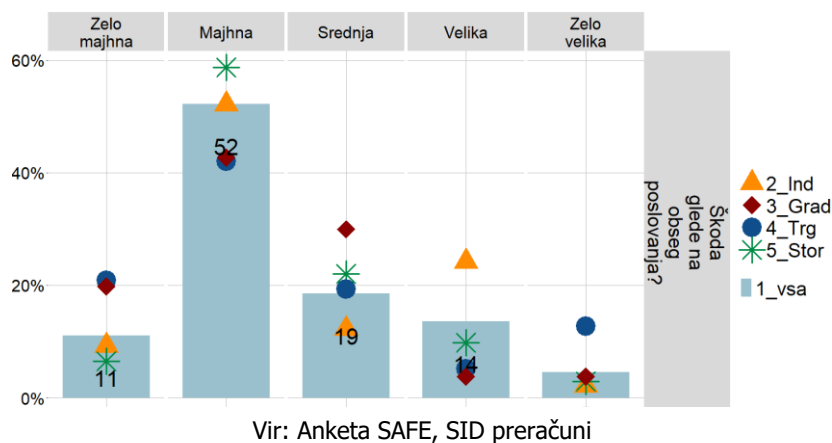

Vir: Anketa SAFE, SID preračuni

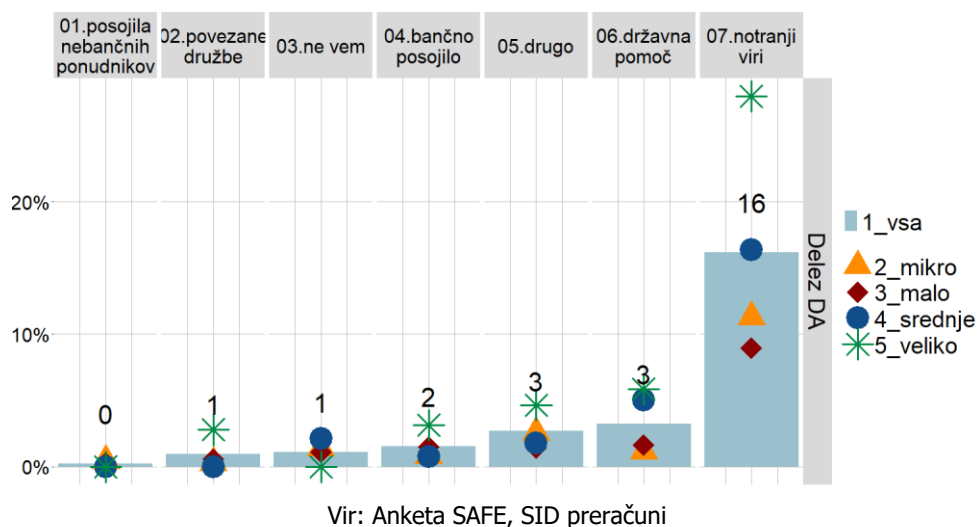
VPRAŠANJA, VEZANA NA POPLAVE V LETU 2023

Glede na odgovore iz ankete SAFE je 10 % gospodarstva utrpelo neposredno škodo s poplavami, 11 % posredno. Pri tem v gospodarstvu po škodi izstopajo velika podjetja. Med podjetji, ki so utrpela škodo, jih 14 % ocenjuje, da je bila škoda velika in 5 %, da je bila škoda zelo velika. Da je bila škoda majhna, je poročalo 52 % gospodarstva, ki je utrpelo škodo. Za odlog bančnega posojila namerava zaprositi 6 % gospodarstva (izstopa industrija), 16 % gospodarstva namerava nastalo škodo pokriti z notranjimi viri (izstopajo velika podjetja), 2 % z bančnimi posojili in 3 % z državno pomočjo (predvsem srednja in velika podjetja).

Slika 35: Velikost škode glede na obseg poslovanja³⁷

Slika 36: Viri, s katerimi namerava gospodarstvo pokriti nastalo škodo

³⁷ Odgovarjajo tisti, ki so poročali, da so jim poletne poplave v 2023 povzročile neposredno ali posredno poslovno škodo.

V. IZVAJANJE JAVNEGA POOBLASTILA PO ZSIRB

V.1. ZSIRB

Ključni razlogi za sprejem ZSIRB in oblikovanje izvozne in razvojne banke so bili tako strateške kot sistemske narave:

a) Učinkovito izvajanje strategije razvoja Slovenije:

Doseganje ciljev **Strategije razvoja Slovenije** temelji med drugim na ciljih Lizbonske strategije, kar zahteva intenziviranje aktivnosti in okrepitev razvojno-spodbujevalnega sistema v RS.

Ključne prioritete, ki se jih je želelo doseči z razširjenimi mandati SID banke, so bile predvsem konkurenčno gospodarstvo ter hitrejša in vzdržnejša gospodarska rast (zlasti s spodbujanjem podjetniškega razvoja in povečanjem konkurenčnosti, podpore internacionalizaciji gospodarstva, povečanjem prilivov razvojno-spodbujevalnih domačih in tujih naložb, ipd.). Večja učinkovitost razvojno-spodbujevalnega sistema pomeni tudi učinkovitejšo in cenejšo državo, povezovanje ukrepov za doseganje trajnostnega razvoja, učinkovito ustvarjanje, dvosmerni pretok in uporaba znanja za gospodarski razvoj, kakovostnejša delovna mesta, pa tudi moderno socialno državo in večjo zaposlenost.

b) Zagotavljanje dolgoročne in stabilne gospodarske rasti in razvoja:

Zakonodajalec je upošteval močno povezavo med delovanjem finančnega sistema in gospodarsko rastjo ter vlogo finančnih trgov in posrednikov v tej zvezi, tudi v razmerah, ki zahtevajo glajenje cikla gospodarske aktivnosti. Učinkovit finančni sistem namreč mobilizira in prerazdeli redke vire k dejavnostim z najvišjim donosom, zagotavlja likvidnost ter omogoča delitev tveganj. S tem pripomore k uspešnemu in produktivnemu delovanju podjetij v realnem sektorju. Pri tem poslovne institucije zasledujejo izključno načelo doseganja največjega dobička, zato se osredotočajo predvsem na kratkoročne zasebne koristi določenega posla, pogosto tudi na račun dolgoročnih družbenih koristi. Zaradi tega prihaja do tržnih (finančnih) vrzeli, ko določeni segmenti gospodarstva niso v zadostni meri servisirani s strani bančnega oziroma zavarovalniškega sektorja (deprivilegiranost). Primeri teh segmentov so lahko izvozni posli, dolgoročni razvojni projekti ali mala in srednja podjetja. Vsem je skupno, da so razmeroma tvegani in dolgoročni, vendar prinašajo znatne pozitivne eksternalije oziroma ekonomske in širše družbene koristi.

S spodbujevalno razvojnim financiranjem se pokrivajo omenjene tržne pomanjkljivosti, zlasti pa se pospešuje tiste dele gospodarstva, ki sicer ne bi imeli dovolj finančnih sredstev za razvoj. Z zagotavljanjem dolgoročnih sredstev, njihovo množitvijo ter z angažiranjem sredstev bank posrednic in s tem povezanimi finančnimi vzvodi je možno doseči veliko dodano vrednost ter sinergijske in multiplikativne učinke na gospodarstvo in celotno razvojno financiranje, ki drugače ne bi bili možni. Še posebej so za to primerni in učinkoviti produkti na osnovni t.i. finančnega inženiringa (mešanje sredstev EU/državnega/občinskega proračuna z drugimi javnimi in/ali zasebnimi sredstvi v enem produktu).

V obdobjih finančnih in/ali splošnih gospodarskih kriz so opisane tržne vrzeli praviloma še bistveno večje ali pa celo dosežejo stopnjo splošnega kreditnega krča, kjer se zasebni finančni posredniki v veliki meri umaknejo s trga (tako zaradi likvidnostnih problemov kot povečanja tveganj v vseh sektorjih) in prepustijo svoje potencialne komitente brez potrebnih sredstev, ne samo za preobrat gospodarskega cikla in razvojni preboj, ampak tudi za vzdrževanje obstoječega poslovanja, neupoštevajoč negativne posledice za širšo družbo. Takrat je prispevek razvojne banke za gospodarstvo lahko ključen.

c) **Izboljšanje sistema nacionalnega razvojnega financiranja:**

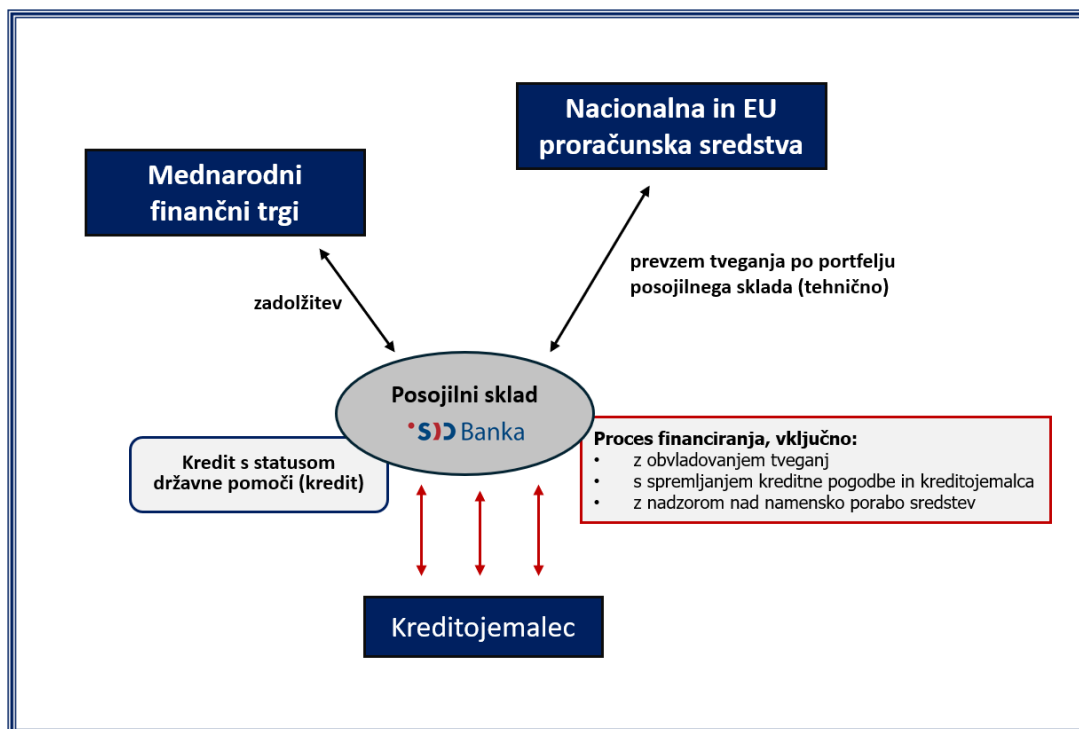
Obstoječi sistem razvojnega financiranja se zaradi svoje razdrobljenosti in drugih slabosti ni mogel ustrezno oziroma učinkovito odzivati na izpostavljene cilje in razvojne potrebe gospodarstva, družbe in okolja. Zaradi tega je bil eden izmed ključnih namenov zakonodajalca s sprejetjem ZSIRB in njegovih ključnih rešitev, predvsem z osrednjo in povezovalno vlogo SID banke v celotnem slovenskem sistemu razvojnega financiranja, le-tega spremeniti in okrepiti, odpraviti njegove slabosti ter poiskati sinergijske in multiplikacijske učinke slovenskih spodbujevalno-razvojno usmerjenih institucij, vključno z možno racionalizacijo na določenih segmentih.

Poleg tega je bilo načrtovano, da bi lahko tako oblikovana razvojna banka igrala pomembno vlogo tudi pri prenosu sredstev oziroma instrumentov EU v slovensko okolje in sodelovanju z mednarodnimi razvojnimi institucijami, kot npr. EIB, CEB, EBRD ipd., kar bi lahko prineslo dodatne multiplikativne učinke na gospodarstvo in celotno razvojno financiranje.

Z ZSIRB je bilo **SID banki tako dano pooblastilo za izvajanje javnih spodbujevalnih nalog** finančnega značaja na področju uvajanja in povečanja raznovrstnosti, konkurenčnosti in internacionalizacije gospodarstva, industrije in storitev, mednarodne trgovine, gospodarskega in razvojnega sodelovanja, podjetniških, inovacijsko-raziskovalnih in izobraževalnih dejavnosti, okolja, energije in infrastrukture, na regionalnem, socialnem, stanovanjskem in drugih za razvoj

pomembnih področjih. Osnovni cilj je omogočiti, da lahko slovenska država preko specializirane banke spodbuja finančne storitve za potrebe trajnostnega razvoja slovenskega gospodarstva in upravljanje tveganj, ter poenostavi in racionalizira obstoječe oblike in načine delovanja slovenskega razvojnega financiranja, sledeč interesom učinkovitega izvajanja javno-finančne podpore.

Slika 37: Model izvajanja ukrepa finančnega inženiringa

Vir: SID banka

Cilj države je bil tudi, da **postane SID banka orodje pri racionalizaciji in dvigu učinkovitosti razvojno-spodbujevalnega sistema**, in sicer tako, da prevzame povezovalno vlogo na omenjenih področjih, pomembnih za trajnostni razvoj Slovenije. S tem je bilo mišljeno predvsem sodelovanje in skupni pristopi k večjim razvojnim projektom, združevanje znanja in sredstev ter sposobnost večje koncentracije ponudbe po sistemu »vse na enem mestu«,³⁸ z upoštevanjem dodatnih vsebin oziroma področij delovanja razvojno-finančnega sistema, pri čemer niso bile izključene niti tesnejše institucionalne povezave. S tem bi dosegli multiplikativne učinke povratnih in nepovratnih sredstev ter finančnih vzvodov, predvsem v kombinaciji s finančnimi institucijami zasebnega sektorja.

³⁸ Poslovni model, po katerem je možno več zahtev oziroma povpraševanj zadovoljiti na enem mestu oziroma v eni instituciji. V konkretnem primeru SID banke s pomočjo kompletnega nabora finančnih storitev na razvojnem in spodbujevalnem ter izvoznem področju.

Tudi v 2023 je SID banka v okviru področja financiranja, skladno z mandati **zagotavljala finančnemu trgu dopolnilne in dolgoročne finančne storitve za trajnostni razvoj Slovenije**. SID banka je v letu 2023 nadaljevala trend močne neposredne podpore gospodarstvu. Tako se je skupni znesek kreditov nebančnemu sektorju oziroma tako imenovani kazalnik neposrednega financiranja v letu 2023 povišal za 3,3 odstotka na 1.428 milijonov EUR.

SID banka financiranje izvaja z že uveljavljenimi, aktualnim potrebam prilagojenimi in novimi instrumenti. Financiranje temelji na namenskih kreditih poslovnim bankam, neposrednih kreditih podjetjem s statusom državne pomoči oz. pomoči de minimis (predvsem v okviru instrumentov finančnega inženiringa) ali brez tega, sindiciranih kreditih, na kreditih občinam in širšemu javnemu sektorju, izvoznih kreditih, projektnem financiranju, odkupih terjatev, vstopih v dolg in drugih oblikah prevzema tveganj ter finančnih instrumentih preko Skladov skladov SID banke, ki se izvajajo posredno preko finančnih posrednikov ali neposredno preko SID banke (Sklad skladov FI 2014–2020, Sklad skladov COVID-19). Obseg in način financiranja izvaja SID banka glede na prepoznane tržne vrzeli, potrebe trga in dejavnost preostalih finančnih institucij. Ob vsem tem je SID banka izvajala ustrezen **nadzor porabe sredstev** danih kreditov v skladu s pogodbeno določeno dinamiko in kriteriji.

V.2. RAZVOJ NOVIH FINANČNIH PRODUKTOV

SID banka kontinuirano ponuja produkte na naslednjih področjih: »zeleno«, raziskave, razvoj in inovacije, digitalizacija, krepitev konkurenčnosti, rast gospodarstva, na področju javne infrastrukture, razvoja lokalnih skupnosti in zagotavljanje potrebne likvidnosti v času krize (investicije, obratni kapital, ipd).

SID banka je v času energetske krize delovala proticiklično. V letu 2023 je SID banka z namenom lažjega spoprijemanja podjetij z energetske krize razširila svoje obstoječe programe financiranja in uvedla **nova programa financiranja podjetij za odpravljanje posledic resne motnje v gospodarstvu (programa ORMG1 in ORMG2)**, pri tem pa pogoje financiranja prilagodila spremenjenim shemam državne pomoči po Začasnem okviru, ki ga je sprejela Evropska komisija za blažitev posledic Ruske agresije na Ukrajino na gospodarstvo.

SID banka je konec leta 2023 sklenila pogodbo z Ministrstvom za gospodarstvo, turizem in šport, na podlagi katere je ustanovila nov posojilni sklad (PS7), v okviru katerega bo v letu 2024 lahko ponudila program za financiranje odprave posledic poplav in plazenja v gospodarstvu zaradi avgustovskih poplav. Prav tako je v lanskem letu pričela z izvajanjem dveh novih programov; in sicer program financiranja trajnostnega razvoja ter program financiranja inovacij in digitalizacije, oba programa z jamstvom EIF iz InvestEU za dolžniško financiranje zelenega prehoda ter za digitalno transformacijo zlasti MSP, pa tudi podjetij s srednjo kapitalizacijo (mid-cap podjetij).

V letu 2023 je SID banka tudi prilagodila program financiranja občin in javnega sektorja tako, da omogoča tudi financiranje odprave ogromne škode, ki jo je utrpela lokalna javna infrastruktura kot posledica ujme v večjem delu Slovenije v začetku avgusta 2023. Omogočeno je financiranje javne infrastrukture, vključno s tisto, ki je bila delno ali v celoti poškodovana v naravni nesreči.

SID banka je v okviru upravljanja sredstev Evropskih kohezijskih in strukturnih skladov preko Sklada skladov, s Slovenskim podjetniškim skladom, kot izvajalcem nekaterih finančnih instrumentov sklada skladov, v letu 2018 podpisala sporazum o financiranju, za izvajanje finančnega instrumenta *Mikroposojila za MSP* do 31. 12. 2023. Sodelovanje je v naslednjih letih še okrepila, saj je v letu 2019 s Slovenskim podjetniškim skladom podpisala sporazum o financiranju za izvajanje finančnega instrumenta *Lastniško in kvazi lastniško financiranje mikro in malih podjetij* do 31. 12. 2023 in v letu 2020 sporazum o financiranju za izvajanje finančnega instrumenta *COVID-19 Mikroposojila*.

SID banka je tudi v letu 2023 nadaljevala s krepitvijo sodelovanja s poslovnimi bankami in hranilnicami na področju izvajanja evropske kohezijske politike. Po tem,

ko je SID banka v letu 2018 podpisala pogodbo s Sberbank (sedaj NLB d.d.) za izvajanje posojil za raziskave, razvoj in inovacije v višini 30 mio EUR ter s Primorsko hranilnico Vipava za izvajanje mikroposojil za MSP, vse iz kvote sredstev iz evropskih kohezijskih in investicijskih skladov, je v letu 2019 podpisala pogodbe z Gorenjsko banko za izvajanje posojil za raziskave, razvoj in inovacije v višini 15 mio EUR kvote sredstev iz evropskih kohezijskih in investicijskih skladov in leta 2020 razvila produkt *Portfeljske garancije za MSP* ter sklenila pogodbe z NLB d.d., Primorsko hranilnico Vipava d.d. in Delavsko hranilnico d.d. za izvajanje teh portfeljskih garancij, s Primorsko hranilnico Vipava d.d. pa tudi pogodbo za izvajanje *Mikroposojil COVID-19*. V letu 2021 je SID banka začela s trženjem finančnega instrumenta *Portfeljske garancije za raziskave razvoj in inovacije za MSP*, ter sklenila pogodbe z Delavsko hranilnico d.d. in Gorenjsko banko d.d. za izvajanje teh portfeljskih garancij ter podpisala dodatno pogodbo s Primorsko hranilnico Vipava d.d. za izvajanje *Mikroposojil COVID-19*.

Konec leta 2023 se je uspešno zaključilo obdobje upravičenja za upravljanje sredstev evropske kohezijske politike. Na podlagi soglasja posredniškega organa SID banka po letu 2023 nadaljuje z upravljanjem teh istih sredstev oziroma sredstev, ki jih je mogoče pripisati izvoru iz teh sredstev, še najmanj za obdobje osmih let. V letu 2024 se načrtuje obsežna sprememba obstoječega sporazuma s posredniškim organom.

V letu 2023 se je nadaljevalo neposredno financiranje podjetij in drugih strank v okviru ukrepov finančnega inženiringa, ki jih SID banka izvaja v sodelovanju z MGTŠ in za gospodarske subjekte na področju cestnih prevozov z MZI (MSP 7, NALOŽBE 3, RRI 3, RRI 2, LES 1, PROMET2, ORMG 1, ORMG 2). Večji del tega so predstavljali programi za financiranje poslovanja MSP, naložb in obratnega kapitala za trajnostno rast slovenskega turizma, naložbe in zaposlovanje, razvoja in inovacij ter financiranje naložb in obratnega kapitala v gozdno-lesno predelovalno verigo. Poleg namenskih linij je pomemben delež neposrednega financiranja predstavljalo sofinanciranje večjih naložbenih in infrastrukturnih projektov ter projektov s področja zelenega gospodarstva.

Vojaški napad Rusije na Ukrajino je sprožil številne posledice za gospodarstvo, od sankcijskega okvira do fizičnih omejitev pri poslovanju s prizadetimi področji, prisotne pa so bile tudi posredne posledice, povezane z dobavnimi verigami, energetska dostopnostjo in posledično draginjo. SID banka se je odzvala na ukrepe Evropske unije in uspešno priglasila posebno shemo državnih pomoči v podporo gospodarstvu za omejitve negativnih posledic vojne v Ukrajini na poslovanje podjetij. Na tej podlagi je dopolnila obstoječi program financiranja podjetij vseh velikosti za obratna sredstva in naložbe (OSN) ter uvedla nova programa financiranja podjetij za odpravljanje posledic resne motnje v gospodarstvu (programa ORMG1 in ORMG2) na področju finančnega inženiringa, ter tudi pri financiranju gospodarskih subjektov na področju

cestnih prevozov (Promet 2). Hkrati je SID banka z izdatnim kreditnim angažmajem stala ob strani posamičnim podjetjem pri reševanju posledic energetske krize.

NAJPOGOSTEJŠE NAPAČNE PREDSTAVE O POSLOVNEM MODELU SID BANKE

1. SID banka ima neomejene vire sredstev.

SID banka ima enako kot vse druge banke obseg svoje aktivnosti omejen z obsegom kapitala, ki ga je vložil lastnik banke.

2. SID banka ima državno garancijo za svojo aktivo, zato lahko daje kredite tudi podjetjem v težavah.

SID banka mora delovati, prav nasprotno, po načelih, ki veljajo za banke, vključno z vzdrževanjem lastne finančne vzdržnosti. Kapital, ki je bil zaupan SID banki, služi le za kritje nepričakovanih izgub iz naložb.

3. SID banka je »razvojna banka«, kar pomeni, da je njena vloga saniranje problemov v gospodarskem sistemu.

Že v osnovi je njen namen ravno obraten od reševanja problematičnih področij v gospodarskem sistemu – podpira usmeritve, ki predstavljajo velik potencial za napredek in razvoj slovenskega gospodarstva.

4. Ker je SID banka državna razvojna banka, je lahko daje kredite brez nepotrebne administracije oziroma »birokracije«, kaj šele uporabe ustreznih načel poslovanja.

SID banka lahko deluje le na segmentih, kjer obstajajo tržne vrzeli, in za svoje delovanje uporablja strogo usmerjena namenska sredstva. Uporabo teh sredstev je potrebno neprestano nadzorovati, zato je poslovanje s SID banko bolj kompleksno. Kljub temu, da si SID banka prizadeva minimizirati »birokratske ovire« pri poslovanju, pri posredovanju virov drugih institucij, kot na primer EIB, tu nima vedno prostih rok.

5. SID banka razdeljuje proračunska sredstva.

SID banka za sedaj proračunska sredstva lahko uporablja le na osnovi posojil države z lastnim soprevzemanjem tveganj in le na ozkem segmentu izvajanja finančnega inženiringa ali ko neposredno izvaja programe Sklada skladov sredstev EKP.

6. SID banka deli subvencije in nepovratna sredstva.

SID banka deluje po načelih bančništva in gospodarstvo podpira s posojili, usmerjenimi v tržne vrzeli. Poslužuje se torej instrumenta povratnih in ne nepovratnih sredstev. Ko se ta sredstva vračajo, se lahko preko novih ugodnih posojil spet plasirajo v gospodarstvo, vsakič znova tja, kjer so predvideni največji dolgoročni učinki.

V.3. PROGRAMI FINANCIRANJA V LETU 2023

Vojna v Ukrajini in posledična energetska kriza sta pomembno vplivali na delovanje SID banke, ki je tudi v letu 2023 delovala interventno in proticiklično. Na potrebe trga je odgovorila tako z novimi kot s prilagoditvami obstoječih programov neposrednega in posrednega financiranja, namenjenim pokrivanju potreb gospodarstva.

V letu 2023 je bilo aktivnih 11 programov. Z ukrepi finančnega inženiringa SID banke in MGRT ali MZI financiranja se izboljšuje dostopnost do dolgoročnih virov za financiranje zlasti mikro, malim in srednje velikim podjetjem, samostojnim podjetnikom in zadrugam. V letu 2023 se je za posredno financiranje izvajal program *Kredit brez delitve tveganj s poenostavljeno pomočjo po shemi de minimis*, namenjen komercialnim bankam.

Programi SID banke so prilagojeni načinu financiranja in pravilom državnih pomoči ter pogojem namenskih virov sredstev. *Kredit brez delitve tveganj* je namenjen za posredno financiranje končnih prejemnikov preko kreditnih institucij, pri čemer SID banka nima diskrecijske pravice glede financiranja končnega prejemnika. Razvojno-spodbujevalni programi SID banke pomenijo, da ima SID banka diskrecijsko pravico glede financiranja končnega prejemnika, takšni programi pa se praviloma izvajajo na podlagi shem državnih pomoči in mešanja sredstev proračuna RS z drugimi lastnimi viri SID banke ter so zato nekoliko zahtevnejši.

Z uvajanjem povratnih oblik financiranja in kombiniranjem virov sredstev SID banka zagotavlja ugodne pogoje kreditiranja za slovensko gospodarstvo (ročnost, obrestna mera, zavarovanja) ter multiplikativne in revolving učinke na sredstva državnega proračuna.

Tabela 4: Razvojni programi SID banke v letu 2023

PROGRAM	NAMEN	KONČNI PREJEMNIKI
Kredit brez delitve tveganj – KBDT	Naložbe in tekoče poslovanje	Gospodarska družba Samostojni podjetnik Zadruga Javni zavod ali javni gospodarski zavod

Tabela 5: Razvojno-spodbujevalni programi SID banke v letu 2023

PROGRAM	NAMEN	KONČNI PREJEMNIKI
Razvojno-spodbujevalni program SID banke za financiranje poslovanja in kapitalskega utrjevanja malih in srednje velikih podjetij (MSP7)	Spodbujanje poslovanja in kapitalskega utrjevanja mikro, malih in srednje velikih podjetij	Kapitalske družbe s statusom MSP, ki poslujejo najmanj 2 leti in imajo najmanj 2 zaposlena
Razvojno-spodbujevalni program SID banke za financiranje naložb v gozdnolesno predelovalno verigo (LES1)	Spodbujanje naložbenih projektov gozdno-lesne predelovalne verige	Gospodarske družbe, samostojni podjetniki ali zadruga, vsi ki poslujejo najmanj 2 leti in imajo najmanj 2 zaposlena
Drugi razvojno-spodbujevalni program SID banke za financiranje tehnološko razvojnih projektov (RRI3 in pozneje RRI2)	Financiranje tehnološko razvojnih projektov, s ciljem tehnoloških, procesnih ali organizacijskih inovacij	Samostojni podjetniki, mala in srednja podjetja, velika podjetja in zadruga.
Razvojno-spodbujevalni program SID banke financiranja podjetij za naložbene projekte, ki prispevajo k prehodu v krožno gospodarstvo (NALOŽBE3)	Spodbujanje naložbenih projektov v gospodarstvu, ki prispevajo k prehodu v krožno gospodarstvo	Gospodarske družbe, samostojni podjetniki ali zadruga, vsi s statusom MSP in ki poslujejo najmanj 2 leti in imajo najmanj 2 zaposlena.
Razvojno-spodbujevalni program SID banke za financiranje gospodarskih subjektov na področju cestnih prevozov (PROMET2)	Financiranje gospodarskih subjektov na področju cestnih prevozov	Gospodarske družbe, samostojni podjetniki ali zadruga, vsi s statusom MSP in v dejavnosti cestnih prevozov in ki poslujejo najmanj 2 leti in imajo najmanj 2 zaposlena.
Program financiranja podjetij vseh velikosti za obratna sredstva in naložbe (OSN)	Olajšati dostop podjetjem vseh velikosti do dolžniškega financiranja	Gospodarske družbe, samostojni podjetniki ali zadruga, vsi s statusom MSP in v dejavnosti cestnih prevozov in ki poslujejo najmanj 2 leti in imajo najmanj 2 zaposlena.
Program financiranja subjektov javnega sektorja (JAVNI SEKTOR 1)	Olajšati dostop subjektom javnega sektorja do dolžniškega financiranja	Subjekti javnega sektorja
Program za financiranje podjetij za odpravljanje posledic resne motnje v gospodarstvu (ORMG 1)	Financiranje podjetij prizadetih zaradi neposrednih ali posrednih učinkov krize, izhajajoče iz agresije Rusije proti Ukrajini, namenjen financiranju naložb in/ali obratnih sredstev	Gospodarske družbe, samostojni podjetniki ali zadruga, vsi ki poslujejo najmanj 2 leti in imajo najmanj 2 zaposlena
Program financiranja inovacij in digitalizacije (SID DIGITALEN)	Financiranje inovacij in digitalizacije z jamstvom Evropskega investicijskega sklada s podporo sklada InvestEU kot obliko zavarovanja kredita	Gospodarske družbe, samostojni podjetniki ali zadruga, vsi ki poslujejo najmanj 2 leti in imajo najmanj 2 zaposlena ter ne več kot 499

Programu financiranja trajnostnih projektov in podjetij (SID ZELEN)	Financiranje trajnostnih projektov in podjetij z jamstvom Evropskega investicijskega sklada s podporo sklada InvestEU kot obliko zavarovanja kredita.	Gospodarske družbe, samostojni podjetniki ali zadruga, vsi ki poslujejo najmanj 2 leti in imajo najmanj 2 zaposlena ter ne več kot 499
Program za financiranje podjetij za odpravljanje posledic resne motnje v gospodarstvu (ORMG 2)	Financiranje podjetij prizadetih zaradi neposrednih ali posrednih učinkov krize, izhajajoče iz agresije Rusije proti Ukrajini, namenjen financiranju naložb in/ali obratnih sredstev	Gospodarske družbe, samostojni podjetniki ali zadruga, vsi ki poslujejo najmanj 2 leti in imajo najmanj 2 zaposlena

VI. IZVAJANJE JAVNEGA POOBLASTILA PO ZZFMGP

SID banka kot pooblaščen institucija na področju zavarovanja izvoznih poslov in investicij po Zakonu o zavarovanju in financiranju mednarodnih gospodarskih poslov (Ur.l. RS, št. 2/04 in 56/08, »ZZFMGP«) v povezavi s 3. členom Zakona o Slovenski izvozni in razvojni banki (Ur.l. RS, št. 56/08, 20/09, 25/15 –ZBan-2 in 61/20 - ZDLGPE, »ZSIRB«)³⁹ zavaruje izvoz in investicije slovenskega gospodarstva in tako znižuje njegova poslovna tveganja, kar še posebej velja za srednjeročne in dolgoročne posle, saj zaradi njihove velikosti in relativne tveganosti ostaja pooblaščen institucija edini zavarovatelj izvoznih kreditov in investicij pred netržnimi tveganji.

Na podlagi zakonskega pooblastila po ZSIRB ima SID banka status pooblaščen institucije za opravljanje vseh poslov po ZZFMGP in tako v imenu in za račun Republike Slovenije (»RS«) izvaja naslednje storitve:

- zavarovanje in pozavarovanje kratkoročnih izvoznih kreditov/terjatev pred nekomercialnimi in drugimi netržnimi tveganji,
- zavarovanje srednjeročnih izvoznih kreditov pred nekomercialnimi in/ali komercialnimi tveganji,
- zavarovanje izhodnih investicij pred nekomercialnimi in/ali komercialnimi tveganji,
- zavarovanje bančnih (storitvenih) garancij,
- zavarovanje kreditov za pripravo izvoza pred komercialnimi tveganji in
- ostale posle po pooblastilu.

SID banka kot pooblaščen institucija zavaruje v imenu in za račun Republike Slovenije tista komercialna in nekomercialna tveganja (netržna – nemarketabilna tveganja⁴⁰), ki jih zaradi njihove narave in stopnje tveganja zasebni pozavarovalni sektor na splošno ni pripravljen prevzeti ali pa ima za to omejene zmogljivosti. To pomeni, da zasebni trg ni sposoben ali pripravljen prevzemati nekaterih tveganj in

³⁹ S sprejetjem ZSIRB in po začetku njegove uporabe septembra 2008 je SID banka pridobila pooblastilo za izvajanje storitev pooblaščen institucije skladno z določili ZZFMGP za nedoločen čas.

⁴⁰ Netržna tveganja je Komisija EU opredelila v svojem Sporočilu iz decembra 2021 kot komercialna in nekomercialna tveganja zasebnih in javnih kupcev v državah, ki niso članice EU in niso uvrščene med bogatejše članice OECD, ter vsa tveganja z ročnostjo nad dvema letoma v državah EU in bogatejših članicah OECD.

nuditi zavarovanj brez jamstva države, kar povzroča nedelovanje trga ali nastanek tržnih vrzeli (»market failure«), ki jih zapolnjuje pooblaščen institucija ter na ta način dopolnjuje finančni trg (komplementarnost).

Precejšen delež slovenskega izvoza blaga in storitev – zlasti na bolj tveganih trgih – brez zavarovanja pooblaščen institucije tako ne bi bil realiziran oziroma izvozniki za prodajo svojih izdelkov brez zavarovanja ne bi mogli zagotoviti konkurenčnih pogojev kreditiranja. Zaradi tega je vloga države pri zagotavljanju primerljivih izhodišč domačih izvoznikov ključna. Z ustreznim zavarovanjem lahko slovenski izvozniki in investitorji tudi v bolj tveganih državah zmanjšujejo tveganja iz poslovanja ob zagotovljeni gospodarski varnosti. Pomembnost SID banke se je še posebej izkazala v kriznih obdobjih, ko je pooblaščen institucija s hitrimi in ustreznimi ukrepi zagotavljala gospodarstvu potrebna kritja zoper kreditna tveganja.

Poslanstvo izvozno kreditnih agencij, ki se je tradicionalno omejevalo na aktivnosti za zagotavljanje domačih delovnih mest in sodelovanje pri ekonomskem razvoju nacionalno pomembnih industrij, se je do današnjih dni bistveno razširilo. Izvozno kreditne agencije (»IKA«) so uvedle dodatne dejavnosti, nekatere so pridobile celo nove mandate, s čimer so se cilji delovanja IKA bistveno razširili tako na segmentu prevzemanja domačih rizikov kot tudi z vidika ukrepov širjenja internacionalizacije. Z novimi politikami pa dobivajo tudi pomembno vlogo pri doseganju globalnih klimatskih ciljev. Podobno velja tudi za SID banko.

SID banka namreč s svojim aktivnostmi ne zaostaja za drugimi evropskimi izvozno kreditnimi agencijami v smislu spreminjanja ekonomske realnosti, je pa njen vpliv zaradi bistveno nižjih zavarovalnih obsegov temu primerno nižji, kar je posledica majhnosti slovenske ekonomije in njene strukture podjetij, ki so tradicionalno vpeta v dobaviteljske verige multinacionalk iz Zahodne in Srednje Evrope. Slovenska podjetja so redko nosilci izvoznih projektov investicijskih dobrin, posledično redko koristijo storitve izvoznega financiranja in zavarovanja, čeprav so le-te na voljo. SID banka širi svojo paleto delovanja z novimi produkti in z nadgradnjami obstoječih ter tako vse bolj uresničuje princip, da s storitvami ne zasleduje le povpraševanje trga temveč s svojo dejavnostjo ustvarja ugodne pogoje za poslovanje izvoznikov.

Realiziran obseg zavarovanih poslov SID banke se je v letu 2023 v primerjavi z letom prej znižal za 28,1 odstotkov. Padec je bil zabeležen predvsem pri kratkoročnih poslih, primarno kot posledica kombinacije ukinitve Začasnega okvirja ukrepov državne pomoči za podporo gospodarstvu in nastopa vojnih razmer v Ukrajini ter sprejetih mednarodnih omejevalnih ukrepov do Rusije, ki še vedno predstavlja največji posamični nemarketabilni zavarovalni trg.

Večina izvoznega prometa slovenskih podjetij je po strukturi kratke ročnosti, zato je za slovensko gospodarstvo zelo pomembno, da imajo podjetja na voljo ustrezne instrumente, s katerimi lahko upravljajo kreditna tveganja, ki so jim pri poslovanju izpostavljena. Na področju zavarovanj srednjeročnih kreditov je pooblaščenca institucija v primerjavi s predhodnim letom beležila rast, podoben trend te zavarovalne zvrsti je bil tudi na globalni ravni. Obseg zavarovanih investicij se je v letu 2023 zmanjšal.

Število sklenjenih poslov v 2023 je bilo brez upoštevanja poslov iz naslova pozavarovanj za 24,0 % manjše kot leto prej. V 2023 je bilo izdanih 38 novih zavarovalnih polic, v 2022 pa 50, vendar pa je bila povprečna vrednost sklenjenega posla v letu 2023 v primerjavi z letom prej večja. Skupna izpostavljenost iz zavarovanih poslov za državni račun in izdanih zavezujočih obljub za zavarovanje je bila konec leta 2023 v primerjavi s stanjem konec leta 2022 nižja za 1,6 odstotka.

Plačane škode v letu 2023 so bile za 1,4 odstotka višje kot leto prej in so nominalno še vedno nizke. Stanje škod v obravnavi konec leta 2023 je bilo za 17,5 odstotka višje kot v letu prej, medtem pa so se potencialne škode znižale za 9,1-krat, primarno kot posledica ureditve plačilnih poti v Belorusiji. Znesek prejetih regresov v letu 2023 je dosegel bistveno višjo vrednost v primerjavi z zabeleženimi regresi predhodnega leta.

Rezultat poslovanja za državni račun je bil v letu 2023 pozitiven. Presežek prihodkov nad odhodki je znašal 2,6 mio EUR (v 2022: 1,9 mio EUR). Kumulativni rezultat za obdobje od začetka poslovanja pooblaščenca institucije dalje je bil prav tako pozitiven in je dosegel 41,6 mio EUR.

Pooblaščenca institucija je v letu 2023 dosledno izvajala strategijo sledenja slovenskemu gospodarstvu in poskušala zagotavljati vsa potrebna zavarovalna kritja za kreditna tveganja na trgih, kjer so prisotni slovenski izvozniki. Pri tem je upoštevala vse potrebne pogoje skladnosti in regulativo, ki pa vedno ni dopuščala vseh kritij za posle, za katere so povpraševali izvozniki. Dodatno se je vključevala tudi na trgih, ki so za slovenska podjetja novi, in sicer z namenom, da se jim omogoči pridobivanje novih poslov in posledično večjo geografsko razpršitev kupcev.

VI.1. ZAVAROVANJE MEDNARODNIH IZVOZNIH POSLOV NA SVETOVNEM TRGU

Skupni obseg sklenjenih kreditnih zavarovanj in zavarovanj investicij za leto 2023 je po poročanju članic Bernske unije⁴¹ (v nadaljevanju tudi: BU) dosegel 269,2 mrd EUR. Največji delež so v letu 2023 predstavljala zavarovanja srednjeročnih poslov v višini 103,6 mrd EUR, sledila so zavarovanja kratkoročnih individualnih izvoznih poslov ter zavarovanje kreditov za pripravo na izvoz in bančnih garancij, ki so skupaj znašala skoraj 53 mrd EUR. Zavarovanja investicij (lastniški deleži in nedelničarska posojila) so dosegla vrednost 52,5 mrd EUR. Predstavljeni podatki ne vključujejo zavarovanj kratkoročnih revolving terjatev, kar je skladno z metodologijo poročanja IKA.

Skupna izpostavljenost iz sklenjenih zavarovanj je konec leta 2023 znašala 825,1 mrd EUR, kar je približno odstotek več kot konec leta 2022. Povečanje je izhajalo iz naslova kratkoročnih zavarovanj kakor tudi iz naslova t.i. domačih zavarovalnih produktov (zavarovanje garancij in kreditov za pripravo na izvoz).

Plačane škode so v letu 2023 znašale 4,3 mrd EUR, kar je za 21,2 odstotka več kot v letu 2022. Povečanje izplačil škod izvira izključno iz produktov srednjeročnih zavarovanj, ki v primerjavi z letom 2022 beleži 39,8-odstotno rast. Regresi so se v letu 2023 v primerjavi z letom 2022 vrednostno povečali za 16,9 odstotka. Pretežni del izterjanih zneskov pripada zavarovanju srednjeročnih kreditov, le manjši del kratkoročnim terjatvam, medtem ko so se regresi za investicije v primerjavi s prehodnim letom celo znižali.

Tabela 6: Podatki o zavarovanih poslih

SKUPAJ SREDNJEROČNI, KRATKOROČNI POSLI, INVESTICIJE TER KREDITI ZA PRIPRAVO NA IZVOZ IN GARANCIJE (v mio EUR)	2019	2020	2021	2022	2023
OBSEG	243.820,48	207.363,91	224.485,34	229.743,75	269.234,39
IZPOSTAVLJENOST (31.12.)	771.153,14	722.622,55	780.470,64	817.265,33	825.059,73
ŠKODE	3.423,35	3.096,87	4.606,18	3.543,30	4.295,02
REGRESI	1.923,64	1.293,47	1.234,16	1.993,25	2.330,32

Vir: Bernska unija

⁴¹ Bernska unija je bila ustanovljena leta 1934 kot mednarodna neprofitna organizacija. Članice so tako javne kot zasebne finančne institucije, med najbolj znanimi pa so britanski ECGD, EXIM Banka ZDA, nemški EulerHermes, francoska BPI France, nizozemsko-nemški Atradius, japonska NEXI, avstrijska OeKB, italijanska SACE, MIGA idr. S podporo izvozu in izhodnim investicijam članice Bernske unije spodbujajo mednarodno trgovino in investicije tako na visoko razvitih kot razvijajočih se trgih. V tem okviru nudijo zavarovanje in/ali financiranje izvoznikom oziroma njihovim bankam pred političnimi in komercialnimi riziki.

Tabela 7: Zavarovanje kratkoročnih in srednjeročnih poslov ter investicij

	2019	2020	2021	2022	2023	
Srednjeročni izvozni posli v mio EUR	OBSEG	87.413,65	61.812,98	73.128,56	69.997,19	103.616,29
	IZPOSTAVLJENOST (31.12.)	502.079,56	463.438,70	478.034,51	479.529,35	484.538,46
	ŠKODE	2.135,48	2.548,81	3.301,26	2.671,10	3.735,75
	REGRESI	1.693,95	1.161,55	1.096,52	1.771,99	2.064,25
Kratkoročni izvozni posli v mio EUR	OBSEG	71.506,32	55.240,64	70.451,08	64.785,30	60.196,38
	IZPOSTAVLJENOST (31.12.)	48.028,46	40.134,52	46.057,05	68.251,45	57.725,79
	ŠKODE	329,79	250,79	625,55	220,33	151,13
	REGRESI	97,42	72,47	53,82	110,63	160,18
Investicije v mio EUR	OBSEG	48.605,94	44.942,65	37.040,34	53.830,57	52.453,39
	IZPOSTAVLJENOST (31.12.)	156.449,54	146.414,36	158.918,34	185.461,46	193.381,90
	ŠKODE	174,28	104,28	260,28	423,10	181,90
	REGRESI	38,43	7,33	7,94	49,69	40,72
Kreditni za pripravo na izvoz + garancije v mio EUR	OBSEG	36.294,58	45.367,64	43.865,36	41.130,70	52.968,33
	IZPOSTAVLJENOST (31.12.)	64.595,58	72.634,96	97.460,74	84.023,06	89.413,57
	ŠKODE	783,81	192,98	419,09	228,76	226,24
	REGRESI	93,84	52,11	75,88	60,94	65,16

Vir: Bernska unija

Podatki o poslovanju članic BU so predstavljeni v EUR. Zaradi nihanj tečaja USD pri preračunu v EUR lahko prihaja tudi do večjih vrednostnih odstopanj med podatki, zato podatki izraženi v eni valuti utegnejo do neke mere podajati drugačne zaključke, kot če bi bili izraženi v drugi valuti.

KRATKOROČNI IZVOZNI POSLI

Kratkoročni zavarovalni posli (vključujoč revolving posle vseh članic BU):⁴²

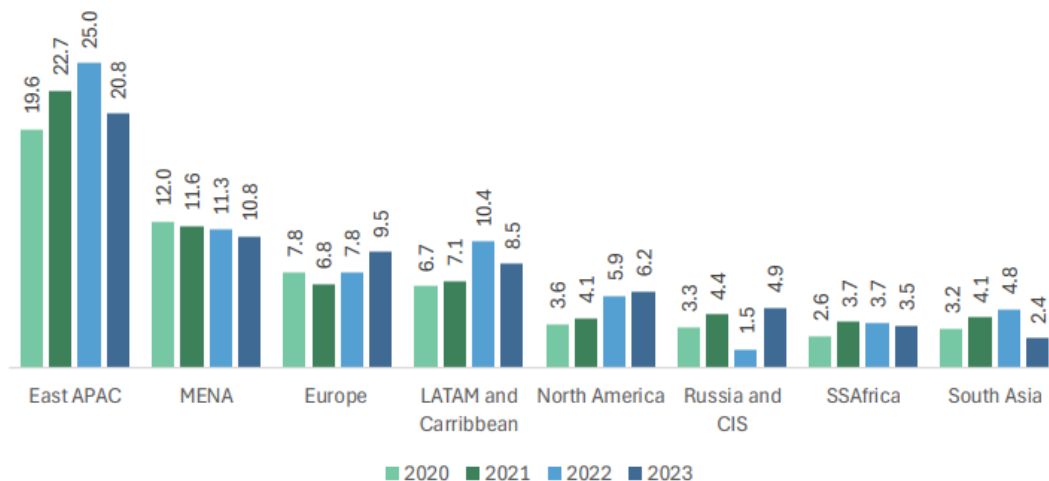
Vrednost svetovne trgovine se je v 2023 v primerjavi z letom prej po podatkih WTO⁴³ znižala za 5 odstotkov. Vrednost zavarovanih kratkoročnih poslov, vključno z zavarovanji revolving terjatev, je v letu 2023 v svetovnem merilu skupaj znašala 2.810 mrd USD, kar je 6 odstotkov več kot leto prej. Največ kratkoročnih poslov je zavaroval kitajski SINOSURE, regijsko pa je bilo največ zavarovanj sklenjenih za posle v Evropi. Največ zavarovanj je sklenjenih za revolving posle, kjer prevladujejo privatni

⁴² IKA – izvozno kreditna agencija; v sklopu poročanja članic BU se pojavljajo tri kategorije: i) IKA, ki delujejo kot agent države, v imenu in za račun posamezne države – tu se uvršča SID banka; ii) zasebne zavarovalnice, ki delujejo v svojem imenu in za svoj račun ter iii) multilateralne agencije (npr. MIGA).

⁴³ Global Merchandise Trade Outlook 2024; WTO.

zavarovatelji, še posebej izstopajo Allianz Trade, Atradius Group in Coface, ki so v 2023 sklenili 45 odstotkov vseh kratkoročnih zavarovanj.

Slika 38: Sklenjeni novi individualni zavarovalni posli po regijah (v bilijonih USD⁴⁴)

Vir: Bernska unija

Pri zavarovanju kratkoročnih poslov beležita v zadnjih letih najvišje rasti izvozno kreditni agenciji Kitajske (SINOSURE) in Omana (ECI). Pri SINOSURE se navedena rast odraža tudi v plačanih škodah, ki so v 2023 znašale toliko kot plačane škode treh največjih privatnih zavarovalnic (Allianz, Atradius in Coface) skupaj. Ocenjuje se, da je riziko apetit SINOSURE s tega vidika nadpovprečen.

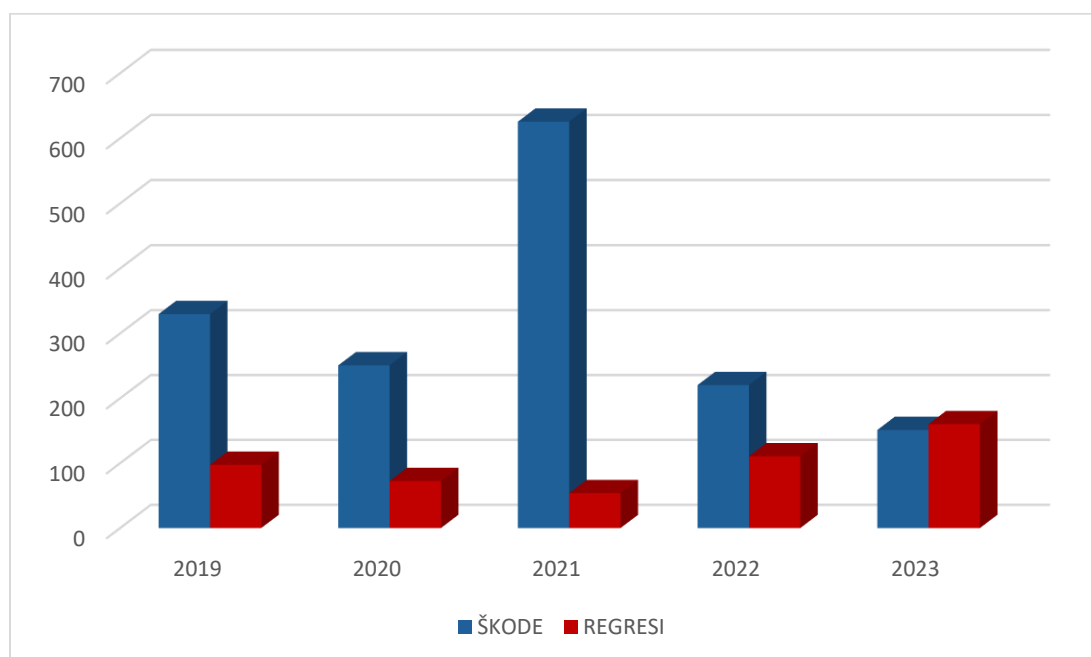
Škode pri poslih zavarovanja revolving terjatev so se v 2023 povečale za 33 odstotkov v primerjavi z letom prej. Raven škod v 2023 sicer še zaostaja za 6 odstotkov za škodnimi vrednostmi pred pandemijo covid 19, vendar se glede na trende v zadnjem kvartalu 2023 tem slabšim škodnim rezultatom hitro približujemo. Kratkoročne izvozne posle predstavljajo posli z ročnostjo plačil krajšo od dveh let, v glavnem pa gre za terjatve s 30, 60 ali 90 dnevno zapadlostjo. Po vsebini gre večinoma za dobave potrošniških dobrin in naravnih surovin. Ne glede na znižanje obsega svetovne trgovine se je v letu 2023 povečalo povpraševanje po zavarovanju kratkoročnih poslov, kar gre pripisati prepletu ekonomskih izzivov s katerimi se soočajo nacionalne ekonomije kot tudi dejstvu, da se je število insolventnih postopkov povečalo, deloma pa je povečanje tudi posledica tveganj, ki so že tradicionalno povezana z mednarodno trgovino.

Rast kratkoročnih individualnih poslov (2,8 odstotka vseh kratkoročnih poslov), se je v letu 2023 glede na predhodno leto znižala za 7,1 odstotka, kar je v večjem delu

⁴⁴ V gradivu so uporabljena evropska imena velikih števil npr.: 1 bilijon USD = 10¹² USD, 1 mrd USD = 10⁹ USD ...

posledica rusko-ukrajinske vojne, sprejetih sankcij proti Rusiji in inflacije. V letu 2023 so članice IKA beležile obseg kratkoročnih individualnih poslov v skupni višini 67,6 mrd USD, kar je 3,7 mrd USD manj kot v letu 2022. Največ novih individualnih poslov je bilo zavarovanih v Vzhodni Aziji in Pacifiku (31 odstotkov vseh poslov). Na območju MENA je bil zabeležen postopen upad novih poslov, predvsem zaradi stalnega in precejšnjega upada poslov v Egiptu (za 70 odstotkov od leta 2020). Evropa je po drugi strani izkazala nasproten trend, saj so članice IKA poročale o 21-odstotnem povečanju zavarovanj na letni ravni (9,5 mrd USD).

Slika 39: Višina plačanih škod in prejetih regresov iz naslova zavarovanih kratkoročnih individualnih poslov (v mio EUR)

Vir: Bernska unija

Opazna je rast zavarovanj individualnih poslov v države CIS, med katerimi izstopata predvsem Rusija in Uzbekistan. Pri obeh trgih je največ novih zavarovanj prijavila družba Sinosure. Plačane škode pri kratkoročnih individualnih poslih v 2023 so znašale 151 mio EUR, kar je bilo kar 31,4 odstotkov manj kot leto prej. Evropa kot ciljni trg za zavarovanje kratkoročnih individualnih poslov tradicionalno prevladuje glede na delež vseh neporavnanih obveznosti. Prejeti regresi so se v letu 2023 glede na predhodno leto povečali za skoraj 44,1 odstotka. Največji regres je bil izplačan za že plačane škode v Zambiji (57 mio USD), Angoli (23 mio USD) in Kazahstanu (26 mio USD), in sicer za komercialna tveganja, ki jih je zavarovala izvozno kreditna agencija SINOSURE, medtem ko je bila zabeležena tudi uspešna večja izterjava s strani NEXI in je bila povezana s političnim tveganjem. Opazna je rast zavarovanj individualnih

poslov v države CIS, med katerimi izstopata predvsem Rusija in Uzbekistan. Pri obeh trgih je največ novih zavarovanj prijavila družba Sinasure.

SREDNJEROČNI IZVOZNI POSLI

Obseg zavarovanja srednjeročnih izvoznih poslov vseh zavarovalnic (IKA, privatnih in multilateralnih) se je na letni ravni zvišal za 39 odstotkov (163 mrd USD). K povečanju so v drugi polovici leta 2023 bistveno prispevale članice IKA, ki delujejo v imenu in za račun države, vendar je bila opazna tudi močna rast zavarovanj, ki so jih sklepale zasebne in multilateralne članice. V primerjavi z zavarovalnimi obsegi pred pandemijo, se je rast zavarovanih poslov na letni ravni povečala za 19 odstotkov, predvsem zaradi zavarovanj IKA. Kot posledico povečanega obsega so IKA beležile tudi rast izpostavljenosti, ki se je prav tako vrnila na raven pred pandemijo. Euler Hermes, Sace in BPI France so bili trije glavni nosilci zavarovanj novih srednjeročnih poslov, pri čemer je šlo predvsem za zavarovanja velikih obrambnih projektov. Največje povečanje med IKA je zabeležila K-SURE, v pretežni meri zaradi zavarovanja velikega obrambnega posla.

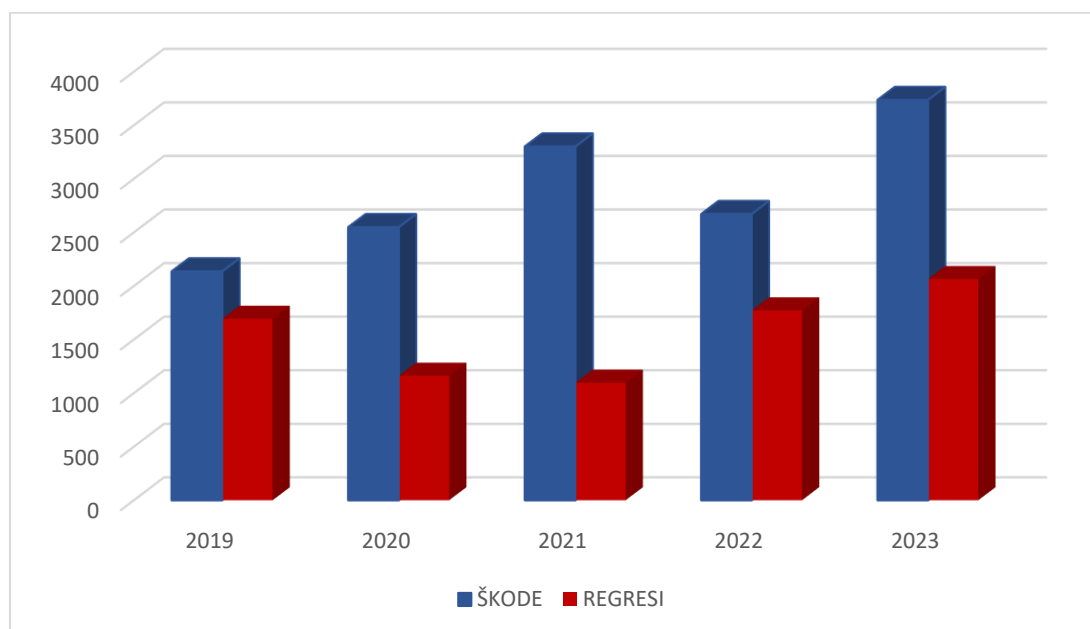
V letu 2023 je bilo največ poslov zavarovanih v ZDA, Indoneziji in na Poljskem, leto prej pa v ZDA, Turčiji in v Združenem kraljestvu. Kot že navedeno, so k velikim zavarovalnim obsegom bistveno pripomogle transakcije z obrambnimi proizvodi. V ZDA je bilo v segmentu prometnega sektorja zabeleženih 8,5 mrd USD vseh novih poslov. Med najpomembnejšimi zavarovatelji so bili SACE (plovila, križarke), EDC, AXA XL in Liberty. V Indoneziji je bilo največ zavarovanih poslov uvrščenih v sektor naravni viri in v nerazvrščeni sektor, kamor sodijo obrambni posli. Na Poljskem je bilo največ transakcij za obrambne posle, deloma pa tudi za projekte obnovljivih virov energije. Članice IKA v letu 2023 zavarovale srednjeročne posle na skupaj 167 trgih, obseg zavarovalnih poslov v primerjavi s predhodnim letom se je povečal za 47 odstotkov.

Obseg zavarovanj srednjeročnih poslov so znatno povečale predvsem naslednje IKA:

- Sinasure (Kitajska) je povečala obseg poslovanja za 70 %,
- USEximbank (ZDA) je povečala svoj obseg poslovanja za 71 % (večje transakcije na področju obnovljivih virov energije v Angoli, Turčiji, Kazahstanu in Etiopiji),
- EKSFIN (Danska) je povečala obseg poslov v veliki meri zaradi transakcij z obrambnimi proizvodi,
- Exim Madžarska beleži povečanje obsega za 5 krat, in sicer predvsem zaradi transakcije s področja proizvodnje v Egiptu, EGAP (Češka) pa je obseg podvojila.

Po realiziranem obsegu zavarovanih srednjeročnih poslov ostaja Evropa najpomembnejša regija, sledijo ji vzhodna APAC, Južna Afrika in Severna Amerika. V letu 2023 so IKA zavarovale največ srednjeročnih poslov s področja obrambe. Prometni sektor se je zmanjšal za 7 odstotkov, proizvodni in infrastrukturni sektor sta se povečala za 36 oziroma 20 odstotkov. Pri zasebnih zavarovalnicah ni bilo bistvenih premikov v sektorjih. Infrastruktura ostaja najpomembnejši sektor, sledita energetika in promet. Promet se je povečal za 36 odstotkov, naravni viri pa za 31 odstotkov na letni ravni. Za multilateralne institucije je zavarovanje infrastrukture še vedno najpomembnejši sektor. Ta se je povečal za 3-krat. Obnovljiva energija predstavlja drugi največji sektor, k temu pa je največ prispevala transakcija MIGA v Mehiki.

Slika 40: Višina plačanih škod in prejetih regresov iz naslova zavarovanih srednjeročnih individualnih poslov (v mio EUR)

Vir: Bernska unija

Zavarovanja srednjeročnih in dolgoročnih izvoznih kreditov se nanašajo pretežno na zavarovanje izvoza kapitalskih dobrin. Omenjene transakcije imajo daljše odplačilne roke, najpogosteje od pet do sedem let, za nekatere projekte npr. izraba obnovljivih virov energije ali izgradnje infrastrukturnih objektov, pa tudi do deset oziroma petnajst let. V teh poslih so zavarovanci večinoma banke, ki financirajo omenjene posle. Običajno so zavarovani komercialni in politični riziki. Posli, ki jih zavarujejo izvozno kreditne agencije, morajo praviloma izpolnjevati pogoj določenega minimalnega deleža nacionalne komponente ali kriterije nacionalnega interesa kot ga opredeli posamezna država. V strukturi poslov leta 2023 je največji delež predstavljal instrument zavarovanja kredita tujemu kupcu, sledil je instrument zavarovanja

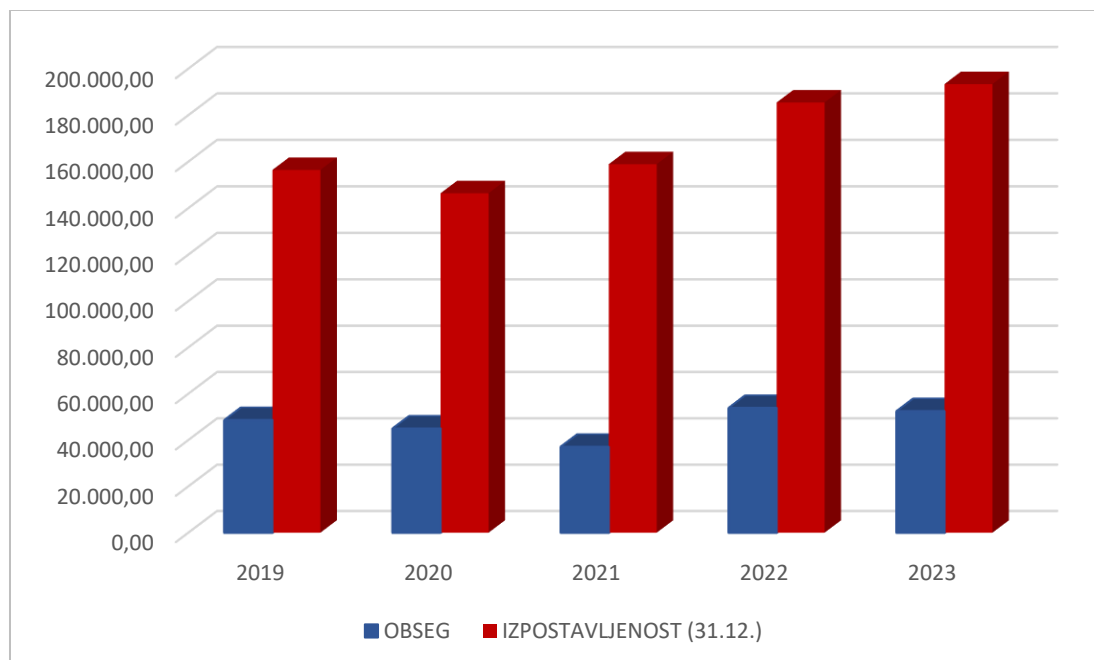
kreditov državnim institucijam in projektno financiranje. Izpostavljenost iz naslova srednjeročnih zavarovanj se je konec leta 2023 v primerjavi s stanjem konec leta 2022 rahlo povečala (1,0 %), kar je posledica kombinacije povečanega obsega novih zavarovanih srednjeročnih poslov in delnega odplačila obveznosti iz obstoječih zavarovalnih poslov. Plačane škode iz naslova zavarovanih srednjeročnih poslov so se v 2023 glede na predhodno leto skupaj povečale za 39,9 odstotka, medtem, ko so se prejeti regresi iz naslova plačanih škod povečali za 16,5 odstotka.

Analiza plačanih škod izkazuje, da so se le-te povečale zaradi realizacije političnih rizikov za 3,4-krat, iz razloga realizacije komercialnih rizikov pa so se znižale za 8,6 odstotka. Razlogi so predvsem v sprejetih sankcijah do Rusije oz. v posrednih in neposrednih vplivih na zaostala plačila iz Rusije, kakor tudi zaradi nedokončanih poslov in neplačil dolžnikov iz Indije in Mehike.

ZAVAROVANJE INVESTICIJ

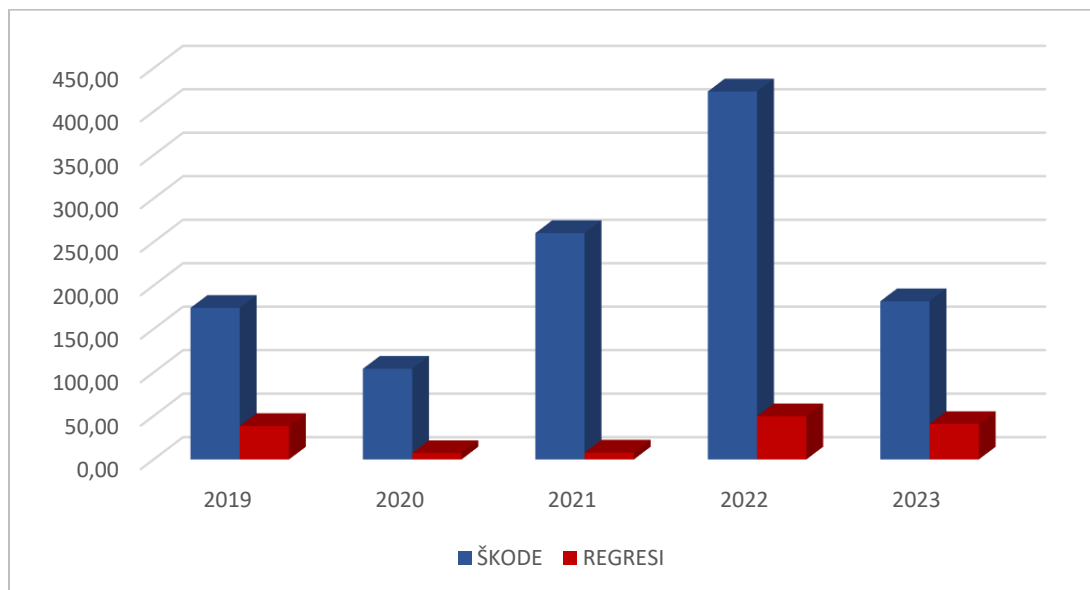
Zavarovanje investicij vključuje širok nabor zavarovalnih produktov, ki obsegajo zavarovanje prvenstveno političnih tveganj, v določenih produktih izvedbah pa tudi zavarovanje komercialnih tveganj. Nekatere zavarovalnice v okviru tega produkta zavarujejo tudi razne oblike finančnih naložb in vrednostnih papirjev.

Slika 41: Zavarovanje lastniških deležev in nedelničarskih posojil (v mio EUR)

Vir: Bernska unija

Slika 42: Plačane škode in prejeti regresi iz naslova zavarovanih lastniških deležev in nedelničarskih posojil (v mio EUR)

Vir: Bernska unija

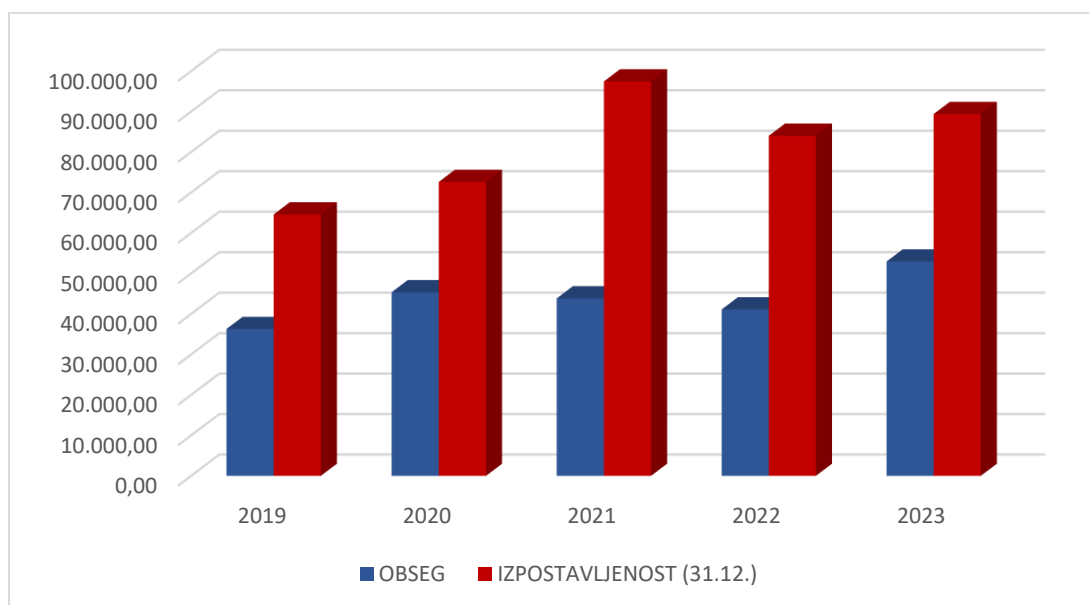
V letu 2023 je bil zabeležen 2,6-odstotni padec obsega zavarovanih investicij v primerjavi s predhodnim letom izraženim v EUR, pri preračunu v USD pa 0,9-odstotna rast. Članice IKA so v 2023 prevzele v zavarovanje za 40 mrd USD novih investicij v lastniške deleže, kar je za 5 odstotkov manj kot v letu 2022. Od članic Bernske unije, ki so poročale o novih poslih v letu 2023, je 12 članic izkazalo povečane obsege, 20 članic pa nižje v primerjavi z letom 2022. Skupne prevzete izpostavljenosti IKA se povečujejo, kar kaže na to, da se novi posli povečujejo hitreje, kot se iztekajo police. V sektorskih in regionalnih trendih prevladujejo veliki posli (npr. 10 največjih poslov predstavlja kar 50 % novega izdanega kritja).

Izpostavljenost iz naslova zavarovanj investicij se je konec leta 2023 v primerjavi s stanjem konec 2022 povečala za približno 4,3 odstotka, kar je posledica novih poslov. V letu 2023 je bilo v primerjavi z 2022 izterjanih manj regresov iz naslova zavarovanih investicij, in sicer kar za 18 odstotkov.

ZAVAROVANJE KREDITOV ZA PRIPRAVO NA IZVOZ IN GARANCIJ

Podatki o zavarovanju kreditov za pripravo na izvoz in garancij ne ločujejo produktov po ročnosti na srednjeročno oziroma kratkoročno. Obseg zavarovanih poslov po obeh produktih se je v letu 2023 glede na predhodno leto povečal za 28,8 odstotka, medtem ko se je izpostavljenost povečala za 6,4 odstotka.

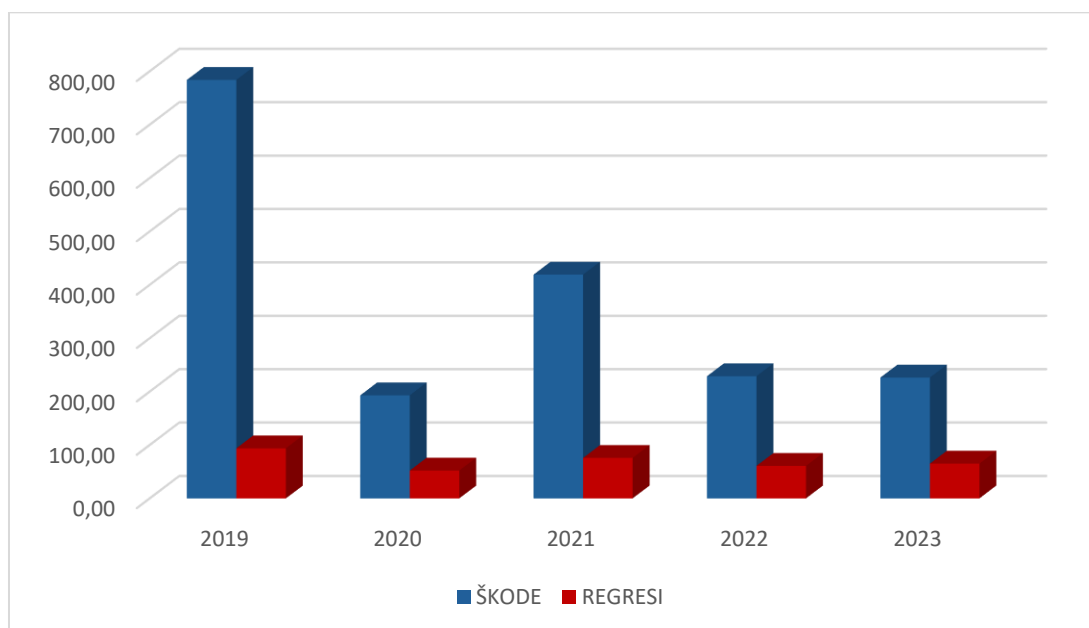
Slika 43: Zavarovanje kreditov za pripravo na izvoz in garancij (v mio EUR)

Vir: Bernska unija

Višina plačanih škod po letih niha. V zadnjem letu se je vrednost izplačanih škod znižala za 1,3 %, medtem pa so se prejeti regresi za škode, izplačane v preteklih letih, povečali za 6,6 %.

Slika 44: Višina plačanih škod in prejetih regresov iz naslova kreditov za pripravo na izvoz in garancij (v mio EUR)

Vir: Bernska unija

VI.2. MEDNARODNO ZAVAROVANJE, KI GA IZVAJA SID BANKA

SLOVENSKO POSLOVNO OKOLJE IN SLOVENSKI IZVOZ

Po začasnih podatkih statističnega urada RS (SURS) je v obdobju 1-12/2023 slovenski izvoz blaga znašal 54,9 mrd eur, vrednost uvoza pa 57,0 mrd eur. Izvoz je bil v letu 2023 nekoliko višji kot leto prej, uvoz je ostal na enaki ravni. Zrasla je vrednost trgovanja z državami nečlanicami EU, s članicami EU pa je upadla. Tretjino vrednosti izvoza so obsegali medicinski in farmacevtski proizvodi, znižala se je vrednost trgovanja z energenti in surovinami. Zrasel je samo izvoz v države nečlanice EU, in sicer za 19,4 odstotka, brez poslov oplemenitenja pa se je zvišal za 3,3 odstotka, na 10,1 mrd eur.

Tabela 8: Podatki o izvozu in uvozu blaga (Slovenija, 2023)

	dec 2023	jan–dec 2023	<u>dec 2023</u> dec 2022	<u>jan–dec 2023</u> jan–dec 2022
	1.000 EUR		sprememba v %	
Izvoz	3.905.247	54.919.605	-2,4	4,4
EU-27	2.126.375	30.513.644	-10,3	-5,2
države nečlanice EU	1.778.871	24.405.961	9,1	19,4
Uvoz	3.847.640	56.970.806	-15,6	0,6
EU-27	2.376.407	31.855.937	-14,7	-6,4
države nečlanice EU	1.471.232	25.114.869	-16,9	11,3

Vir: SURS

Pri izvozu so bili (po Standardni mednarodni trgovinski klasifikaciji – SMTK) najpomembnejši medicinski in farmacevtski proizvodi, saj je njihova vrednost predstavljala približno tretjino (34,0 %) celotnega izvoza. Sledili so proizvodi iz skupin cestna vozila (8,4 %), električni stroji in naprave (6,7 %), industrijski stroji za splošno uporabo (4,1 %) ter nafta in naftni derivati (3,7 %). Slovenija je v letu 2023 uvozila največ organskih kemičnih proizvodov (19,0 % vrednosti uvoza), njihova vrednost se je v primerjavi z letom prej skoraj podvojila. Sledili so medicinski in farmacevtski proizvodi (14,3 %), cestna vozila (8,0 %), nafta in naftni derivati (6,1 %) ter električni stroji, naprave (5,2 %). Pri primerjavi z letom 2022 je treba omeniti še znižanje vrednosti trgovanja z energenti in surovinami, saj je bil največji upad zaznan pri skupinah proizvodov nafta in naftni derivati, električna energija, železo in jeklo ter barvne kovine. Na znižanje vrednosti trgovanja je vplival upad cen teh proizvodov na globalnih trgih, ki ga izkazuje tudi gibanje indeksa uvoznih cen.

ZAVAROVANJE PRED NEMARKETABILNIMI TVEGANJI

Negotovost, ki jo za Svetovno gospodarstvo predstavlja vojna v Ukrajini, se povečuje s krizo na Bližnjem vzhodu in logističnimi težavami, ki so povezane z nevarnostmi plutja preko Rdečega morja ter občasnimi konflikti med etničnimi skupinami na Balkanu. Rusko-ukrajinska vojna in krize v drugih delih sveta, predvsem na Bližnjem vzhodu in deloma na Balkanu, ki so vzniknile po začetku vojne v Ukrajini, silijo svet v vedno večjo politično bipolarnost, ki se odraža tudi v svetovni trgovini in gospodarskih tokovih. Evropsko gospodarstvo je v 2023 izgubilo zagon zaradi visokih življenjskih stroškov, šibkega zunanjskega povpraševanja in zaostrovanja denarne politike. V svojih napovedih Evropska komisija rast BDP v EU še znižuje. Vzhodna Evropa, ki še vedno predstavlja pomemben trg za slovenska podjetja, se vedno bolj zapira za proizvode iz zahodnih držav, kamor sodi tudi Slovenija. Takšen trend se bo v prihodnje še stopnjeval. Tradicionalni trgi slovenskega gospodarstva na območju bivše Jugoslavije gravitirajo na območje EU in se posledično soočajo s podobnimi negativnimi posledicami.

V takšnih razmerah bodo slovenska podjetja iskala nove trge, kot tudi nove kupce na obstoječih trgih. Za njih bo pomembno, da jim bo na voljo ustrezen zavarovalni instrumentarij, predvsem pa zadostna fleksibilnost SID banke, da bodo uspeli realizirati tržni premik, ki ga vedno bolj terja poslovno okolje.

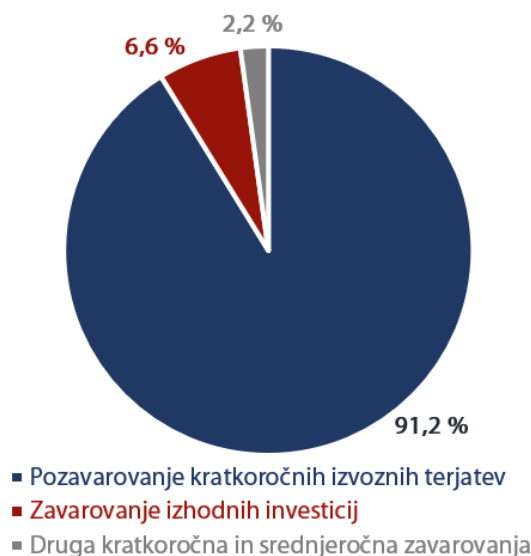
OBSEG ZAVAROVANIH POSLOV

Obseg poslov je v letu 2023 znašal 1.449.184 tisoč EUR, kar predstavlja 28,1-odstotno znižanje v primerjavi z letom prej. Nižji obsegi so bili prvenstveno posledica dejstva, da v letu 2023 ni bilo več veljavnih ukrepov pomoči države gospodarstvu za premostitev posledic covid-19, medtem ko so v 2022 ti še veljali do konca marca. V skladu s takrat veljavnim začasnim okvirom državne pomoči gospodarstvu, ki ga je sprejela Evropska komisija, so bile vse izvozne terjatve prepoznane kot nemarketabilne, s tega vidika je bilo mogoče v prvem trimesečju 2022 (po)zavarovati tudi kratkoročne terjatve do kupcev iz držav EU in OECD. Manjši del nižjih obsegov je tudi posledica vojne v Ukrajini in posledično uvedenih gospodarskih sankcij zoper Rusijo in Belorusijo, ki so bile od začetka agresije na Ukrajino večkrat zaostrene in so veljale celotno leto 2023, medtem ko so leto prej, torej v 2022, veljale le od konca februarja.

Realizirani obseg zavarovalnih poslov je v letu 2023 dosegel 7,9 odstotka najvišje možne vrednosti na novo prevzetih letnih obveznosti, ki je v ZZFMGP opredeljena kot tretjina zadnje uradno ugotovljene vrednosti letnega izvoza blaga in storitev slovenskega gospodarstva. V strukturi realiziranega obsega (po)zavarovanih poslov

predstavlja pozavarovanje kratkoročnih izvoznih terjatev (obnovljiva zavarovanja kratkoročnih nemarketabilnih rizikov) največji delež, in sicer 91,2 odstotka, sledi zavarovanje izhodnih investicij s 6,6-odstotnim deležem, preostalo se nanaša na druga kratkoročna in srednjeročna zavarovanja (zavarovanje srednjeročnih kreditov za pripravo na izvoz, zavarovanje srednjeročnih bančnih garancij, kratkoročnih kreditov za pripravo na izvoz, srednjeročnih kreditov ter kratkoročnih kreditov za pripravo na izvoz).

Slika 45: Struktura obsega (po)zavarovanih poslov leta 2023

Vir: SID banka

Struktura zavarovanj po državah se po letih bistveno ne razlikuje, ne glede na veljavnost sankcij zoper Rusijo, ki je pomembna gospodarska partnerica slovenskih podjetij. V letu 2023 se največji delež nanaša na zavarovalne posle v Rusiji (30,9 odstotka), sledijo Srbija (14,5 odstotka), Turčija (11,5 odstotka), Bosna in Hercegovina (10 odstotkov), Severna Makedonija (5,2 odstotka), Hrvaška (3,9 odstotka) ter Uzbekistan (3 odstotki). Sledijo ostale države z deleži pod 3 odstotki.

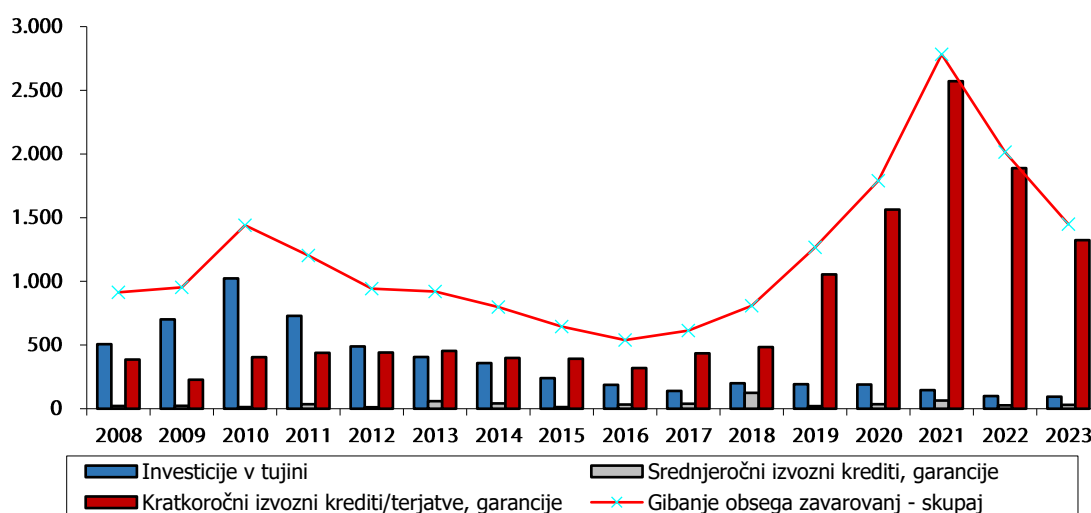
Za zavarovanje rizikov do ruskih kupcev je značilno, da so se po uveljavitvi gospodarskih sankcij izvajale le še storitve pozavarovanja kratkoročnih terjatev za humanitarno in farmacevtsko blago, brez veterinarskih proizvodov in brez prehranskih dopolnil za živali. Države bivše Jugoslavije veljajo za tradicionalne trge slovenskih izvoznikov, posledično so visoki tudi zavarovalni obsegi do kupcev iz teh držav.

Tabela 9: Zavarovanje pred nemarketabilnimi tveganji v imenu in za račun države

v mio EUR	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Obseg zavarovanih poslov	914,3	952,5	1.440,1	1.203,4	942,3	919,8	798,7	644,6	538,9	613,1	807,9	1.267,2	1.789,1	2.782,0	2.014,5	1.449,2
Izpostavljenost (31.12.) – neto*	932,8	962,0	1.032,3	747,6	689,3	682,8	550,2	519,0	489,0	586,8	600,3	763,5	926,1	891,5	537,7	528,9
Premije	4,1	4,8	8,2	9,1	6,9	9,1	5,4	4,1	3,3	3,4	8,6	5,7	5,4	7,7	3,6	3,2
Potencialne škode	8,7	36,2	0,4	0,8	3,5	6,0	9,8	1,8	4,5	2,5	0,7	0,3	0,1	0,4	4,0	0,4
Škode v obravnavi	0,2	0,2	4,1	3,9	10,3	1,8	0,6	1,8	1,3	2,2	1,5	1,5	1,7	1,4	0,9	1,0
Plačane škode	0,0	4,9	3,0	1,2	6,7	9,8	38,0	6,1	0,5	15,3	1,0	0,0	0,1	0,5	1,6	1,6
Regresi	0,1	0,0	0,1	0,1	0,5	1,1	0,3	0,3	8,6	1,1	0,2	0,2	1,0	0,0	0,4	1,0
Presežek prih. nad odh.	6,9	0,1	4,2	5,5	2,1	0,6	-33,2	-1,3	12,2	-10,0	8,4	6,3	5,7	6,8	1,9	2,6

Vir: SID banka

Krizne razmere povezane z izbruhom covid-19 in hitra odzivnost SID banke na spremenjene razmere so se v 2021 odrazile v precejšnji rasti obsegov (po)zavarovanih poslov, medtem ko je vpliv kriznih razmer zaradi vojne v Ukrajini in sprejetih sankcij do Rusije v 2022 učinkoval v obratni smeri, in sicer v občutnem znižanju (po)zavarovalnih poslov.

Slika 46: Obseg zavarovanih poslov po vrstah zavarovanja (v mio EUR)

Vir: SID banka

Za leto 2024 se ocenjuje, da bo obseg zavarovanja do rizikov iz držav Vzhodne Evrope še nižji, več bo zavarovanja do afriških držav in do držav centralne Azije, kar nakazuje določene spremembe in potencial ter priložnosti za slovensko gospodarstvo. Ne glede na nižje dosežene rezultate poslovanja kot leto prej se ocenjuje, da SID banka sledi potrebam gospodarstva, pri čemer se šteje, da so nižji rezultati posledica omejitev oz. zunanjih dejavnikov, na katere ni bilo mogoče vplivati. Na tej osnovi se zaključuje, da se SID banka prilagaja aktualnim razmeram in nudi ustrezno podporo gospodarstvu.

Tabela 10: Slovenski izvoz blaga, obseg zavarovanih terjatev SID banke in pokritost v letu 2023 (v EUR)⁴⁵

Država	Slovenski izvoz blaga I-XII/ 2023	Obseg zavarovanih poslov SID banka I-XII/ 2023	Pokritost slovenskega izvoza posamezne države z zavarovanjem SID banka v %	Država	Slovenski izvoz blaga I-XII/ 2023	Obseg zavarovanih poslov SID banka I-XII/ 2023	Pokritost slovenskega izvoza posamezne države z zavarovanjem SID banka v %
Albanija	84.349.413	20.691.442	24,53	Kuvajt	21.169.680	816.493	3,86
Alžirija	99.810.445	582.838	0,58	Latvija	83.535.782	52.154	0,06
Andora	56.923	4.827	8,48	Litva	204.333.361	58.367	0,03
Argentina	9.492.686	22.194	0,23	Macao	6.452.465	662.041	10,26
Armenija	21.410.118	615.798	2,88	Madžarska	1.225.789.831	270.272	0,02
Avstrija	3.130.992.209	2.744	0,00	Malezija	26.982.082	4.021.374	14,90
Azerbajdžan	22.129.414	10.095.202	45,62	Maroko	37.411.295	1.658.180	4,43
Bahrajn	5.954.336	191.530	3,22	Mavricij	2.433.086	568.900	23,38
Bangladeš	3.484.724	418.782	12,02	Mehika	124.450.972	13.444.010	10,80
Bolgarija	395.105.902	433.698	0,11	Mongolija	41.262.483	12.583.194	30,50
Bolivarska republika Venezuela	2.379.104	154	0,01	Nemčija	7.429.434.560	7.095.007	0,10
Bosna in Hercegovina	992.057.139	142.240.287	14,34	Nikaragva	212.968	4.652	2,18
Braziliija	67.299.203	5.709.067	8,48	Norveška	98.724.426	1.027.381	1,04
Češka	1.051.900.967	104.958	0,01	Pakistan	3.427.153	58.203	1,70
Čile	11.827.024	673.073	5,69	Panama	8.653.179	2.987.130	34,52
Črna gora	130.076.118	16.891.347	12,99	Peru	10.422.941	31.621	0,30
Danska	477.855.085	2.546.266	0,53	Poljska	1.344.650.533	6.389	0,00
Dominikanska republika	2.194.359	63.953	2,91	Republika Koreja	60.482.244	1.656.167	2,74
Država Brunej	371.409	5.706	1,54	Republika Moldavija	34.158.307	5.934.901	17,37
Egipt	68.193.944	1.767.020	2,59	Romunija	691.519.635	17.795.062	2,57
Ekvador	3.494.409	201.200	5,76	Ruska federacija	1.106.322.261	447.839.002	40,48
Ekvatorialna Gvineja	4.446.822	30.747	0,69	Salvador	379.853	2.854	0,75
Ferski otoki	834.869	366.023	43,84	San Marino	10.268.476	6.892.147	67,12
Filipini	27.222.489	730.991	2,69	Saudova Arabija	128.973.495	7.850.310	6,09
Francija	1.823.991.798	98.048	0,01	Sejšeli	92.568	43.196	46,66
Gruzija	25.432.491	10.061.424	39,56	Severna Makedonija	253.698.074	70.371.645	27,74
Hongkong	62.559.168	3.516.578	5,62	Singapur	39.115.327	3.044.607	7,78
Hrvaška	4.320.396.455	7.069.691	0,16	Srbija	1.266.376.085	185.130.971	14,62
Indija	110.500.646	16.262.204	14,72	Surinam	974.204	15.720	1,61
Indonezija	21.143.802	218.072	1,03	Španija	702.215.238	850.000	0,12
Irak	12.720.657	105.488	0,83	Švedska	410.759.220	280.293	0,07
Izrael	75.411.548	14.170.638	18,79	Švica	15.009.360.911	444.168	0,00
Jordanija	20.881.899	496.902	2,38	Tadžikistan	6.611.519	1.334.521	20,18
Južna Afrika	58.536.764	17.357.874	29,65	Tajska	43.305.970	2.544.805	5,88
Kambodža	3.134.626	11.618	0,37	Tajvan	37.294.798	910.397	2,44
Katar	29.376.429	217.778	0,74	Tunizija	34.129.197	4.618.567	13,53
Kazahstan	164.570.498	22.838.407	13,88	Turčija	454.050.758	167.169.130	36,82
Kirgizistan	25.857.728	722.663	2,79	Urugvaj	2.892.042	22.122	0,76
Kitajska	258.549.015	11.001.190	4,25	Uzbekistan	97.987.519	43.280.640	44,17
Kolumbija	21.444.133	513.062	2,39	Vietnam	70.459.757	1.899.148	2,70
Kosovo	181.055.043	18.126.140	10,01	Združene države Amerike	791.277.798	3.000.000	0,38
Kostarika	2.293.373	40.834	1,78	Združeni arabski emirati	132.650.086	9.144.291	6,89
				Skupaj po zavarovanih državah	45.885.497.323	1.354.638.493	2,95
				Ostale države	9.185.284.971	-443.489	0,00
				Skupaj	55.070.782.294	1.354.195.004	2,46

Vir: SID banka

V 2023 je SID banka (po)zavarovala za 1.354,2 mio EUR izvoznih poslov (zavarovanje srednjeročnih in kratkoročnih izvoznih kreditov ter pozavarovanje kratkoročnih terjatev pred nemarketabilnimi riziki). Kot je predstavljeno v Tabeli 10, znaša pokritost izvoza blaga z zavarovanji SID banke za zavarovane države 2,95 % (leto 2022: 3,66

⁴⁵ Podatek SURS »Slovenski izvoz blaga« zajema podatke v obdobju od 1. 1. do 31. 12. 2023, medtem, ko prijava prometa iz naslova pozavarovanih poslov skladno s pozavarovalnima pogodbama zajema prijave prometa za zadnji kvartal leta 2022 in prve tri kvartale leta 2023. Zaradi zamika podatkov pokritost pri Namibiji beležil pokritost preko 200%, zaradi česar se je država uvrstila pod rubriko ostale države. Med ostale države se je uvrstila tudi Ukrajina, ki je beležila negativno pokritost zaradi negativnega obsega v zadnjem kvartalu leta 2022 in je posledica reklamacij in dobropisov. Slovenski izvoz evidentiran pod »ostale države« v višini 9.185.284.971 EUR zaradi navedenih posebnosti med države izvoza v katere slovenski izvozniki v letu 2023 niso zavarovali, vključuje tudi prej omenjeni državi.

%), medtem ko pokritost z zavarovanji SID banke v primeru vseh izvoznih držav znaša 2,46 % (leto 2022: 3,63 %). Na področju zavarovanja slovenskih izhodnih investicij beleži SID banka nižje vrednosti pokritja kot pri terjatvah. Konec leta 2023 je pokritje izhodnih investicij po ocenah znašalo 1,03 odstotka. Razlogi za nižje pokritje v 2023 so nižje izhodne investicije slovenskih podjetij, približevanje ciljnih investicijskih držav Evropski uniji in s tem zniževanje njihove rizičnosti.

Ocenjuje se, da bodo slovenski investitorji zelo previdni pri svojih investicijskih odločitvah in ne bodo investirali v tujino, če to ne bo potrebno. Države, kamor slovenska podjetja največ investirajo, bodo prav tako trpele negativne posledice vojne in ekonomskih ukrepov. Tista slovenska podjetja, ki bi se pa vseeno odločila za realizacijo svojih tujih investicij, še posebej če bo šlo za področje Vzhodne Evrope ali pa Južnega Balkana, bodo verjetno investicije tudi poizkušala zavarovati.

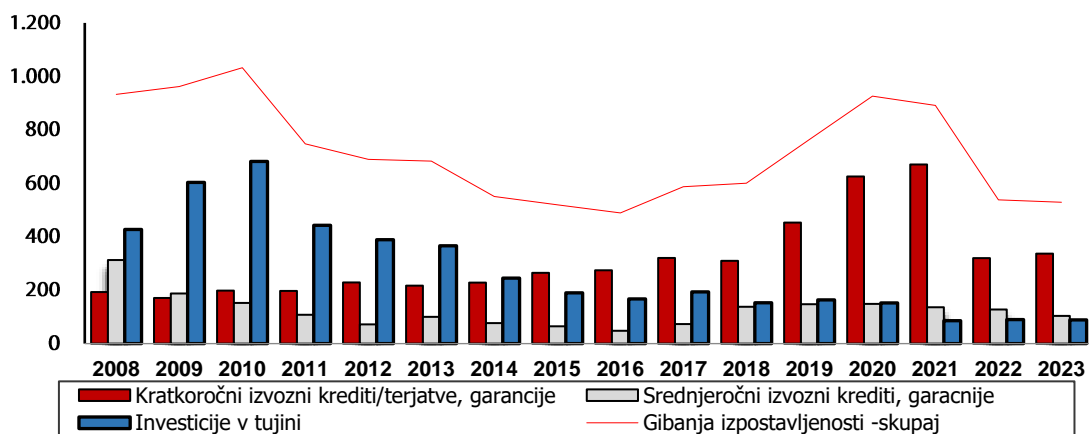
V prihodnje se bodo slovenski izvozniki predvidoma poizkušali preusmeriti na tiste trge, ki bodo občutili manj negativnih posledic vojne. Osvajanje novih trgov ne gre hitro in običajno se aktivnosti ne začnejo z ustanavljanjem povezanih/odvisnih podjetij na teh trgih. To bo sledilo šele, če bodo imeli izvozniki pozitivne izkušnje iz poslovanja na teh trgih. Na osnovi tega se ocenjuje, da se v prihodnjem obdobju raven neposrednih zunanjih investicij ne bo povečevala, verjetneje je, da se bo nadaljeval trend postopnega zmanjševanja zavarovanja investicij.

IZPOSTAVLJENOST

Izpostavljenost iz naslova veljavnih zavarovalnih polic je ob koncu 2023 znašala 527.032 tisoč EUR. K temu se skladno z ZZFMGP prišteva še izpostavljenost iz naslova danih zavezujočih obljub za zavarovanje, ki je znašala 1.878 tisoč EUR. Skupna izpostavljenost iz sklenjenih zavarovanih poslov za državni račun in izdanih zavezujočih obljub za zavarovanje je tako dosegla 528.910 tisoč EUR ter se je v primerjavi s stanjem konec leta 2022 znižala za 1,6 odstotka.

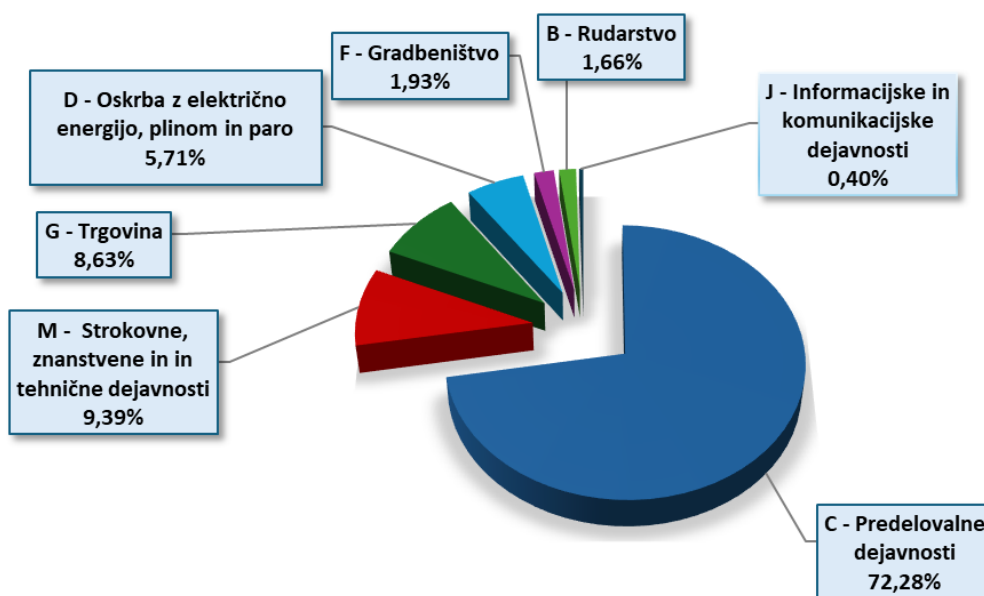
Znesek izpostavljenosti znaša 25,2 odstotka limita, opredeljenega v Zakonu o izvrševanju proračunov Republike Slovenije (ZIPRS) za leti 2022 in 2023, in 1,0 odstotek limita, kot ga opredeljuje ZZFMGP. V zavarovalnem portfelju je bila v letu 2023 najvišja izpostavljenost izkazana do kupcev iz Rusije, Srbije, Hrvaške, Belorusije, Bosne in Hercegovine, Severne Makedonije, Turčije, Uzbekistana, Indije in Ukrajine.

Slika 47: Skupna izpostavljenost po vrstah zavarovanja (v mio EUR)

Vir: SID banka

Slika 48: Izpostavljenost iz veljavnih (po)zavarovanj na dan 31. 12. 2023 po dejavnostih (SKD)

Vir: SID banka

Iz slike 47 je razvidno, da je bilo konec 2023 v zavarovalnem portfelju največ poslov iz sektorja predelovalne dejavnosti (72,28 %), kar je odraz pomembne vloge farmacevtske industrije v slovenskem izvozu. Sledijo strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti (9,39 %), trgovina (8,63 %), oskrba z električno energijo, plinom in paro (5,71 %), gradbeništvo (1,93 %), rudarstvo (1,66 %) in na koncu z minimalnimi odstotki informacijske in komunikacijske dejavnosti (0,40 %).

DRUGE ZAVAROVALNO-TEHNIČNE POSTAVKE

Zavarovalne premije in provizije iz zavarovanja pred nemarketabilnimi riziki so v letu 2023 dosegle 3.207 tisoč EUR in so se v primerjavi z letom 2022 znižale za 12,3 odstotka. Nižje plačane zavarovalne premije v primerjavi s predhodnim letom so predvsem posledica nižjih zavarovalnih obsegov.

Tabela 11: Zavarovalno tehnični rezultat

	31. 12. 2023 oz. 1-12/2023	31. 12. 2022 oz. 1-12/2022	Indeks 2023/2022
zneski v tisoč EUR			
Premije in provizije	3.207	3.655	87,7
Potencialne škode	445	4.049	11,0
Škode v obravnavi	1.004	855	117,5
Plačane škode	(1.647)	(1.624)	101,4
Regresi	1.006	404	248,7
Zavarovalno-tehnični rezultat	1.320	1.332	99,1
Prihodki od naložbenja	1.330	527	252,6
Presežek prihodkov nad odhodki	2.650	1.859	142,6

Vir: SID banka

V strukturi plačanih premij pripada največji delež premiji iz (po)zavarovanih kratkoročnih izvoznih terjatev, sledijo premije za zavarovanje investicij, premije iz zavarovanja srednjeročnih kreditov za pripravo na izvoz in srednjeročnih bančnih garancij, premije iz srednjeročnih kreditov in kratkoročnih bančnih garancij ter premije iz kratkoročnih kreditov. Prihodki iz obdelovalnih provizij so zanemarljivi, saj SID banka obdelovalne provizije za izdane obljube skladno s poslovno politiko in veljavnimi ceniki v primeru izvedbe posameznih izvoznih poslov oziroma investicij v šteje v premijo.

Plačane škode so v letu 2023 znašale 1.647 tisoč EUR, kar je podobno kot leto prej (2022: 1.624 tisoč EUR). Izplačanih je bilo devet manjših škod iz naslova pozavarovanja kratkoročnih terjatev, ena škoda iz naslova kratkoročnega kredita za pripravo na izvoz ter ena škoda iz naslova srednjeročnega kredita tujemu kupcu. Nižja vrednost preostanka izplačil izhaja iz naslova stroškov izterjav že plačanih škod iz preteklih let. Obseg škod v obravnavi (vloženi odškodninski zahtevki) po stanju na dan 31. 12. 2023 je znašal 1.004 tisoč EUR in je za 149 tisoč EUR večji kot konec leta 2022.

Vrednost potencialnih škod konec 2023 je dosegla 445 tisoč EUR in se je glede na leto prej znižala za 3.604 tisoč EUR. Večina jih je iz naslova zavarovanih srednjeročnih poslov, v manjši meri pa tudi iz naslova pozavarovanih kratkoročnih terjatev. Zavarovalno-tehnični rezultat je v letu 2023 dosegel 1.320 tisoč EUR (2022: 1.332 tisoč EUR). Presežek prihodkov nad odhodki je znašal 2.650 tisoč EUR (2022: 1.859 tisoč EUR).

ZAVAROVALNO TEHNIČNI REZULTAT – POSLOVANJE V OBDOBJU OD 1993 DO 2023

Zavarovalno tehnični rezultat je v obdobju od leta 1993 do 2023 dosegel skoraj 36,3 mio EUR. Prejete premije in provizije (brez rezultatov naložb) so kljub visokim plačanim škodam predvsem v obdobju od 2012 do 2017 zadostovale za pokritje vseh nastalih škodnih dogodkov.

Tabela 12: Zavarovalno tehnični rezultat 1993–2023

IZKAZ POSLOVNEGA IZIDA (v 000 EUR)	1.1.- 31.12.1993	1.1.- 31.12.1994	1.1.- 31.12.1995	1.1.- 31.12.1996	1.1.- 31.12.1997	1.1.- 31.12.1998	1.1.- 31.12.1999	1.1.- 31.12.2000	1.1.- 31.12.2001	1.1.- 31.12.2002	1.1.- 31.12.2003	1.1.- 31.12.2004	1.1.- 31.12.2005	1.1.- 31.12.2006	1.1.- 31.12.2007
- premije in provizije	18	140	293	695	840	1.210	3.700	5.600	6.700	7.700	5.802	4.716	6.583	6.676	4.011
- škode		-185	-179	-67	-194	-110	-2.500	-1.800	-2.500	-3.400	-416	-2.125	-3.243	-994	-349
- regresi								400	200	1.100	44	174	67	81	68
- bonusi (zavarovalni, pozavarovalni)															-1
- plačane pozavarovalne premije in provizije												-168	-123	-468	-280
Zavarovalno tehnični rezultat	18	-45	114	628	646	1.100	1.200	4.200	4.400	5.400	5.431	2.597	3.284	5.295	3.450

IZKAZ POSLOVNEGA IZIDA (v 000 EUR)	1.1.- 31.12.2008	1.1.- 31.12.2009	1.1.- 31.12.2010	1.1.- 31.12.2011	1.1.- 31.12.2012	1.1.- 31.12.2013	1.1.- 31.12.2014	1.1.- 31.12.2015	1.1.- 31.12.2016	1.1.- 31.12.2017	1.1.- 31.12.2018	1.1.- 31.12.2019	1.1.- 31.12.2020	1.1.- 31.12.2021	1.1.- 31.12.2022	1.1.- 31.12.2023
- premije in provizije	4.269	4.823	8.226	9.129	6.945	9.073	5.371	4.136	3.291	3.560	8.624	5.744	5.434	7.720	3.655	3.207
- škode	-13	-4.897	-2.990	-1.171	-6.679	-9.792	-38.044	-6.134	-458	-15.302	-979	-32	-104	-512	-1.624	-1.647
- regresi	71	6	90	94	490	1.074	266	282	8.568	1.142	207	151	1.040	17	404	1.006
- bonusi (zavarovalni, pozavarovalni)			-1	-122	-5	-230	-217	-44	-2	-3	-23	-2	-8	-20	-147	-508
- plačane pozavarovalne premije in provizije	-393	-408	-1.038	-3.242	-1.468	-1.389	-2.577	-821	-514	-625	-539	-681	-1.235	-1.212	-956	-738
Zavarovalno tehnični rezultat	3.934	-477	4.288	4.689	-717	-1.264	-35.200	-2.582	10.884	-11.228	7.290	5.180	5.127	5.993	1.332	1.320

ZAVAROVANJE POSLOV

ZAVAROVANJE PRED NEMARKETABILNIMI TVEGANJI

V Tabeli 13 so prikazani podatki o rezultatih poslovanja SID banke v imenu in za račun Republike Slovenije iz naslova izvajanja storitev zavarovanja pred nemarketabilnimi tveganji po posameznih vrstah zavarovanj.

Tabela 13: Zavarovanje pred nemarketabilnimi tveganji v imenu in za račun države v obdobju 2008 – 2023 po vrstah zavarovanj⁴⁶

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
v mio EUR																
Kratkoročni izvozni krediti/terjatve/garancije																
Obseg zavarovanih poslov	386,0	227,9	404,9	438,6	441,8	454,4	398,4	392,3	318,8	434,5	483,5	1.055,0	1.563,1	2.571,5	1.888,4	1.323,6
izpostavljenost (31.12.)*	193,0	171,0	198,5	195,5	228,6	216,6	228,3	264,6	274,2	320,5	309,4	452,9	625,6	670,1	320,1	336,4
Premije	0,7	0,5	2,6	3,3	3,1	3,1	2,4	2,1	1,7	2,0	1,9	2,2	2,8	4,1	3,1	2,3
Potencialne škode	2,3	2,6	0,2	0,7	2,8	4,3	3,3	1,8	4,5	2,3	0,6	0,3	0,1	0,4	0,2	0,0
Škode v obravnavi	0,1	0,1	0,0	4,0	0,3	0,7	0,5	0,4	0,3	1,3	0,6	0,6	0,8	0,5	0,9	1,0
Plačane škode	0,0	0,0	0,1	0,1	1,3	0,1	1,1	1,7	0,0	15,2	1,0	0,0	0,1	0,5	0,7	1,3
Regresi	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2
Srednjeročni izvozni krediti/garancije																
Obseg zavarovanih poslov	21,6	22,8	12,2	35,2	11,9	58,8	41,4	12,3	32,4	39,0	124,5	20,1	35,6	64,7	27,0	30,6
izpostavljenost (31.12.)*	312,5	182,2	152,4	108,0	72,0	100,1	76,9	64,7	48,0	73,0	129,0	147,3	148,3	135,9	127,7	103,9
Premije	1,0	0,7	1,6	1,3	0,7	3,0	0,7	0,3	0,5	0,4	5,4	2,6	1,5	3,0	0,0	0,5
Potencialne škode	6,3	33,6	0,2	0,1	0,1	1,7	1,2	0,0	0,0	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	3,9	0,4
Škode v obravnavi	0,1	0,1	4,1	3,5	4,0	1,1	0,1	0,5	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0
Plačane škode	0,0	4,9	2,9	1,1	5,4	3,7	1,4	0,1	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4
Regresi	0,0	0,0	0,1	0,1	0,5	1,1	0,1	0,0	1,0	0,8	0,2	0,1	1,0	0,0	0,4	0,2
Investicije v tujini																
Obseg zavarovanih poslov	506,8	701,8	1.023,0	729,6	488,7	406,6	358,9	239,8	187,7	139,5	199,9	192,1	190,5	145,9	99,0	95,0
izpostavljenost (31.12.)*	427,3	603,3	681,4	442,7	388,6	366,1	245,1	189,7	166,9	193,3	161,9	163,3	152,1	85,5	89,9	88,6
Premije	2,4	3,7	4,0	4,5	3,1	2,9	2,2	1,7	1,1	0,9	1,2	1,0	1,2	0,5	0,6	0,4
Potencialne škode	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	5,3	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Škode v obravnavi	0,0	0,0	0,0	0,0	6,0	0,0	0,0	0,9	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,0	0,0
Plačane škode	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6,0	35,6	4,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	0,0
Regresi	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	7,5	0,3	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,6
v mio EUR																
povečanje VR - vplačilo MF								20,0	0,0	11,9	13,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
varnostne rezerve	109,9	120,0	124,2	129,7	131,9	132,5	99,3	118,0	130,2	132,2	154,3	160,6	166,3	173,0	174,9	177,5

ZAVAROVANJE KRATKOROČNIH IZVOZNIH KREDITOV/TERJATEV IN GARANCIJ

Obseg kratkoročnih zavarovanj na področju (po)zavarovanja izvoznih terjatev, garancij in priprave na izvoz je leta 2023 znašal 1.323.606 tisoč EUR, kar je za 29,9 odstotka manj kot leto prej. Večina kratkoročnih zavarovanj se nanaša na pozavarovanje kratkoročnih obnovljivih izvoznih terjatev na podlagi pozavarovalnih pogodb, ki jih ima SID banka sklenjeni s Coface, podružnica v Sloveniji in z Zavarovalnico Triglav. Le manjši del se nanaša na zavarovanje individualnih izvoznih poslov.

⁴⁶ Pri izpostavljenosti so skladno z ZZFMGP in glede na njihovo zavezujočo naravo upoštevane tudi obljube.

Realiziran obseg kratkoročnih zavarovanj v letu 2023 je večinoma povezan z izvoznimi posli v Rusiji, Srbiji, Bosni in Hercegovini, Uzbekistanu in Severni Makedoniji. Promet zavarovanih izvoznih poslov do dolžnikov iz drugih držav je nižjih vrednosti. Izpostavljenost iz teh poslov, vključno z obljubami, je konec leta 2023 znašala 336.386 tisoč EUR, kar predstavlja 5,1 odstotno znižanje v primerjavi s stanjem konec leta 2022 (320.129 tisoč EUR). Znižanje je posledica dejstva, da v 2023 ni bilo več veljavnih ukrepov pomoči države gospodarstvu v razmerah Covid-19, medtem ko so v 2022 ti še veljali do konca marca. Posledično so se lahko v 2022 v prvem trimesečju zavarovale kratkoročne terjatve do kupcev iz držav EU in OECD, v 2023 pa to ni bilo več mogoče. Obsegu kratkoročnih zavarovanj v letu 2023 je sledila plačana zavarovalna premija, ki se je znižala za 25 odstotkov in je znašala 2.322 tisoč EUR.

Za leto 2024 je načrtovan nižji obseg (po)zavarovanih poslov kot v letu 2023 zaradi večje konkurence tujih kreditnih zavarovalnic, ki na področju pozavarovanja ne sodelujejo s SID banko kot tudi zaradi nižjega zavarovalnega obsega, ki ga poročata primarna zavarovatelja Coface in Zavarovalnica Triglav.

ZAVAROVANJE SREDNJEROČNIH IZVOZNIH KREDITOV

Največji delež zavarovanih srednjeročnih izvoznih kreditov, bančnih garancij in kreditov za pripravo na izvoz v letu 2023 se je nanašal na izvoz komunikacijskih in drugih električnih naprav, orodij in strojev, storitev iz naslova inženirskega in tehničnega svetovanja, karoserij za vozila, kamna, računalniške opreme ter gradbeništva. Največ srednjeročnih poslov je bilo sklenjenih za zavarovanje terjatev do kupcev iz Indije, Nemčije Južne Afrike, Srbije, ZDA, Hrvaške, Romunije, Španije in Uzbekistana. Obseg zavarovanih srednjeročnih izvoznih kreditov vsako leto precej niha zaradi majhnega števila letno izvedenih projektov in njihove velikosti. V letu 2023 se je obseg realiziranih zavarovanj na področju srednjeročnih izvoznih poslov (kreditov, bančnih garancij in kreditov za pripravo na izvoz) v primerjavi z letom prej povečal in je znašal 30.589 tisoč EUR (2022: 27.018 tisoč EUR).

Izpostavljenost iz naslova zavarovanj srednjeročnih izvoznih kreditov, bančnih garancij in kreditov za pripravo na izvoz (sklenjene zavarovalne police in obljube) je na 31. 12. 2023 znašala 103.887 tisoč EUR, pri čemer med državami po izpostavljenosti s 37,5 odstotnim deležem prevladuje Belorusija, sledijo Hrvaška, Gana, Ukrajina in Indija. V letu 2023 so znašale premije iz naslova teh zavarovanj 471 tisoč EUR, plačane škode pa 377 tisoč EUR, v celoti pa izhajajo iz naslova kredita tujemu kupcu.

Kljub znižanju izpostavljenosti zaradi gospodarskih sankcij zoper ruske in beloruske javne kupce se predvideva, da bodo slovenski izvozniki poskušali izpad poslov na omenjenih trgih deloma kompenzirati z realizacijo poslov v državah srednjega vzhoda,

v Afriki ter morda v državah bivše Jugoslavije, kar velja predvsem za mala in srednja podjetja z blagom investicijske narave in pa za tista slovenska podjetja, ki so del velikih mednarodnih poslovnih skupin. V 2024 se tako pričakuje realizacija večjega posla v Angoli in več manjših poslov v Kazahstanu, v ZDA, na Madžarskem, na otočju Fidži ter na Hrvaškem.

V okvirih srednjeročnih zavarovanj izstopa produkt izvoznega financiranja, ki je po vsebini zelo zanimiv za izvoznike, vedno bolj ga prepoznava tudi trg oz. kupci, ki vse pogosteje pogojujejo realizacijo nakupa v kombinaciji s financiranjem. Zahteva pa veliko znanja in spretnosti vseh deležnikov v poslu, zato je procesno in dokumentacijsko zelo zahteven, posledično se izvozniki raje odločajo za modifikacijo posla na način, da uporabijo druge oblike zavarovanj oziroma financiranja, ki so preprostejše za pogodbene partnerje. Trg in ponudba konkurenčnih ponudnikov sicer vedno bolj silita slovenske izvoznike, da razmišljajo o prodaji svojih proizvodov v paketu z izvoznim financiranjem, istočasno pa se pričakuje tudi od SID banke, da je pri obravnavi teh poslov fleksibilna in da poskuša postopke poenostaviti.

ZAVAROVANJE INVESTICIJ V TUJINI

Obseg zavarovanih izhodnih investicij je v letu 2023 dosegel vrednost 94.989 tisoč EUR, kar je 4,1 odstotka manj kot leto prej. V obseg zavarovanj so vključene vse na novo zavarovane izhodne investicije kot tudi obnove obstoječih zavarovanj investicij iz prejšnjih let, ki vsebinsko pomenijo na novo zavarovane investicije.

Izpostavljenost iz naslova zavarovanj investicij je konec leta 2023 znašala 88.637 tisoč EUR in je bila za 1,4 odstotka nižja kot ob koncu predhodnega leta. Po strukturi največji del izpostavljenosti pripada zavarovanju nedelničarskih posojil. Obstoječi zavarovalni aranžmaji zapadajo skladno s kreditnimi pogodbami in zavarovalnimi policami. V strukturi zavarovanih investicij imajo največji delež investicije na Hrvaškem, sledijo Srbija, Nizozemska, Severna Makedonija, ZDA, Kosovo ter Bosna in Hercegovina. Premije iz naslova zavarovanja investicij so se v letu 2023 v primerjavi s predhodnim letom znižale za 28,4 odstotka in dosegle vrednost 404 tisoč EUR.

Zavarovanje lastniških deležev ostaja na nizki ravni že nekaj zadnjih let. Ocenjuje se, da so nizke vrednosti predvsem posledica podcenjevanj nekomercialnih tveganj slovenskih investitorjev. Večina jih ocenjuje, da je verjetnost nastanka škod iz naslovov realizacije nekomercialnih rizikov (vojna, nemiri, ekspropriacija) nizka, premija za takšna zavarovanja pa previsoka. Obstoječa globalna neravnovesja, vojna v Ukrajini, uvedbe gospodarskih sankcijskih ukrepov, itd. so izzivi, zaradi katerih je verjetno, da se bo odnos gospodarskih subjektov postopoma spremenil in bo v prihodnje več zavarovanj investicijskih vložkov. Istočasno je potrebno tudi upoštevati, da verjetno v takšnih razmerah podjetja ne bodo ustanavljala podjetij v tujini, temveč

bodo obdelovala nove trge s cenejšimi pristopi, kot je prodaja preko lokalnih distributerjev oziroma vključevanje agentov. V prihodnje se bodo verjetno poskušali slovenski izvozniki preusmeriti tudi na tiste trge, ki bodo občutili manj negativnih posledic vojne oziroma ne bodo izkazovali ekonomskega ohlajanja.

Na osnovi poslov v povpraševanju je možno sklepati, da se bo raven neposrednih zunanjih investicij v letu 2024 zmerno povečala, kar bo predvsem posledica zavarovanja dolgoročnih kreditov odvisnim družbam v tujini za namen širitve poslovanja. Iz tega naslova se pričakuje zavarovanje investicij v Indiji in na Nizozemskem, v zvezi z zavarovanjem lastniških deležev pa so pozitivna pričakovanja za posle slovenskega izvoznika v Severni Makedoniji.

VARNOSTNE REZERVE

Varnostne rezerve za SID banko oziroma Republiko Slovenijo predstavljajo pomemben vir zavarovalnih zmogljivosti za zavarovanje pred nemarketabilnimi riziki, preden plačila zavarovalnin bremenijo državni proračun. Varnostne rezerve so se v letu 2023 v primerjavi s predhodnim letom zvišale za 2.650 tisoč EUR kot posledica pozitivnega rezultata poslovanja in konec leta dosegle 177.519 tisoč EUR.

Osnovne usmeritve upravljanja z varnostnimi rezervami so opredeljene v skladu z Zakonom o zavarovanju in financiranju mednarodnih gospodarskih poslov (ZZFMGP)⁴⁷, njihov temeljni cilj pa je poravnavanje zavarovalnin. Naložbe varnostnih rezerv so skladne tudi z nameni po Zakonu o Slovenski izvozni in razvojni banki (ZSIRB) in naložbeni politiki varnostnih rezerv, ki jo je potrdilo Ministrstvo za finance.

⁴⁷ ZZFMGP, ki je začel veljati v letu 2004 in bil dopolnjen konec leta 2015, v 4. členu ureja poslovanje z varnostnimi rezervami in določa, da se varnostne rezerve oblikujejo iz plačanih premij, opravnin, regresov in drugih prihodkov, ki jih SID banka ustvari s posli zavarovanja, pozavarovanja, retrocesije in drugimi posli ter storitvami, s katerimi se zagotavlja udeležencem mednarodne menjave kritje pred nemarketabilnimi tveganji. Varnostne rezerve se oblikujejo tudi iz sredstev, ki jih pooblaščen institucija pridobi iz naslova upravljanja s tem premoženjem in s prevzetimi riziki, iz proračuna RS, lahko pa tudi iz drugih virov in sredstev. Varnostne rezerve se uporabljajo za poravnavo obveznosti do zavarovancev, plačilo stroškov preprečevanja in zmanjševanja bodočih ali že nastalih škod, za kritje izgub iz teh poslov in poslov upravljanja s tem premoženjem in riziki ter za plačilo stroškov v zvezi z opravljanjem poslov SID banke, ki jih ta opravlja na podlagi tega zakona. Če nastalih škod ne bi bilo mogoče poravnati iz omenjenih rezerv, pa zagotovi sredstva za plačilo zavarovalnin Republika Slovenija. Skladno z določili ZZFMGP je opredeljeno, da je potrebno v primeru, če nastalih škod ni mogoče povrniti z zavarovalninami iz sredstev varnostnih rezerv, ali če bi se te rezerve zaradi plačil zavarovalnin iz naslova zavarovalnih pogodb v tekočem koledarskem letu glede na stanje konec preteklega leta zmanjšale za več kot dvajset odstotkov, se morajo sredstva za izplačilo dolgovanih zavarovalnin zagotoviti iz proračuna Republike Slovenije ali iz drugih rednih ali izrednih virov, zavarovancem pa se plačajo posredno preko varnostnih rezerv.

Glede na naložbeno politiko morajo biti sredstva varnostnih rezerv naložena v likvidne naložbe najmanj v višini, ki predstavlja vsoto potencialnih škod in škod v obravnavi iz naslova nemarketabilnih zavarovanj oziroma vsaj 20 odstotkov vseh naložb sredstev varnostnih rezerv. Kot likvidne naložbe se štejejo dolžniški vrednostni papirji, ki kotirajo na organiziranem trgu ter vse druge dolžniške oblike naložb, katerih preostala zapadlost je krajša od enega leta.

Začetne varnostne rezerve v višini 1,4 mio EUR je SID banki (takrat še Slovenska izvozna družba) leta 1996 zagotovila država iz kupnin za privatizirana družbena podjetja. Zatem je država do leta 2004 postopno povečevala varnostne rezerve do vrednosti 53 mio EUR. V začetku leta 1998 je zagotovila dodatnih 3,3 mio EUR za posebne varnostne rezerve, namenjene pokrivanju tečajnih tveganj. Ta produkt je SID banka začela ponujati v prvi polovici leta 1998. Država je poleg običajnih povečevala tudi posebne varnostne rezerve vse do leta 2004, ko so dosegle vrednost 4,7 mio EUR. V letu 2004 so se zaradi odsotnosti povpraševanja po zavarovanju tečajnih tveganj sredstva posebnih varnostnih rezerv prenesla v skupne varnostne rezerve. Država je po letu 2004 prenehala z rednim vplačevanjem sredstev v varnostne rezerve, z izjemo leta 2009, 2015, 2017 in 2018, ko je skupaj zagotovila dodatnih 55,6 mio EUR z namenom podpore obsežnemu izvajanju netržnih zavarovanj kot enemu izmed kriznih ukrepov (2009), kasneje pa z namenom ohranjanja ali povečanja zavarovanja izvoznih poslov. Na ta način je država v celoti nominalno vplačala skoraj 108,6 mio EUR, preostali del (preko 64,3 mio EUR) pa je v obliki presežka prihodkov nad odhodki realizirala SID banka v obdobju 1993–2023. Navedeni znesek ne vključuje vplačil države v posebne varnostne rezerve, ki so se realizirale v 2023 (glej točko 4). SID banka je v celotnem obdobju zavarovala za 22,6 milijarde EUR poslov.

SID banka je v skladu z vsakokratno veljavno zakonodajo in naložbeno politiko varnostnih rezerv, potrjeno s strani Komisije za pospeševanje mednarodne menjave, tekoče povečevala varnostne rezerve tudi iz premij in dohodkov iz naložb oziroma celotnega presežka prihodkov nad odhodki, ki ga je ustvarila s poslovanjem na področju zavarovalnih poslov. Varnostne rezerve se namreč oblikujejo predvsem iz premij, provizij, regresiranih plačanih škod in drugih prihodkov, ki jih SID banka ustvari s poslovanjem na področju zavarovanja in pozavarovanja pred nemarketabilnimi tveganji. Tako je z upravljanjem ustvarila dodatnih 64,3 milijona EUR, s čemer so rezerve konec leta 2023 dosegle višino 177,5 mio EUR⁴⁸.

⁴⁸ Vsota predstavlja le zavarovanje za državni račun (nemarketabilna tveganja), kjer varnostne rezerve predstavljajo vlogo kapitala, ki na eni strani preprečuje poseg v proračun iz tega naslova, na drugi pa sploh omogoča izvajanje teh podpornih aktivnosti.

Tabela 14: Gibanje varnostnih rezerv v obdobju 1996–2023

v 000 EUR				
LETO	NAKAZILA	POSEBNE VR	REZULTAT	STANJE 31/12
1996	1.384	0	206	1.589
1997	12.690	0	876	15.156
1998	15.529	3.289	2.567	36.540
1999	8.031	206	1.478	46.256
2000	5.237	316	5.536	57.345
2001	2.675	329	6.584	66.933
2002	2.077	317	6.411	75.737
2003	4.962	206	6.809	87.714
2004	413	13	1.589	89.729
2005	0	0	2.726	92.455
2006	0	0	5.393	97.848
2007	0	0	5.117	102.965
2008	0	0	6.931	109.896
2009	10.000	0	143	120.039
2010	0	0	4.180	124.219
2011	0	0	5.529	129.749
2012	0	0	2.122	131.871
2013	0	0	640	132.511
2014	0	0	-33.214	99.297
2015	20.000	0	-1.254	118.043
2016	0	0	12.206	130.249
2017	11.899	0	-9.982	132.166
2018	13.737	0	8.378	154.281
2019	0	0	6.271	160.553
2020	0	0	5.705	166.257
2021	0	0	6.753	173.010
2022	0	0	1.859	174.869
2023	0	0	2.650	177.519
SKUPAJ	108.634	4.676	64.209	

V avgustu 2023 so bila s strani Ministrstva za finance (»MF«) po sprejetju »Uredbe o zavarovanju mednarodnih gospodarskih poslov v Ukrajini v času vojne« (Ur. l. RS, št. 69/2023) vplačana sredstva v posebne varnostne rezerve za zavarovanje poslov v Ukrajini. Za ta namen je bil odprt poseben, ločen račun (več o tem v nadaljevanju poročila pod naslovom »Varnostne rezerve«).

VaR MODEL

V imenu Republike Slovenije in za njen račun se v SID banki izvajajo tudi posli zavarovanja kreditov in investicij ter pozavarovanja pred nemarketabilnimi nekomercialnimi in/ali komercialnimi tveganji. Prihodki iz tega poslovanja se evidentirajo na račun varnostnih rezerv, iz katerih se plačajo škode zavarovancem.

Posli zavarovanja kreditov in investicij ter pozavarovanja izvoznih terjatev se zaradi preprečevanja konflikta interesov in čim večje učinkovitosti izvajajo v posebnem oddelku, ki je organizacijsko do ravni pomočnika uprave oziroma uprave ločen od bančnega poslovanja, o poslih pa odloča in jih obravnava poseben odbor za posle za državni račun. Ta odloča tudi o limitih izpostavljenosti do posameznega komitenta ter o plačilih škod zavarovancem, obravnava zahteve za unovčitev zavarovanja Republike Slovenije ter redno spremlja in nadzira izvajanje vseh poslov za državni račun.

Pooblastila za sklepanje poslov so opredeljena z internimi akti na podoben način kot v bančnem delu, pri čemer o vseh poslih, ki presegajo pet milijonov EUR, odloča Komisija za pospeševanje mednarodne menjave. Komisija ima odločilne pristojnosti tudi na drugih področjih, povezanih z obvladovanjem tveganj, kot so dajanje soglasja k politiki zavarovanj v posameznih državah ali skupinah držav, ki skupaj z limiti zavarovanja, opredeljenimi že v ZZFMGP, omejujejo mogoči obseg nastale škode.

SID banka z uporabo modela za upravljanje tveganj (metoda tvegane vrednosti, VaR) ter na podlagi podatkov o sklenjenih zavarovanjih v imenu Republike Slovenije in za njen račun, izračunava višino potencialnih škod in ocenjuje ustreznost višine sredstev varnostnih rezerv za pokrivanje teh škod. Z uporabo omenjenega modela SID banka izračunava tudi maksimalno potencialno škodo in vpliv novih zavarovanih transakcij na višino potencialnih škod. Za izračun ocene potencialnih škod iz naslova portfelja zavarovanj se uporablja metodologija, ki temelji na verjetnosti nastanka škodnega dogodka, tako za države kot za posamezne dolžnike. Izračun verjetnosti neplačila za posamezno državo temelji na priznanih mednarodnih bonitetnih ocenah in pripadajočih verjetnostih neplačila. Izračun verjetnosti neplačila za posameznega komitenta pa temelji na mednarodnih ter internih bonitetnih ocenah in pripadajočih verjetnostih neplačila.

Na podlagi neto izpostavljenosti, ki je znašala 528.910 tisoč EUR na dan 31. 12. 2023 in je vključevala portfelj sklenjenih zavarovanj skupaj z izdanimi zavezujočimi zavarovalnimi obljubami ter potencialnimi škodami, z dodatnim upoštevanjem poslov v obravnavi in škod v obravnavi, se je s 95 % verjetnostjo ocenilo, da višina varnostnih rezerv zadošča za pokrivanje škod v naslednjem letu.

Vključeni posli v obravnavi so morali izpolnjevati tri kriterije: povpraševanje je bilo prejeto v pisni obliki, izdana je bila ponudba oziroma cenovna indikacija, o poslu mora

biti znanih toliko elementov, da ga je mogoče analitično vključiti v model VaR. Potencialne škode so potencialne obveznosti plačila škod, ki jih kot take evidentira SID banka na podlagi informacij o nastopu zavarovanih komercialnih ali nekomercialnih rizikov (dogodkov), ki za zavarovanca lahko pomenijo nastanek škode. Škode v obravnavi so dejansko že nastale škode, ki se procesirajo z namenom pridobitev ustreznih zagotovil o izpolnjenih zavarovalnih pogojih za končno izplačilo.

Tabela 15: Skupna izpostavljenost portfelja zavarovanj na dan 31. 12. 2023

mio EUR	3 leta	% od celotne izpostavljenosti	2 leti	% od celotne izpostavljenosti	1 leto	% od celotne izpostavljenosti
Skupna izpostavljenost portfelja	1.094	100%	1.094	100%	1.094	100%
Minimum	39	3,6%	17	1,6%	5	0,5%
Kvartil 1	120	11,0%	78	7,2%	28	2,6%
Mediana	144	13,2%	100	9,1%	46	4,2%
Povprečje	150	13,7%	106	9,7%	50	4,6%
Kvartil 3	171	15,6%	124	11,4%	63	5,8%
Maksimum	349	31,9%	346	31,6%	283	25,9%
Razpon	310	28,3%	329	30,1%	278	25,4%
Kvartilni razmik	51	4,6%	46	4,2%	36	3,2%
Standardni odklon	45	4,1%	42	3,8%	31	2,8%
Koeficient variacije	30%	0,0%	39%	0,0%	61%	0,0%
Tvegana vrednost (90.0%, x let)	210	19,2%	160	14,6%	84	7,7%
Tvegana vrednost (95.0%, x let)	239	21,8%	194	17,8%	101	9,3%
Tvegana vrednost (99.0%, x let)	287	26,2%	243	22,2%	174	15,9%
Tvegana vrednost (99.5%, x let)	300	27,4%	257	23,5%	189	17,2%
Pogojna mera tveganja (5.0%, x let)	269	24,6%	225	20,5%	143	13,0%
Pogojna mera tveganja (1.0%, x let)	303	27,7%	264	24,1%	194	17,7%
Pogojna mera tveganja (0.5%, x let)	314	28,7%	279	25,5%	207	18,9%
Verjetnost nepresejanja višine VR	77,87%		92,70%		99,13%	

Iz tabele 15 je razvidno, da je celotna bruto⁴⁹ izpostavljenost portfelja zavarovanj na dan 31. 12. 2023 znašala 1.094 milijonov EUR (Portfolio Total Exposure), od tega je bilo poslov v povpraševanju za 281,6 milijona EUR. Najpomembnejši podatek je zapisan pri kategoriji Tvegana vrednost (95,0 %, 1 leto), ki znaša 101,4 mio EUR. Omenjena postavka pomeni, da lahko s 95-odstotno gotovostjo trdimo, da višina škod v časovnem obdobju enega leta ne bo presegla cca. 101,4 milijona EUR. K temu znesku se doda še vrednost škod v obravnavi in potencialnih škod, ki so predstavljale skoraj 3,3 milijona EUR, kar skupaj znaša 104,7 milijona EUR.

Stanje varnostnih rezerv na dan 31. 12. 2023 je doseglo 177,5 milijona EUR (31. 12. 2022: 174,9 milijonov EUR). Na osnovi neposredne primerjave z izračunom tvegane

⁴⁹ Bruto izpostavljenost je celotna vrednost izpostavljenosti, brez upoštevanja lastnega deleža in deleža pozavarovanja.

vrednosti je sklepati, da je višina varnostnih rezerv na 31. 12. 2023 v celoti zadoščala za kritje izračunane višine možnih škod zavarovalnega portfelja, povečanih za škode v obravnavi in potencialne škode.

STRES TESTI

Zaradi nastanka vojnih razmer v Ukrajini in posledično sprejetih sankcij EU do Rusije in Belorusije, je SID banka kot agent RS v letu 2022 po koncu marca pričela s kvartalnim izračunavanjem ocene tveganja zadostnosti varnostnih rezerv ob realizaciji unovčevanja škod, ki izhajajo iz zavarovalnih poslov do dolžnikov iz držav Ukrajina, Rusija in Belorusija. Izračun temelji na kombinaciji (i) izračuna VaR modela v katerem so izključeni riziki iz Ukrajine, Rusije in Belorusije ter (ii) izpostavljenosti do posameznega kupca iz poslov (po)zavarovanja, v Ukrajini, Rusiji in Belorusiji.

Na podlagi izračunov bi na dan 31. 12. 2023 v primeru realizacije predpostavk (verjetnost neplačila terjatve, unovčitev vseh veljavnih zavarovanj, vključujoč odprte nezapadle terjatve) znašala vrednost vseh izračunanih škod iz naslova portfelja poslov do kupcev iz Rusije, Belorusije in Ukrajine po pesimističnem scenariju 132,8 milijona EUR, po realističnem scenariju 108,8 milijona EUR, po optimističnem scenariju 72,8 milijona EUR ter po uteženem scenariju 107,1 milijona EUR. Skupne VR (177,5 milijona EUR) na dan 31. 12. 2023 presegajo oceno škod celotnega portfelja izračunanega po VaR modelu (104,7 milijona EUR).

V primeru, da VaR uporabimo za oceno dela potrebnih varnostnih rezerv za zavarovalni portfelj brez rizikov iz Ukrajine, Belorusije in Rusije (63,0 mio EUR), ki se povečajo za oceno škod po stres testu (107,1 mio EUR, pri čemer se za Rusijo upošteva uravnoteženi scenarij ocene škod), znaša ocena potrebnih varnostnih rezerv na dan 31. 12. 2023 170,1 mio EUR. Stanje varnostnih rezerv na 31. 12. 2023 je torej za 7,4 mio EUR višje od višine potrebnih varnostnih rezerv na isti dan.

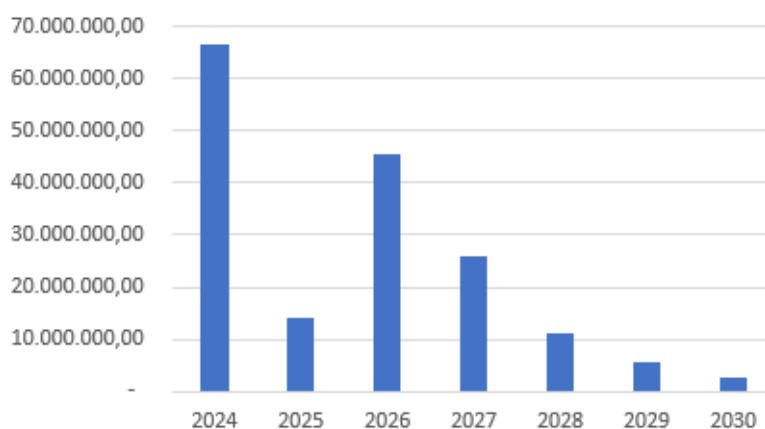
UPRAVLJANJE Z VARNOSTNIMI REZERVAMI

Struktura naložb varnostnih rezerv na dan 31. 12. 2023 je bila naslednja: finančna sredstva, merjena po pošteni vrednosti prek drugega vseobsegajočega donosa (DVD), 98,12 odstotka, vloge pri bankah 0 odstotka, naložbe v kapital družb 1,62 odstotka, druga sredstva 0,18 odstotka in vpogledne vloge pri bankah 0,08 odstotka. Struktura naložb zagotavlja zadosten obseg likvidnih sredstev za poravnavo morebitnih plačil iz naslova potencialnih škod in škod v obravnavi. Podrobnejša struktura naložb in letne spremembe posameznih postavk so razvidne iz tabele 16.

Tabela 16: Struktura naložb na dan 31. 12. 2022 in 31. 12. 2023

v tisoč EUR	31.12.2022		31.12.2023		Letna sprememba
Naložbe iz sredstev varnostnih rezerv	165.947	100,0 %	174.542	100%	8.595
Vpogledne vloge pri bankah	140	0,08 %	147	0,08%	7
Finančna sredstva merjena po pošteni vrednosti prek DVD	158.569	95,55 %	171.268	98,12%	12.699
Kreditni (kreditni, vloge bankam)	3.871	2,3 %	0	0,00%	-3.871
Naložbe v kapital družb	2.820	1,7 %	2.820	1,62%	0
Druga sredstva	547	0,3 %	307	0,18%	-240

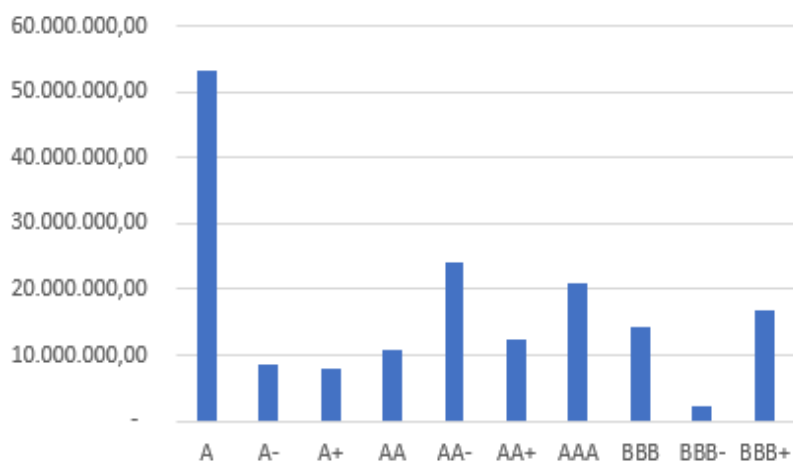
Obseg naložb se je v letu 2023 zvišal za 8,6 mio EUR. V preteklem letu se je spremenila struktura naložb, in sicer se je zvišal obseg vrednostnih papirjev za 12,7 mio EUR, vloge bankam pa so se znižale za 3,87 mio EUR. Obseg naložb v kapital družb je ostal nespremenjen, vpogledne vloge pri bankah in druga sredstva so se malenkost povečale. Struktura naložb se spreminja in je poleg predvidenih plačil škod ter likvidnostnega položaja odvisna tudi od razmer na kapitalskih trgih.

Slika 49: Porazdelitev naložb v vrednostne papirje glede na zapadlost na dan 31. 12. 2023 v EUR

Vir: SID banka

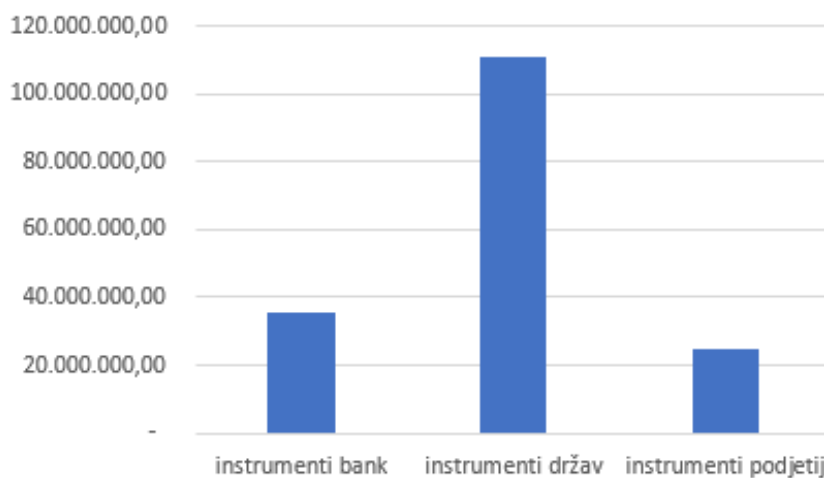
Porazdelitev naložb v vrednostne papirje z vidika ročnosti je razvidna iz slike 48. Glavnina naložb zapade v naslednjih treh letih. Struktura naložb se je gibala v smeri poviševanja izpostavljenosti do naložb v varne in likvidne dolžniške vrednostne papirje. Med dolžniškimi vrednostnimi papirji konec leta 2023 predstavljajo največji delež vrednostni papirji z bonitetno oceno po metodologiji SID banke od A do vključno A- (dobrih 36 % vseh vrednostnih papirjev). Glede na vrsto izdajatelja prevladujejo dolžniški vrednostni papirji držav (cca. 65 % vseh vrednostnih papirjev). Podrobnejšo porazdelitev glede na bonitetno oceno po metodologiji SID banke in strukturo izpostavljenosti glede na vrsto izdajatelja prikazujeta sliki 50 in 51.

Slika 50: Porazdelitev naložb v vrednostne papirje glede na bonitetno oceno na dan 31. 12. 2023 v EUR

Vir: SID banka

Slika 51: Porazdelitev naložb v vrednostne papirje glede na vrsto izdajatelja na dan 31. 12. 2023 v EUR

Vir: SID banka

Strukturo obveznosti predstavljajo varnostne rezerve kot obveznost do Republike Slovenije, akumulirani drugi vseobsegajoči donos (nerealizirani dobički in izgube pri vrednotenju vrednostnih papirjev), druge finančne obveznosti in druge obveznosti (obveznosti do dobaviteljev, kratkoročno odloženi prihodki oziroma opravnine, dolgoročne obveznosti iz odloženih prihodkov regresnih terjatev).

Tabela 17: Struktura obveznosti na dan 31. 12. 2023

tisoč EUR	31.12.2022		31.12.2023		Letna sprememba
Obveznosti varnostnih rezerv	165.947	100%	174.542	100%	8.595
Varnostne rezerve	174.869	105,38 %	177.519	101,71%	2.650
Akumulirani drugi vseobsegajoči donos	-12.293	-7,41 %	-6.108	-3,50%	6.185
Druge finančne obveznosti	4	0,0 %	4	0,00%	0
Druge obveznosti	3.367	2,03 %	3.127	1,79%	-240

Obveznosti iz naslova varnostnih rezerv so se v letu 2023 povišale za 2,65 mio EUR, akumulirani drugi vseobsegajoči donos se je zvišal za 6,2 mio EUR. Ostale spremembe postavk niso bile materialne.

SID banka mora naložbe varnostnih rezerv, zaradi katerih je izpostavljena tveganjem morebitnih izgub zaradi spremembe tečajev tujih valut, uskladiti najmanj do 80 odstotkov z obveznostmi, ki izhajajo iz zavarovalnih polic in pogodb in katerih višina je odvisna od sprememb tečajev tujih valut. Osnova za ugotavljanje valutne strukture je neto izpostavljenost po valutah, ki se mesečno izračuna kot vsota vseh izpostavljenosti iz naslova prevzetih nemarketabilnih tveganj.

V spodnji tabeli je prikazana neto izpostavljenost iz naslova zavarovalnih polic po posameznih valutah, idealna valutna struktura naložb, dejanska struktura naložb in primanjkljaj naložb po valutah. Primanjkljaj naložb po valutah je na dan 31. 12. 2023 znašal 3,68 mio EUR, kar je bilo znotraj v okviru dovoljene meje 34,3 mio EUR (20 odstotkov vrednosti naložb varnostnih rezerv).

Tabela 18: Valutna izpostavljenost, izračunana iz neto izpostavljenosti iz naslova zavarovanja za državni račun na dan 31. 12. 2023 (v EUR)

V EUR	Neto izpostavljenost iz naslova zav. polic	Neto izpostavljenost iz naslova pozavarovanja	Skupaj neto izpostavljenost		Idealna valutna struktura naložb	Dejanska struktura naložb	Primanjkljaj naložb po valutah
			Znesek	Struktura			
EUR	182.620.734,90	334.911.158,00	517.531.892,90	97,849%	167.583.946,59	171.268.317,97	0,00
INR	7.694.089,60		7.694.089,60	1,455%	2.491.452,06	0,00	2.491.452,06
USD	3.667.938,40		3.667.938,40	0,693%	1.187.728,91	0,00	1.187.728,91
DZD	16.029,00		16.029,00	0,003%	5.190,41	0,00	5.190,41
Skupaj	193.998.791,90		528.909.949,90	100,000%	171.268.317,97	171.268.317,97	3.684.371,38

POSEBNE VARNOSTNE REZERVE

Vlada Republike Slovenije je na podlagi interesa slovenskih podjetij za nadaljevanje poslovanja z ukrajinskimi kupci sprejela Uredbo o zavarovanju mednarodnih gospodarskih poslov v Ukrajini v času vojne, na podlagi katere je SID banka ponovno odprla politiko zavarovanja do Ukrajine. V ta namen je SID banka konec leta 2023 prejela 9.698 tisoč EUR sredstev v obliki posebnih varnostnih rezerv, ki se vodijo ločeno na posebnem računu in so namenjena kritju morebitnih izgub za terjatve do ukrajinskih kupcev.

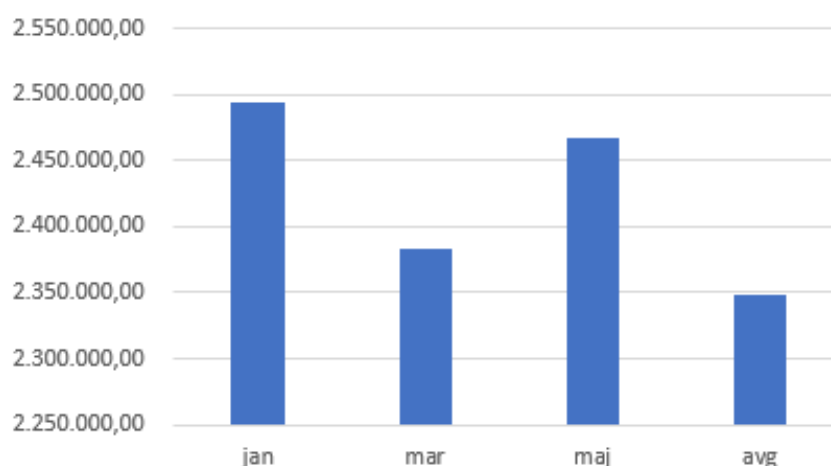
Struktura naložb varnostnih rezerv na dan 31. 12. 2023 je bila naslednja: finančna sredstva, merjena po pošteni vrednosti prek DVD v višini 98,70 odstotka ter vpogledne vloge pri bankah 1,30 odstotka. Struktura naložb zagotavlja zadosten obseg likvidnih sredstev za poravnavo morebitnih plačil iz naslova potencialnih škod in škod v obravnavi. Podrobnejša struktura naložb je razvidna iz spodnje tabele.

Tabela 19: Struktura naložb na dan 31. 12. 2023

tisoč EUR	31.12.2023	
	Naložbe iz sredstev posebnih varnostnih rezerv	9.820
Vpogledne vloge pri bankah	128	1,30 %
Finančna sredstva merjena po pošteni vrednosti prek DVD	9.629	98,70 %

Porazdelitev naložb v vrednostne papirje z vidika ročnosti je razvidna iz slike št. 52. Glavnina naložb zapade do avgusta 2024.

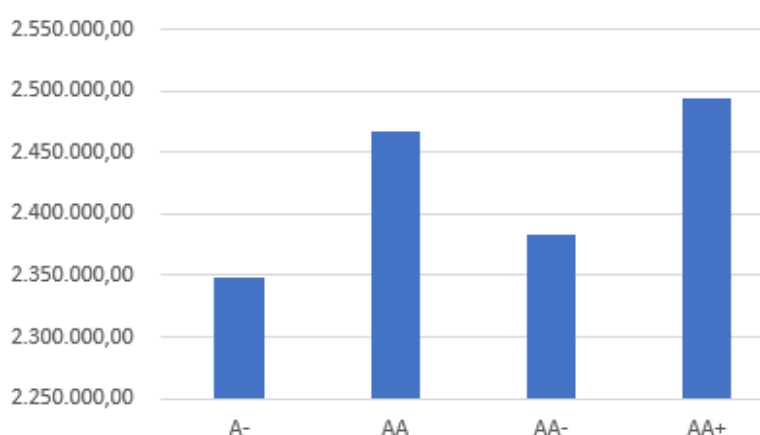
Slika 52: Porazdelitev naložb v vrednostne papirje glede na zapadlost na 31. 12. 2023 (v EUR)

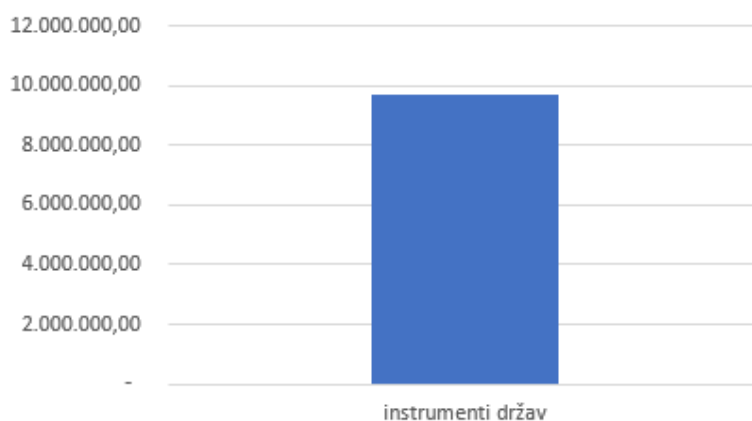
Struktura naložb se je gibala v smeri poviševanja izpostavljenosti do naložb v varne in likvidne dolžniške vrednostne papirje.

Med dolžniškimi vrednostnimi papirji konec leta 2023 največji delež predstavljajo vrednostni papirji z bonitetno oceno po metodologiji SID banke od AA+ do vključno AA- (50 % vseh vrednostnih papirjev). Podrobnejšo porazdelitev glede na bonitetno oceno po metodologiji SID banke in strukturo izpostavljenosti glede na vrsto izdajatelja prikazujeta spodnji sliki.

Slika 53: Porazdelitev naložb v vrednostne papirje glede na bonitetno oceno na 31. 12. 2023 (v EUR)

Slika 54: Porazdelitev naložb v vrednostne papirje glede na vrsto izdajatelja na dan 31. 12. 2023 (v EUR)

Strukturo obveznosti predstavljajo posebne varnostne rezerve kot obveznost do Republike Slovenije ter akumulirani drugi vseobsegajoči donos (nerealizirani dobički in izgube pri vrednotenju vrednostnih papirjev). Struktura obveznosti je razvidna iz naslednje tabele.

Tabela 20: Struktura obveznosti na dan 31. 12. 2023

tisoč EUR	31.12.2023	
Obveznosti posebnih varnostnih rezerv	9.820	100%
Varnostne rezerve	9.821	100,01 %
Akumulirani drugi vseobsegajoči donos	-1	-0,01 %

Na portfelju posebnih VR na dan 31.12.2023 ni bilo primanjkljaja naložb po valutah.

VI.3. TRENDI IN PRIHODNOST NEMARKETABILNIH ZAVAROVANJ

MEDNARODNO OKOLJE IN OCENA SLOVENSKEGA IZVOZA

Združenje zavarovalne industrije Bernska unija v okviru pričakovanj dolgoročnega razvoja svetovne geopolitike v tokratnem letnem pregledu povzema pogled družbe BMI Fitch Solutions (v nadaljevanju: BMI). Gre za svetovalno družbo v okviru Skupine Fitch, ki se ukvarja s preučevanjem državnih rizikov. Po mnenju BU bo geopolitična situacija in prihodnji razvoj odnosov med državami določal trende v svetovni trgovini in posledično tudi makro finančna razmerja. Po ocenah političnih analitikov BMI bo postal svet v obdobju do 2050 izrazito multipolaren. Geopolitična moč, ki se je do sedaj koncentrirala okrog ZDA, se bo v prihodnje v večji meri prerazporedila med več držav, in sicer velja to predvsem za ekonomsko hitro rastoče države, ki si želijo v prihodnje več politične moči. Ekonomske napovedi do 2050 kažejo da bosta večji del svetovnega BDP realizirali ZDA in Kitajska, na tretjem mestu bo daleč zadaj Indija. Svetovni sistem bo s tega vidika razcepljen med zahodni blok, ki ga bo vodila ZDA, vključeval bo pa Kanado, EU, UK, Japonsko, Južno Korejo, Avstralijo in Tajvan ter na evrazijski blok, ki ga bo vodila Kitajska in bo vključeval Rusijo, Iran, Severno Korejo in več držav centralne Azije in Afrike. Znotraj zahodnega bloka bo EU poskušala voditi strateško avtonomijo, znotraj evrazijskega bloka pa bo Rusija poskušala še naprej igrati vlogo svetovne velesile. Rusija se ne omenja več kot velesila predvsem zaradi demografskih težav s katerimi se sooča. Morda bo še tretji blok imenovan globalni jug in bo vključeval Indijo, Indonezijo, Južno Afriko, Nigerijo in Brazilijo. Omenjeni blok držav postaja vse pomembnejši v svetovni politiki.

Verjetnost spopada med državami, ki so regionalne velesile bo večja, saj bo takšnih držav več. Možno pa je, da si bodo svetovne velesile skupaj z regionalnimi silami dogovorile vplivnostna območja (novi Jaltski sporazum) in se na takšen način izognile konfliktu.

V gospodarstvu je pričakovati, da se bo proces globalizacije, ki je poznan kot proces prostega pretoka dobrin, kapitala in ljudi, začel ustavljati. Ocenjuje se, da se je proces ustavitve globalizacije začel že v 2010. Globalizacijo bo nadomestila regionalizacija, ki prioritizira sklepanje trgovinskih vezi med sosednjimi državami oziroma med državami, ki so si politično, kulturno in ekonomsko blizu. Dobavne poti se bodo skrajšale, s tega vidika ne bo več tveganja »dobavnih šokov« kot so razne pandemije ali konflikti med državami. Nekaterne države so se že začele ukvarjati z dogovori, da si zagotovijo uvoz kritičnih surovin in pomembnih energetskih virov.

Pričakovati je, da bo v prihodnjih letih razvite več vesoljske tehnologije in infrastrukture, države bodo med seboj tekmovali v širjenju v vesolje. Več konfliktov je pričakovati zaradi klimatskih sprememb kot tudi zaradi pomanjkanja vode. Večje migracije prebivalstva se pričakujejo s tistih področij, ki postajajo vse bolj suha oziroma bodo ogrožena zaradi gladine morij.

Ocena svetovne gospodarske rasti za 2024 je nizka, Oxford Economics napoveduje 1,9 odstotka. Razlog je predvsem v zamiku ekonomskih učinkov, ki so posledica strožjih kreditnih pogojev katerim so izpostavljeni ekonomski subjekti. Šibkost ekonomskega cikla bo prispevala k znižanju inflacijskih pritiskov na 4,4 odstotka. Generalno pa so globalni makroekonomski izgledi izpostavljeni še drugim tveganjem, ki bi lahko prispevali k znižanju gospodarske rasti. Omenjeni razlogi so povezani predvsem z geopolitičnimi tenzijami, vezano predvsem na konflikt med Rusijo in Ukrajino, pa tudi zaradi razmer med Kitajsko in Tajvanom, s poudarkom na odnosih med Kitajsko in ZDA.

Gospodarska rast v Sloveniji se bo po napovedih Urada RS za makroekonomski razvoj v letu 2024 okrepila (z lanskimi 1,6 % na 2,4 %), vendar nekoliko manj, kot je bilo predvideno jeseni 2023 (2,8 %). Na gospodarska gibanja bodo ugodno vplivali nadaljnja rast investicij, umirjanje inflacijskih pritiskov in okrevanje tujega povpraševanja, ki pa je nekoliko počasnejše od jesenskih pričakovanj. Pričakuje se okrevanje izvoza blaga, po lanskem krčenju in nekoliko višjo rast dodane vrednosti v predelovalnih dejavnostih, na rast izvoza storitev pa bo vplivala predvsem rast s turizmom povezanih storitev. Rast v izvoznem sektorju bo omejevala poslabšana konkurenčnost, ki je posledica povečanih domačih stroškovnih pritiskov, zlasti stroškov dela.

TREND GIBANJA ZAVAROVANJ

SLOVENSKO ZAVAROVALNO OKOLJE

Slovensko gospodarstvo je izvozno usmerjena ekonomija, za proizvodnjo in realizacijo izvoza pa v precejšnji meri vezano tudi na globalne dobaviteljske verige. Kot odprto gospodarstvo je močno izpostavljeno večjim negativnim zunanji šokom tako na strani dobaviteljskih verig kot tudi na prodajni strani.

Struktura slovenskega gospodarstva je primerna predvsem za kratkoročna zavarovanja. Podjetij, ki proizvajajo in prodajajo kapitalske oziroma investicijske dobrine, katere je primerno financirati in zavarovati po shemah srednjeročnih in dolgoročnih zavarovanj, je zelo malo, tista ki so, so pa specializirana za določene nišne

proizvode ali pa za določene trge. Ambicij za povezovanje slovenskih podjetij med seboj za skupne nastope na tujih trgih predvsem za izvedbo večjih poslov v podjetniškem sektorju ni, SID banka pa, ne glede na pobude in njen trud pri posameznih projektih, pri tem ni uspešna. Cikel investicijskega širjenja slovenskih podjetij v države bivše Jugoslavije se je ustavil s finančno krizo, ki je v obdobju 2010 do 2013 močno prizadelo marsikatero slovensko podjetje, ki je dolžniško financiralo takšno internacionalizacijo. Od tega obdobja naprej so takšni podvigi slovenskih investorjev redki, predvsem pa bistveno bolj domišljeni in preudarni. Temu primerna je tudi struktura zavarovanega izvoznega prometa slovenskih podjetij. Prevladuje zavarovanje kratkoročnih poslovnih terjatev, srednjeročna zavarovanja in zavarovanja investicij so redka.

Zavarovalni rezultati privatnih kreditnih zavarovalnic v Sloveniji so dobri, večjih škod kreditne zavarovalnice še ne beležijo, zato se še vedno soočajo s cenovnimi pritiski izvoznikov za znižanje zavarovalnih premij. S pričakovanjem večjega števila insolventnih postopkov, ki jih druge privatne kreditne zavarovalnice članice BU beležijo že v 2023, so slovenske kreditne zavarovalnice pred zahtevnimi poslovnimi odločitvami.

GLOBALNI TRENDI V ZAVAROVANJU – VSEBINSKI IN TEHNOLOŠKI VIDIKI

Za leto 2024 je napovedan šibek ekonomski cikel, pri čemer pa pri ekonomskih subjektih ni več zaupanja, da se bodo v kratkem končali prisotni krizni dejavniki, zaradi česar je utemeljeno pričakovati, da se bo število insolventnih postopkov v 2024 drastično povečalo, posledično pa poslabšali tudi rezultati poslovanja kreditnih zavarovalnic. Zaradi realizacije tveganj je pričakovati, da se bo povpraševanje po zavarovanjih na globalni ravni še vedno povečevalo, pri čemer pa bodo kreditne zavarovalnice glede na spremenjene okoliščine prilagajale svoj riziko apetit. Utemeljeno je pričakovati, da bodo kreditne zavarovalnice zavrnila več povpraševanj po zavarovanjih kot je to veljalo za 2023. Pričakovati je tudi razliko v ravnanju med privatnimi in javnimi zavarovalnicami v skladu s poslanstvom in cilji, ki jih imajo. Privatne zavarovalnice bodo bolj striktna in bodo zasledovale profitni motiv, javne pa bodo poskušale delovati proticiklično in bodo posledično odobrile več poslov. Za kratkoročne posle velja, da se bo raven škod dolgoročno stabilizirala na višji ravni kot je to veljalo pred pandemijo covid 19.

V 2024 je pričakovati tudi povečano povpraševanje po zavarovanju dolgoročnih in srednjeročnih poslov, še posebej to velja za zavarovanje političnih rizikov, kar je utemeljeno glede na povečano tveganje iz naslova geopolitičnih trenj. Iz tega naslova pričakujejo javne kreditne zavarovalnice bistveno povečanje škod, privatne kreditne

zavarovalnice pa nekaj manj. V prihodnosti se pričakuje stabilizacija škod iz teh poslov na podobni ravni kot pred pandemijo covid 19.

Finančna industrija se nahaja v prehodnem obdobju kar se tiče presojanja sprejemljivosti («underwriting») kreditnih in političnih rizikov. Tradicionalni pristopi so se izkazali za nezadostne pri ocenjevanju predvsem pa pri obvladovanju kompleksnosti današnjih rizikov. Posledično se pojavljajo nove inovativne metode, orodja in strategije s katerimi je mogoče bolje oceniti in uravnavati ta tveganja. Izvozno kreditne agencije so pri uporabi novih metod inovativne in jih uporabljajo pri strukturiranju novih proizvodov, predvsem to velja pri poslih v okoljih, ki so politično nestabilna, večja pa so tudi komercialna tveganja. Vedno bolj se poslužujejo metod kombiniranja različnih finančnih virov, običajno privatnih in javnih, s katerimi se lahko zagotovi cenejše financiranje in zavarovanje, pa še tveganja so sprejemljivejša. Podobno je možno doseči tudi z oblikovanjem investicijskih fondov, ki kombinira sredstva državnih pomoči s privatnimi sredstvi ter tako omogoči financiranje investicij v državah v razvoju.

Finančne institucije tudi vedno pogosteje sodelujejo z drugimi institucijami, ker skupaj opravijo kvalitetnejšo oceno rizikov, predvsem pa lažje obvladujejo prevzete rizike. Iz tega naslova pogosto vstopajo v partnerstva z visoko tehnološkimi podjetji z znanji zbiranja in analiziranja podatkov oziroma z lokalnimi podjetji z namenom pridobiti podrobnejši pregled nad situacijo za ustrezno oceno sprejemljivosti kreditnih in političnih rizikov.

Pomemben faktor finančne industrije je tudi umetna inteligenca, ki vedno pogosteje vstopa v prakse delovanja tudi na področje zavarovanja. Z umetno inteligenco je možno opraviti boljšo oceno sprejemljivosti tveganj. Vse skupaj se nadgrajuje s tehnologijo »blockchain«, s katero se dosega večjo preglednost in sledljivost poslovanja in zagotavlja rešitve, ki so učinkovitejše z vidika upravljanja tveganj. Predvideno je vključevanje tudi satelitske tehnologije, predvsem v smislu lažje ocene okoljskega tveganja in njegovega vpliva na skupni profil kreditnega posla.

Medtem ko inovativni pristopi prispevajo k pomembnim koristim pa se finančna industrija sooča tudi z vedno večjimi izzivi s področja regulative in skladnosti, kot tudi z vidika varovanja dobrega imena. Nadaljnji razvoj na tem področju bo moral zagotoviti uravnoteženost med nadaljnji inovacijami na finančnem področju in upravljanjem tveganj na eni strani ter zahteve skladnosti, regulative in dobrega imena na drugi.

ZAVAROVANJE SID BANKE

Prvenstveni cilj, ki ga SID banka zasleduje na področju zavarovanja kreditov in investicij ter pozavarovanja (v imenu in za račun države) je kakovostno in strokovno izvajanje pooblastil pooblaščenih institucije skladno z ZZFMGP in ostalim pravnim redom ter zaščita pravic in interesov države.

Na področju nemarketabilnih zavarovanj bo poslovanje SID banke v zvezi s produkti in politiko poslovanja v prihodnje usmerjeno predvsem k naslednjim strateškim ciljem:

- Upoštevati pravila stroke in načela zdravega zavarovalniškega poslovanja ob ohranitvi sedanjega statusa varnostnih rezerv.
- Opravljati posle pooblaščenih institucije po pogodbeno dogovorjeni proviziji, ki naj pokriva stroške poslovanja in zagotovi primeren razvoj strokovnih služb (natančno evidentiranje porabe vseh resursov).
- Spremljati in podpirati aktivnosti za ohranitev prvovrstnosti zavarovalnih instrumentov, ugodnega vpliva na kapitalsko ustreznost in bančne oslabitve (Basel III – v okviru možnosti; mednarodno sodelovanje).
- Slediti procesu harmonizacije, spremembam pravil in sodobnim trendom na področju delovanja državnih izvozno kreditnih agencij.
- Aktivno sodelovati pri kreiranju politik zavarovanja izvoznih kreditov v okviru mednarodnih delovnih skupin, ki delujejo v okviru Sveta EU in OECD za izvozne kredite.
- Delovanje znotraj Bernske Unije in sodelovanje z drugimi IKA-mi.
- Prilagajati zavarovalne produkte potrebam slovenskega gospodarstva oziroma konkretnim izvoznim poslom («customization«).
- Spodbujati tuje in domače banke pri financiranju »slovenskih« izvoznih poslov (kreditni nerezidentom).
- Nadaljevati z aktivnim vključevanjem v funkcije gospodarske diplomacije in odpiranje novih trgov.
- Voditi aktivno politiko zavarovanja na obstoječih ključnih trgih.
- Organizirati zavarovanje pred obnovljivimi kratkoročnimi netržnimi tveganji v SID banki v primeru prenehanja ali neustreznosti sklenjenih pozavarovalnih pogodb.
- Preveriti in implementirati smiselne oblike pozavarovanj z namenom boljšega upravljanja prevzetih tveganj.
- Ocenjevanje okoljskih, družbenih in upravljalških vidikov izvoznika.

- Skupaj z drugimi državnimi institucijami in ministrstvi aktivno sodelovati pri vsakoletnem razvoju strateških dokumentov o internacionalizaciji gospodarstva in smiselno implementirati relevantne vsebine medresorskih dokumentov v aktivnosti pooblaščenice institucije (kažipot na trgih priložnosti, program spodbujanja investicij in internacionalizacije slovenskega gospodarstva).
- Dosegati dolgoročni prag rentabilnosti pri zavarovanju pred netržnimi tveganji (»break-even«).

SID banka bo nadaljevala s procesom prenove informacijskega sistema zavarovanja v odvisnosti od prenove informacijskega sistema bančnega dela poslovanja (predvidoma v letu 2025). V tem okviru se bo srečevala s poglobljenimi izzivi digitalizacije, s katerimi bo poskušala svoje delovanje čimbolj približati gospodarstvu.

Skladno s strategijo razvoja 2024–2026 SID banke primarna naloga zavarovalnega dela banke ostaja zagotavljanje zadostne ponudbe zavarovanja komercialnih in nekomercialnih tveganj, ki jih zaradi njihove narave in stopnje tveganja zasebni pozavarovalni sektor na splošno ni pripravljen prevzeti. V letih 2024–2026 se na zavarovalnem področju pripravlja produkt za portfeljsko zavarovanje bančnih kreditov za financiranje izvoznih poslov slovenskih družb.

VII. SLOVENSKI NALOŽBENI PROGRAM KAPITALSKE RASTI ZA LASTNIŠKO FINANCIRANJE

SID banka je novembra 2017 z EIF, ki velja za največjega upravljavca skladov v EU, podpisala sporazum o vzpostavitvi Slovenskega naložbenega programa kapitalne rasti (SEGIP – Slovenian Equity Growth Investment Program), katerega cilj je lastniško financiranje MSP-jev in mid-cap podjetij v Sloveniji, ki se bo izvajalo in se izvaja preko skladov zasebnega kapitala. Slednje upravljajo upravljavci alternativnih investicijskih skladov, ki so sposobni mobilizirati tudi sredstva zasebnega domačega in tujega kapitala. SID banka si je več let prizadevala za vzpostavitev mehanizma/platforme, ki bi v Sloveniji vzpostavila instrumentarij financiranja zasebnega kapitala, po katerem bi se sredstva zagotovila slovenskim podjetjem tako, da se maksimalno zaščiti in spodbudi slovensko gospodarstvo. Ključen mejnik na tej poti je bil dosežen, ko je v sodelovanju z EIF vzpostavila programa SEGIP, s katerim se pravno zagotavlja, da bodo vsa vložena sredstva SID banke, skupaj z vzvodom EIF, prišla do slovenskih podjetij in tako krepila slovensko gospodarstvo.

Po SEGIP je bilo od začetka na voljo 100 milijonov EUR (50 milijonov EUR SID banka, 50 milijonov EIF iz EFSI Naloženega načrta za Evropo – od tega je najmanj 80 mio EUR namenjenih slovenskim podjetjem s potencialom rasti, skupaj z zasebnimi vlagatelji pa predvidoma še več) in se izvaja preko naslednjih aktivnosti:

- naložbe v alternativne investicijske sklade (t.i. »Primary Fund Investment«):
 - odprt razpis (t.i. »Open Call«) namenjen slovenskim in tujim upravljalcem investicijskih skladov,
 - zaprt razpis (t.i. »Closed Call«) namenjen samo slovenskim upravljalcem investicijskih skladov,
- so-investiranje (t.i. »Co-Investment«).

Do konca leta 2023, šest let po vzpostavitvi sicer 15-letnega programa SEGIP (brez upoštevanja širitve SEGIP v višini 120 milijonov EUR), sta bili v obliki trdnih zavez za vplačilo sredstev razdeljeni dobri dve tretjini sredstev (približno 68 od 100 milijonov EUR, ki so na razpolago; od tega EIF in SID banka zagotavljata vsaka po 50 milijonov EUR). Zaveze so dane bodisi skladom zasebnega kapitala, ki v 4- do 5-letnem obdobju nato ta sredstva investirajo v podjetja, bodisi neposredno slovenskim podjetjem prek aktivnosti so-investiranja.

Od 50 milijonov EUR sredstev SEGIP, namenjenih novoustanovljenim slovenskim skladom zasebnega kapitala (t. i. capacity building), je bilo vseh 50 milijonov EUR že

razdeljenih dvema skladoma, registriranima v Sloveniji, ki ju upravljata v Sloveniji registrirana upravljavca alternativnih skladov, in sicer ALFI PE, d.o.o., in Generali Investments, d.o.o. (slednji je v letu 2023 upravljanje sklada prenesel na upravljavca ALFI PE, d.o.o.). Oba sklada skupaj sta poleg prej omenjenih 50 milijonov EUR sredstev SEGIP uspela pritegniti še za 85 milijonov EUR zavez za vplačilo s strani zasebnih vlagateljev. Do konca leta 2023 sta navedena sklada slovenskim podjetjem že nakazala za 107 milijonov EUR sredstev v obliki lastniškega kapitala, od tega 77 milijonov EUR od vplačil vlagateljev in 30 milijonov EUR iz zadolževanja pri slovenskih poslovnih bankah.

Finančni vzvod se zagotavlja tudi prek drugih naložb SEGIP. V okviru aktivnosti so-investiranja so bila do konca leta 2023 dokapitalizirana slovenska podjetja v višini 11 milijonov EUR (od tega sredstva SID banke 3,9 milijona EUR).

V okviru aktivnosti investiranja v tuje sklade zasebnega kapitala je bila dana zaveza za vplačilo v luksemburški sklad zasebnega kapitala v višini 10 milijonov EUR (EIF in SID banka vsak po 5 milijonov EUR) za namene lastniškega financiranja slovenskih podjetij. Po podatkih domačih in tujih upravljavcev alternativnih investicijskih skladov je interes podjetij v Sloveniji po lastniškem kapitalu v zadnjih petih letih narasel, zlasti po zaslugi SEGIP.

Trenutno slovenskim podjetjem dostopnost do lastniškega financiranja omogoča kapitalsko krepitev in s tem ustrezne podlage za nadaljnji razvoj in vstopanje na tuje trge, pri čemer takšno lastniško financiranje ne zahteva selitve podjetja v tujino, kot je to pogosto pri lastniških financiranjih s strani tujih investitorjev.

RAZŠIRITEV SLOVENSKEGA NALOŽBENEGA PROGRAMA KAPITALSKE RASTI (SEGIP TOP-UP)

V letu 2021 je bila izvedena prva širitev SEGIP v višini 22 milijonov EUR, in sicer za ustanovitev sklada tveganega kapitala za prenos tehnologij, ki je namenjen financiranju razvoja in prenosa projektov s potencialno komercialno vrednostjo iz raziskovalne sfere v gospodarstvo. Tako je bila v sodelovanju SID banke, EIF in HBOR (hrvaško razvojno banko) vzpostavljena regionalna platforma (CEETT platforma), preko katere se bo s pomočjo Sklada tveganega kapitala za prenos tehnologij financiralo raziskovalne projekte univerz in raziskovalnih institutov v Sloveniji in na Hrvaškem v fazi preizkusa koncepta (t. i. »proof-of-concept phase«) z namenom komercializacije, ter novoustanovljena podjetja, ki so nastala s prenosom realiziranih projektov iz univerz in raziskovalnih institucij v podjetja (t.i. »spin-offs/outs«). V začetku leta 2023 je EIF zaključil skrben pregled in izbral kot upravljavca sklada za prenos tehnologij ekipo Vesna Venture Capital ter z izbranim upravljavcem v začetku leta 2024 tudi podpisal »Limited Partnership Agreement – LPA«. Vzpostavitev sklada

v Luksemburgu in začetek financiranja projektov in podjetij (pod pogojem mobilizacije tudi zasebnih sredstev) je predviden v sredini leta 2024.

V letu 2022 je bila izvedena druga širitev SEGIP v višini 98 mio EUR za ustanovitev sklada tveganega kapitala za naložbe v podjetja v zgodnji fazi razvoja in sklade zasebnega kapitala za naslavljanje problematike nasledstev v družinskih podjetjih. Sklad tveganega kapitala (VC sklad) bo nudil finančno podporo slovenskim mladim inovativnim MSP-jem v zgodnji fazi razvoja (v semenski fazi in zlasti v zagonski fazi) in fazi hitre rasti. Cilj je zlasti naslovitev tržne vrzeli na tem področju in podpora ekosistema tveganega kapitala, ki je v Sloveniji med najslabše razvitimi v EU. Za VC sklad je iz SEGIP predvidenih 44 milijonov EUR sredstev (SID banka in EIF vsak po 22 milijonov EUR). Skladi zasebnega kapitala za nasledstva (PE nasledstva) bodo podprli financiranje družinskih podjetij, ki bi zaradi neobstoja družinskega (sorodstvenega) naslednika ali njihove nepripravljenosti za prevzem lastništva in upravljanja ob umiku trenutnega lastnika (npr. zaradi upokojitve) bodisi popolnoma prenehala poslovati bodisi bila prodana po delih ali pod prisilo. Za PE sklade za nasledstva pa je iz SEGIP predvidenih 50 milijonov EUR sredstev (SID banka in EIF vsak po 25 milijonov EUR).

EIF je v drugi polovici leta 2023 za upravljavca VC sklada izbral ekipo Pan Adria Ventures, s katerim je v zaključevanju podpisa LPA. EIF je tudi tik pred podpisom LPA z obema upravljavcema PE skladov za nasledstva, ki sta bila prav tako izbrana že v letu 2023. Kot upravljavca sta bili izbrani družbi Prva Capital Partners d.o.o. (Skupina Prva d.o.o.) ter MS PE d.o.o. (lastnika MSIN d.o.o. in Salus d.d.). Vsi trije skladi bodo predvidoma ustanovljeni do konca leta 2024 ter registrirani v Sloveniji.

Po zaključeni širitvi se je obseg SEGIP povečal s prvotnih 100 milijonov EUR na 220 milijonov EUR.

VIII. IZVAJANJE SKLADA SKLADOV IN SKLADA SKLADOV COVID-19 IZ SREDSTEV ESIF

SID banka v okviru Sklada skladov, skladno s cilji operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020, za katerega je bil v letu 2017 sklenjen sporazum o financiranju v višini 253 mio EUR med Ministrstvom za gospodarski razvoj in tehnologijo in SID banko, izvaja finančne produkte, ki so posredno prek finančnih posrednikov (predvsem poslovnih bank, hranilnic in javnih skladov) in neposredno preko SID banke na razpolago slovenskim podjetjem in občinam. V letu 2022 je bila na področju energetske učinkovitosti znižana višina sporazuma za 18,27 mio EUR, na 234,73 mio EUR in v letu 2023 na področjih RRI in MSP za 8,515 mio EUR, na 226,215 mio EUR.

Poleg sredstev evropske kohezijske politike morajo izvajalci finančnih produktov zaradi zahteve po finančnem vzvodu zagotoviti še dodatna sredstva iz drugih virov. Skupaj z zahtevo po ponovni uporabi vrnjenih sredstev evropske kohezijske politike so imeli končni prejemniki tako zagotovljena še dodatna sredstva v okvirni višini 107 mio EUR, torej od sklenitve sporazuma do 31. 12. 2023 več kot 333 mio EUR.

SKLAD SKLADOV KOT UČINKOVITA PLATFORMA ZA PREHOD Z NEPOVRATNIH NA POVRATNA SREDSTVA

Z oblikovanjem Sklada skladov je bil tudi v Sloveniji po vzoru tujih praks narejen pomemben premik v smeri prehoda iz nepovratnih na povratne oblike financiranja. Vzpostavila se je ustrezna infrastruktura ter okrepilo znanje deležnikov za koriščenje evropskih kohezijskih sredstev v še večjem obsegu v naslednji finančni perspektivi. Povratna sredstva imajo namreč bistveno večjo učinkovitost kot nepovratna sredstva, predvsem zaradi večjega finančnega vzvoda, multiplikativnih učinkov ter revolving učinka na sredstva državnega proračuna. Z oblikovanjem Sklada skladov se je zagotavljal tudi finančni vzvod s strani zasebnega kapitala, to je finančnih posrednikov bank in hranilic, kar je hkrati omogočilo tudi široko dostopnost financiranja končnih prejemnikov preko razpoložljive bančne mreže.

Namen tako oblikovanega Sklada skladov je spodbujanje oziroma financiranje trajnostne gospodarske rasti in razvoja, inovacijskih vlaganj ter tekočega poslovanja z dolžniškimi in lastniškimi oblikami financiranja.

Finančni instrumenti so oblikovani na štirih področjih, kjer obstaja tržna vrzel financiranja, in sicer:

- raziskave, razvoj in inovacije;
- konkurenčnost malih in srednje velikih podjetij;
- energetska učinkovitost in
- urbani razvoj.

Glavne prednosti finančnih instrumentov Sklada skladov so predvsem:

- oblikovanje instrumentov na področju ugotovljenih tržnih vrzeli;
- pritegnitev zasebnega kapitala (zahtevan vzvod);
- multiplikativni učinki;
- tržna presoja projektov, vgrajena v sam proces;
- boljša finančna disciplina ter večji učinki podprtih projektov;
- trajnostni oziroma revolving značaj sredstev (ponovna uporaba sredstev);
- bolj učinkovita razporeditev razvojnih sredstev države;
- zmanjšana možnost zlorabe sredstev in zmanjšan vpliv na izkrivljanje konkurence.

Finančni instrumenti Sklada skladov končnim prejemnikom omogočajo vrsto prednosti tako z vidika kapitala in nižjih obrestnih mer kot tudi z vidika daljših ročnosti, manjših zahtev in/ali brez zahtev glede zavarovanj ter daljših moratorijev. V fazi implementacije SID banka finančnim posrednikom zagotavlja tudi ustrezno pravno in administrativno-tehnično podporo.

Poleg izbranih finančnih posrednikov se je v neposredno izvajanje finančnih instrumentov, kjer je bilo to potrebno za uspešno črpanje in plasiranje sredstev evropske kohezijske politike končnim prejemnikom, vključila tudi SID banka (v

marcu 2019 podpisani aneks k Sporazumu o financiranju), in sicer za EKP Posojila za celovito energetske prenovne javnih stavb (razpoložljivih sredstev EKP je 6,47 milijonov EUR), EKP Posojila za urbani razvoj (razpoložljivih sredstev EKP je 4,9 milijonov EUR) ter za EKP Posojila za raziskave, razvoj in inovacije (RRI; razpoložljivih je 20,8 milijonov sredstev EKP). Z izvajanjem finančnega instrumenta RRI iz novo vzpostavljenega sklada COVID-19 je SID banka pričela v letu 2020 (na voljo 5 milijonov EUR EKP sredstev), z namenom učinkovitega odziva na posledice epidemije COVID-19.

Za področje energetske prenovne stavb javnega sektorja so preko SID banke na voljo posojila v vrednosti od 100 tisoč EUR do 15 milijonov EUR, z ročnostjo od 5 do 25 let, z moratorijem na odplačilo glavnice do polovice ročnosti kredita in z milejšimi pogoji zavarovanja ali brez zavarovanja. Od začetka izvajanja do leta 2023 je bilo za izvajanje tega finančnega instrumenta na voljo skupaj približno 6,5 milijonov EUR sredstev evropske kohezijske politike.

Za področje urbanega razvoja so na voljo posojila v vrednosti od 500 tisoč EUR do 7 milijonov EUR, z ročnostjo od 3 do 25 let, z moratorijem na odplačilo glavnice do polovice ročnosti kredita ter z milejšimi pogoji zavarovanja ali brez zavarovanja. Od začetka izvajanja do leta 2023 bo na voljo skupaj približno 5 milijonov EUR sredstev evropske kohezijske politike za izvajanje tega finančnega instrumenta. Končni upravičenci za financiranje so zlasti mestne občine.

Za področje lastniškega in kvazi lastniškega financiranja so na voljo konvertibilna posojila in neposredne naložbe v lastniški kapital v obliki sofinanciranja z zasebnimi investitorji, ki se izvaja prek finančnega posrednika Slovenskega podjetniškega sklada. Konvertibilna posojila so na voljo v znesku do 75 tisoč EUR, z ročnostjo 5 let, z možnostjo podaljšanja za največ dve leti ter z moratorijem treh let. Višina naložb v lastniški kapital znaša od 100 tisoč EUR do 600 tisoč EUR, v primeru inovativnega podjetja pa do 1,2 milijona EUR. Naložba traja do 10 let. Končni upravičenci so mikro in mala podjetja. Do naložbe v lastniški kapital so upravičeni le končni prejemniki, ki imajo ob oddaji vloge za financiranje najmanj v obliki pisma o nameri že zagotovljen/-e dodatni/-e kapitalski/-e vložek/-e s strani zasebnega investitorja. Namen FI je, da se izboljša struktura virov financiranja inovativnih podjetij in da se jim omogoči financiranje poslovanja s konvertibilnimi posojili in naložbo v lastniški kapital do točke, ko postane njihovo poslovanje dobičkonosno in tako tudi dostopno za bančno financiranje. Od začetka izvajanja do leta 2023 je bilo za izvajanje tega finančnega instrumenta skupaj na voljo približno 6,5 milijonov EUR sredstev evropske kohezijske politike, saj je bil v letu 2023 izveden prenos 3,5 milijonov EUR sredstev na finančni instrument mikroposojil.

V letu 2023 so bila za področje razvoja, raziskav in inovacij podjetjem vseh velikosti (od zagonskih ali startup podjetij do samostojnih podjetnikov, mikro, malih, srednje

velikih ter velikih podjetij) prek izbranih finančnih posrednic (dveh poslovnih bank) in SID banke v obsegu 70,4 mio EUR sredstev evropske kohezijske politike na voljo posojila v vrednosti do 10 mio EUR, z ročnostjo do devet let, z daljšim, do triletnim moratorijem na odplačilo glavnice ter z milejšimi pogoji zavarovanja ali brez zavarovanja.

Za področje mikroposojil so bila zagonskim podjetjem, samostojnim podjetnikom, mikro in malim podjetjem prek finančnih posrednikov (hranilnice in javnega sklada) v obsegu 60,2 mio EUR sredstev evropske kohezijske politike na voljo posojila v vrednosti do 25.000 EUR, z ročnostjo do pet let, z daljšim, do 2,5-letnim moratorijem na odplačilo glavnice ter milejšimi pogoji glede zavarovanja.

Kot odziv na pandemijo covid-19 je SID banka v sodelovanju z MGRT že v letu 2020 vzpostavila nov Sklad skladov FI COVID-19 v višini 65 mio EUR iz evropske kohezijske politike, namenjen financiranju obratnih sredstev za izboljšanje likvidnosti ter investicij, raziskav, razvoja in inovacij za lažje okrevanje gospodarstva, prizadetega zaradi epidemije covid-19, ter v letu 2023 nadaljevala s plasiranjem mikroposojil preko finančnih posrednikov ter posojil za raziskave, razvoj in inovacije (RRI) neposredno slovenskim podjetjem z namenom omilitve posledic ekonomske krize zaradi epidemije covid-19.

Z mikroposojili COVID-19 je mikro, malim in srednje velikim podjetjem, samostojnim podjetnikom, zadrugam ter socialnim podjetjem na razpolago 60 milijonov EUR EKP sredstev. Višina kreditov je od 5.000 € do 25.000 €, z ročnostjo od 2 do 5 let, možnostjo moratorija na 1/2 ročnosti kredita ter financiranjem 100 % upravičenih stroškov, pri čemer se lahko financirajo tudi tisti upravičeni stroški, ki so nastali že od 1. 2. 2020 dalje ter z ugodno obrestno mero.

S posojili za raziskave, razvoj in inovacije COVID-19 RRI, ki se izvajajo neposredno preko SID banke, je podjetjem vseh velikosti in samostojnim podjetnikom na razpolago predvidoma 7,5 milijonov EUR sredstev, od tega 5 milijonov EUR sredstev EKP in 2,5 milijona EUR sredstev SID banke, za financiranje upravičenih stroškov naložb v opredmetena osnovna sredstva in neopredmetena sredstva, povezana z RRI. Višina kredita je od 10.000 EUR do 2,5 mio EUR, z ročnostjo od 3 do 9 let, možnostjo moratorija na 1/3 ročnosti kredita ter financiranje 100 % upravičenih stroškov, pri čemer se lahko financirajo tudi tisti upravičeni stroški, ki so nastali že od 1. 2. 2020 dalje ter z ugodno obrestno mero.

SID banka je zadnjo tranšo EKP sredstev Sklada skladov COVID-19 v skladu z načrtovano dinamiko v sporazumih o financiranju črpala že v letu 2021 ter Sklada skladov v letu 2022. Aktivnosti v okviru obeh skladov je tako v letu 2023 izvajala pospešeno, da bi do zaključka obdobja upravičenosti porabe sredstev v okviru

Operativnega programa izvajanja evropske kohezijske politike, t.j. 31. 12. 2023, realizirala upravičene izdatke v največjem možnem obsegu.

SID banka je skupaj s sodelujočimi finančnimi posredniki ter v okviru neposrednega izvajanja od konca decembra 2018 do konca decembra 2023 sklenila 10.636 poslov v skupni višini preko 500 mio EUR (od tega preko 311 mio EUR iz virov EKP sredstev, upoštevajoč tudi njihovo ponovno uporabo pri finančnih instrumentih mikroposojil in posojil za RRI).

Tabela 21: Alokacija sredstev do finančnih posrednikov in končnih prejemnikov (prva in ponovna poraba) v okviru Sklada skladov in Sklada skladov COVID-19

Finančni instrument	Višina sklenjenih finančnih sporazumov s finančnimi posredniki do 31. 12. 2023	Črpana sredstva s strani finančnih posrednikov do 31. 12. 2023	Št. sklenjenih poslov s KP do 31. 12. 2023	Znesek sklenjenih finančnih poslov s KP (EKP in vzvod) do 31. 12. 2023
RRI – Posojila in PG RRI MSP	86.178.212	86.178.212	264	141.870.065
Mikroposojila in PG MSP	178.121.001	178.121.001	10.298	335.088.425
Lastniško in kvazi lastniško financiranje	6.035.000	6.035.000,00	56	8.130.000
Energetska učinkovitost – Posojila	6.470.000	6.470.000,00	14	9.671.935
Urbani razvoj – Posojila	4.900.000	4.900.000	4	7.500.000,00
SKUPAJ	281.704.213	281.704.213	10.636	502.260.425

Upravljanje sredstev ESIF skladov preko strukture Sklada skladov zagotavlja učinkovit način upravljanja in porabe EU sredstev preko različnih finančnih instrumentov različnih naložbenih področij, vzpostavitve mreže finančnih posrednikov, ki omogočajo plasiranje oz. optimalno distribucijo ESIF sredstev preko finančnih instrumentov, uresničuje zaveze EK-ju po prehajanju s koriščenja nepovratnih sredstev na koriščenje povratnih oblik financiranja, zlasti z vključevanjem zasebnih virov (proračunska sredstva se nadomesti z zasebnimi sredstvi bank in hranilnic) in zagotavlja večjo učinkovitost javnih sredstev (revolving, multiplikativni učinek). Sklad skladov tudi povezuje institucije javnega spodbujevalnega sistema (Slovenski podjetniški sklad, SID banka, ipd.) v enovit okvir spodbujevalnih ukrepov, kar povečuje njihovo komplementarnost za doseganje večjih povezovalnih pozitivnih učinkov na gospodarstvo in urbani razvoj.

SID banka, pri kateri je že vzpostavljena ustrezna platforma za nadaljevanje izvajanja finančnih instrumentov za uspešno upravljanje in izvajanje Sklada skladov in Sklada skladov FI COVID-19, si bo zato aktivno prizadevala za nadaljevanje izvajanja finančnih instrumentov oz. upravljanja kohezijskih sredstev tudi po letu 2023.

Žal se je – namesto da bi se skladno s priporočili Evropske komisije in praksami tujih razvojno-spodbujevalnih bank povečeval delež povratnih oblik financiranja preko finančnih instrumentov – s sprejetim Programom evropske kohezijske politike za obdobje 2021–2027 za Republiko Slovenijo delež sredstev kohezijske politike za povratne oblike financiranja preko finančnih instrumentov bistveno znižal glede na obdobje 2014–2020.

SID banka si bo, upoštevajoč uspešno izvedeno upravljanje kohezijskih sredstev Sklada skladov 2014–2020, v okviru katerega so bila izvedena vsa črpanja, razviti vsi potrebni finančni instrumenti (9 finančnih instrumentov), vzpostavljene relacije z bankami in hranilnicami, ki so zagotovile dodaten finančni vzvod, ter spričo 10.636 sklenjenih poslov v skupni višini preko 500 mio EUR, tudi v prihodnje prizadevala za nadaljnje upravljanje le teh, predvsem pa spodbujala deležnike za povečevanje uporabe kohezijskih sredstev na povraten način, vključno s kombiniranjem povratnih in nepovratnih sredstev v enem instrumentu.

SID banka je v začetku leta 2023 uspešno opravila stebrno oceno pri Evropski komisiji, kar pomeni priznanje, da je SID banka sposobna zagotavljati raven zaščite finančnih interesov EU enako ravni Komisije pri neposrednem upravljanju proračuna EU. S tem je SID banka kot edina razvojno spodbujevalna oziroma finančna institucija v Sloveniji pridobila možnost kandidiranja za neposrednega izvajalskega partnerja Evropske komisije in za sklenitev pogodbe z Evropsko komisijo o posrednem upravljanju, podobno kot je izvajalski partner že Evropski investicijski sklad, Evropska banka za obnovo in razvoj ter nekatere druge nacionalne razvojne in spodbujevalne institucije v Evropi, ki so bile pozitivno stebrno ocenjene. SID banka je tako upravičeno zaupanja vreden partner tudi za deležnike na nacionalni ravni (ministrstva), za povečevanje njenega vključevanja v izvajanje nove kohezijske perspektive v obdobju 2021–2027 in drugih strategij in razvojnih politik Republike Slovenije.

IX. IZVAJANJE JAVNEGA POOBLASTILA PO ZJShemRS

Pooblastilo SID banki za opravljanje poslov pri izvajanju jamstvene sheme za podjetja izhaja iz Zakona o jamstveni shemi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/09 in 42/09, v nadaljevanju ZJShemRS). Republika Slovenija v navedenem zakonu pooblašča SID banko, da v njenem imenu in za njen račun opravlja vse posle v zvezi z izdajo, spremljanjem, unovčevanjem in izterjavo jamstev ter nadzor nad namensko porabo kreditov, zavarovanih z jamstvom po tem zakonu.

Kljub temu, da **je pridobivanje poroštev bilo omejeno na 31. 12. 2010** in po tem datumu ni bilo več možno pridobiti novih jamstev, SID banka poroča o izvajanju le-tega, saj **se aktivnosti** (unovčevanje, izplačila, izterjava, insolventni postopki, poročanja, pravdni postopki, itd.) **še vedno izvajajo**, skladno s tem pa se spreminja tudi statistika, iz katere lahko ugotavljamo rezultate ukrepa.

Z ZJShemRS je bil vzpostavljen sistem izdajanja državnih jamstev za obveznosti gospodarskih družb bonitetnih razredov A, B in C iz naslova dolgoročnih kreditov, najetih pri poslovnih bankah. **Namen zakona je bil sprostitvev kreditnega krča**, ki je nastal zaradi globalne finančne krize oziroma njenih posledic – predvsem zmanjšana dostopnost do virov poslovnih bank in s tem tudi manjši dotok denarja v slovensko gospodarstvo. **V prvotno načrtovani obliki je shema predvidevala poročstva samo za podjetja A in B bonitetnega razreda** (usmerjenost v sistemsko tržno vrzel in ne primere, ki sami po sebi niso več kreditno sposobni), po razpravi v DZ pa je bila, kljub opozorilom o pričakovanem najmanj 25-odstotnem škodnem rezultatu, **shema razširjena še na podjetja iz bonitetnega razreda C**, z argumentom, da ravno ta najbolj potrebujejo pomoč. Poleg tega shema ni predvidevala pogoja ustreznega zavarovanja.

Od celotne jamstvene kvote, ki je znašala 1,2 mrd EUR, je bilo do 31. 12. 2010, ko se je zaključil zakonski rok za izdajanje jamstev po tej shemi, poslovnim bankam na skupno 15 avkcijah razdeljeno skupno za 809,4 mio EUR jamstvene kvote.

Poslovne banke so na podlagi razdeljenih kvot podjetjem odobrile 581 kreditov v skupni višini 840,5 mio EUR, ki so bili zavarovani z državnim jamstvom Republike Slovenije v skupni višini 310,1 mio EUR. Tako je jamstvena shema za podjetja slovenskim podjetjem pomagala pri pridobivanju potrebnih finančnih sredstev v pogojih takrat trajajoče globalne finančne in gospodarske krize.

Na dan 31. 12. 2023 ni bila aktivna več nobena kreditna pogodba (na dan 31. 12. 2022 je bila aktivna še ena kreditna pogodba). V letu 2023 SID banka ni prejela v obravnavo nobenega zahtevka za unovčenje izdanih jamstev Republike Slovenije (skupaj je SID banka v obdobju 2009–2023 prejela 346 zahtevkov). Po prejemu

zahtevane dokumentacije SID banka preverja izpolnjevanje pogojev, določenih s predpisi, saj ob izdaji poroštov zaradi določb ZJShemRS in uredbe vseh pogojev ni bilo mogoče preverjati (npr. kreditne pogodbe so se sklepale po izdaji poroštva). Glede na izpolnjene pogoje ZJShemRS je **v obdobju 2009–2023 Ministrstvo za finance izplačalo poslovnim bankam sredstva v skupni višini 75,42 mio EUR** na podlagi 298 zahtevkov za unovčenje. V primeru izplačanega jamstva, mora poslovna banka po prejemu unovčenega zneska začeti izterjavo, skladno s predpisi in pogodbo o jamstvu, v primeru insolventnega postopka dolžnika pa prijavo terjatev v skladu z Uredbo o izvajanju Zakona o jamstveni shemi Republike Slovenije (Uradni list RS, 35/09, 43/09, 4/10, 42/10 in 105/11) opravi in vodi Državno odvetništvo Republike Slovenije.

X. IZVAJANJE JAVNEGA POOBLASTILA PO ZJShemFO

Pooblastilo SID banki za opravljanje poslov pri izvajanju jamstvene sheme za fizične osebe izhaja iz Zakona o jamstveni shemi Republike Slovenije za fizične osebe (Uradni list RS, št. 59/09, v nadaljevanju ZJShemFO). Republika Slovenija v navedenem zakonu pooblašča SID banko, da v njenem imenu in za njen račun opravlja vse posle v zvezi z izdajo, spremljanjem, unovčevanjem in izterjavo jamstev ter nadzor nad namensko porabo kreditov, zavarovanih z jamstvom po tem zakonu.

Z ZJShemFO je bilo fizičnim osebam omogočeno pridobivanje jamstev RS za kredite do višine 100.000 EUR oziroma 10.000 EUR, odvisno od kategorije kreditorejmalcev. Jamstvena shema za fizične osebe kot protikrizni ukrep države je zajemal štiri kategorije kreditorejmalcev in sicer zaposlene za določen čas, kreditorejmalce, ki prvič rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje, mlade družine in brezposelne.

Tabela 22: Podatki o jamstvih izdanih fizičnim osebam po ZJShemFO

Št. avkcije	Datum avkcije	Znesek razpisane jamstvene kvote v EUR	Znesek dodeljene jamstvene kvote v EUR	% jamstva RS	Porabljena kvota (Znesek kreditov zavarovanih z jamstvom RS) v EUR	Znesek kreditov v EUR	Št. kreditov
1	2.10.2009	50.000.000,0	30.800.000,0	50 %	6.513.097,9	13.026.195,8	244
2	2.10.2009	10.000.000,0	7.600.000,0	100 %	1.646.355,0	1.646.355,0	239
3	3.2.2010	50.000.000,0	27.300.000,0	50 %	8.438.468,0	16.876.936,0	293
4	3.2.2010	20.000.000,0	6.600.000,0	100 %	1.290.701,0	1.290.701,0	186
5	6.10.2010	20.000.000,0	10.300.000,0	50 %	1.201.005,0	2.402.010,0	39
6	6.10.2010	5.000.000,0	2.300.000,0	100 %	174.667,0	174.667,0	27
Skupaj		155.000.000,0	84.900.000,0		19.264.293,9	35.416.864,8	1.028
Zakonska kvota					350.000.000,0		

Celotna jamstvena kvota, ki naj bi se po ZJShemFO razdelila v obdobju od leta septembra 2009 do 31. 12. 2010, je znašala 350 mio EUR, od tega je bilo **50 mio EUR kvote namenjene za kategorijo brezposelnih kreditorejmalcev**. Do konca leta 2010 je SID banka izvedla šest avkcij, na osnovi katerih je bilo poslovnim bankam dodeljene za 84,9 mio EUR jamstvene kvote.

Na dan 31. 12. 2023 je bilo odprtih še 49 kreditov s stanjem glavnice v višini 1,4 mio EUR za katere znaša jamstvo Republike Slovenije 0,71 mio EUR. SID banka v letu

2023 ni prejela v obravnavo nobenega zahtevka za unovčenje (v letih 2010–2023 skupaj 113 zahtevkov).

V primeru izplačanih jamstev in ob izpolnjevanju pogojev SID banka začne s postopkom izterjave za plačana jamstva. V primeru, da kreditojemalec v roku osmih dni od prejema poziva ne izpolni svoje obveznosti, SID banka zadevo preda v izvršbo na Finančno upravo Republike Slovenije.

XI. IZVAJANJE JAVNEGA POOBLASTILA PO 65. ČLENU ZIUZEOP

Pooblastilo SID banki za opravljanje poslov pri izvajanju poroštvene sheme izhaja iz 65. člena Zakona o interventnih ukrepih **za zajezitev epidemije covid-19** in omilitev njenih posledic za državljane in gospodarstvo (Uradni list RS, št. 49/20, 61/20, 152/20 - ZZUOOP, 175/20 – ZIUOPDVE, 15/21 – ZDUOP, 206/21 – ZDUPŠOP in 21/23 – odl. US; v nadaljevanju **ZIUZEOP**). Republika Slovenija v petem odstavku 65. člena ZIUZEOP pooblašča SID banko, da v njenem imenu in za njen račun opravlja vse posle v zvezi z unovčevanjem poroštev, spremljanjem in izvedbo vseh potrebnih ukrepov za uveljavljanje regresnih terjatev ter da po plačilu porošstva preveri izpolnjevanje pogojev po Zakonu o interventnem ukrepu odloga plačila obveznosti kreditojemalcev (Uradni list RS, št. 36/20, 49/20 - ZIUZEOP in 203/20 – ZIUOPDVE; v nadaljevanju **ZIUOPOK**), na podlagi katerih je poslovna banka odobrila odlog plačila obveznosti iz kreditne pogodbe. Skladno s 13. členom Uredbe o izvajanju 65. člena ZIUZEOP (Uradni list RS, št. 67/20, v nadaljevanju uredba), SID banki za izvajanje poslov v zvezi s poroštveno shemo pripada mesečno nadomestilo, ki je urejeno v pogodbi med Republiko Slovenijo in SID banko.

Kljub temu, da je bilo pridobivanje poroštev Republike Slovenije za odloge plačil kreditov omejeno do 31. 3. 2021 in se je **rok za unovčitev poroštev Republike Slovenije** po 65. členu ZIUZEOP za odloge plačil kreditnih obveznosti **iztekel konec leta 2022**, SID banka poroča o izvajanju te poroštvene sheme, saj se določene aktivnosti (izterjava, prijava terjatev Republike Slovenije v insolventne postopke kreditojemalcev, poročanja ministrstvu, pristojnemu za finance ipd.) še vedno izvajajo.

Zakon je bil v letu 2020 sprejet kot interventni ukrep na podlagi **Začasnega okvira Evropske komisije** za ukrepe **državnih pomoči** v podporo gospodarstvu ob izbruhu Covid-19 (2020/C 91 I/01) z dne 19. marca 2020 (Začasni okvir) in kasnejših dopolnitev Začasnega okvira, ki so vplivale na izvajanje poroštvene sheme. Na podaljšanje izvajanja pooblastila iz 65. člena ZIUZEOP sta vplivala še dva zakonodajna protikoronska paketa PKP6 oziroma ZIUOPDVE in PKP7 oziroma ZIUOPDVE, sprejeta ob koncu leta 2020.

Namen ukrepa je bil bankam zagotoviti poroštvo Republike Slovenije za največ **12-mesečne odloge plačil kreditnih obveznosti** po ZIUOPOK, ki so bili odobreni pravnim in fizičnim osebam. Razpoložljivi znesek poroštev za odložene kreditne obveznosti je znašal 200 milijonov EUR. Do zaključka prejema prijav poroštev za odloge plačil kreditnih obveznosti v shemo, to je do 31. 3. 2021, je bilo skladno s 65. členom ZIUZEOP prijavljenih skupno 10.912 odlogov plačil kreditnih obveznosti

pravnih in fizičnih oseb, v skupnem znesku 146,3 milijona EUR, za plačilo katerih je Republika Slovenija kot porok jamčila bankam v višini 58,7 milijona EUR. Delež poročstva Republike Slovenije je znašal 25 % ali 50 % zneska odloženih kreditnih obveznosti, pri čemer je višji odstotek poročstva (50 %) veljal v primeru kreditorejmalcev, ki so opravljali dejavnost, za katero je bilo z vladnim ali občinskim odlokom določeno, da se opravljanje storitve oziroma prodaja blaga zaradi epidemije začasno prepove, in v primeru kreditorejmalcev, ki so fizične osebe. Glede na izpolnjene pogoje iz ZIUOPOK, 65.člena ZIUZEOP in vladne uredbe je Ministrstvo za finance v letih 2021 in 2022 poslovnim bankam izplačalo poročstva v skupni višini 24 tisoč EUR iz naslova sedmih zahtevkov za unovčenje.

SID banka je v letu 2023 izvajala še aktivnosti, povezane s spremljanjem poročil bank o poteku izterjave že plačanih poroštev in o stanju terjatev Republike Slovenije iz naslova plačanih poroštev ter spremljanjem insolventnih postopkov kreditorejmalcev, za katere je bilo unovčeno poročstvo. O stanju terjatev Republike Slovenije iz naslova plačanih poroštev je poročala ministrstvu, pristojnemu za finance, prek Državnega odvetništva Republike Slovenije pa je prijavljala terjatve Republike Slovenije v postopke zaradi insolventnosti.

XII. IZVAJANJE JAVNEGA POOBLASTILA PO ZDLGPE

Pooblastilo SID banki za opravljanje poslov pri izvajanju poroštvene sheme izhaja iz Zakona o zagotovitvi dodatne likvidnosti gospodarstvu za omilitev posledic epidemije covid-19 (Uradni list RS, št. 61/20, 152/20 - ZZUOOP, 175/20 – ZIUOPDVE; v nadaljevanju **ZDLGPE**). Republika Slovenija v četrtem odstavku 7. člena ZDLGPE pooblašča SID banko, da v njenem imenu in za njen račun opravlja vse posle v zvezi z unovčevanjem poroštev, spremljanjem in izvedbo vseh potrebnih ukrepov za uveljavljanje regresnih terjatev, ter da po sklenitvi kreditne pogodbe in prejemu kreditne dokumentacije od bank formalno pregleda seznam za preverjanje pogojev, po plačilu poroštva pa preveri izpolnjevanje pogojev po navedenem zakonu, na podlagi katerih je banka odobrila kredit. Skladno z 12. členom ZDLGPE SID banki za izvajanje poslov v zvezi s poroštveno shemo pripada mesečno nadomestilo, ki je urejeno v pogodbi med Republiko Slovenijo in SID banko.

Zakon je bil v letu 2020 sprejet kot začasni ukrep na podlagi **Začasnega okvira Evropske komisije** za ukrepe **državnih pomoči** v podporo gospodarstvu ob izbruhu Covid-19 (2020/C 91 I/01) iz 19. marca 2020 (Začasni okvir) in kasnejših dopolnitev Začasnega okvira. Kasnejše spremembe Začasnega okvira so vplivale na izvajanje poroštvene sheme ob pogoju sprejema zakonodajnih sprememb. Na izvajanje ZDLGPE je tako vplival še zakonodajni protikoronski paket PKP5 oziroma ZZUOOP, s katerim se je, med drugimi spremembami, izvajanje začasnega ukrepa podaljšalo iz prvotnega končnega datuma za sklenitev kreditnih pogodb 31. 12. 2020 na 30. 6. 2021. Dodatne spremembe zakona so začele veljati s sprejemom protikoronskega paketa PKP6 oziroma ZIUOPDVE, sprejete novembra 2020.

Kljub temu, da je bilo **pridobivanje poroštev Republike Slovenije** za likvidnostne kredite gospodarskih družb **omejeno do 30. 6. 2021**, SID banka poroča o izvajanju te poroštvene sheme, saj se določene aktivnosti (poročanja bank o odprtih stanjih kreditov, obračun poroštvenih premij, unovčenje, izplačila poroštev, izterjava plačanih poroštev, prijava terjatev Republike Slovenije v insolventne postopke kreditorejmalcev, poročanja ministrstvu, pristojnemu za finance itd.) še vedno izvajajo, posledično pa se spreminja tudi statistika, iz katere lahko ugotavljamo rezultate ukrepa.

Republika Slovenija je prevzela poroštveno obveznost v primeru kreditnih pogodb po ZDLGPE, ki so izpolnjevale pogoj sklenitve najkasneje do 30. 6. 2021 in ročnost kredita **ni presegala petih let**, kredit pa je bil namenjen financiranju osnovne dejavnosti kreditorejmalca, in sicer financiranju novih ali dokončanju že začelih naložb, financiranju obratnega kapitala ali financiranju poplačila obveznosti iz kreditnih pogodb, ki so bile sklenjene v obdobju po 12. 3. 2020 do uveljavitve tega zakona in so izpolnjevale pogoje po ZDLGPE. Kredit ni smel biti namenjen financiranju povezanih družb ali družb s sedežem v tujini. Skupni znesek glavnih kreditnih pogodb, sklenjenih

v skladu z ZDLGPE, je bil **omejen na 2 milijardi EUR. Delež poroštva** Republike Slovenije je znašal **70 % glavnice** kredita, odobrenega velikemu podjetju oziroma **80 % glavnice** kredita, odobrenega mikro, majhnemu ali srednjemu podjetju (MSP), pri čemer se velikost podjetja upošteva skladno s pravili iz Uredbo 651/2014/EU.

Do 30. 6. 2021 je bilo v poroštveno shemo po ZDLGPE prijavljenih v skupni višini **83,5 milijona EUR glavnice** kreditnih pogodb, za plačilo katerih Republika Slovenija kot porok jamči bankam v višini **60,9 milijona EUR**. Tako je država z začasnim ukrepom v obliki bančnih kreditov, zavarovanih s poroštvom Republike Slovenije, zagotovila likvidnost slovenskemu gospodarstvu za **omilitev posledic COVID-19** in preprečila hujšo gospodarsko škodo.

Aktivnosti SID banke so se pri izvajanju pooblastila v letu 2023 nadaljevale na področju spremljave neodplačanih stanj kreditov po ZDLGPE za namen ugotavljanja višine potencialne izpostavljenosti Republike Slovenije iz naslova poroštva, obravnave zahtevkov bank za unovčitev poroštva Republike Slovenije za zapadle in neporavnane kreditne obveznosti kreditorejmalcev in vsebinskega preverjanja izpolnjevanja pogojev za unovčitev, ki ga je SID banka opravila v zakonskem roku enega meseca po plačilu poroštva. Po plačanih poroštvih je sledilo spremljanje aktualne terjatve Republike Slovenije v postopkih izterjave in zbiranje podatkov in informacij o poteku izterjave preko poročil bank. SID banka je izvajala tudi spremljavo insolventnih postopkov, uvedenih nad kreditorejmalci, in prek Državnega odvetništva Republike Slovenije pravočasno prijavljala terjatve Republike Slovenije v postopke zaradi insolventnosti.

SID banka je v preteklem letu vse zahtevane podatke o stanjih neodplačanih kreditov in stanju terjatev Republike Slovenije ter poteku izterjav za že izplačana poroštva kvartalno poročala ministrstvu, pristojnemu za finance, ter obračunavala letno poroštveno premijo.

Na dan **31. 12. 2023** je **stanje** neodplačanih **glavnice kreditov** skupaj znašalo **22,0 milijonov EUR**, za plačilo katerih Republika Slovenija kot **porok jamči v višini 16,5 milijona EUR**.

Za primer unovčenja poroštva banka posreduje SID banki zahtevek za unovčitev poroštva najpozneje v šestih (6) mesecih od nastopa dogodka neplačila ali neporavnane dospele obveznosti iz kreditne pogodbe, ki je zavarovana s poroštvom. Skladno z določili vladne Uredbe o izvajanju ukrepa poroštva po ZDLGPE (Uradni list RS, št. 90/20) se plačila poroštvene obveznosti Republike Slovenije poslovnim bankam izvedejo v denarju v breme proračuna Republike Slovenije.

V letu 2023 je SID banka v obravnavo prejela en zahtevek za unovčitev poroštva Republike Slovenije (v letu 2022 dva zahtevka) za neplačano kreditno obveznost kreditorejmalca, nad katerim je bil uveden stečajni postopek. Ministrstvo za finance je banki zahtevani znesek iz zahtevka za unovčitev v letu 2023 tudi izplačalo. Skupno je bilo bankam do konca leta 2023 po treh zahtevkih izplačanih 60.526,75 EUR poroštva. Po prejemu plačila poroštva poslovna banka začne izterjavo nad kreditorejmalcem v

celotnem znesku dolga, tudi v delu plačanega poročstva Republike Slovenije. SID banka je v pregledu kreditne in ostale dokumentacije banke v roku enega meseca po plačilu poročstva ugotovila, da so bili zakonski pogoji za plačilo poročstva v celoti izpolnjeni.

XIII. IZVAJANJE JAVNEGA POOBLASTILA PO ZSJSM

Pooblastilo SID banki za opravljanje poslov pri izvajanju stanovanjske jamstvene sheme za mlade izhaja iz Zakona o stanovanjski jamstveni shemi za mlade (Uradni list RS, št. 54/22, v nadaljevanju **ZSJSM**).

Republika Slovenija v prvem odstavku 4. člena ZSJSM pooblašča SID banko, da v njenem imenu in za njen račun opravlja vse posle v zvezi z izdajo, spremljanjem, unovčevanjem in izterjavo jamstev ter nadzor nad namensko porabo kreditov, zavarovanih z jamstvom po tem zakonu, na podlagi poročil bank. Pooblastilo SID banki obsega tudi javno objavo povabila bankam k oddaji ponudb za dodelitev jamstvenih kvot. SID banka po poteku roka za oddajo ponudb za dodelitev jamstvenih kvot izvede oceno prejetih ponudb z vidika izpolnjevanja pogojev in meril iz zakona, Uredbe o izvajanju ZSJSM (Uradni list RS, št. 75/22; v nadaljevanju uredba) in povabila. SID banka v imenu in za račun Republike Slovenije nato z izbranimi bankami sklene pogodbe o dodelitvi jamstvenih kvot. Zakon še določa, da bo Republika Slovenija izdajala jamstva po tem zakonu najdlje do 31. 12. 2032. Skladno z 28. členom uredbe, SID banki za izvajanje poslov v zvezi z jamstveno shemo pripada letno nadomestilo.

Namen ukrepa jamstev za **stanovanjske kredite** je omogočiti mladim, ki **prvič rešujejo stanovanjsko vprašanje**, lažji dostop do stanovanjskih kreditov ob jamstvu Republike Slovenije. Kredit je lahko namenjen za nakup, gradnjo, prenovo ali dograditev stanovanjske nepremičnine, rekonstrukcijo ali spremembo namembnosti stanovanja s katero kreditojemalec rešuje svoje prvo stanovanjsko vprašanje in sicer pod pogoji, da je ročnost posameznega kredita lahko največ 30 let, glavnica kredita za posamezno stanovanjsko nepremičnino je omejena na največ 200.000,00 EUR, kredit pa mora biti za kreditojemalca cenovno ugodnejši od kredita brez jamstva države, kar je zagotovljeno z zakonskim določilom, da mora biti učinkovita obrestna mera (EOM) na dan sklenitve kreditne pogodbe nižja od EOM kredita pod enakimi pogoji, ki bi ga isti kreditojemalec najel pri isti banki brez jamstva države. Kreditojemalec mora še zagotoviti lastno udeležbo v višini najmanj 20 % sredstev glavnice kredita in hipotekarno zavarovanje kredita na nepremičnini, ki je predmet kreditiranja.

Jamstva države se lahko izdajo bankam za obveznosti iz naslova stanovanjskih kreditov polnoletnih **fizičnih oseb**, ki bodo v letu izdaje jamstva stare **največ 38 let** in so na dan vložitve vloge za kredit državljani Republike Slovenije s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji. Hkrati mora potencialni kreditojemalec izpolnjevati pogoj bodisi, da je član **mlade družine**, bodisi da ima **sklenjeno delovno razmerje za določen ali nedoločen čas**, pri čemer je njegova povprečna neto

plača v treh mesecih pred vložitvijo vloge za kredit enaka ali nižja od 1,5 kratnika zadnje znane povprečne mesečne neto plače v Republiki Sloveniji na dan vložitve vloge in njegovi skupni obdavčljivi dohodki, ki niso oproščeni plačila dohodnine, v letu pred najemom kredita, niso presegli 1,5 kratnika zadnje znane povprečne letne neto plače v Republiki Sloveniji.

Odločitev o odobritvi stanovanjskega kredita z jamstvom države po ZSJSM je sprejeta na strani bank, ki so pri obravnavi vloge za kredit zavezane poleg pogojev ZSJSM in uredbe spoštovati tudi ostalo zakonodajo, ki ureja kreditiranje potrošnikov.

Republika Slovenija kot porok jamči poslovni banki v višini **100 % glavnice in pogodbenih obresti** iz kreditnih pogodb. Jamstvo države ne pokriva stroškov izterjave in zamudnih obresti. Skupni znesek jamstvenih kvot **znaša 300 milijonov EUR letno** in se letno obnavlja v tej višini do 31. 12. 2032. SID banka lahko znotraj posameznega koledarskega leta objavi več povabil, v kolikor je za to izražen interes bank in razpoložljiva jamstvena kvota ni bila v celoti razdeljena. Banke lahko sodelujejo s ponudbo pri naslednjem povabilu, ki je objavljeno znotraj istega koledarskega leta, le v primeru, če so že dodeljeno jamstveno kvoto predhodnega povabila znotraj istega koledarskega leta porabile v deležu vsaj 70 % ali jim jamstvena kvota v tem koledarskem letu še ni bila dodeljena.

SID banka je v letu 2023 izvajala aktivnosti iz omenjenega pooblastila, ki so bile v povezane z **objavo drugega povabila bankam** k oddaji ponudb za dodelitev jamstvenih kvot. Trem bankam je bilo na podlagi njihovih ponudb v januarju 2023 razdeljenih **70 milijonov EUR jamstvenih kvot**. Znesek jamstvene kvote je bil posamezni banki dodeljen na podlagi konkurenčne ponudbe banke, ki je vsebovala znesek licitirane jamstvene kvote, upoštevajoč skupno EOM, po kateri je pripravljena odobriti kredite kreditojemalcem. Skrajni rok za sklenitev kreditnih pogodb iz naslova dodeljene jamstvene kvote po drugem povabilu, dogovorjen z bankami v pogodbi o dodelitvi jamstvene kvote, se je iztekel 31. 1. 2024. SID banka je informacije o razdelitvi jamstvene kvote bankam objavila tudi na svoji spletni strani.

Podrobneje so podatki o razdelitvi jamstvene kvote po posameznih povabilih do konca leta 2023 prikazani v tabeli na naslednji strani.

Tabela 23: Podatki o razdeljeni jamstvi kvoti po povabilih SID banke k oddaji ponudb bank za dodelitev jamstvene kvote po ZSJSM

Št. povabila	Razpisana jamstvena kvota (v EUR)	Rok za oddajo ponudb bank	Dodeljena jamstvena kvota (v EUR)	Število bank	Rok za sklenitev kreditnih pogodb
01-2022	300.000.000,00	16.08.2022	28.000.000,00	4	01. 03. 2024
02-2023	300.000.000,00	09.01.2023	70.000.000,00	3	31. 01. 2024
Skupaj			98.000.000,00		

Jamstva države po ZSJSM so bila v letu 2023 nizko koriščena. Do zaključka leta 2023 so banke na podlagi prejete jamstvene kvote v shemo prijavile pet (5) stanovanjskih kreditov z jamstvom Republike Slovenije v skupni višini pogodbenih glavnih 551 tisoč EUR. Na dan 31. 12. 2023 je bilo skupno poročano stanje glavnih v shemo prijavljenih kreditov v višini 541 tisoč EUR. SID banka je podatke o prijavi novih kreditov v shemo (mesečno) in stanjih neodplačanih glavnih kreditov oziroma potencialni izpostavljenosti Republike Slovenije iz naslova poroštva (kvartalno) v zahtevanih rokih skladno z uredbo poročala ministrstvu, pristojnemu za finance.

Stanovanjski krediti za mlade po ZSJSM se v bankah **odobravajo kot izjema od makrobonitetnih omejitev Banke Slovenije**. Banke tako ob prejemu vloge za kredit z jamstvom Republike Slovenije ugotavljajo kreditno sposobnost kreditnojemalcev, ki ne morejo najeti kredita po redni ponudbi banke, bi pa lahko najeli stanovanjski kredit z jamstvom države po jamstveni shemi za mlade, če izpolnjujejo tudi ostale pogoje, ki izhajajo iz zakona in uredbe. Razlogi za nizko izkoriščenost jamstvene sheme v letu 2023 izhajajo tudi iz dejstva, da se je že po osnovnem namenu zakona **ozek ciljni krog upravičencev do kredita**, po katerem so bili krediti omejeni na kreditnojemalce katerih **kreditna sposobnost je praviloma nizka** in po veljavnem Sklepu Sveta Banke Slovenije o makrobonitetnih omejitvah kreditiranja potrošnikov (Sklep Banke Slovenije) niso kreditno sposobni za pridobitev kredita, s spremembo Sklepa Banke Slovenije, ki se je uveljavil 1. julija 2023, **še dodatno zožil**. Za banke zavezujoči makrobonitetni ukrepi, vezani na omejitve kreditiranja prebivalstva, ki omejujejo upravičence do kredita z jamstvom, so se v sredini leta 2023 spremenili s sprejemom novele zakona o makrobonitetnem nadzoru bančnega sistema, kateremu je sledila sprememba oziroma sprejem novih dveh sklepov Banke Slovenije, prvega o makrobonitetnih omejitvah kreditiranja potrošnikov in drugega o določitvi zneska minimalne kreditne sposobnosti potrošnika. **S spremembami makrobonitetnih ukrepov v sredini leta 2023** in sprejemom omenjenih dveh sklepov Banke Slovenije se je **omilila pomembna omejitev v ZSJSM**, povezana z omejevanjem dostopa do kredita z jamstvom le upravičencem z nizko kreditno sposobnostjo, in odpravil neposreden vpliv spremembe višine bruto minimalne plače **na kreditno sposobnost potrošnikov**, predvsem tistih **z nižjimi prihodki**, ki jih neposredno naslavlja tudi ZSJSM. Po spremembi omenjenega Sklepa Banke Slovenije, ki je sprostila makrobonitetne ukrepe in zvišala prag kreditno sposobnih potrošnikov, so do kredita iz redne ponudbe bank prišli tudi prej kreditno

manj sposobni kreditojemalci. Banke so po spremembi sklepa Banke Slovenije lahko kreditirale tudi delež potrošnikov, ki ga prej zaradi omejitev v Sklepu niso mogle, ukrep državnih jamstev po ZJSMS pa je posledično postal še manj relevanten.

Jamstvo za kredit po ZJSMS banka lahko unovči ob odstopu od kreditne pogodbe oziroma ob končni zapadlosti kreditnih obveznosti. Banka mora poziv za unovčitev jamstva Republike Slovenije predložiti SID banki v roku šestih (6) mesecev od odstopa od kreditne pogodbe ali redne končne zapadlosti v primeru, da ne bi odstopila od kreditne pogodbe. SID banka po formalnem pregledu poziva za unovčitev, le tega posreduje ministrstvu, pristojnemu za finance, v izplačilo. SID banka preveri izpolnjevanje pogojev za unovčitev jamstva po zakonu in pripadajoči vladni uredbi ter skladnost sklenjenih kreditnih pogodb z zakonom v treh (3) mesecih po izplačnem jamstvu. Če SID banka ugotovi, da je banka kredit odobrila v nasprotju s pogoji zakona ali uredbe, od banke zahteva vračilo zneska plačanega jamstva skupaj z zakonitimi zamudnimi obrestmi.

Po plačilu jamstva SID banka kreditojemalcu in/ali poroku in/ali zastavitelju pošlje zahtevek za plačilo zneska kredita, za katerega je bilo unovčeno jamstvo. Če dolžnik ne ugovarja pozivu, se zahtevek šteje za izvršilni naslov v postopku izvršbe po Zakonu o davčnem postopku. Finančna uprava Republike Slovenije je pristojna na predlog SID banke v imenu in za račun Republike Slovenije izterjevati znesek kredita v skladu z zakonom, ki ureja davčni postopek. Če dolžnik ugovarja obstoju in/ali višini obveznosti, SID banka dokumentacijo posreduje Državnemu odvetništvu Republike Slovenije, ki v imenu in za račun Republike Slovenije začne postopke za izterjavo v skladu s predpisi o izvršbi in zavarovanju.

XIV. IZVAJANJE JAVNEGA POOBLASTILA PO ZORZFS

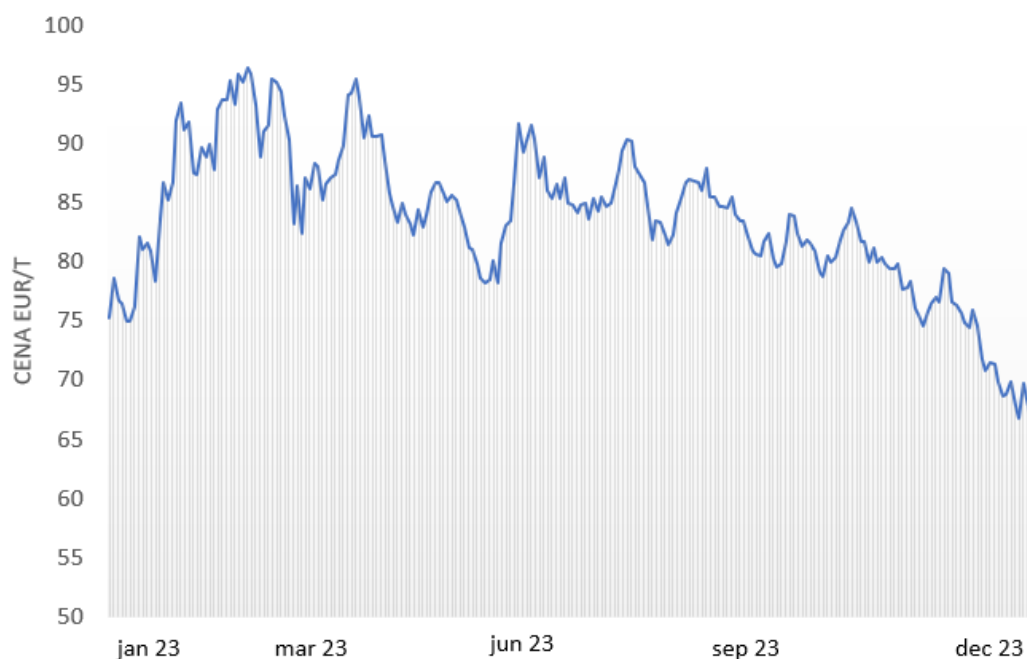
SID banka je ob zaključku leta 2023 od Republike Slovenije prejela novo pooblastilo za izvajanje **poroštvene sheme po poplavah iz avgusta 2023** s sprejemom Zakona o obnovi, razvoju in zagotavljanju finančnih sredstev (Uradni list RS, št. 131/23, v nadaljevanju **ZORZFS**) z dne 22. decembra 2023. Republika Slovenija v prvem odstavku 101. člena ZORZFS pooblašča SID banko, da v njenem imenu in za njen račun opravlja vse posle v zvezi s spremljanjem in unovčevanjem poroštEV, da spremlja in izvaja vse potrebne ukrepe za uveljavljanje regresnih terjatev ter da po plačilu poroštva preveri izpolnjevanje pogojev po zakonu, na podlagi katerih je banka odobrila kredit s poroštvom države. SID banka opravlja tudi naloge glede zbiranja, preverjanja upravičenosti in pošiljanja zahtevkov bank za plačilo subvencije pogodbene obrestne mere za bančne kredite, ki bodo lahko odobreni, v poplavah in plazovih v avgustu 2023, prizadetim fizičnim osebam in gospodarskim subjektom v Sloveniji.

Aktivnosti SID banke ob koncu leta 2023 so se izvajale na področju vzpostavitve pogojev v banki za izvajanje poslov po pooblastilu Republike Slovenije, vzpostavitve podlag za sodelovanje in poročanje bank in sodelovanja z ministrstvom, pristojnim za finance, pri oblikovanju podzakonskih uredbenih določil za poroštva za kredite gospodarskim subjektom. Aktivnosti za vzpostavitev pogojev za izvajanje pooblastila Republike Slovenije po ZORZFS se nadaljujejo tudi v letu 2024.

XV. IZVAJANJE JAVNEGA POOBLASTILA PO ZVO-2

SID banka je na podlagi 181. člena Zakona o varstvu okolja⁵⁰ tudi v letu 2023 izvajala funkcijo uradne dražiteljice v imenu Republike Slovenije in za njen račun na dražbah pravic do emisije toplogrednih plinov v skladu z Uredbo (EU) št. 1031/2010 z dne 12. 11. 2010 o časovnem načrtu, upravljanju in drugih vidikih dražbe pravic do emisije toplogrednih plinov na podlagi Direktive 2003/87/ES Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi sistema za trgovanje s pravicami do emisije toplogrednih plinov v Uniji, spremenjeno z Uredbo Komisije (EU) št. 1210/2011 z dne 23. 11. 2011. Uredba (EU) št. 1031/2010 in Uredba Komisije (EU) št. 1210/2011, sta bili v decembru 2023 razveljavljeni in nadomeščeni z Delegirano uredbo Komisije (EU) 2023/2830 z dne 17. 10. 2023 o dopolnitvi Direktive 2003/87/ES Evropskega parlamenta in Sveta z določitvijo pravil o časovnem načrtu, upravljanju in drugih vidikih dražbe pravic do emisije toplogrednih plinov.

Slika 55: Gibanje cen emisijskih kuponov v letu 2023

Vir: Bloomberg

Banka je v letu 2023 kot uradna dražiteljica emisijskih kuponov sodelovala na 143 dražbah, na katerih je bilo prodanih skupaj 2.239.000 enot pravic. Znesek kupnine je znašal 186.510 tisoč EUR. V letu 2023 je bilo izvedenih pet dražb emisijskih kuponov

⁵⁰ Uradni list RS, št. 44/22 in 18/23 – ZDU-10

za letalske prevoznike. Prodanih je bilo 7.500 enot pravic, znesek kupnine je znašal 623 tisoč EUR. Banka v imenu Republike Slovenije na dražbah, ki jih organizira skupni dražbeni sistem držav članic EU (borza European Energy Exchange), prodaja količine emisijskih kuponov, ki jih je določila Evropska komisija, prejeta kupnino pa prenese na račun Republike Slovenije.

SID banka od leta 2020 izvaja tudi nalogo uradne dražiteljice, ki je določena v Delegirani uredbi Komisije (EU) 2019/7 z dne 30. oktobra 2018 o spremembi Uredbe (EU) št. 1031/2010 glede dražbe 50 milijonov nedodeljenih pravic iz rezerve za stabilnost trga za sklad za inovacije.

XVI. UČINKI FINANČNIH STORITEV

V letu 2023 je SID banka nadaljevala z izvajanjem interventne vloge na področju protikriznega financiranja in razvojno-spodbujevalne vloge. S svojim delovanjem je blažila težave, v katerih so se znašla podjetja, prizadeta zaradi vojne v Ukrajini in posledične energetske krize, ter pomagala podjetjem pri sanaciji po katastrofalnih poplavah. V okviru skladov finančnega inženiringa je SID banka pripravila nove in prilagojene programe za odpravljanje posledic motenj v gospodarskem okolju.

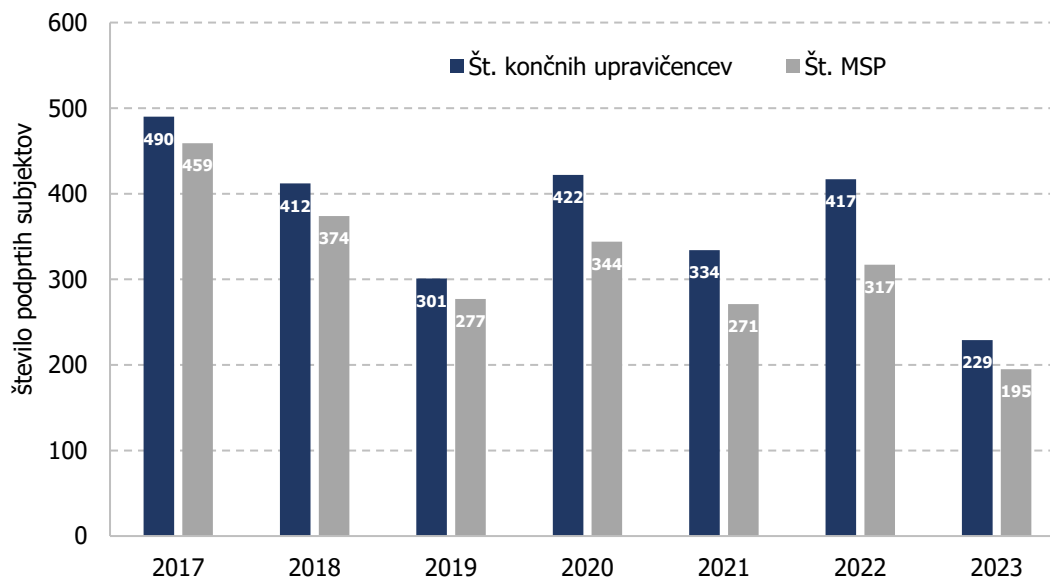
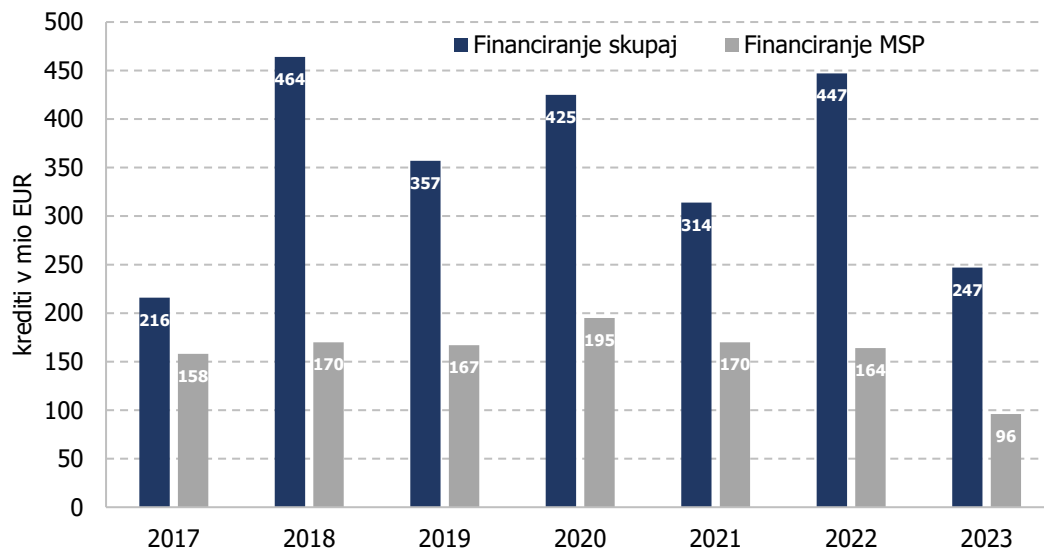
Namen tega poglavja je pregled učinkov novega financiranja v letu 2023, glede na namene kreditov, regionalno in sektorsko strukturo⁵¹ ter različne spodbujevalne učinke na gospodarsko aktivnost.

XVI.1. STRUKTURA NOVIH KREDITOV V LETU 2023

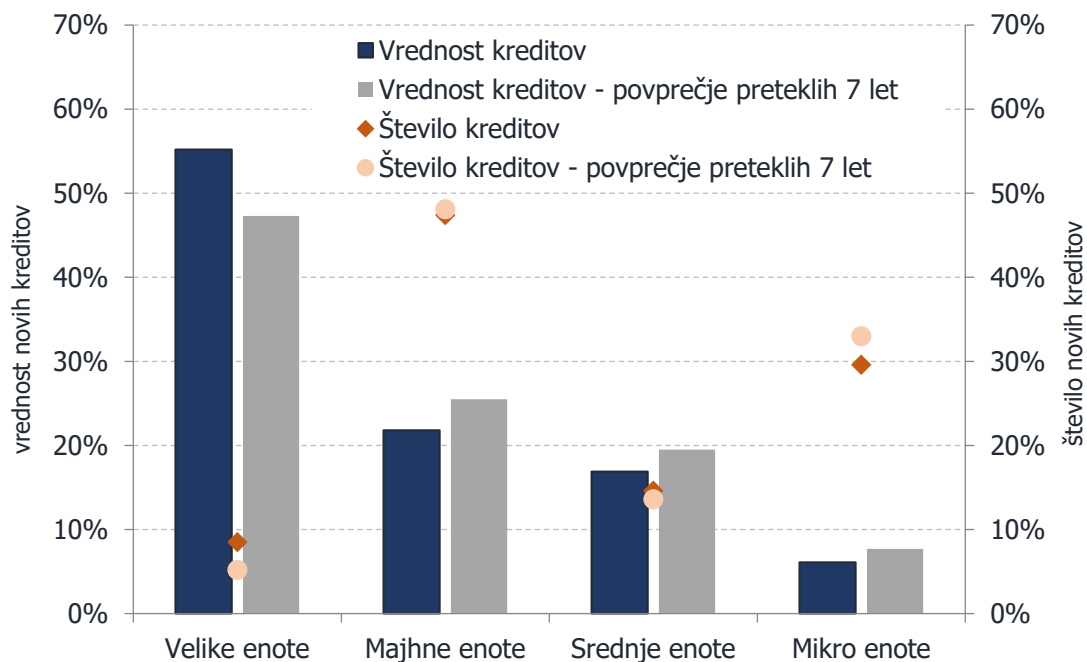
Tudi v letu 2023 je SID banka posredno in neposredno zagotavljala namenska finančna sredstva za namen spodbujanja projektov, v največjem številu malih in srednjih podjetij (MSP). V okviru protikriznega in razvojnega delovanja v letu 2023 je bilo s sredstvi SID banke neposredno in v sofinanciranju s poslovnimi bankami ter prek bank posrednic sklenjenih za 246,6 milijona EUR kreditov. Grafi na naslednjih straneh prikazujejo tako razpršitev kreditov po velikostih končnih upravičencev, po namenih naložb, po geografski razporejenosti kot tudi razmerje glede na regionalni BDP.

⁵¹ Podatki o dodani vrednosti sektorjev, regionalnih vrednostih BDP in zaposlenosti so pridobljeni iz podatkovne baze Statističnega urada Republike Slovenije.

Slika 56: Skupni znesek vseh novih kreditov in število podprtih subjektov

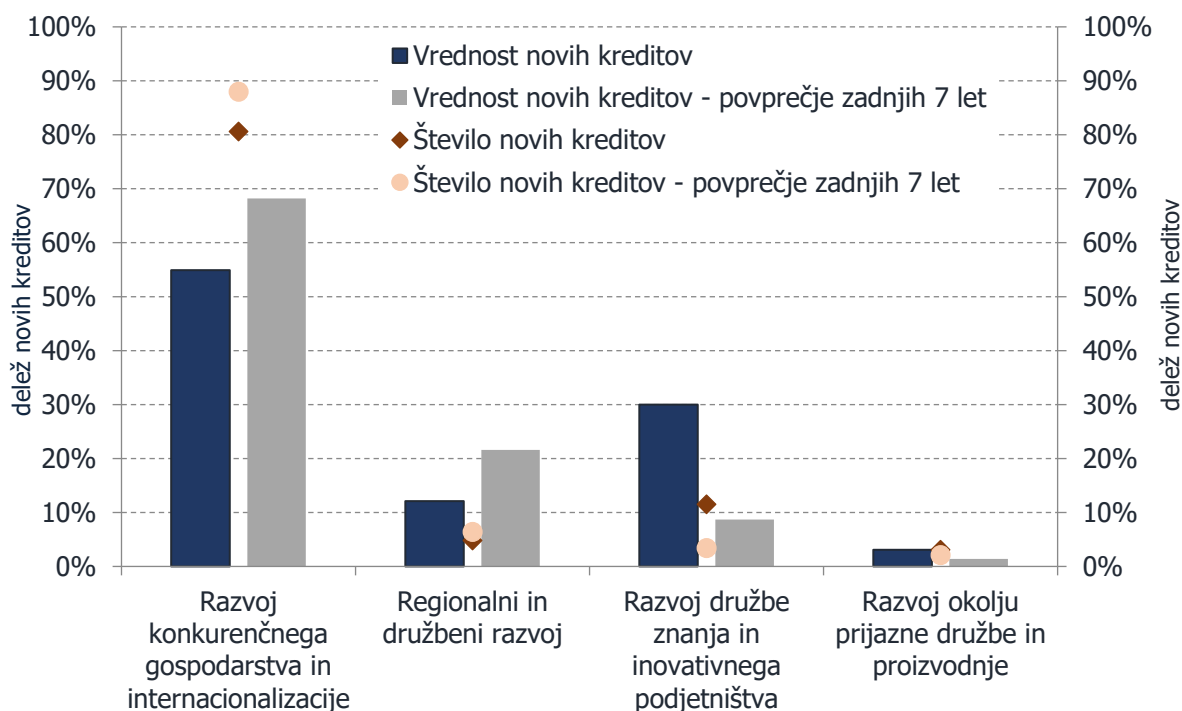

Slika 57: Razpršitev novih kreditov po velikosti končnih upravičencev po velikostnih enotah

Porazdelitev med velikostnimi razredi se je v 2023 v primerjavi z obdobjem preteklih sedmih let nekoliko spremenila v prid podpori velikih podjetij (55 %), medtem ko je delež podprtih MSP nekoliko upadel. Delež danih kreditov srednjim, majhnim in mikro podjetjem se je v 2023 glede na primerjalno obdobje najbolj znižal v segmentu majhnih enot, in sicer na 22 %. Najmanjši delež vrednosti, 6 % novih kreditov je bil dan mikro enotam, kljub temu da gre za 30 % vseh danih kreditov v letu 2023. Po številu odobrenih kreditov je bil največji delež, 47 %, namenjen majhnim podjetjem, kar je enako povprečju primerjalnega obdobja. Po številu novih kreditov je najmanjši delež, 8 %, pripadal velikim enotam.

Slika 58: Razpršitev novih kreditov po glavnih namenih SID banke

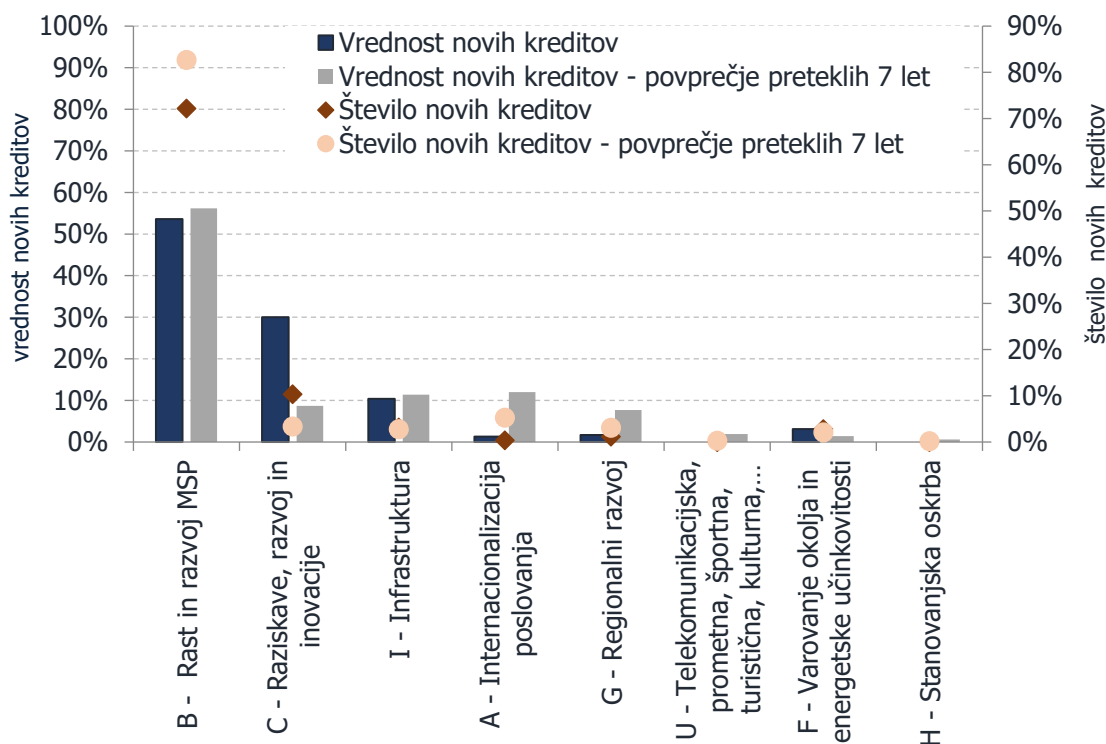
Z namenom zasledovanja dolgoročnih razvojnih usmeritev Republike Slovenije in EU so storitve SID banke razdeljene na štiri glavne namene:

- Razvoj družbe znanja in inovativnega podjetništva,
- Razvoj okolju prijazne družbe in proizvodnje,
- Razvoj konkurenčnega gospodarstva ter
- Regionalni in družbeni razvoj.

Glede na glavne namene SID banke je bila, tako kot v preteklih letih, večina novih kreditov danih za Razvoj konkurenčnega gospodarstva in internacionalizacije. Za ta namen je bilo danih 55 % vrednosti vseh novih kreditov oz. 81 % števila vseh novih kreditov. Glede na primerjalno obdobje preteklih 7 let se je delež vrednosti novih kreditov za ta namen znižal za okoli 13 odstotnih točk. Glede na primerjalno obdobje preteklih 7 let, se je za 21 odstotnih točk znižal delež vrednosti danih kreditov za namen Razvoj družbe znanja in inovativnega podjetništva, ki je v 2023 predstavljal 30 odstotni delež. Delež vrednosti danih kreditov je bil najnižji za namen Razvoj okolju prijazne družbe, ki je v 2023 znašal 3 %. SID banka si prizadeva, da pri vsakem posojilu dosega več namenov hkrati – tudi ko je primarni namen na primer razvoj

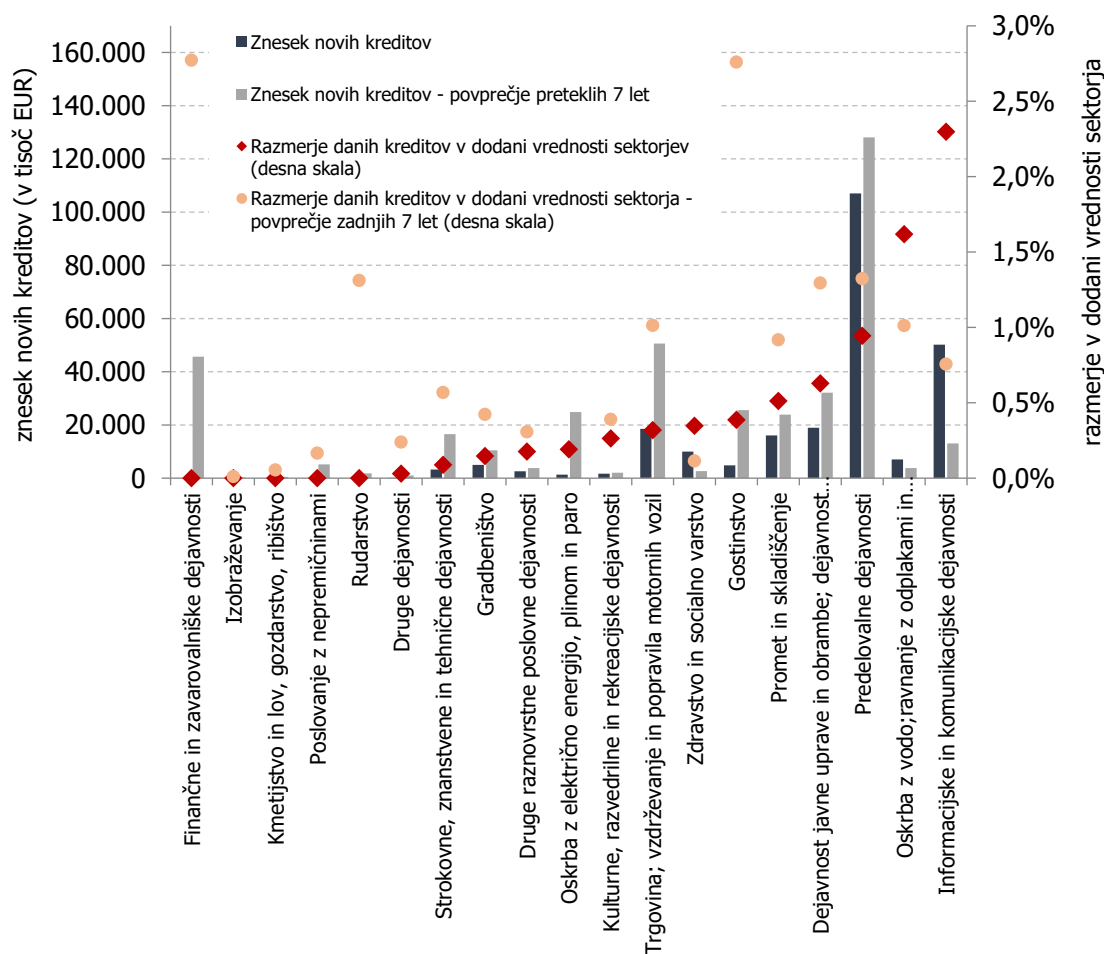
konkurenčnega gospodarstva, presoja po dodelitvi kredita upošteva inovativnost podjetja in njegov potencial, da prispeva k izvozu. S tega vidika postaja podpora SID banke internacionalizaciji bolj posredna, vendar nič manj zavezana temu končnemu cilju.

Slika 59: Razpršitev novih kreditov po namenih naložbe končnega upravičenca

Analiza po namenih naložb končnih upravičencev kaže, da je bil največji delež novih kreditov odobren za financiranje rasti in razvoja MSP. Delež vrednosti novih kreditov za rast in razvoj MSP se je glede na primerjalno obdobje znižal za 3 odstotne točke na 54 %, kar predstavlja 80 % števila vseh novih kreditov. Najbolj občutno se je glede na primerjalno obdobje znižal delež vrednosti danih kreditov za namen internacionalizacije poslovanja, in sicer za slabih 11 odstotnih točk, na 1 % v 2023. SID banka stremi k podpori internacionalizacije podjetij tudi, oziroma predvsem, z neposrednim spodbujanjem njihove konkurenčnosti in investiranja, bolj kot pa z neposrednim financiranjem poslov mednarodne menjave, ki so tudi podvrženi nekaterim omejitvam glede na regulative EU.

Slika 60: Znesek novih kreditov končnim upravičencem v izbranih dejavnostih in razmerje v dodani vrednosti sektorjev⁵²

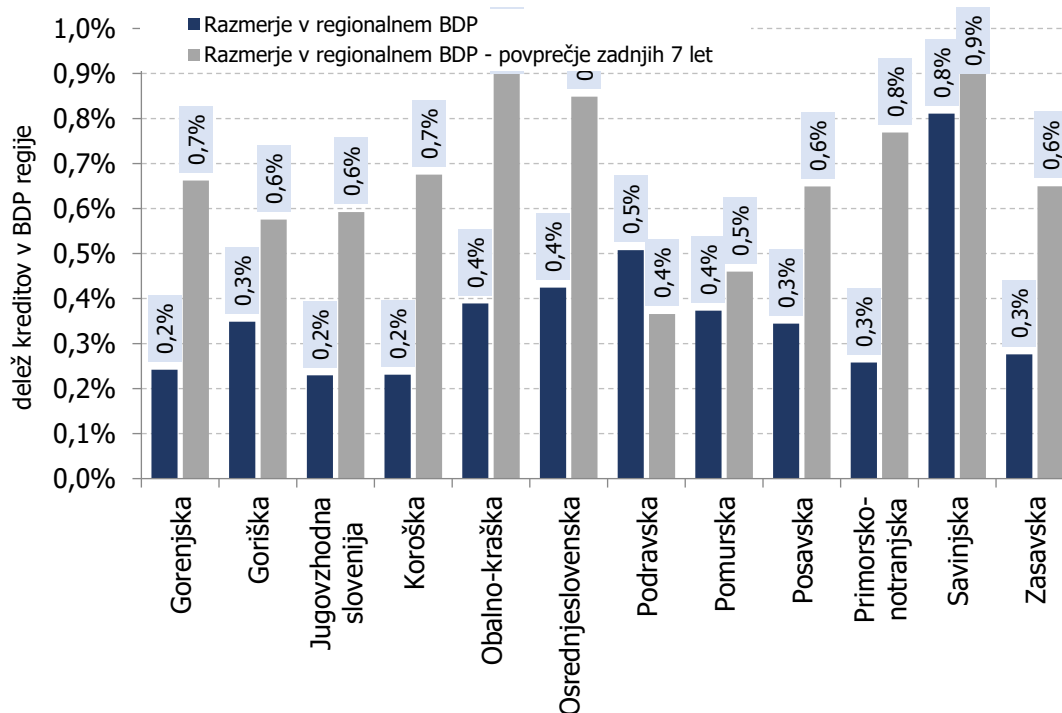
Med kreditorejmalci so, tako kot v preteklih letih, prevladovala podjetja iz predelovalnih dejavnosti, ki predstavljajo slabo polovico vrednosti vseh kreditov. Sledijo financiranje informacijske in komunikacijske dejavnosti, dejavnosti javne uprave, promet in skladiščenje ter druge dejavnosti. Razmerje danih kreditov v dodani vrednosti sektorja je bilo najvišje v informacijskih in komunikacijskih dejavnostih, kjer se je glede na primerjalno obdobje povišalo z 0,8 % na 2,3 %. V finančnih in zavarovalniških dejavnostih, izobraževanju, kmetijstvu, poslovanju z nepremičninami in rudarstvu SID banka v letu 2023 ni beležila novih podprtih subjektov. Povprečno razmerje danih novih kreditov v dodani vrednosti sektorja je v 2023 znašalo 1 %.

Z vidika regionalne razpršenosti kreditov, sklenjenih v letu 2023, odobrenih kreditorejmalcem s sedežem v Republiki Sloveniji, je bilo največ novih kreditov, 38 %

⁵² Dodana vrednost sektorjev: zadnji razpoložljivi podatki SURS – 2022.

danih kreditojemalcem iz osrednje-slovenske regije. Sledijo savinjska (20 %), podravska (15 %), gorenjska (5%) in druge regije (22 %).

Slika 61: Razmerje danih kreditov v regionalnem BDP⁵³

SID banka sicer skuša ohranjati ustrezno razpršeno aktivnost med vsemi regijami RS, kar se najbolj kaže v razmerju povprečnega obsega novih posojil v zadnjih sedmih letih glede na BDP regije. Po tem kazalniku po intenzivnosti kreditiranja prednjači predvsem Savinjska regija z 0,8 % deležem v regionalnem BDP. V ostalih regijah se delež giblje med 0,2 in 0,5 %. Primerjava z obdobjem preteklih 7 let kaže da se je razmerje danih kreditov v BDP povečalo v Podravske regiji, in sicer iz 0,4 % na 0,5 %. Povprečno razmerje kreditov v regionalnem BDP je v 2023 znašalo 0,4 %.

⁵³ Bruto domači proizvod: zadnji razpoložljivi podatki SURS – 2022.

XVI.2. OCENA UČINKOV NA GOSPODARSKO AKTIVNOST

UČINKI NA CELOTNO GOSPODARSTVO

Učinki financiranja se lahko izrazijo tudi v njihovem prispevku k spodbujanju BDP, izvoza, prodaje in ustanavljanju novih delovnih mest. Za tovrstne ocene SID banka uporablja ocene multiplikativnih učinkov svojih aktivnosti, ki so predmet izračunov raziskav Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani. Po tem metodološkem pristopu je bilo skupaj podprtega za 0,9 mrd EUR dodatnega BDP, 2,1 mrd EUR dodatne prodaje, 1 mrd EUR dodatnega izvoza in podprtih okoli 5.200 novih delovnih mest.

OPREDELITEV MULTIPLIKATIVNIH UČINKOV KREDITNE AKTIVNOSTI SID BANKE – OCENE EKONOMSKE FAKULTETE V LJUBLJANI

SID banka redno preverja svoj vpliv na gospodarstvo oziroma trajnostni razvoj RS in zadovoljstvo gospodarskih deležnikov z njenimi storitvami. Gre za dobro mednarodno prakso na področju razvojnega bančništva, saj so redne neodvisne evalvacije dobra podlaga za ovrednotenje izpolnjevanja mandatov v preteklem obdobju, hkrati pa podajajo tudi koristna napotila glede možnosti za nadaljnji razvoj in nadgradnjo delovanja razvojnih inštitucij.

Prva kompleksna analiza vloge in pomena SID banke za slovensko gospodarstvo, s študijo možnosti razširitve dejavnosti z novimi produkti za spodbujanje gospodarskega razvoja, je bila izvedena leta 2007, z dopolnitvami v 2008 in 2009 (predvsem z vidika analize tržnih vrzeli). Analiza je pokazala pomemben vpliv SID banke na gospodarstvo in širšo družbo. Aprila 2012 je bila zaključena druga kompleksna neodvisna evalvacija aktivnosti SID banke in sicer za obdobje 2007–2010 z oceno vpliva krize na prihodnji razvoj tržnih vrzeli. Evalvacijo je izvedla Ekonomska fakulteta v Ljubljani. Ekonomska vloga SID banke in učinki delovanja v tem obdobju so bili proučevani s kombinacijo kvalitativnih in kvantitativnih metod.

Raziskava EF je pokazala naslednje ocene kvantifikacije multiplikativnih učinkov kreditne aktivnosti SID banke: skupni multiplikator prodaje za financiranje (kratkoročni neposredni učinek začetne investicije ter dolgoročni učinek dodatne proizvodnje) znaša 4,29 – to pomeni, da je **vsak evro izvedenega investicijskega projekta ustvaril, neposredno in posredno, 4,29 EUR dodatne prodaje v Sloveniji**. Skupni multiplikator BDP znaša 1,67, kar pomeni, da **je vsak evro izvedenega projekta ustvaril dodatnih 1,67 EUR k skupnemu BDP Slovenije**. Skupni multiplikator izvoza pa znaša 1,51, kar pomeni, da je **vsak evro izvedenega projekta ustvaril dodatnih 1,51 EUR izvoza**.

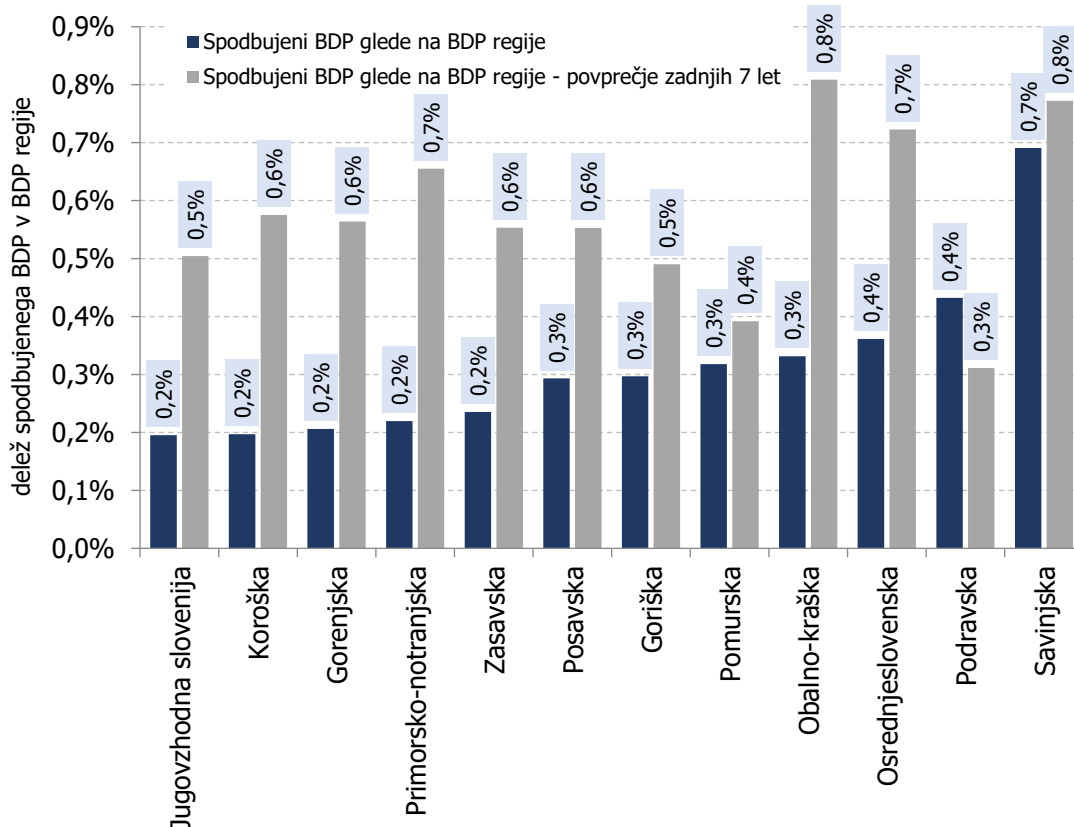
Tabela 24: Multiplikativni učinki finančnih storitev SID banke v 2023

	Učinki finančnih storitev SID banke		
	Financiranje	Zavarovanje	SKUPAJ
Dodaten BDP	0,2 mrd EUR	0,7 mrd EUR	0,9 mrd EUR
Dodatna prodaja	0,5 mrd EUR	1,6 mrd EUR	2,1 mrd EUR
Dodaten izvoz	0,2 mrd EUR	0,8 mrd EUR	1,0 mrd EUR
Nova delovna mesta	1.460	3.720	5.180

UČINKI PO REGIJAH

Največji učinki so bili v letu 2023 doseženi v Savinjski regiji, kjer je spodbujeni BDP glede na BDP regije znašal 0,7 %.

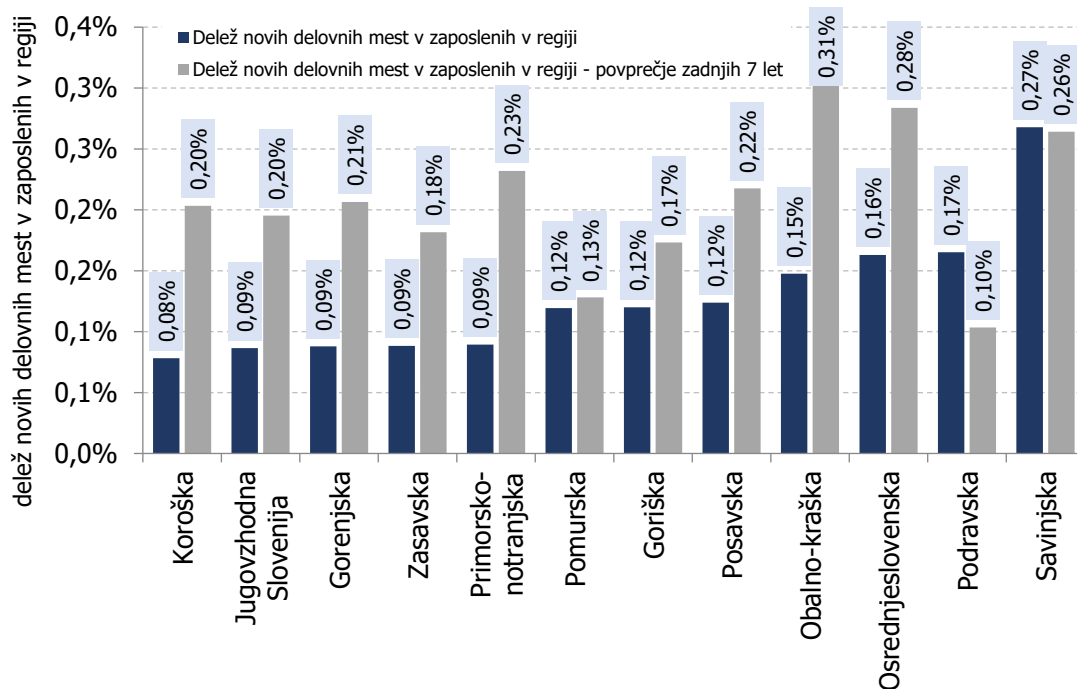
Slika 62: Primerjava deležev spodbujenega BDP glede na BDP regije v 2023 in preteklem 7 letnem obdobju⁵⁴

⁵⁴ Bruto domači proizvod: zadnji razpoložljivi podatki SURS – 2022.

V vseh ostalih regijah se je delež spodbujenega BDP regije gibal med 0,2 in 0,4 %. V povprečju 2023 je bilo v regijah spodbujenega 0,3 % BDP. Glede na primerjalno obdobje zadnjih 7 let se je povprečni delež znižal za 0,3 odstotne točke.

Slika 63: Primerjava deležev novih delovnih mest v zaposlenih v regijah v 2023 in preteklem 7 letnem obdobju

Prispevek finančnih storitev h kreiranju novih delovnih mest, glede na zaposlenost po regijah, je primerjano z obdobjem preteklih 7 let nekoliko upadel. Povprečen delež novih delovnih mest v zaposlenih po regijah je bil v preteklem primerjalnem obdobju na ravni 0,21 %, v 2023 pa je znašal 0,13 %. Povišanje v 2023 beležimo v Savinjski in Podravske regiji.

XVI.3. OCENA MAKROEKONOMSKIH UČINKOV

OPREDELITEV OCENJEVANJA UČINKOV

SID banka kot razvojna banka je s svojim poslanstvom zavezana zasledovati predvsem cilje čim večjih strukturnih in cikličnih učinkov na spodbujanje gospodarske aktivnosti v Sloveniji. Z namenom vrednotenja teh učinkov je bila izdelana **Evalvacija aktivnosti SID banke v obdobju 2007–2010 z oceno vpliva krize na prihodnji razvoj tržnih vrzeli** (Škerlavaj in drugi, 2012⁵⁵), ki je s pomočjo input-output analize na podlagi matrik družbenega računovodstva (SAM – Social Accounting Matrix) ocenila multiplikatorje delovanja SID banke.

V letu 2020 je bilo vrednotenje teh učinkov interno dodatno nadgrajeno s podrobnejšo opredelitvijo nekaterih dodatnih parametrov ocenjevanja makro učinkov. Za vrednotenje makroekonomskih učinkov razvojne banke je potrebno definirati:

- način transmisije financiranja banke na gospodarsko aktivnost in
- »dodatnost« financiranja razvojne banke, ki učinke omejuje zgolj na del spodbujene gospodarske aktivnosti, ki se ne bi udeležili brez intervencije razvojne banke.

Dosedanja metodologija, pripravljena s strani ekspertne skupine EF v letu 2012, je temeljila na njihovi oceni multiplikatorja na BDP, spodbujenega z dodatnim financiranjem investicij. Dodatnost delovanja SID banke je bila ovrednotena na osnovi ankete pri podjetjih, ki so prejela financiranje SID banke, z oceno ali bi se financiranje izvedlo tudi brez intervencije SID banke. Nadgradnja metodologije multiplikativne učinke razvojne banke podrobneje opredeli glede na tipične kategorije, ki določajo aktivnost razvojnih bank: ročnost posojil, dostopnost financiranja za podjetja, ki prejmejo financiranje s strani razvojne banke glede na njihove bonitetne ocene in zavarovanja, ter splošne razmere gospodarskega cikla. S tem je omogočena tudi primerjalna analiza učinkovitosti na ravni programov financiranja in ocena postopnega prehajanja učinkov v gospodarstvo.

⁵⁵ Škerlavaj, M., Pahor, M., Pustovrh, A. & Černe M. (2012): Evalvacija aktivnosti SID banke v obdobju 2007 – 2010 z oceno vpliva krize na prihodnji razvoj tržnih vrzeli. Ekonomska fakulteta. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.

NADGRAJENA INTERNA METODOLOGIJA

Nadgradnja metodologije namesto uporabe konstantnega multiplikatorja predvideva ocenjevanje učinkov z upoštevanjem vsakokratnih lastnosti posameznega financiranja, hkrati pa je uvedena tudi dinamična dimenzija ocenjevanja ekonomskih učinkov. Kot osnovo za dinamično analizo so privzete in prilagojene ocene učinkov dinamičnega modela splošnega ravnovesja (Computable General Equilibrium, CGE) RHOMOLO-EIB, ki ga za ovrednotenje makroekonomskih učinkov svoje aktivnosti uporablja EIB (osnovni model).

Interni model ocenjevanja makroekonomskih učinkov tako temelji ne le na ocenjenem multiplikatorju, pač pa tudi na upoštevanju intenzivnosti tržne vrzeli oz. ti. dodatnosti posameznega posla. Z vpeljanim konceptom dodatnosti tako pridobljene ocene odražajo spodbujeno aktivnost, ki je brez razvojne in interventne vloge SID banke ne bi bilo, hkrati pa upoštevajo tudi stopnjo racioniranja. Racioniranost na ravni posla je delež povpraševanja po financiranju, ki ga komercialni sektor ne želi oz. ne more zagotoviti. Učinki na gospodarstvo so odvisni od lastnosti posameznih poslov, ki nastopajo v različnih programih financiranja. Lastnosti posameznih programov financiranja (ročnost posojila, velikost podjetij, zavarovanje, delitev tveganj ...) pa opredeljujejo lastnosti poslov in s tem učinke programov.

Zaradi prociklične narave finančnega sistema se tržne vrzeli v krizah povečujejo in zmanjšujejo ob ekspanziji poslovnega cikla, kar določa ciklično komponento tržnih vrzeli. Ciklična vrzel⁵⁶ tako povezuje učinek razvojne banke z obdobjem gospodarskega cikla, opredeljenega prek proizvodne vrzeli (razlika med doseženo in ravnovesno gospodarsko aktivnostjo). Uvedba povezovanja učinkov in gospodarskega cikla sloni na premisi, da je makroekonomski multiplikator v neugodnih pogojih gospodarskega cikla večji kot v ugodnih pogojih gospodarskega cikla, kar je tudi podlaga za proticiklično delovanje razvojnih bank.

Poleg ciklične pa se pri izračunu dodatnosti upošteva tudi strukturna vrzel⁵⁷. Ta vrednoti strukturne, trajne oz. dolgoročne učinke, za katere se predpostavlja, da so

⁵⁶ Ciklična vrzel povezuje učinek razvojne banke z obdobjem gospodarskega cikla, opredeljenega prek proizvodne vrzeli (razlika med doseženo in ravnovesno gospodarsko aktivnostjo). Uvedba povezovanja učinkov in gospodarskega cikla sloni na premisi, da je makroekonomski multiplikator v neugodnih pogojih gospodarskega cikla večji kot v ugodnih pogojih gospodarskega cikla, kar je tudi podlaga za proticiklično delovanje razvojnih bank. Ciklična vrzel je omejena na razpon med 0 in 1, in sicer kot seštevek racioniranosti in funkcije gospodarskega cikla, ki prispeva k ciklični vrzeli le v pogojih negativnega gospodarskega cikla (negativna proizvodna vrzel). Ciklična vrzel je torej enaka 0, ko gre za posle, ki niso racionirani, in so pogoji gospodarskega cikla ugodni.

⁵⁷ Strukturna vrzel vrednoti strukturne, trajne oz. dolgoročne učinke, za katere se predpostavlja, da so posledica projektov z dolgoročnejšimi učinki. Kot so na primer infrastrukturni projekti, izboljšanje

posledica projektov z dolgoročnejsimi učinki. To so na primer infrastrukturni projekti, izboljšanje proizvodnih tehnologij prek vlaganj v raziskave in razvoj ter človeški kapital, okoljske naložbe in podobno. Običajno se te investicije financirajo s posojili daljših ročnosti, ki so prek tržnih finančnih posrednikov dosegljiva v omejenem obsegu. Strukturna vrzel je zato opredeljena kot funkcija racioniranosti in ročnosti.

Dinamični multiplikatorji ponazarjajo, kako razvojno financiranje skozi čas učinkuje na gibanje BDP. Za kvantifikacijo učinkov so uporabljeni delno prilagojeni dinamični multiplikatorji, ki izhajajo iz modela RHOMOLO-EIB. Z dinamičnimi multiplikatorji ocenjeni dinamični učinki, ki se delijo na ciklične oz. investicijske – ti so prehodne narave – in strukturne oz. trajne, ki so dolgoročne narave.

V finančni krizi (2008/09) je SID banka delovala predvsem prek zagotavljanja bankam dodatnih virov financiranja. V nadaljevanju, predvsem po letu 2013, ko banke pri lastnih virih niso bile več omejene, pa je SID banka oblikovala lastne programe neposrednega financiranja.

OCENJENI UČINKI

Rezultati uporabe prenovljenega metodološkega okvirja opisujejo glavne značilnosti učinkov delovanja SID banke po letu 2007:

- Po ocenah uporabljenega metodološkega okvirja je SID banka v obdobju 2007–2023 v gospodarstvo posredno in neposredno investirala za 17,7 % (letnega) BDP sredstev in do 2023 dosegla skupaj za nekaj manj kot 25 % (letnega) BDP makroekonomskih učinkov. To predstavlja tudi za okoli 10 % (letnega) BDP javnofinančnih prihodkov iz naslove spodbujene aktivnosti. Čez 15 % (letnega) BDP je bilo cikličnih učinkov in preostalih nekaj manj kot 10 % (letnega) BDP strukturnih. S časom se v strukturi povečujejo strukturni učinki, medtem ko se ciklični znižujejo. V letu 2023 to pomeni za 1,7 % BDP dodatne gospodarske aktivnosti.

proizvodnih tehnologij prek vlaganj v raziskave in razvoj ter človeški kapital, okoljske naložbe in podobno. Običajno se te investicije financirajo s posojili daljših ročnosti, ki so prek tržnih finančnih posrednikov dosegljiva v omejenem obsegu. Strukturna vrzel je zato opredeljena kot funkcija racioniranosti in ročnosti, če je le-ta daljša od (predpostavljene) ročnosti, ki jo zagotavljajo komercialne banke. Strukturna vrzel je torej enaka 0 če je racioniranost enaka 0 in ročnost na posameznem poslu ne presega tržne ročnosti in narašča z racioniranostjo in financiranjem ročnosti daljših od tržnih. Strukturna vrzel je omejena na vrednosti med 0 in 1.

- V povprečju pomenijo ocenjeni učinki dvig ravni BDP med 1 in 2 % letno. Strukturni učinki financiranja, ki imajo daljnosežne posledice na ekonomijo prek vlaganj, na primer v infrastrukturo, izboljšanje proizvodnih tehnologij, vlaganj v raziskave in razvoj, že dosegajo letne ravni 1 % BDP. S cikličnimi oziroma prehodnimi učinki, ki so zato bolj kratkoročne narave, je SID banka letno prispevala nad 1 % cikličnega gibanja BDP v obdobju proizvodne vrzeli, kar je pomemben prispevek k izvajanju proti-ciklične politike.
- Z vidika dinamike je bil opazen močan porast učinkov financiranja po ustanovitvi SID banke kot razvojne banke v letu 2007 in njen prispevek k gospodarskemu okrevanju v finančni krizi po letu 2008 vse do leta 2016. Od leta 2020 prispevek SID banke k BDP ponovno narašča zaradi povečanja obsega financiranja v krizi po izbruhu pandemije covid-19.
- V začetnih letih je bil večji del delovanja SID vezan na posredne posle, ki od leta 2011 dalje postopno zastajajo. Na posredne posle je bilo do leta 2011 vezanih 60 % novih poslov, delež se je v nadaljevanju, ko ni bilo več tolikšne potrebe po proti-cikličnem delovanju, močno znižal.
- Učinki neposrednega financiranja z bolj sistematičnim naslavljanjem specifičnih razvojnih vrzeli dosegajo višje skupne učinke. Med programi z makroekonomsko relevantnim učinkom imajo največje učinke na enoto financiranja skladi finančnega inženiringa.
- Ocena učinkov brez upoštevanja strogega kriterija dodatnosti in s tem določenega prekrivanja poslovanja s poslovnimi bankami, torej z upoštevanjem celotnih poslov kot spodbujevalnih, kažejo, da SID banka s svojimi aktivnostmi prispeva od 4,5 do 5,5 % BDP makroekonomskih učinkov na letni ravni.

PODROBNEJŠI PREGLED OCEN DINAMIČNIH MAKROEKONOMSKIH UČINKOV SID BANKE

Podrobna analiza posameznih segmentov financiranja SID banke pokaže, da neposredno financiranje zaradi bolj sistematičnega naslavljanja specifičnih razvojnih vrzeli dosega precej višje skupne učinke kot posredno financiranje. Ocenjeni učinki posrednih poslov do leta 2023 glede na obseg poslov iz leta 2007–2023 v razmerju do BDP dosegaajo 1,1-kratno vrednost obsega poslov. Nasprotno ocenjeni učinki neposrednih poslov dosegaajo 1,6-kratnik vrednosti glavnice.

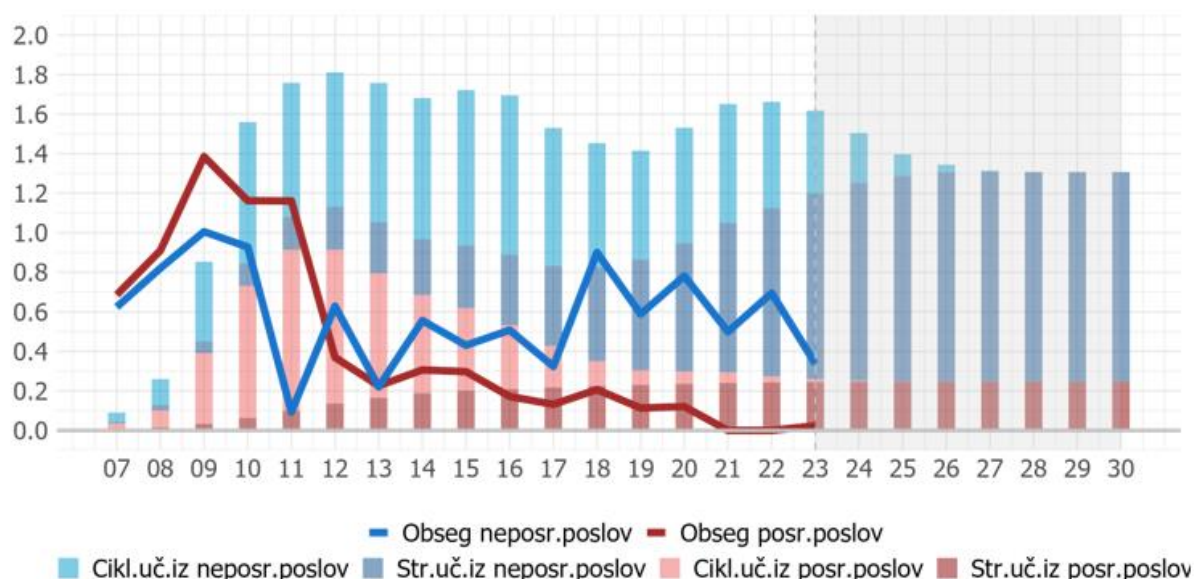
Ob izrazitem **proticikličnem delovanju SID banke in visokem interveniranju na trgu v letih 2009-10** so ocenjeni dinamični makroekonomski učinki SID banke leta 2010 že presegli 1,5 % BDP letno. V posameznih letih so celo presegli 1,8 % BDP. Finančna kriza iz leta 2008 je bila v prvi fazi za slovenski bančni sistem predvsem likvidnostna kriza. Delovaje SID banke je bilo zato pri naslavljanju ciklične vrzeli prvenstveno usmerjeno v zagotavljanje zadostne likvidnosti bančnemu sistemu in s tem v posredno financiranje podjetij. SID banka je proti-ciklično reagirala že v zgodnji jeseni 2008, ko je bilo precej povečano povpraševanje po refinanciranju bank in posledično financiranju podjetij, ki so jim predvsem večje banke omejile dostop do kreditov.

Od leta 2013 dalje je slovensko gospodarstvo postopno prehajalo v fazo okrevanja, kar je glede na proticiklično delovanje SID banke pomenilo postopno umikanje s trga in s tem zniževanje obsega poslov na posrednem financiranju. V času recesije so se poglobile razvojne vrzeli in SID banka je z letom 2011 tudi še v okviru proti-cikličnega delovanja neposredno naslavljal razvojne vrzeli prek razvojno-spodbujevalnih programov v okviru finančnega inženiringa v sodelovanju z MGRT. **Prispevek posrednih poslov k makroekonomskim učinkom se je tako ob proticikličnem delovanju SID banke od leta 2013 dalje zniževal**, kar je v skladu s strategijo izrazitejšega delovanja na neposrednih poslih. Učinki iz posrednih poslov tako v zadnjem času z nižjimi vrednostmi poslov dosegaajo le še zelo majhne vrednosti.

Od leta 2013 dalje, ko se je likvidnostna vrzel v gospodarstvo začela zmanjševati, se je **na neposrednih poslih ob visoki ciklični dodatnosti začela povečevati tudi strukturna dodatnost**. To je vplivalo na višje makroekonomske učinke

predvsem neposrednih poslov. Oblikovanje posojilnih skladov je omogočilo naslavljanje različnih vrst težav več velikostnih razredov podjetij, od likvidnostnih do kapitalne podhranjenosti, pomanjkanja sredstev za financiranje raziskav in razvoja ter trajnostnega razvoja.

Slika 64: Dinamični ciklični in strukturni učinki posrednih in neposrednih poslov v % BDP

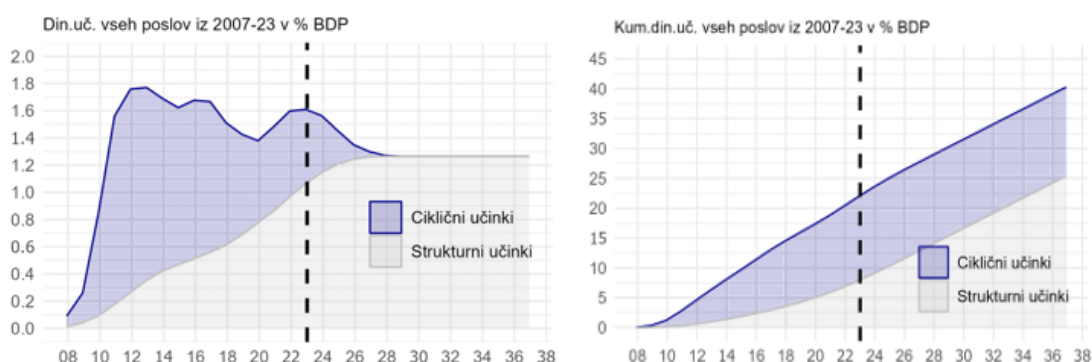
Vir: SID banka

Makroekonomski stabilizacijski okvir evroobmočja je v blaženju posledic zaostrenih razmer zaradi pandemije covid-19, kljub fiskalnim spodbudam, še vedno močno temeljil tudi na denarni politiki. ECB je tudi prek nekonvencionalnih ukrepov spodbujala likvidnost v bančnem sistemu in zmanjševala potrebo za proticiklično delovanje razvojnih bank v delu, ki obsega spodbujanje likvidnosti prek bančnega sistema. Zato nasprotno od prejšnje finančne krize, tokrat v oteženih razmerah zaradi pandemije ni bilo tolikšnega povpraševanja po posrednem financiranju SID banke.

REZULTATI OSNOVNEGA DINAMIČNEGA MODELA

Na podlagi posojilne aktivnosti SID banke v obdobju od 2007–2023 se ocenjuje prispevek k rasti BDP v obdobju do 2027 povprečno na 1,4 % BDP letno oz. v vseh 20-ih letih skupaj na skoraj 30 % letnega BDP.⁵⁸ Z visokimi dimničnimi učinki izstopajo leta od 2011 do 2016, predvsem zaradi izrazitih cikličnih učinkov. To je bilo obdobje visoko negativne proizvodne vrzeli in likvidnostnega krča v slovenskem finančnem sistemu in posledično gospodarstvu. Po letu 2016 dinamični učinki padejo pod 1,6 % BDP letno. V letih po 2020 se z zdravstveno in posledično tudi ekonomsko krizo ponovno zvišajo nad 1,6 %, kot posledica ponovno potrebnega močnega proticikličnega delovanja SID banke. Z upočasnjevanjem gospodarske aktivnosti in višjih obrestnih mer so v prihodnjem obdobju dinamični učinki predvsem pod vplivom omejenega povpraševanja. V primeru, da bi se gospodarske razmere zaostrele, pa tudi zaostrenega racioniranja. V grafikonu so prikazani učinki glede na sklenjene posle do leta 2023.

Slika 65: Dinamični (levo) in kumulativni dinamični makro učinki (desno) kreditnih poslov SID banke iz obdobja 2007–2023 v % BDP

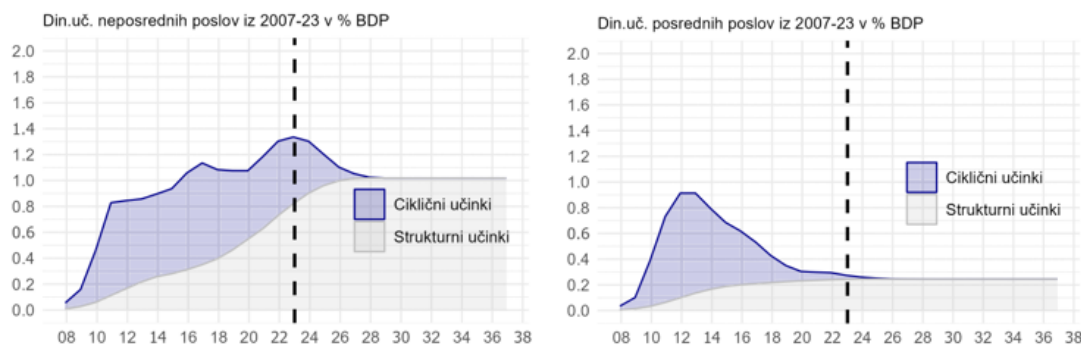
vir: SID banka

Vpliv **cikličnih učinkov**, ki je prehodne narave in zato bolj kratkoročen, je za posle SID banke iz obdobja 2007–2023 do leta 2027 ocenjen na povprečno nekaj čez 0,7 % BDP letno oz. skupaj v 20-ih letih na 15 % (letnega) BDP. To pomeni dobro polovico celotnega učinka. V nadaljnjih letih se delež cikličnega učinka znižuje in povečuje delež **strukturnega učinka**. Ciklični učinek ima vpliv na makroekonomsko dogajanje predvsem skozi stran povpraševanja prek investiranja denarja v fazi izvedbe projekta

⁵⁸ Računano v razmerju glede na BDP glede na leto nastanka učinka.

in povezanega financiranja. Strukturni učinek pa ima močnejši vpliv na ekonomijo prek ponudbene strani prek dolgoročnih učinkov s strani SID banke podprtih projektov, vezanih npr. na transportne stroške, produktivnost.

Slika 66: Dinamični makro učinki posrednih (levo) in neposrednih (desno) kreditnih poslov SID banke iz obdobja 2007-2023 v % BDP

vir: SID banka

Delovanje SID banke je bilo od leta 2007 do leta 2011 na **posrednem financiranju** s 60 % vseh novih poslov precej močno, kljub upoštevanju predpostavke o le 50 % plasiranju posojil danim bankam naprej v gospodarstvo. V obdobju finančne krize oz. v obdobju likvidnostnega krča v gospodarstvu, od 2010 do 2014, so učinki posrednih poslov dosegli letno skoraj odstotek BDP. Učinki vseh posrednih posojil iz obdobja 2007–2023 bodo do leta 2027 glede na ocenjeni model kumulativno dosegli 9 % (letnega) BDP, od tega bodo nekaj manj kot 60 % predstavljali ciklični učinki.

Vpliv **neposrednega financiranja** na makroekonomske učinke je pričakovano večji, zaradi namenskega targetiranja investicijskih projektov z dolgoročnejšim potencialom in delovanja na segmentih na katerih je finančna vrzel najbolj pričakovana. Ocenjeni makroekonomske učinki neposrednega financiranja od leta 2014 dosežejo čez odstotek BDP letno, leta 2023 1,4 % BDP. Kumulativno je učinek vseh neposrednih poslov iz obdobja 2007-23 do leta 2027 ocenjen na čez 20 % (letnega) BDP, od tega nekaj manj kot polovico pomenijo strukturni učinki, ki se pričakovano skozi čas povečujejo.

XVI.4. OCENA UČINKOV PO PROGRAMIH FINANCIRANJA

Eden od primernih načinov spremljanja učinkov razvojnih bank je osnovan na primerjavi razvoja podjetij, ki so bila predmet financiranja, s čim bolj podobnimi podjetji, ki pa financiranja s strani razvojne banke niso prejela. Primerjalna analiza učinkov je torej namenjena spremljanju razvoja podjetij po pridobitvi kredita SID banke, kar pomeni, da se podjetja spremlja v času. V nadaljevanju je predstavljena ocena učinkov po programih financiranja na podlagi tovrstne primerjalne analize. Analiza proučuje rast izbranih kazalnikov, pri čemer se za analiziranje učinkov gibanja rasti kazalnikov komitentov SID banke primerjajo z gibanji rasti istih kazalnikov v splošni in homogeni populaciji.

OCENJENI UČINKI

Predstavljena analiza učinkov temelji na proučevanju rasti štirih izbranih kazalnikov:

- kapitala,
- prihodkov od prodaje,
- zaposlenosti in
- investicij,

ki v ustrezni meri odražajo poslovno uspešnost podjetja. **Ključne ugotovitve primerjalne analize teh kazalnikov so naslednje:**

- Komitenti SID banke, ne glede na proučevani program financiranja, v primerjavi s splošno in homogeno populacijo v povprečju dosegajo višje rezultate vseh proučevanih kazalnikov (kapitala, prihodkov od prodaje, zaposlenosti in investicij). Izjemo predstavlja rast investicij komitentov posojilnega sklada PS3, ki v zadnjih dveh opazovanih letih pojenjuje, podoben trend pa je opazen tudi v primeru njene homogene populacije.

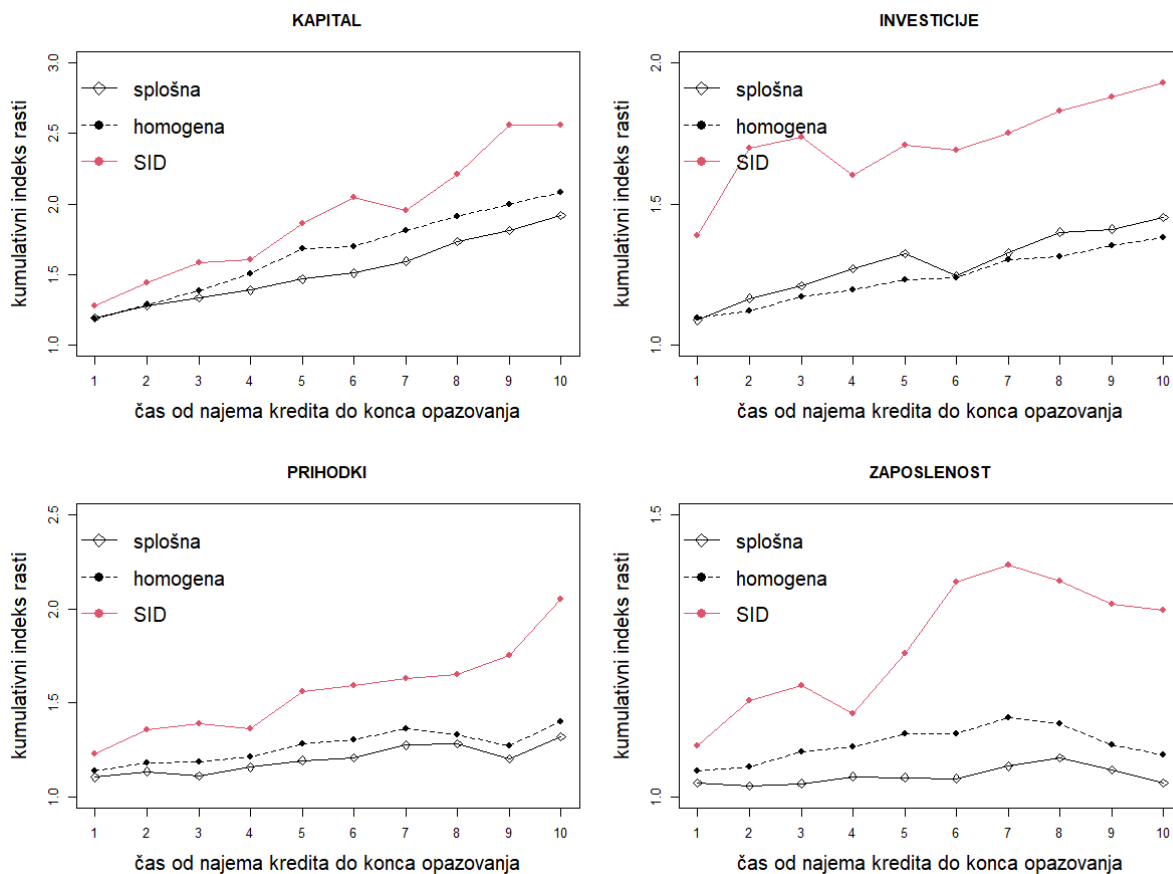
- Relativni učinek (učinek v primerjavi s splošno in homogeno populacijo) je najmanjši pri komitentih posojilnega sklada PS3 pri rasti investicij, vendar je absolutna rast z izjemo zadnjih dveh opazovanih let primerljiva z rastjo komitentov na drugih programih.
- V splošnem najbolje performirajo komitenti posojilnega sklada PS2 in komitenti posrednega financiranja. Z vidika absolutnih vrednosti rasti kazalnikov so med uspešnejšimi tudi komitenti posojilnega sklada PS3, ki najbolj zaostajajo pri rasti investicij. V splošnem so v primerjavi z ostalimi komitenti povprečno najmanj uspešni komitenti ostalega finančnega inženiringa.
- Kvantitativni učinki velikosti kredita na rast proučevanih kazalnikov kažejo, da ima velikost kredita največje učinke na rasti proučevanih kazalnikov pri komitentih posojilnega sklada PS2, sledijo komitenti ostalega FI, komitenti posojilnega sklada PS3 in komitenti posrednega financiranja. Obseg kredita ima najmanjši vpliv na rast proučevanih kazalnikov pri komitentih ostalega neposrednega financiranja, kjer pa je hkrati razpršenost obsega kredita na zaposlenega največja.
- Učinki na izboljševanje bonitetne ocene so manjši. V splošnem se bonitetne ocene izboljšujejo tako komitentom SID banke kot primerjanima populacijama. Opazno je, da se z izjemo komitentov ostalega FI, pri katerih se bonitetne ocene izboljšujejo primerljivo s splošno in homogeno populacijo, pri ostalih komitentih bonitetne ocene v primerjavi s primerjanima populacijama vsaj v začetnem obdobju opazovanja izboljšujejo počasneje, v poznejšem obdobju pa se izboljševanje bonitetnih ocen približa vsaj izboljševanju v splošni populaciji (PS2 in posredno financiranje), v primeru PS3 in ostalega neposrednega financiranja pa homogeni populaciji.

GRAFIČNI PRIKAZI OCENJENIH UČINKOV

Za ovrednotenje teh učinkov so v slikah prikazane primerjave med povprečno rastjo nekaterih ekonomskih dejavnikov podjetij, po tem ko jih je finančno podprla SID banka, in rastjo teh dejavnikov v splošni in homogeni populaciji (primerjava s splošno in homogeno populacijo skuša izločiti učinek, ki ga ima na podjetje vir financiranja SID banke in ki ga sicer ne bi bilo). Dejavniki so primerjani glede na število let po

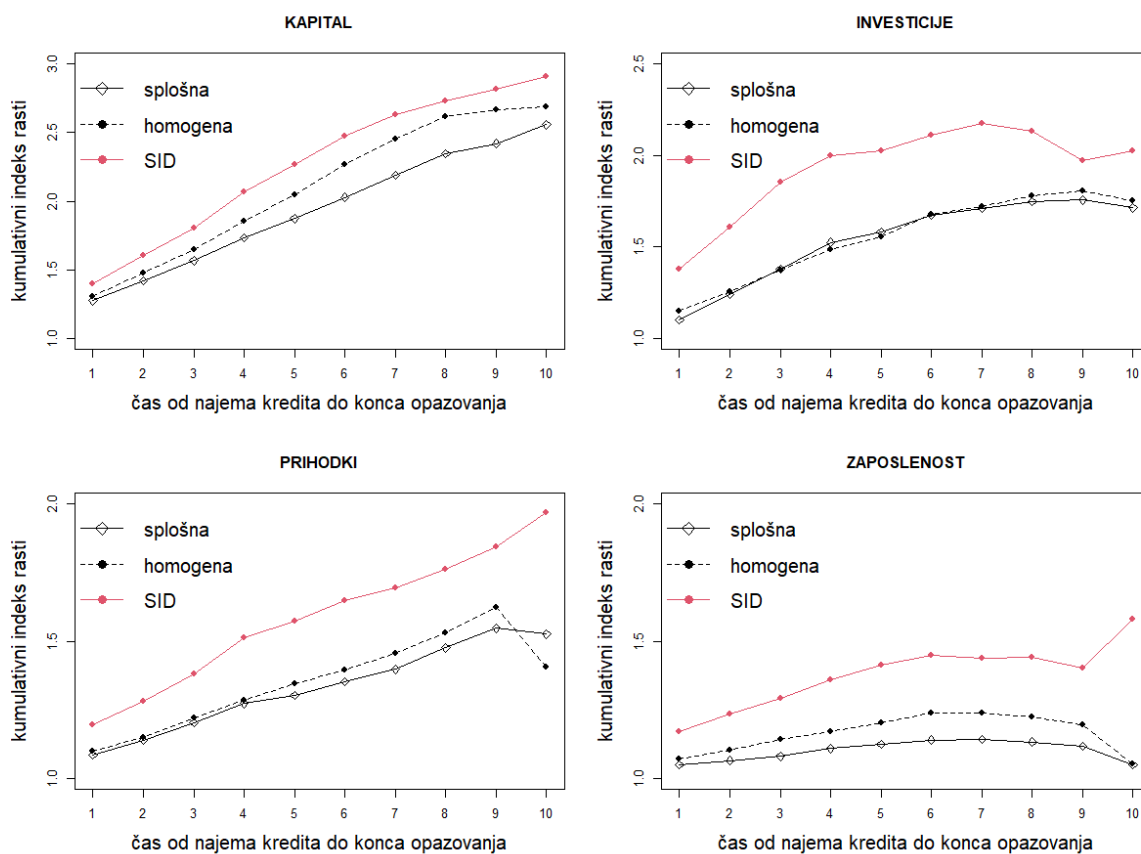
prejetju kredita neposredno pri SID banki, primerjava s povprečjem gospodarstva pa je vsakokrat narejena za enako časovno obdobje.

Slika 67: Povprečne vrednosti kumulativnih indeksov rasti za PS1 in PS4 (ostali finančni inženiring)

Slike prikazujejo učinke, ki jih imajo viri financiranja SID banke na komitente različnih posojilnih skladov in ostalega neposrednega financiranja. Učinki so prikazani v obliki kumulativnih in pri določenih analizah tekočih indeksov rasti kapitala, čistih prihodkov od prodaje, zaposlenosti in investicij. Kumulativne vrednosti indeksov rasti kapitala, investicij, prihodkov in zaposlenosti pri posojilnih skladih PS1 in PS4 kažejo na opazno preseganje splošne in homogene populacije.

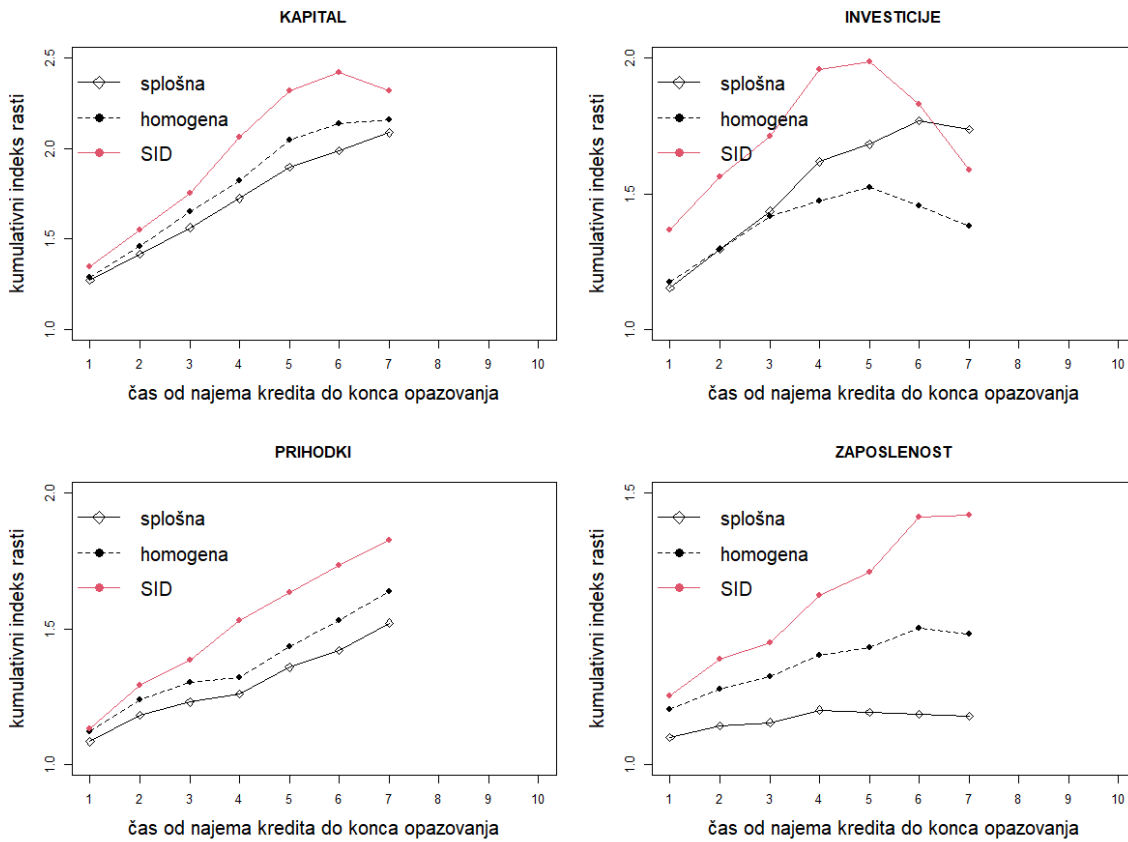
Slika 68: Povprečne vrednosti kumulativnih indeksov rasti za PS2

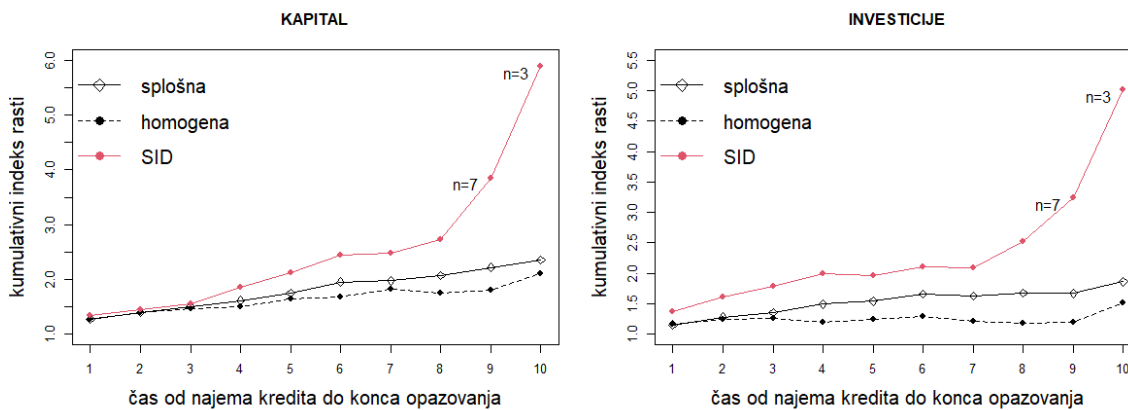
Komitenti PS2 prav tako v vseh štirih kategorijah kumulativno presegajo tako splošno kot homogeno populacijo in med končnimi upravičenci skupaj s posrednim financiranjem performirajo najboljše.

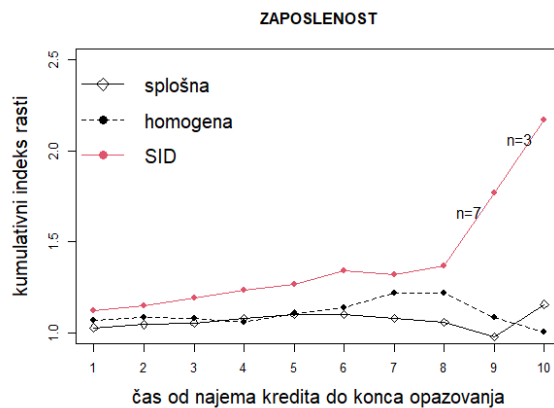
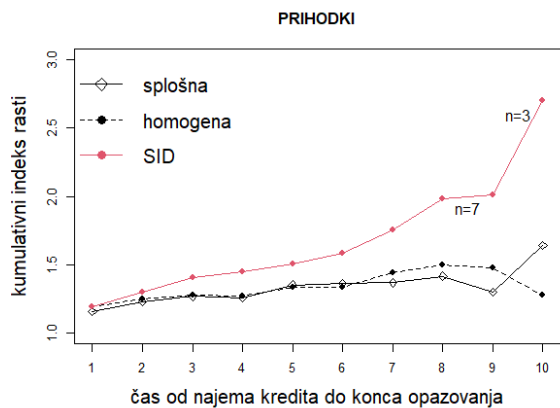
Kot prikazujejo naslednje grafike so z vidika absolutnih vrednosti rasti kazalnikov med uspešnejšimi tudi komitenti posojilnega sklada PS3, ki pa v zadnjih dveh letih performirajo slabše pri rasti investicij.

Slika 69: Povprečne vrednosti kumulativnih indeksov rasti za PS3

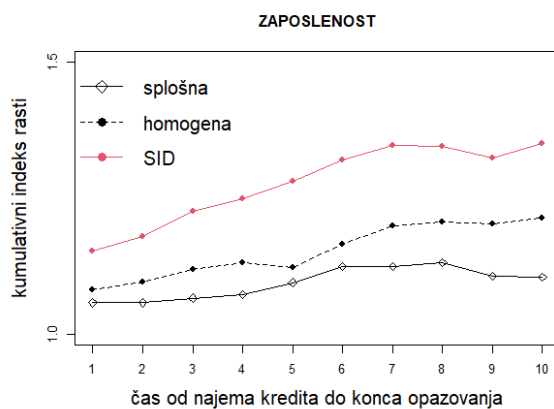
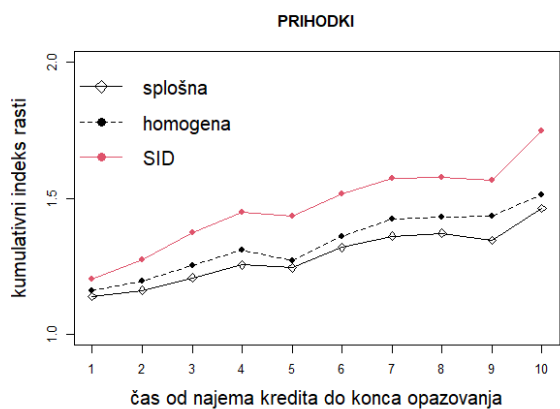
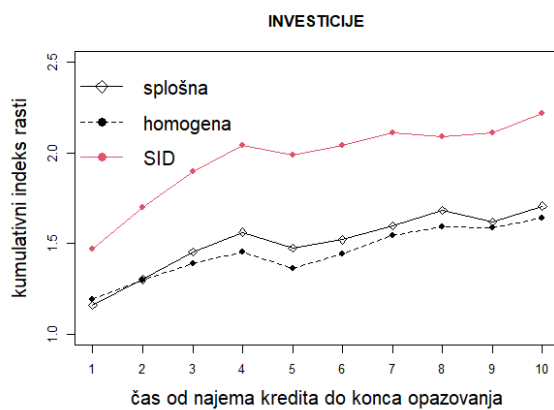
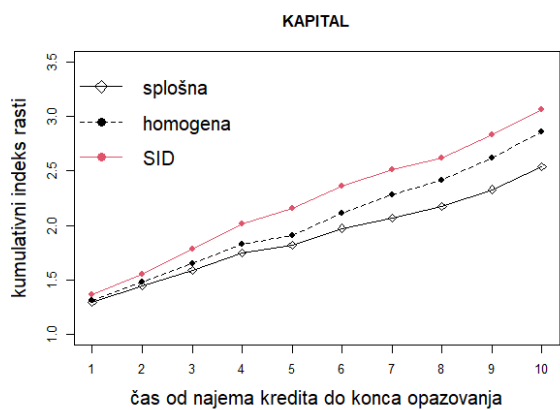

Slika 70: Povprečne vrednosti kumulativnih indeksov rasti za ostalo neposredno financiranje

Slika 71: Povprečne vrednosti kumulativnih indeksov rasti za posredno financiranje

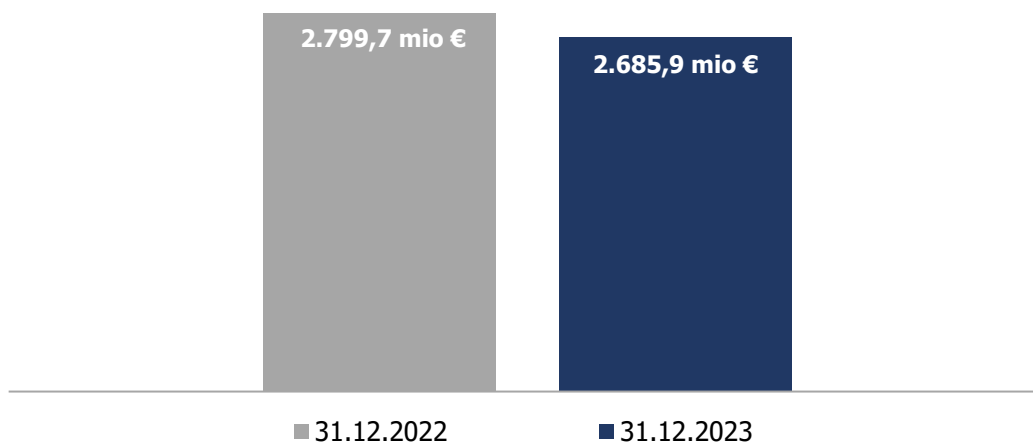
Glede na obseg financiranja, ki ga v gospodarstvo usmerja SID banka, ima omenjeno preseganje performansa splošne in homogene populacije pri komitentih SID banke že **opazen makroekonomski vpliv**. Osredotočenost razvojne banke na delovanje na tržnih vrzelih financiranja tako prinaša opazne učinke v gospodarstvu, ocena učinkov pa kaže na učinkovito uporabo sredstev.

V splošnem komitenti vseh proučevanih virov financiranja SID banke v primerjavi s splošno in homogeno populacijo v povprečju dosegajo višje rasti vseh proučevanih kazalnikov (kapitla, prihodkov od prodaje, zaposlenosti in investicij). **Ti rezultati potrjujejo ustrezno ciljno usmerjenost in selektivnost programov financiranja SID banke.**

XVII. POSLOVANJE SID BANKE V LETU 2023

Konec leta 2023 je **bilančna vsota SID banke znašala 2.685.877 tisoč EUR**. V primerjavi s koncem predhodnega leta se je znižala za 4,1 odstotka oziroma za 113.831 tisoč EUR.

Slika 72: Bilančna vsota

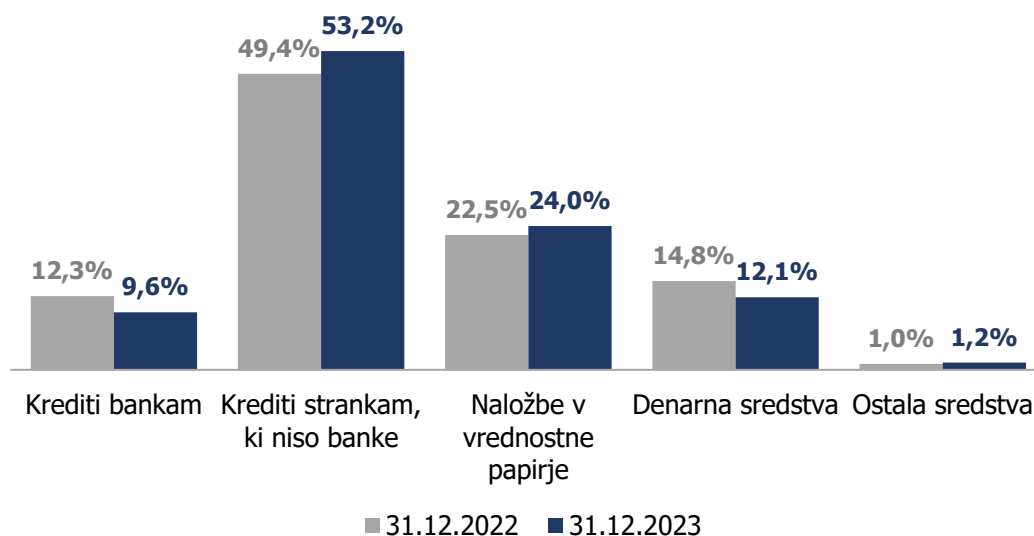
Vir: SID banka

V letu 2023 so imeli največji, **53,2-odstotni delež med sredstvi banke krediti strankam, ki niso banke**, katerih rast je bila 3,3-odstotna. Konec leta 2023 je njihovo stanje znašalo 1.428.171 tisoč EUR (2022: 1.382.527 tisoč EUR). Največji, 83-odstotni delež imajo krediti slovenskim nefinančnim družbam, sledijo krediti iz sektorja država (zlasti krediti občinam) s 15 odstotnim deležem, drugo so krediti drugim finančnim organizacijam, tujim nefinančnim družbam in krediti samostojnim podjetnikom.

Kreditni bankam, ki vključujejo kredite in vloge, so konec leta znašali 259.187 tisoč EUR, kar je za 24,7 odstotka manj kot konec leta 2022. **Njihov delež v sredstvih banke se je v letu 2023 zmanjšal na 9,6 odstotka** (2022: 12,3 odstotka). Konec leta so 86 odstotkov kreditov bankam (brez vlog) sestavljali krediti slovenskim bankam (2022: 84 odstotkov), ki kot finančne posrednice posredujejo razvojna sredstva končnim prejemnikom, 14 odstotkov pa krediti tujim bankam za kreditiranje

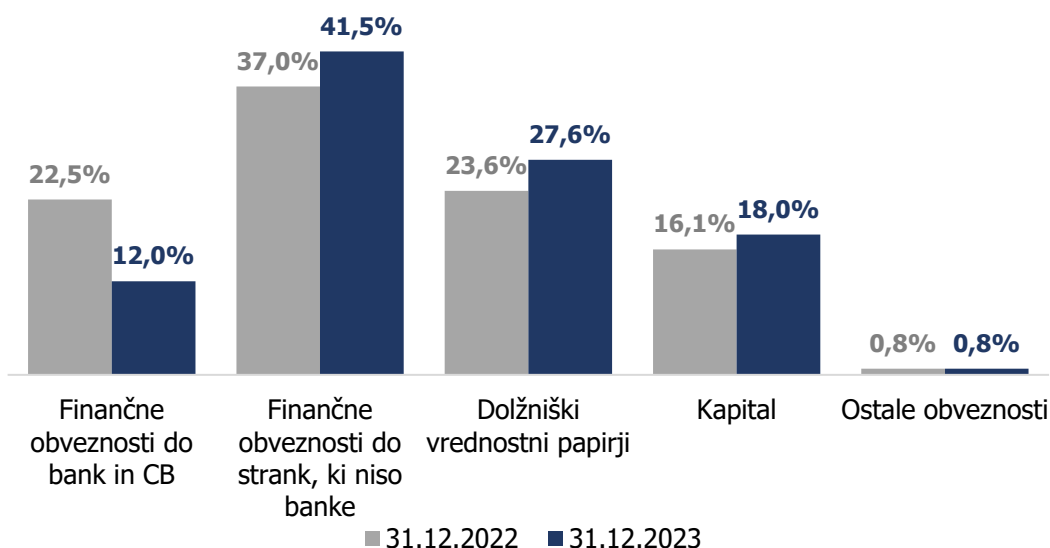
izvoznih poslov slovenskih podjetij. **Naložbe v vrednostne papirje so konec leta 2023 predstavljale 24 odstotkov bančne aktive** (2022: 22,5 odstotka) in so znašale 643.833 tisoč EUR (2022: 631.236 tisoč EUR). 89 odstotkov naložb se nanaša na dolžniške vrednostne papirje, katerih stanje je konec leta znašalo 575.035 tisoč EUR (2022: 578.411 tisoč EUR).

Slika 73: Struktura bilančne aktive

Vir: SID banka

Slika 74: Struktura bilančne pasive

Vir: SID banka

Bilančno pasivo SID banke so ob koncu leta 2023 sestavljale obveznosti v višini 2.201.198 tisoč EUR in kapital v višini 484.679 tisoč EUR. Obveznosti predstavljajo 82 odstotkov celotne pasive (2022: 83,9 odstotka), kapital pa 18 odstotkov (2022: 16,1 odstotka).

Z 41,5-odstotnim deležem v bilančni pasivi so imeli konec leta 2023 največji delež **obveznosti do strank, ki niso banke**, ki so dosegli 1.114.735 tisoč EUR, kar pomeni zvišanje glede na konec predhodnega leta za 7,7 odstotka. Najbolj so se povečale obveznosti do MGTŠ, ki se nanašajo na obveznosti iz naslova delovanja posojilnih skladov, in obveznosti do Razvojne banke Sveta Evrope.

Obveznosti do bank in centralne banke so konec leta 2023 znašale 322.887 tisoč EUR. Njihov delež v bilančni pasivi se je zmanjšal s 22,5 odstotka na 12 odstotkov. Znižale so se zlasti obveznosti do centralne banke in Evropske investicijske banke, višje pa so predvsem obveznosti do nemške razvojne banke KfW.

Konec leta 2023 so obveznosti iz izdanih vrednostnih papirjev znašale 742.437 tisoč EUR (2022: 660.465 tisoč EUR), njihov strukturni delež pa je dosegel 27,6 odstotka (2022: 23,6 odstotka).

Ostale obveznosti v skupni višini 21.139 tisoč EUR sestavljajo:

- izvedeni finančni instrumenti, namenjeni varovanju, v višini 12.294 tisoč EUR (2022: 15.849 tisoč EUR);
- obveznosti za davek iz dohodkov pravnih oseb v višini 1.564 tisoč EUR (2022: 0 EUR);
- rezervacije v višini 1.504 tisoč EUR (2022: 2.408 tisoč EUR), ki se nanašajo na rezervacije za zunajbilančne obveznosti iz garancij in odobrenih nečrpanih kreditov (443 tisoč EUR) ter na rezervacije za obveznosti do zaposlencev (1.061 tisoč EUR);
- druge finančne obveznosti v višini 4.367 tisoč EUR (2022: 3.009 tisoč EUR) in
- druge obveznosti v višini 1.410 tisoč EUR (2022: 1.492 tisoč EUR).

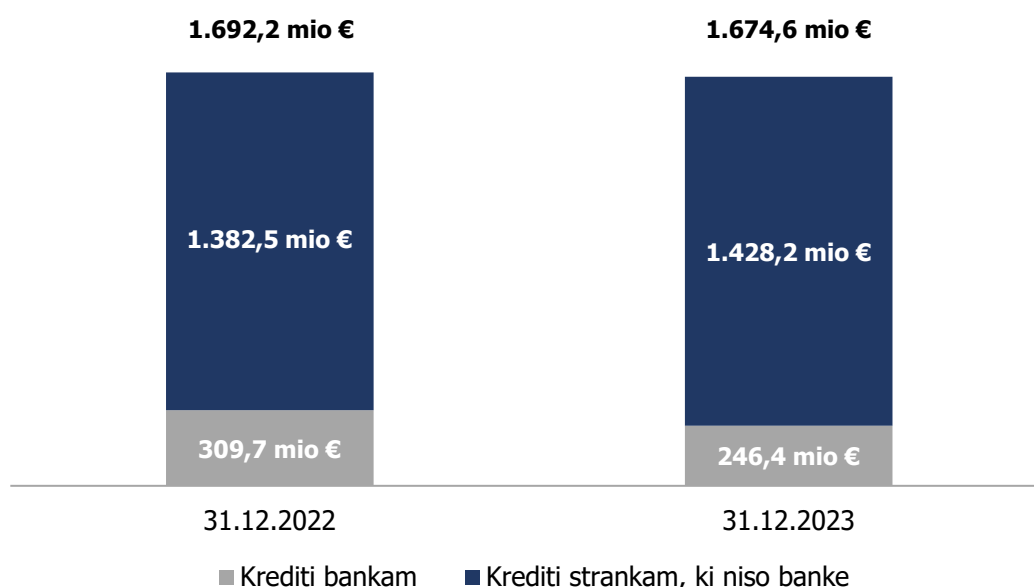
Kapital banke se je v letu 2023 povečal za 33.810 tisoč EUR oziroma 7,5 odstotka in je konec leta znašal 484.679 tisoč EUR (2022: 450.869 tisoč EUR). Glede na predhodno leto je akumulirani drugi vseobsegajoči donos večji za 18.172 tisoč EUR,

kar je zlasti posledica višjih pošteni vrednosti dolžniških vrednostnih papirjev, merjenih po pošteni vrednosti prek drugega vseobsegajočega donosa. Za 12.129 tisoč EUR so se povečale rezerve iz dobička, zadržani dobiček, vključno z dobičkom poslovnega leta, pa je višji za 3.509 tisoč EUR.

KREDITNI PORTFELJ

Konec leta 2023 so neto krediti skupaj dosegli 1.674.566 tisoč EUR, kar je podobno kot konec leta 2022 (1.692.224 tisoč EUR), vendar s strukturnim povečanjem deleža neposrednega financiranja.

Slika 75: Kreditni portfelj

Vir: SID banka

SID banka financiranje izvaja s paleto instrumentov, ki obsega uveljavljene in stalno razpoložljive programe ter tudi aktualnim potrebam prilagojene nove finančne instrumente in programe. Obseg in način financiranja banka izvaja glede na prepoznane tržne vrzeli, potrebe trga in dejavnost preostalih finančnih institucij. Ponudbo programov financiranja v okviru finančnega inženiringa sta dopolnjevala neposredno in posredno financiranje iz lastnih virov sredstev.

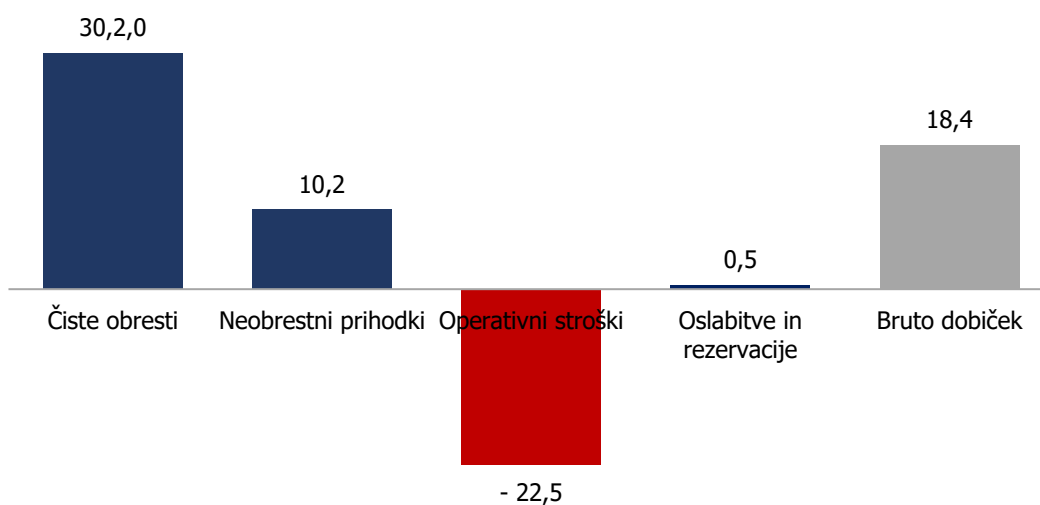
V okviru protikriznega in razvojnega delovanja v letu 2023 je bilo s sredstvi SID banke neposredno in v sofinanciranju s poslovnimi bankami ter prek bank posrednic

sklenjenih za 246,6 milijona EUR kreditov. Struktura kreditnega portfelja banke po ročnosti odraža usmerjenost SID banke v dejavnosti, skladne z ZSIRB in ZZFMGP. Skoraj vsi krediti so dolgoročni s spremenljivo obrestno mero. Po stanju na dan 31. decembra 2023 je banka prek poslovnih bank in hranilnic posredno financirala 752 končnih upravičencev in neposredno 1.104 kreditojemalce.

FINANČNI REZULTAT SID BANKE

V letu 2023 je SID banka ustvarila dobiček pred davki v višini 18.385 tisoč EUR, kar se je odrazilo v 3,9-odstotni donosnosti kapitala (2022: 2,2 odstotna). Bruto dobiček je za 8.332 tisoč EUR višji kot leta 2022, čisti dobiček poslovnega leta pa je znašal 15.638 tisoč EUR, kar je za 7.387 tisoč EUR več kot v predhodnem letu. Višji dobiček glede na predhodno leto je posledica višjih čistih obrestnih prihodkov in tudi višjih čistih neobrestnih prihodkov.

Slika 76: Sestava bruto dobička 2023 (v mio EUR)

Vir: SID banka

Banka je v letu 2023 realizirala čiste obresti v višini 30.170 tisoč EUR, kar je za 5.956 tisoč EUR oziroma za 24,6 odstotka več kot v letu 2022. Zaradi dviga tržnih obrestnih mer so se bistveno zvišali tako obrestni prihodki, kot tudi obrestni odhodki. Obrestni prihodki banke so dosegli 89.321 tisoč EUR (2022: 33.188 tisoč EUR), obrestni odhodki pa 59.151 tisoč EUR (2022: 8.974 tisoč EUR).

Višje čiste obresti so zlasti posledica višjih prihodkov za obresti za dane kredite, ki so povezani z višjimi tržnimi obrestnimi merami. Slednje so vplivale tudi na višje obrestne odhodke, predvsem iz prejetih kreditov. Čiste obresti imajo 74,8-odstotni delež v vseh čistih prihodkih banke (2022: 91,2 odstotka). Obrestna maržabanke se je v primerjavi s predhodnim letom zvišala in je v letu 2023 dosegla 1,1 odstotka (2022: 0,9 odstotka).

Čisti neobrestni prihodki so v letu 2023 znašali 10.167 tisoč EUR, kar je za 7.831 tisoč EUR več kot v letu 2022 (2022: 2.336 tisoč EUR). Višji čisti neobrestni prihodki so predvsem posledica manjših čistih izgub iz finančnih sredstev in obveznosti, ki niso merjene po pošteni vrednosti prek poslovnega izida.

Tabela 25: Pomembnejši finančni podatki SID banke⁵⁹

V tisoč EUR	2023	2022	2021
Izkaz finančnega položaja			
Bilančna vsota	2.685.877	2.799.708	2.834.032
Skupni znesek vlog nebančnega sektorja, merjenih po odplačni vrednosti	1.114.735	1.034.941	987.512
Skupni znesek kreditov nebančnemu sektorju	1.428.171	1.382.527	1.199.698
Celotni kapital	484.679	450.869	491.766
Popravki oziroma prilagoditve vrednosti in rezervacije za kreditne izgube	66.869	48.003	56.192
Obseg zunajbilančnega poslovanja	543.793	519.366	411.421
Izkaz poslovnega izida			
Čiste obresti	30.170	24.214	28.006
Čisti neobrestni prihodki	10.167	2.336	5.718
Stroški dela, splošni in administrativni stroški	(21.461)	(20.694)	(19.577)
Amortizacija	(1.024)	(984)	(986)
Oslabitev in rezervacije (kreditne izgube)	(276)	5.454	16.454
Poslovni izid pred obdavčitvijo iz rednega in ustavljenega poslovanja	18.385	10.053	29.486
Davek iz dohodka pravnih oseb od poslovnega izida iz rednega in ustavljenega poslovanja	(2.747)	(1.802)	(5.456)
Čisti dobiček poslovnega leta	15.638	8.251	24.030
Izkaz drugega vseobsegajočega donosa			
Drugi vseobsegajoči donos pred obdavčitvijo	21.328	(60.676)	(10.334)
Davek iz dohodka pravnih oseb od drugega vseobsegajočega donosa	(3.156)	11.528	1.963
Število poslovalnic na dan 31. 12.	1	1	1
Število zaposlenih na dan 31. 12.	221	221	223
Delnice			
Število delničarjev	1	1	1
Število delnic	3.121.741	3.121.741	3.121.741
Pripadajoči znesek kosovne delnice v osnovnem kapitalu	96,10	96,10	96,10
Knjigovodska vrednost delnice	156,18	145,29	158,47
Dolgoročna bonitetna ocena na dan 31. 12.			
Standard & Poor's	AA ⁻²	AA-	AA-

⁵⁹ Predpisani podatki in kazalniki so izračunani v skladu z Navodilom za izračun kazalnikov poslovanja bank in hranilnic, ki ga je predpisala Banka Slovenije na podlagi Sklepa o poslovnih knjigah in letnih poročilih bank in hranilnic (Uradni list RS, št. 184/21).

Tabela 26: Izbrani kazalniki poslovanja SID banke

V odstotkih	2023	2022	2021
Kapital			
Količnik navadnega lastniškega temeljnega kapitala	27,3	25,4	28,8
Količnik temeljnega kapitala	27,3	25,4	28,8
Količnik skupnega kapitala	27,3	25,4	28,8
Količnik finančnega vzvoda	16,3	14,7	15,5
Kvaliteta aktive izkaza finančnega položaja in prevzetih obveznosti			
Nedonosne (bilančne in zunajbilančne) izpostavljenosti/ razvrščene bilančne in zunajbilančne izpostavljenosti	3,0	2,8	1,4
Nedonosni krediti in druga finančna sredstva/razvrščeni krediti in druga finančna sredstva (brez stanj na računih pri CB in vpoglednih vlog pri bankah)	5,0	4,8	2,3
Nedonosni krediti in druga finančna sredstva/razvrščeni krediti in druga finančna sredstva (vključno s stanji na računih pri CB in vpoglednimi vlogami pri bankah)	4,2	3,9	2,1
Popravki oziroma prilagoditve vrednosti za kreditne izgube/nedonosni kreditni in druga finančna sredstva (brez stanj na računih pri CB in vpoglednih vlog pri bankah)	42,5	38,4	69,4
Popravki oziroma prilagoditve vrednosti za kreditne izgube/nedonosni kreditni in druga finančna sredstva (vključno s stanji na računih pri CB in vpoglednimi vlogami pri bankah)	42,5	38,4	69,4
Prejeta zavarovanja/nedonosni krediti in druga finančna sredstva (brez stanj na računih pri CB in vpoglednih vlog pri bankah)	50,7	54,2	16,4
Dobičkonosnost			
Obrestna marža	1,1	0,9	1,0
Marža finančnega posredništva	1,5	1,0	1,2
Donos na aktivo po obdavčitvi	0,6	0,3	0,8
Donos na kapital pred obdavčitvijo	3,9	2,2	6,1
Donos na kapital po obdavčitvi	3,4	1,8	5,0
Stroški poslovanja			
Operativni stroški/povprečna aktiva	0,8	0,8	0,7
Likvidnost 2023			
Količnik likvidnostnega kritja	3.124	6.123	3.618
Količnik neto stabilnega financiranja	152	145	142

PRIMERJAVA RAZVOJNIH BANK

Razvojne banke v Evropi se sicer med seboj razlikujejo tako po deloma različnih poslovnih modelih kot po drugih specifičnostih, npr. pravnih statusih, mehanizmih pokrivanja morebitnih izgub kot tudi že po obsegu in usmeritvi svojih mandatov, a delujejo po sorodnih principih in enotnih pravilih. Kljub razlikam med njimi, primerjava pokaže, da je SID banka primerljiva ostalim, večjim razvojnim bankam in deluje v podobnih okvirih kot njene evropske vrstnice.

Tabela 27: Primerjava bilančne vsote in deleža bilančne vsote v BDP (v %).

	Bilančna vsota (mrd EUR)						Delež bilančne vsote v BDP (%)					
	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2022	2021	2020	2019	2018	2017
SID banka	2,8	2,8	2,9	2,4	2,3	2,5	4,7	5,4	6,2	4,9	5,0	5,8
Oesterreichische Kontrollbank - OeKB (Avstrija)	33,6	33,3	35,5	33,4	28,7	26,0	7,5	8,2	9,3	8,4	7,4	7,0
Cassa di Risparmio di Padova e Rovigo - CDP (Italija)	478,1	517,1	512,4	448,7	425,1	419,5	25,0	28,9	30,8	25,0	24,0	24,2
Banque Publique d'Investissement - BPI France (Francija)	101,6	100,8	94,3	59,2	57,4	52,4	3,9	4,0	4,1	2,4	2,4	2,3
Kreditanstalt für Wiederaufbau - KfW (Nemčija)	554,6	550,7	546,4	506,0	485,8	472,2	14,3	15,2	16,1	14,6	14,4	14,5
Hrvatska banka za obnovu i razvitak - HBOR (Hrvaška)	3,9	3,8	3,8	3,5	3,7	3,7	5,8	6,5	7,5	6,3	7,0	7,4
Bank Gospodarstwa Krajowego - BGK (Poljska)	44,1	42,8	34,8	23,6	19,7	17,8	6,7	7,4	6,6	4,4	3,9	3,8
Bulgarian Development Bank - BDB (Bolgarija)	n.a.	1,6	1,9	1,6	1,5	1,2	n.a.	2,3	3,1	2,6	2,7	2,3
Narodni rozvojova banka - NRB (Češka)	1,3	1,3	1,2	1,0	0,9	0,9	0,5	0,5	0,6	0,4	0,4	0,5
Hungarian Development Bank - MFB (Madžarska)	7,5	6,4	5,3	4,3	4,2	4,2	4,4	4,2	3,8	2,9	3,1	3,3

Vir: SID banka

SID banka je po številu zaposlenih in bilančni vsoti med najmanjšimi razvojnimi bankami v prikazanem primerjalnem vzorcu evropskih razvojnih bank. Delež bilančne vsote SID banke v BDP se je s 4,7 % v 2022 uvrščal v povprečje analize, kar načeloma ne kaže, da bi bila aktivnost SID banke neustrezno dimenzionirana.

Tabela 28: Število zaposlenih in število zaposlenih na mrd EUR bilančne vsote

	Število zaposlenih						Število zaposlenih na mrd EUR bilančne vsote					
	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2022	2021	2020	2019	2018	2017
SID banka	221	223	223	201	185	170	79	80	77	84	80	68
Oesterreichische Kontrollbank - OeKB (Avstrija)	516	525	523	505	466	445	15	16	15	15	16	17
Cassa di Risparmio di Padova e Rovigo - CDP (Italija)	41.639	42.962	40.600	33.695	32.148	32.372	87	83	79	75	76	77
Banque Publique d'Investissement - BPI France (Francija)	3.521	3.413	3.215	3.030	2.008	2.073	35	34	34	51	35	40
Kreditanstalt für Wiederaufbau - KfW (Nemčija)	7.984	7.734	7.382	6.705	6.376	6.113	14	14	14	13	13	13
Hrvatska banka za obnovu i razvitak - HBOR (Hrvaška)	402	394	386	392	390	353	104	104	102	112	105	95
Bank Gospodarstwa Krajowego - BGK (Poljska)	2022	1.885	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	46	44	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Bulgarian Development Bank - BDB (Bolgarija)	n.a.	284	281	247	210	171	n.a.	178	148	154	140	143
Narodni rozvojova banka - NRB (Češka)	254	249	237	221	194	194	199	190	197	230	216	216
Hungarian Development Bank - MFB (Madžarska)	823	808	741	688	728	711	110	126	140	160	173	169

Vir: SID banka

Po številu zaposlenih na mrd EUR bilančne vsote se je SID banka z 79 zaposlenimi v 2022 prav tako uvrščala v povprečje analize, medtem ko je najnižjo vrednost 14 zaposlenih beležila KfW, najvišjih 19 zaposlenih pa češka NRB.

Tabela 29: Neto obrestna marža in kapitalska ustreznost

	Neto obrestna marža (%)						Kapitalska ustreznost (%)					
	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2022	2021	2020	2019	2018	2017
SID banka	1,0	1,1	0,9	1,1	1,0	0,9	25,4	28,8	29,1	34,0	34,2	36,8
Oesterreichische Kontrollbank - OeKB (Avstrija)	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	119,1	94,5	77,4	78,2	86,0	82,6
Cassa di depositi e prestiti - CDP (Italija)	0,6	0,7	0,7	0,7	1,0	0,8	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Banque Publique d'Investissement - BPI France (Francija)	1,0	1,0	1,1	1,3	1,3	3,4	27,6	30,6	30,8	33,6	30,2	30,2
Kreditanstalt für Wiederaufbau - KfW (Nemčija)	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	25,2	23,9	24,3	21,3	20,1	20,6
Hrvatska banka za obnovu i razvitak - HBOR (Hrvaška)	1,7	1,9	1,4	1,4	1,4	1,8	57,6	65,1	60,5	61,8	57,3	64,4
Bank gospodarstwa krajowego - BGK (Poljska)	1,7	0,8	0,9	1,3	1,3	1,1	28,9	28,4	33,0	27,5	31,5	38,0
Bulgarian Development Bank - BDB (Bolgarija)	n.a.	2,1	2,0	2,4	2,7	4,8	n.a.	36,0	32,8	27,8	36,1	49,5
Narodni rozvojova banka - NRB (Češka)	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	1,6	1,2	24,8	20,1	22,0	21,2	22,3	21,5
Hungarian Development Bank - MFB (Madžarska)	2,0	1,8	1,5	1,4	1,3	0,9	16,6	16,6	22,5	20,9	26,0	34,3

Vir: SID banka

Neto obrestna marža SID banke se je v letu 2022 z 1,0 % uvrščala v povprečje primerjalne analize. Najvišjo vrednost je z 2,0 % dosegla madžarska MFB, najnižjo pa z 0,4 % OeKB in KfW. Kapitalska ustreznost SID banke se je z 24,4 % v 2022 prav tako uvrščala v povprečje analiziranega vzorca.

Tabela 30: Donosnost sredstev in donosnost kapitala

	ROAA (%)						ROAE (%)					
	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2022	2021	2020	2019	2018	2017
SID banka	0,3	0,8	0,3	1,4	0,6	0,6	1,8	5,0	1,8	7,2	3,4	3,5
Oesterreichische Kontrollbank - OeKB (Avstrija)	0,2	0,2	0,1	0,2	0,1	0,2	6,6	7,8	5,9	6,4	4,0	5,1
Cassa depositi e prestiti - CDP (Italija)	1,4	1,0	0,2	0,8	1,0	1,1	18,1	15,4	3,3	9,4	11,9	12,4
Banque Publique d'Investissement - BPI France (Francija)	1,5	1,9	-0,2	0,3	0,3	0,4	5,4	7,0	-1,0	4,0	4,5	5,2
Kreditanstalt für Wiederaufbau - KfW (Nemčija)	0,2	0,4	0,1	0,3	0,3	0,3	3,9	6,7	1,7	4,4	5,5	5,1
Hrvatska banka za obnovu i razvitak - HBOR (Hrvaška)	0,7	0,7	0,3	0,6	0,7	0,6	1,8	1,8	0,8	1,5	2,0	1,6
Bank gospodarstwa krajowego - BGK (Poljska)	1,1	0,5	0,3	0,4	0,6	n.a.	7,8	3,6	1,7	2,1	2,6	n.a.
Bulgarian Development Bank - BDB (Bolgarija)	n.a.	-4,4	-6,7	0,4	1,0	1,0	n.a.	-12,6	-22,0	1,5	3,5	2,7
Narodni rozvojova banka - NRB (Češka)	0,8	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,7	0,6	0,5	0,8	0,6	0,6
Hungarian Development Bank - MFB (Madžarska)	1,0	0,4	0,2	-0,4	1,4	1,0	4,5	1,7	0,8	-2,1	6,5	5,2

Vir: SID banka

Pri kazalnikih ROAA in ROAE se je SID banka z vrednostmi 0,3 in 1,8 % v letu 2022 uvrstila v spodnji del vzorca, medtem ko je najvišji ROAA znašal 1,5 % (BPI) in ROAE 18,1 % (CDP). Najnižje vrednosti ROAA beležita OeKB in kfW v višini 0,2 %, najnižji ROAE pa češka NRB v višini 0,7 %.

Tabela 31: Delež posojil in delež NPL v posojilih

	Delež neto posojil v sredstvih (%)						Delež NPL v bruto posojilih (%)					
	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2022	2021	2020	2019	2018	2017
SID banka	49,4	42,3	37,5	33,9	30,5	24,4	4,0	3,5	3,2	4,4	5,6	17,2
Oesterreichische Kontrollbank - OeKB (Avstrija)	5,6	5,1	4,5	4,6	1,6	5,9	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Cassa di Risparmio di Padova e Rovigo - CDP (Italija)	68,0	62,2	69,2	69,4	71,9	68,4	0,2	0,2	0,1	0,2	0,3	0,2
Banque Publique d'Investissement - BPI France (Francija)	54,1	52,6	54,7	78,4	78,0	78,3	4,8	4,3	3,7	3,6	3,3	2,9
Kreditanstalt für Wiederaufbau - KfW (Nemčija)	29,3	25,2	25,4	25,3	25,8	26,8	3,3	3,2	13,2	13,4	13,5	0,7
Hrvatska banka za obnovu i razvitak - HBOR (Hrvaška)	60,0	56,5	51,6	51,8	46,0	44,1	22,2	24,3	28,4	28,8	28,3	9,1
Bank Gospodarstwa Krajowego - BGK (Poljska)	17,9	16,9	20,9	30,8	30,6	36,6	10,7	8,2	6,8	6,2	7,8	10,0
Bulgarian Development Bank - BDB (Bolgarija)	n.a.	53,6	49,7	53,1	35,0	28,9	n.a.	14,7	12,4	13,8	22,3	26,6
Narodni rozvojova banka - NRB (Češka)	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	17,1	18,7	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	37,9	52,3
Hungarian Development Bank - MFB (Madžarska)	43,6	49,0	55,2	63,4	49,7	43,6	8,0	8,1	10,2	10,8	15,3	22,3

Vir: SID banka

Delež neto posojil v sredstvih SID banke v višini 49,4 % je primerljiva z ostalimi razvojnimi bankami. SID banka pri tem beleži NPL v bruto posojilih v višini 4,0 %, kar je pod povprečjem vzorca.

XVIII. DRUŽBENA ODGOVORNOST

Družbeno odgovorno podjetje gleda na svoje poslovanje celovito in ravna v skladu z dolgoročnimi koristmi širše družbe, zaposlenih in ostalih partnerjev, okolja ter deležnikov v svojem poslovanju. S svojim delovanjem ne zasleduje zgolj interesa svojih lastnikov, pač pa se zaveda odgovornosti za svoje vplive na družbo; tako na ljudi kot okolje in oboje skrbno varuje. Resnično družbeno odgovorno podjetje te cilje upošteva in integrira v vse svoje odločitve. Išče poti, kako najbolje zasledovati svoje poslovne cilje, ne da bi pri tem prezrlo pričakovanja, potrebe in interese vseh deležnikov. Z družbeno odgovornim ravnanjem podjetja krenejo na pot trajnostnega razvoja.

XVIII.1. ŠIRŠE DRUŽBENE KORISTI

SID banka – kot razvojna banka – že v svojem osnovnem poslanstvu zasleduje cilje širše družbene odgovornosti in je usmerjena v dolgoročne koristi slovenskega gospodarstva in družbe ter lokalnega okolja.

Vloga SID banke je posredovanje na področjih tržnih vrzeli in s tem ustvarjanje širših družbenih koristi, kot so:

- trajnosten in uravnotežen gospodarski razvoj Republike Slovenije;
- raziskave in inovacije ter druge oblike gospodarsko-razvojnega delovanja, ki povečujejo konkurenčnost in odličnost gospodarskih subjektov na področju Republike Slovenije;
- sonaraven razvoj z visoko stopnjo zaščite okolja in bivanja ter energetska in snovna učinkovitost;
- razvita javna in gospodarska infrastruktura;
- socialni napredek, zagotavljanje enakih možnosti, izobraževanje in zaposlovanje;
- druge ekonomske aktivnosti, ki prispevajo k rasti, razvoju in blaginji.

S svojim delovanjem v okviru poslanstva in danih pooblastil SID banka prispeva k uresničevanju širših družbenih ciljev, skladnih s ključnimi elementi trajnostnega razvoja Slovenije: uspešno gospodarstvo, socialna varnost in skrb za okolje.

S spremljanjem podjetij skozi različne razvojne faze poslovanja in nudenjem prilagojenih finančnih storitev SID banka omogoča ustrezne pogoje financiranja, kjer obstoječa tržna ponudba ni zadostna. S tem spodbuja uresničevanje priložnosti slovenskega gospodarstva, tako doma kot v tujini. Posebna pozornost se posveča zlasti malim in srednjim podjetjem z visokim razvojnim potencialom. SID banka poleg načrtovanega prilagajanja svoje kreditne aktivnosti vzporedno razvija in uvaja sistemske rešitve, svojo ponudbo pa vsebinsko in tehnično prilagaja spreminjajočim se potrebam končnih upravičencev in poslovnih bank, ko te nastopajo kot posredniki namenskih virov SID banke.

XVIII.2. ODGOVORNOST DO STRANK

ODGOVORNO POSOJANJE IN IZPOSOJANJE

SID banka je bila kot članica Združenja bank Slovenije med pobudniki oblikovanja načel odgovornega kreditiranja za banke, ki delujejo v Sloveniji. Ta načela predstavljajo smernice in priporočila za doseganje cilja odgovornosti do svojih strank, lastnikov in ostalih deležnikov. SID banka je koncept odgovornega posojanja in izposojanja v praksi vgradila v notranje postopke odločanja.

Načela odgovornega posojanja, kot jih je oblikovalo Združenje bank Slovenije, so:

- etični standardi in odgovornost do strank;
- poznavanje strank;
- politika financiranja;
- financiranje na podlagi pričakovanih denarnih tokov;
- primerni nameni in pogoji financiranja.

Kot razvojna banka mora SID banka zagotavljati dolgoročno finančno vzdržnost svojega poslovnega modela. Ker ne deluje s ciljem maksimiranja dobičkonosnosti, lahko zagotavlja ugodne finančne pogoje svojih spodbujevalnih programov. Morebitni

dobiček se skladno z ZSIRB v celoti reinvestira kot kapital banke in tako namenja dodatnemu financiranju gospodarstva. Vloga SID banke zato ni podpiranje vseh podjetij, ki povprašujejo po kreditiranju, temveč le tistih, ki izkazujejo ekonomsko in finančno upravičenost, hkrati pa imajo vključeno komponento trajnostnega razvoja. Pri poslovanju s strankami oziroma na konkretnih projektih je posebna pozornost namenjena preprečevanju korupcije in preprečevanju pranja denarja.

DODANA VREDNOST STORITEV

SID banka dodano vrednost storitev banke udejanja preko naslednjih vzvodov:

- raznovrstnost in ugodnost lastnih finančnih virov;
- učinkovitejša namembnost finančnih sredstev;
- programi z daljšo ročnostjo in večjim prevzemanjem tveganj;
- nižja cena storitev in drugi ugodnejši pogoji, skladni z dodeljevanjem dovoljenih državnih pomoči za spodbujanje gospodarstva;
- spodbujanje delovanja zasebnega sektorja v smeri trajnostnega razvoja ter povečevanje njegovih zmogljivosti;
- prenos finančnih ugodnosti na končne uporabnike namesto maksimiranja lastnega dobička;
- razvoj finančnih instrumentov, prilagojenih potrebam slovenskega gospodarstva;
- doseganje pozitivnih razvojnih, družbenih in okoljskih vplivov;
- povezovanje z drugimi javno-spodbujevalnimi institucijami ter kombiniranje povratnih in nepovratnih finančnih sredstev;
- svetovanje.

SID banka je v slovenskem prostoru tudi v letu 2023 promovirala koncept finančnega inženiringa, ki zagotavlja ugodnejše pogoje financiranja za končne koristnike na eni strani ter doseganje večjih učinkov pri posredovanju (javnih) razvojnih sredstev na drugi.

XVIII.3. ODGOVORNOST DO DRUŽBE IN OKOLJA

SPODBUJANJE TRAJNOSTNEGA RAZVOJA

Z delovanjem v okviru poslanstva in danih pooblastil SID banka prispeva k uresničevanju širših družbenih ciljev, skladnih s ključnimi elementi trajnostnega razvoja Slovenije: uspešno gospodarstvo, socialna varnost in skrb za okolje. SID banka lahko deluje prek treh distribucijskih kanalov: finančnih institucij zasebnega trga, prek javno-spodbujevalnih institucij ali pa neposredno dostopa do končnih koristnikov. Na trgu z dopolnilnimi finančnimi storitvami deluje v smeri trajnostnega razvoja Slovenije ter prispeva h gospodarski rasti in blaginji.

Načelo uravnovešenega in trajnostnega napredka že več kot desetletje usmerja SID banko. Banka sledi načelu uravnovešenega in trajnostnega razvoja na ekonomskem, okoljskem in socialnem področju ter upošteva celovit, dolgoročno naravnani pogled pri finančnih poslih. Poleg ekonomske upravičenosti aktivnosti upošteva tudi družbene eksternalije, to je nefinančne ali posredne koristi in/ali stroške za celotno gospodarsko in družbeno okolje. Financiranje družbenokoristnih infrastrukturnih projektov in ciljnih segmentov v gospodarstvu je osnovni način, prek katerega banka zagotavlja svoj prispevek k politikam trajnostnega razvoja Slovenije.

SID banka se je v letu 2023 še bolj zavezala trajnostnemu razvoju, ki je postal eden izmed osrednjih stebrov njene strategije. Vzpostavila je sistem, ki spodbuja trajnost na vseh ravneh poslovanja. V odločitvene procese je vpeljala koncept trajnostnega razvoja in krožnega gospodarstva. Integracija dejavnikov ESG je postala nepogrešljiva v procesu kreditne presoje in pri cenovni politiki, hkrati pa je banka proaktivno pristopila k upravljanju podnebnih in okoljskih tveganj.

SPODBUJANJE ZELENEGA GOSPODARSTVA IN KROŽNIH POSLOVNIH MODELOV

V letu 2023 SID banka ni zmanjšala prizadevanj za spodbudo krožnemu gospodarstvu in bolj trajnostnim oblikam poslovnih modelov gospodarskih subjektov. Spodbude krožnemu in zelenemu gospodarstvu že izvaja neposredno z obstoječimi splošnimi programi financiranja podjetij.

Z razvojno-spodbujevalnimi programi banka obravnava razvoj konkurenčnega gospodarstva s poudarkom na malih in srednjih podjetjih, na razvoju družbe znanja

in inovativnega podjetništva, razvoju okolju prijazne družbe ter regionalnem in družbenem razvoju. S programi SID banke je možno neposredno financiranje podjetij in njihovih naložb v projekte učinkovite rabe energije, obnovljivih virov energije, prenove stavb, trajnostnega prometa, trajnostnega/ krožnega ravnanja in upravljanja voda, drugih naravnih virov in odpadkov. Posebej za te namene je bil vzpostavljen nov program SID ZELEN, ki podjetjem ponuja ugodna posojila s poroštvom EIF za naložbe, ki prispevajo k zelenemu prehodu ali trajnostnemu prehodu gospodarstva (npr. blažitvi posledic podnebnih sprememb in prilagoditvi tem, prehodu v krožno gospodarstvo, preprečevanju in nadzoru onesnaževanja).

Upravljanje podnebnih in drugih okoljskih tveganj postaja ena izmed osnov delovanja in poslovnih procesov banke. Poleg tega strategija banke predvideva vlaganje v tehnologijo, vzpostavitev podatkovnih baz in kadre, kar povečuje kapital znanja na področju trajnostnega financiranja ter s tem še jasneje opredeljuje vlogo pri spodbujanju in financiranju prehoda v trajnostno gospodarstvo.

XVIII.4. ODGOVORNOST DO ZAPOSLENIH

Družbena odgovornost v SID banki temelji na veljavni politiki družbene odgovornosti, ki je sprejeta v njenem najširšem, celovitem pojmovanju in poleg osnovnega poslanstva SID banke – trajnostnega razvoja Republike Slovenije – upošteva še odgovornost do strank, odgovornost do zaposlenih ter odgovornost do družbe in okolja. Gre za obvezujoč dokument, v katerem je glavni poudarek sodelovanje vseh zaposlenih pri uresničevanju ciljev s tega področja.

SID banka se zaveda, da družbeno odgovornega delovanja ni mogoče ustrezno razvijati brez uveljavljanja osebne odgovornosti vseh posameznikov v organizaciji, zato se v banki na vseh ravneh spodbuja zavedanje o osebni in družbeni odgovornosti kot življenjskem slogu posameznika in tudi celotne organizacije v vseh vidikih njenega delovanja.

SID banka je dejavna na področju izvajanja internih ukrepov s področja družbene odgovornosti. Sem spadajo ukrepi z neposrednim vplivom na SID banko in ukrepi z vplivom na širšo družbo. Poleg primarnega delovanja banke se izvajajo ukrepi s področja družbene odgovornosti, usmerjeni v notranje procese njenega delovanja. Banka ima vzpostavljeno procesno arhitekturo, ki jo redno posodablja in optimizira, ter določene mere uspešnosti izvajanja procesov (KPI), ki jih tekoče spremlja.

Banka si prizadeva za ohranjanje visoke organizacijske kulture, še zlasti za vzgajanje participativne organizacije in medsebojnega spoštovanja, spodbujanje timskega dela in sodelovanja. Dejavno podpira pripadnost in zavzetost zaposlenih ter ravnanje, ki je skladno z glavnimi vrednotami banke, vključno z letnim izborom ambasadorjev vrednot. Prav tako politika upravljanja banke upošteva vrednote družbe, referenčni kodeks upravljanja, sodelovanje z vsemi deležniki, politiko transakcij med družbo in povezanimi osebami, zavezo o ugotavljanju nasprotja interesov in neodvisnosti upravnih in nadzornih organov, ocenjevanje učinkovitosti in varovanje interesov zaposlenih.

Pomembno vlogo z vidika zagotavljanja poslovne etike ima sprejet kodeks etičnih vrednot in strokovnih standardov, ki ureja načela in pravila, po katerih se ravna SID banka, njeni organi in bančni delavci pri opravljanju svojih dejavnosti in nalog v odnosu do komitentov, drugih bank in gospodarskega okolja ter znotraj SID banke. Poleg sprejetih strokovnih standardov ima banka urejen sistem zaščite prijaviteljev (whistle-blowing), sistem pa lahko uporabijo bančni delavci in tudi osebe, ki z banko sodelujejo.

Banka spodbuja zaposlene k dajanju predlogov za izboljšave postopkov in procesov prek sistema spodbujanja ustvarjalnosti in upravljanja predlogov izboljšav. Sistem je aplikativno podprt in omogoča obveščanje zaposlenih o pomenu ustvarjalnosti za obstoj in razvoj banke, redno spremljanje dosežkov na tem področju ter nagrajevanje predlogov in uvedbo izboljšav v prakso.

ZAKLJUČEK IN POGLED NAPREJ

V zaostrenih in izjemno hitro spreminjajočih se makroekonomskih razmerah v zadnjih letih, ko so se zvrstili različni nepričakovani šoki, se je poslovni model SID banke, kot spodbujevalne in razvojne institucije, izkazal kot ustrezen in prožen. SID banka je predvsem pokazala sposobnost hitre prilagoditve programov financiranja in aktiviranja večjega obsega delovanja banke. Ustrezno usmerjen odziv in to v zadostnem obsegu omogoča, da je delovanje SID banke makroekonomsko relevantno tako pri proticikličnem, kot pri razvojnem delovanju.

Negotove makrofinančne okoliščine zaradi geopolitičnih zaostritev, zaostrovanja denarne politike ob previsoki inflaciji, poslabševanja pogojev financiranja gospodarstva, zaustavljanja gospodarske rasti in kopičenja razvojnih izzivov, terjajo od SID banke še naprej aktivno držo. V takšnih razmerah je namreč pravilno naslavljanje tržnih vrzeli financiranja izjemno pomembno, kar bo še posebej izrazito v časih, ki so pred nami. Nadaljnji razplet energetske krize, preoblikovanja dobavnih verig in spremenjenih razmer v evropskih gospodarstvih bodo mnoga podjetja postavila pred velike preizkušnje. Spremenjene razmere z izrazitejšim vplivom geopolitike in večja vloga države v gospodarstvu niso naklonjene manjšim, izrazito izvozno usmerjenim gospodarstvom.

Slovenija se ob tem srečuje še z dodatnimi izzivi zaostajanja v produktivnosti za bolj prodornimi evropskimi državami in velikim deležem gospodarstva, vezanega na panoge, ki so v procesu preoblikovanja. Kot kažejo podatki, se je namreč trendna rast produktivnosti z umiritvijo investicijske aktivnosti po globalni finančni krizi močno zmanjšala in vse odtlej ostaja približno prepolovljena glede na obdobje pred tem. Za zagotovitev ustrezne prihodnje konkurenčnosti bodo pravilne odločitve o načinu financiranja trajnostnega gospodarskega razvoja v negotovih makroekonomskih razmerah ključne. Iskanje pravih rešitev v takšnih razmerah pa terja prilagodljiv in agilen pristop, podprt z močnimi strokovnimi podlagami.

Učinkovito delovanje razvojne banke je v takih razmerah še posebej pomembno in lahko relevantno vpliva na dolgoročno uspešnost gospodarstva in celotne družbe. SID banka bo zato tudi v prihajajočem obdobju osredotočena na delovanje, ki bo slovenskemu gospodarstvu pomagalo prebroditi negotove makrofinančne okoliščine. A za uspešno delovanje v zadostnem obsegu je potrebno, da bo SID banka še naprej dosledno vztrajala pri visokih strokovnih standardih in ohranjala velik poudarek obvladovanju tveganj ter nadgradnji zanesljivih mehanizmov notranjih kontrol, da bo v vsakem trenutku zmožna vzdrževati visoke sposobnosti prevzemanja tveganj. Le

tako lahko SID banka ohranja in oplaja kapital in ostale zmogljivosti, potrebne za dolgoročno uspešno izvajanje mandatov na ustrezno obsežni ravni. Delovanje tako na strukturnih, kot cikličnih tržnih vrzelih financiranja s seboj namreč prinaša dodatna tveganja, ki jih komercialne banke pogosto niso pripravljene sprejemati, ali pa zgolj po pogojih, ki so za gospodarstvo izrazito neugodni. Mnoge odločitve v prihajajočem obdobju bodo zato morale biti drzne in hkrati dobro premišljene; za dolgoročno uspešnost je namreč potreben uvid tudi v širše gospodarske in geopolitične premike. Zasedovanje le kratkoročnih ciljev bi namreč hitro vodilo v slepo ulico in napačne usmeritve. Za učinkovito naslavljanje tržnih vrzeli bodo tako potrebni tudi novi koncepti in inovativne rešitve, kar za SID banko morda pomeni tudi drugačne, bolj ustrezne statusne in strukturne rešitve.

V prihajajočem obdobju bo dostopnost do financiranja za gospodarski oziroma trajnostni razvoj še posebej pomembna. Nekatera podjetja bodo namreč potrebovala financiranje za uspešno delovanje in dodaten investicijski zagon, druga za soočanje z zahtevnimi izzivi, tudi na področju trajnostne transformacije. Pri tem bo ključnega pomena, da bodo predvsem banke znale financiranje strukturirati tako, da bodo kreditirale podjetja z uspešnimi poslovnimi modeli in ne tistih, ki poslovnih modelov nimajo prilagojenih novim razmeram. Pri tem lahko nastanejo velike sektorske razlike, ki jih je potrebno prepoznati in smiselno upoštevati. Mnoga prestrukturiranja ne bodo mogoča brez bančnih storitev, zato bodo banke nosile velik del bremena pri spodbudi gospodarstvu za prehod v bolj trajnostne oblike poslovanja. Za tovrstne ciljne programe so glede na pretekle izkušnje SID banke in izkušnje drugih institucij v tujini najbolj učinkoviti programi finančnega inženiringa. Ti omogočajo fleksibilnost in učinkovitost usmerjenega plasiranja sredstev ter hkrati zagotavljajo vzdržno javno financiranje razvoja.

Prav za namensko kakovost in dolgoročno vzdržnost javnih financ pomembno, da se v zadostni meri uporabi instrumente povratnih oblik financiranja z usmeritvijo na področja z največjim učinkom. Za nekatere namene so nesporno bolj primerna nepovratna sredstva, za druge pa imajo povratna sredstva vrsto prednosti: višjo alokacijsko učinkovitost sredstev (obveznost vračila sredstev pogojuje ustreznost in dolgoročno finančno vzdržnost poslovnih modelov prejemnikov sredstev), namesto »one-off« učinka se oblikuje obnovljiv vir sredstev (kar pripomore tudi k stabilnosti in predvidljivosti ustrezne ponudbe financiranja), javna sredstva pa tako postanejo vzvod in končni obseg sredstev je opazno večji. Posledično je intenziteta rabe vedno redkih javnih sredstev nižja. SID banka lahko s svojimi finančnimi instrumenti tako pripomore k multipliciranju sredstev države. Če bo slovensko gospodarstvo pri soočanju z novimi izzivi in trajnostnemu prehodu zamujalo, bo zamudilo ključen

trenutek, kar bi imelo vpliv na zaostanek za ostalimi evropskimi gospodarstvi. Pravočasna vzpostavitev ustreznih finančnih mehanizmov namreč omogoča, da Slovenija ohranja stik z najbolj razvitimi gospodarstvi. V prihajajoče obdobju bo potrebno ustvariti okolje, ki bo omogočalo in spodbujalo čim obsežnejšo vključitev tudi zasebnega sektorja v financiranje razvojnih projektov in ključnih prilagoditev gospodarstva in celotnega gospodarskega okolja.

SID banka bo gospodarstvu ponujala med vsebinsko raznolikim naborom finančnih spodbud tudi vedno več produktov lastniškega financiranja. Slovenski kapitalni trg je izrazito slabo razvit, kar lahko predstavlja znatno vrzel na področju financiranja podjetij. Z nadgradnjo svojega načina delovanja na tem področju bo SID banka skušala še bolj celostno podpreti slovenska podjetja, privabiti mednarodne naložbe zasebnega kapitala v Slovenijo in graditi finančne in institucionalne zmogljivosti slovenskega finančnega sistema. SID banka bo k razvoju kapitalnega trga pripevala tudi na področju podjetniških in bančnih izdaj obveznic, kadar bo možno preko tovrstnih transakcij prispevati k zmanjševanju tržnih vrzeli na področju financiranja podjetij in pospeševati zeleni prehod v gospodarstvu.

SID banka si bo zato še naprej prizadevala biti osrednji javno-spodbujevalni finančni steber dolgoročnega razvoja slovenskega gospodarstva. Že več kot tri četrtine bančnega kapitala na slovenskem trgu je v tuji lasti, kar se v času zaostrenih razmer lahko pokaže kot šibkost – v krizi po letu 2008 so prav tuje banke bolj omejile dostop do kreditov. Tako kot v preteklosti, bo SID banka sledila zasledovala cilje ekonomske in razvojne politike države, ob tem pa tudi prepoznavati prave priložnosti in nevarnosti ter podati ustrezne strokovne pobude in odgovore na ključne izzive razvoja slovenskega gospodarstva in družbe.

V sodobnem svetu namreč razvojne banke postajajo vse bolj tudi analitično orodje, ki s svojim zelo širokim stikom s stanjem in spremembami v gospodarskem okolju identificirajo ključne zaviralce razvoja in vrzeli, ki zavirajo doseganje optimalnega dolgoročnega družbenega napredka. V razvitem svetu se razvojne banke vedno bolj pomikajo od preprostega transmisijskega mehanizma za vnaprej opredeljeno razporejanje finančnih virov k intelektualno močnemu instrumentu, ki zajema vedno širši nabor podatkov, ga analizira in s pomočjo svojih primerjalnih prednosti pred zasebnimi finančnimi institucijami predeluje v predloge, ki so lahko v pomoč ali pa osnova državnim politikam razvoja in ukrepanja na področju spodbujanja gospodarstva in reševanja vedno daljšega seznama lokalnih in globalnih izzivov. Pri tem s svojo kredibilnostjo in strokovnostjo gradijo tudi lastno neodvisnost, ki je pogoj za uspešno dolgoročno učinkovitost na trgu.

Zato SID banka nadaljuje s postopno nadgradnjo kompetenc z zalogovnikom znanj in izkušenj glede ocenjevanja tržnih in razvojnih vrzeli, ter merjenjem učinkov spodbujevalnih aktivnosti razvojnih ustanov. Za takšno delovanje banka potrebuje izrazito poglobljeno poznavanje in razumevanje slovenskega gospodarstva ter makroekonomskih procesov. Z vsem naštetim lahko SID banka v slovenskem gospodarskem prostoru nastopa kot sooblikovalec in ne zgolj izvrševalec strateških usmeritev.

PRILOGA:

- Mnenje Komisije za pospeševanje mednarodne menjave k *Poročilu o poslovanju pooblaščne institucije v letu 2023 na področjih, ki so predmet urejanja ZZFMGP* (besedilo poročila je vsebinsko ustrezno točki VI. tega poročila)

MNENJE KOMISIJE ZA POSPEŠEVANJE MEDNARODNE MENJAVE K POROČILU O POSLOVANJU POOBLAŠČENE INSTITUCIJE V LETU 2023 NA PODROČJIH, KI SO PREDMET UREJANJA ZZFMGP

1. Pristojnosti Komisije

V skladu z Zakonom o zavarovanju in financiranju mednarodnih gospodarskih poslov (v nadaljevanju: ZZFMGP) je Vlada Republike Slovenije (v nadaljevanju: Vlada) imenovala Komisijo za pospeševanje mednarodne menjave (v nadaljevanju: Komisija), s sledečimi cilji in nalogami:

- koordinacija delovanja pristojnih državnih in drugih organov ter institucij pri izvajanju ZZFMGP in delovanju sistema zavarovanja in financiranja mednarodnih gospodarskih poslov v Republiki Sloveniji,
- učinkovito izvajanje zavarovanja in financiranja poslov mednarodne trgovine in investicij.

Naloge in pristojnosti Komisije so podrobneje opredeljene v 14. členu ZZFMGP. Poleg dajanja soglasij k splošnim pogojem zavarovanja pred netržnimi tveganji, politikam zavarovanja v posameznih državah in cenikom, Komisija tudi redno spremlja poslovanje pooblaščenih institucij in daje mnenje k poročilom o njenem poslovanju.

Komisija navedene zakonske pristojnosti izvaja na svojih rednih in dopisnih sejah. V letu 2023 je imela Komisija šest rednih in petnajst dopisnih sej.

2. Pregled aktivnosti Komisije

V 2023 so ekonomski subjekti že v dobršni meri prilagodili svoje aktivnosti poslovnemu okolju, ki se je spremenilo upoštevanje geopolitiko velikih sil, spopade v Ukrajini, krizna območja na Arabskem polotoku in slabšanje odnosov med dvema največjima silama ZDA in Kitajsko. V primerjavi z letom prej je bilo manj obravnav v zvezi s situacijo v Ukrajini, Belorusiji in Rusiji, vseeno pa so bile politike zavarovanja do držav v Vzhodni Evropi še vedno pogosto predmet razprav in odločanj, saj gre za trge nekaterih velikih slovenskih podjetij, ki na tem območju realizirajo pomembne vrednosti izvoznih poslov. Tako sta se večkrat obravnavali politika zavarovanja do Rusije in Belorusije, prav tako tudi politika zavarovanja do Ukrajine, katere odprtje je odobrila Komisija v 2023. Z odprtjem politike zavarovanja do Ukrajine se je SID banka pridružila tistim svetovnim izvozno kreditnim agencijam, ki omogočajo domačim podjetjem, da lažje poslujejo v Ukrajini in ukrajinskim podjetjem, da lahko kupujejo tuje blago tudi na odloženo plačilo.

Obravnavala je tudi zavarovalne politike do drugih držav, deloma tudi na osnovi bonitetnih informacij držav, katerim je OECD spremenil bonitetni razred. V teh okvirih je določila politiko zavarovanja do Angole in tako omogočila, da se v prihodnje izvedejo izvozni posli slovenskih podjetij v tej državi. Na osnovi OECD klasifikacije je presojala politike zavarovanja do BiH, Egipta, Hrvaške, Tajvana, Bolivije, Brazilije in Gabona.

V prvem polletju 2023 se je Komisija precej ukvarjala z reprogrami poslov izvoznega financiranja, da je uspešno preprečila nastanek škod. Tako je obravnavala posel v Ukrajini, kjer so vojne razmere vplivale na omejeno plačilno sposobnost dolžnika. Nadalje je obravnavala posla v Gani in Ruandi, pri čemer so v prvem primeru poslabšane makroekonomske razmere v državi vplivale tudi na možnost odplačevanja kredita dolžnika, pri drugem pa je prišlo do zamika pri usposobitvi delovanja rudniške opreme, zato je dolžnik začel prejemati denarne prilive iz posla kasneje kot je bilo predvideno. Obravnavala in soglašala je tudi z vračilom premije za posel v Belorusiji ter na takšen način prispevala k rešitvi primera nečrpanega dela kredita, ki ga izvoznik ni mogel koristiti zaradi omejitvenih ukrepov mednarodne skupnosti. Podobno je obravnavala in soglašala tudi z izplačilom zavarovalnine zaradi neplačila ukrajinskega kupca, ki je utrpel škodo zaradi vojnih dogodkov.

Pretežni del svojega časa je Komisija namenila obravnavam za zavarovanje izvoznih poslov ter na takšen način najbolje izkazala poslanstvo pooblaščenih institucij, da pospešuje izvoz slovenskega gospodarstva. Največkrat se je ukvarjala s posli pozavarovanja kratkoročnih terjatev do kupcev iz Rusije, soglašala pa je tudi s pozavarovanjem poslov v Uzbekistanu in še posebej v Ukrajini. V zvezi s tem se je večkrat seznanjala s potrebami velikih slovenskih izvoznikov za zavarovalne limite v državah Vzhodne Evrope. Podala je tudi soglasje k spremembi pogodbe o pozavarovanju, sklenjene s primarnim zavarovateljem Coface.

Pomemben je njen doprinos pri sprejemanju odločitev za zavarovanje posamičnih poslov slovenskih izvoznikov v tujini, kot npr. na Kosovu za posel vzpostavljanja javne razsvetljave, pa za projekte slovenskih gradbenih podjetij na Hrvaškem, širitve internacionalizacije slovenskih podjetij v ZDA in posodobitve električne mreže v Indiji. V teh okvirih je soglašala tudi z zavarovanjem kreditnih linij, ki so jih zagotavljale poslovne banke za realizacijo izvoznih poslov slovenskih podjetij kot npr. v segmentu proizvodnje kamenih granulotov za namene tiskanja in v gradbeništvu, kot tudi v računalniški industriji in v proizvodnji avtomobov. Z velikim zanimanjem se je seznanjala z informacijami o izvoznih projektih slovenskih družb in možnostmi pooblaščenih institucij da pri tem sodeluje. Seznanjala se je tudi s soglasji, ki jih je pooblaščenih institucija izdajala zavarovanim bankam, da so spreminjale kreditne pogodbe z izvozniki ter jim tako omogočile razvijanje novih poslov, ki so terjali spremembe v dogovorjenih kreditnih aranžmajih.

Komisija je vedno podpirala vsakršno mednarodno sodelovanje ali povezovanje pooblaščenih institucij s podobnimi tujimi institucijami. Zato je tudi soglašala in pozdravila podpis sporazuma o sodelovanju SID banke z izvozno kreditno agencijo Ukrajine in z izvozno kreditno agencijo Uzbekistana.

Pooblaščenih institucija mora razpolagati z ustreznim produktnim instrumentarijem za zavarovanje izvoznih poslov, da lahko ponudi gospodarstvu potrebne storitve za zagotavljanje varnosti poslovanja. Za ta namen je Komisija v 2023 obravnavala in potrdila nov produkt za zavarovanje kreditov za internacionalizacijo. Z novim produktom je mogoče zavarovati kredite za opredmetena osnovna sredstva, neopredmetena sredstva in za prevzeme družb v tujini.

Na svojih sejah je Komisija obravnavala tudi pravila zavarovanja in soglašala s spremembami Poslovne politike zavarovanja in se seznanila s spremembami Pravilnika o obravnavanju zavarovalnih poslov. Prav tako je soglašala s spremembami Politike trajnostnega zavarovanja in se obenem seznanila z informacijo o izpostavljenosti portfelja tranzicijskim podnebnim tveganjem. Seznanila se je tudi s spremembami Politike upravljanja z varnostnimi rezervami kot tudi z aktivnostmi predstavnikov Slovenije v Skupini izvedencev OECD za državna tveganja.

Celotni portfelj zavarovanj do dolžnikov iz držav Rusije, Belorusije in Ukrajine skupaj se sicer zmanjšuje od začetka agresije Rusije na Ukrajino, vendar je še vedno visok, zato se še vedno tekoče sprti preverja. Na trimesečni osnovi se za te izpostavljenosti pripravljajo stres testi ob predpostavki realizacije najslabšega izida z namenom preverjanja zadostnosti višine varnostnih rezerv za celotni zavarovalni portfelj. Z rezultati se seznanjajo organi odločanja SID banke in Komisija za pospeševanje mednarodne menjave.

Komisija je prav tako redno pregledovala dejavnosti pooblaščenih institucij in ocenjevala njeno uspešnost na način, da se je tekoče seznanjala z informacijami o poslovanju, preverjala izvajanje sklepov, se seznanjala s pokritostjo investicij slovenskih podjetij v tujino z zavarovanjem kot tudi s pokritostjo celotnega izvoza blaga z realiziranim zavarovalnim obsegom pooblaščenih institucij. V začetku leta se je seznanila s predvideno izpostavljenostjo pooblaščenih institucij do konca leta ter tekoče spremljala seznam kreditnih limitov, ki jih je pooblaščenih institucija podaljševala skladno z veljavnimi pravili.

3. Pregled poslovanja pooblaščne institucije

Rezultati poslovanja v letu 2023 na področjih, ki so predmet urejanja ZZFMGP - (po)zavarovanje kratkoročnih in srednjeročnih izvoznih kreditov/terjatev ter zavarovanje investicij pred netrznimi tveganji izkazujejo uspešno poslovanje pooblaščne institucije. Obseg vseh (po)zavarovanih poslov je v letu 2023 znašal dobrih 1,4 mrd EUR, kar je sicer manj kot leto prej, vendar je bil nižji obseg vnaprej pričakovan zaradi izteka programov državnih shem za gospodarstvo, ki so veljali v razmerah pandemije. Evropska komisija je omejila veljavnost začasnega okvira do konca marca 2022, s tem pa določila tudi končni rok izteka vseh ukrepov v zvezi z zavarovanji terjatev, ki so veljali pri odpravi posledic pandemije.

Dodatni negativni element, ki je botroval nižjemu zavarovalnemu obsegu je bila vojna v Ukrajini in s tem povezani uvedeni omejitveni ukrepi zoper Rusijo in Belorusijo. Zavarovanje terjatev do kupcev iz navedenih držav je predstavljalo pred agresijo največji del zavarovalnega obsega in izpostavljenosti pooblaščne institucije. Iz tega naslova je pooblaščna institucija zabeležila velik izpad zavarovanja tako kratkoročnih kot tudi srednjeročnih terjatev. Pri zavarovanju kratkoročnih terjatev je uspela del obsega kompenzirati z zavarovanji kupcev iz drugih držav, pri srednjeročnih poslih pa je bila pooblaščna institucija manj uspešna, saj sama priprava in dogovori srednjeročnih izvoznih poslov zahtevajo daljše obdobje. Vojaška agresija Rusije na Ukrajino je tudi glavni razlog, da je število novih polic v 2023 zaostajalo za načrtovanimi vrednostmi. Novih poslov je bilo manj, vrednostno pa so bili v povprečju višji kot leto prej.

Struktura zavarovalnega obsega se v primerjavi s preteklimi leti ni spremenila. Največji delež pripada pozavarovanju kratkoročnih terjatev, pri čemer so kratkoročni posli skupaj prispevali več kot 96 % zavarovalnega obsega, preostalo pa predstavljajo srednjeročni posli. Razmerja odražajo strukturo slovenskega gospodarstva in njegovo vključenost v globalne verige vrednosti.

Do konca 2023 je pooblaščna institucija uspela bistveno zmanjšati skupno izpostavljenost do dolžnikov iz držav Rusije, Belorusije in Ukrajine v primerjavi s stanjem konec leta 2022. Pri tem je plačala eno škodo iz naslova srednjeročnega kredita tujemu kupcu, ena škoda je še vedno v obravnavi. Vse ostale posle v navedenih državah je pooblaščna institucija uspešno rešila, bodisi je uspela pridobiti poplačila za odprta stanja, bodisi poplačila še vedno prihajajo. Večino poplačil je pooblaščna institucija dogovorila z drugimi deležniki že v 2022, v 2023 jih je pa uspela še proceduralno zaključiti v internih postopkih odločanja.

Skupna izpostavljenost iz zavarovanih poslov za državni račun in izdanih zavezujočih obljub za zavarovanje je konec leta 2023 znašala 528,9 milijona EUR in se je v primerjavi s stanjem konec leta 2022 zmanjšala za 1,6 odstotka.

Plačane škode so v absolutnem znesku leta 2023 dosegle 1,6 mio EUR, kar je na ravni predhodnega leta. Iz navedenega sledi, da so plačane škode precej nizke, še posebej z vidika upoštevanja zahtevnosti razmer do dolžnikov iz Belorusije, Ukrajine in Rusije. Največja škoda je bila plačana iz naslova kratkoročnega kredita za pripravo na izvoz, sledilo je izplačilo škode iz naslova srednjeročnega kredita tujemu kupcu, preostalo je iz naslova pozavarovanja kratkoročnih terjatev skupaj s stroški izterjav že plačanih škod iz preteklih let.

Stanje škod v obravnavi konec leta 2023 znaša dober 1,0 mio EUR, oz. 17,5 odstotka več kot konec preteklega leta (2022: 0,9 mio EUR). Celotni znesek se nanaša na pozavarovanje kratkoročnih terjatev.

Stanje potencialnih škod je konec leta 2023 znašalo 2,3 mio EUR, pri čemer navedeni znesek vključuje vrednost zapadlih obrokov kot tudi preostanek nezapadle glavnice kredita. Vrednost potencialnih škod je bistveno nižja kot leto prej (2022: 32,1 mio EUR), ko je postavka vključevala

vse zavarovane kredite do dolžnikov iz Belorusije, ki so bili skladno s sprejetimi sankcijami izključeni iz plačilnega sistema swift in do dolžnika iz Gane, ki je zamujal s plačili.

Znesek regresov v 2023 je znašal 1,0 mio EUR, kar je 2,5-krat več kot leto prej (2022: 0,4 mio EUR). Znesek se večinoma nanaša na zavarovanje srednjeročnih garancij, manjši zneski pripadajo kratkoročnim poslom iz naslova zavarovanja kredita za pripravo na izvoz in pozavarovanja kratkoročnih terjatev.

Rezultat poslovanja za državni račun je bil v letu 2023 pozitiven. Presežek prihodkov nad odhodki je znašal 2,6 mio EUR (2022: 1,9 mio EUR).

Dolgoročni cilj poslovanja institucije je, da zneski zaračunanih zavarovalnih premij in provizij v daljšem časovnem obdobju zadoščajo za kritje vseh nastalih škod, kar se izkazuje s kumulativnim rezultatom poslovanja, ki je pozitiven in znaša 41,6 mio EUR.

4. Vloga SID banke

Komisija meni, da ima SID banka zelo pomembno vlogo v procesu spodbujanja podjetniškega razvoja, povečevanju konkurenčnosti, internacionalizaciji gospodarstva in naložbah v tujini. Ta vloga je še posebej izrazita v razmerah zmanjšanja globalnega povpraševanja oziroma ponudbe, kar se je odrazilo v vseh kriznih obdobjih za slovensko gospodarstvo, tako v času globalne finančne krize kot tudi zadnje, ki je bila povezana z izbruhom pandemije covid-19, ko se je izpostavljala njena interventna vloga. V 2023 je imela pomembno vlogo pri zagotavljanju kreditnih zavarovanj za terjatve do ukrajinskih kupcev. V obdobjih ko podjetja iščejo nove trge oziroma se morajo zaradi novih kupcev prestrukturirati, je SID banka zelo pomembna.

Brez pooblaščenice institucije bi bila kritja za kreditna tveganja bistveno zmanjšana, posledično izvozniki ne bi dobili ustreznih zavarovalnih limitov za svoje posle. Prav tako poslovne banke ne bi financirale izvoznih poslov, če ne bi bilo kritja pooblaščenice institucije.

Negotovosti, ki jo za svetovno gospodarstvo predstavljajo spremembe v svetovni geopolitiki in ki se običajno odražajo bodisi v obliki vojn (npr. vojna v Ukrajini in vojna v Gazi) ali v obliki drugih konfliktnih situacij (npr. napadi na ladje v Rdečem morju) kot tudi v obliki drugih trgovinskih omejitev (npr. carine ali sankcije) predstavljajo ovire v razvoju globalne trgovine. Za mala odprta gospodarstva kot je slovensko, predstavljajo takšne razmere nevarnost. Podjetja takšna tveganja ne morejo sama obvladovati, zato jih poskušajo zavarovati pri kreditnih zavarovalnicah. Tuje zavarovalnice že poročajo o trendu naraščajočega povpraševanja po kreditnih zavarovanjih. Ocenjuje se, da se bo navedeni trend prenesel tudi v slovensko ekonomijo, zato bo pomembno, da bo izvoznikom na voljo ustrezen zavarovalni instrumentarij in zadostna fleksibilnost SID banke, da bodo s pomočjo kombinacije finančnih instrumentov uspeli doseči potrebne tržne premike.

5. Geografska koncentracija

Število slovenskih podjetij, ki so sposobna izvajati investicijske projekte v tujini, je zelo omejeno. Za njih velja, da so konkurenčna na ozkem nišnem področju, zaradi česar so močno specializirana v zagotavljanju določenih tehničnih rešitev. Zaradi spleta tržnih okoliščin, organizacijskega znanja in poslovnega okolja so omejena v doseganju dodane vrednosti, posledično v tržnem smislu niso globalna, temveč so vedno bolj omejena na manjše število trgov, kar velja še posebej za srednjeročne posle. To se odraža v geografski izpostavljenosti, ki se zaradi navedenega ni spreminjala, temveč je bila v zadnjih letih praktično nespremenjena.

Z vojno v Ukrajini se je začela izpostavljenost do kupcev v Belorusiji, Rusiji in Ukrajini zmanjševati. Pri srednjeročnih poslih se je izpostavljenost manjšala počasneje, kratkoročne limite pa je bilo lažje zmanjšati. Izkušnje kažejo, da je ruski trg za največje slovenske izvoznike tako pomemben, da ga

ne morejo nadomestiti z drugimi, zato vztrajajo na njem. Pomagajo si s kreditnimi zavarovanji, bodisi slovenskih ali pa tujih kreditnih zavarovalnic. Odprtje zavarovalne politike za Ukrajino predstavlja olajšanje za tiste izvoznike, ki so bili že tradicionalno prisotni na tem trgu. To utrjuje prepričanje, da je zelo težko najti nove trge, ker le-ti terjajo nove prijeme, investicije v širitev prodajne mreže ali celo nove proizvode. Tisti izvozniki, ki si bodo iskali tržne priložnosti v Afriki in Aziji, bodo potrebovali zavarovalna kritja, ki jih bo zaradi kumulacije tveganj lahko zagotavljala le pooblaščen institucija, zaradi česar bo le-ta izpostavljena večjim tveganjem. Podobno bo s povpraševanji po kritjih do kupcev v Latinski Ameriki. Večji obseg poslov in posledično tudi večjo izpostavljenost pa poleg držav Vzhodne Evrope beleži pooblaščen institucija tudi do kupcev iz BiH in Srbije.

Pooblaščen institucija bo tudi nadalje spremljala slovenske izvoznike na novih trgih, s katerimi bodo poskušali bodisi nadomestiti izgubljene posle na kriznih območjih ali pa le povečati svojo prodajno realizacijo z internacionalizacijo. Poudariti je, da so novi trgi v Afriki in Aziji bistveno drugačni od obstoječih, na njih velja drugačna kultura in drugačni poslovni običaji. Poslovno okolje v državah novih trgov je manj stabilno in v delovnem pristopu manj sistematično. S tega vidika se ocenjuje, kot že navedeno, da z zavarovanji novih poslov prevzema pooblaščen institucija večja tveganja.

6. Varnostne rezerve

Varnostne rezerve so konec 2023 znašale 177,5 mio EUR in so se v primerjavi s stanjem konec leta 2022 povešale za 1,5 %. Izračuni za 2023 so pokazali, da so le-te zadoščale za pokrivanje vseh tveganj iz obstoječih zavarovanih poslov. Izračunana potrebna višina le-teh na dan 31. 12. 2023 je znašala 104,7 mio EUR.

Glede na to, da beleži pooblaščen institucija največje izpostavljenosti ravno do kupcev iz držav Vzhodne Evrope, in sicer do Rusije, Belorusije in Ukrajine, je le-ta za interne namene dopolnila metode izračuna ustreznosti varnostnih rezerv še s kombinacijo stres testov in izračunov Var modela. Po tej metodi znaša ocena potrebnih varnostnih rezerv konec leta 2023 170,1 mio EUR, kar še dodatno utemeljuje zadostnost varnostnih rezerv.

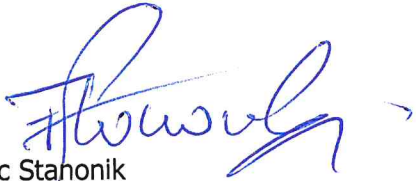
Posebne varnostne rezerve

Skladno s sprejeto Uredbo o zavarovanju mednarodnih gospodarskih poslov v Ukrajini v času vojne (Ur. l. RS, št. 69/2023 - Uredba) je SID banka 23. 8. 2023 od Republike Slovenije prejela sredstva iz naslova posebnih varnostnih rezerv v višini 9.698.000 EUR, ki so namenjene izključno kritjem škod za nove zavarovane posle v Ukrajini.

Konec 2023 pooblaščen institucija ne beleži nobenih škod v obravnavi, niti potencialnih škod, skupna izpostavljenost za nove posle do ukrajinskih kupcev pa je znašala 4,8 mio EUR in ni dosegala višine posebnih varnostnih rezerv. S tega vidika se ocenjuje, da posebne varnostne rezerve zadoščajo za kritje vseh novih poslov do Ukrajine.

7. Zaključek

V skladu s Poročilom pooblaščen institucije in obrazložitvijo Komisija ugotavlja, da se poslovanje pooblaščen institucije na področju zavarovanja v imenu in za račun Republike Slovenije izvaja uspešno in v skladu z ZZFMGP ter pogodbo sklenjeno med SID banko in Ministrstvom za finance RS, zlasti pa s sprejetimi odločitvami ter usmeritvami Komisije.

Franc Stanonik
predsednik
Komisija za pospeševanje mednarodne menjave